Alexandre Dumas

Cécile



Bibliotek 1800

Alexandre Dumas

Cécile

eBibliotek 1800

2023

Ophavsret og brugsbetingelser

Copyright and conditions of use

1. Indledning

Vi taler om tiden mellem Tilsiterfreden og kongressen i Erfurt, eller med andre ord, om den periode, da kejserdømmet havde nået sin første glans.

I et fortryllende boudoir, der udgjorde det inderste værelse af en førstesals lejlighed i huset nr. 11, Rue Taitbout, lå på en med blåt silketøj betrukket sofa en dame i morgennegligé: et langt gevandt af indisk musselin, garneret med kostelige valencienneknipIinger, under hvilke man akkurat opdagede spidserne af to små fløjlstøfler. Hovedpynten var datidens: panden og det øverste af hovedet beskyggedes af talrige kastanjebrune krøller, hvis ringes regelmæssige runding vidnede om, at coiffeuren nylig havde været der.

Først et par ord om damen og boudoiret; derpå vil vi gå til selve sagen.

Denne dame – (ved det første øjekast kunne man fristes til at sige: denne unge pige; for skønt hun var næsten seksogtyve år gammel, så hun ikke ud til at være synderligt ældre end nitten) – denne dame var, foruden mange andre egenskaber: en rank, smidig talje, en fintformet fod og hvid hånd, begavet med et af disse ansigter, der til enhver tid har haft privilegium på at forrykke hovederne på de i deres indbildning bedst garderede herrer. Egentlig skøn var hun ikke, – navnlig, når man tager hensyn til det begreb, man gjorde sig om skønhed i denne periode, da Davids malerier havde bibragt næsten hele Frankrig et tilbagefald til den græske smag, som man med så meget held havde løsrevet sig fra under begge de foregående regeringer –

nej, tværtimod: hendes skønhed beroede på en lunefuld fantasi. Hendes øjne var måske for store, hendes næse for lille, hendes læber for røde, hendes teint for gennemsigtig; men disse sælsomme fejl var det kun muligt at skelne i de øjeblikke, hvori dette henrivende ansigt forholdt sig roligt; for når det oplivedes af et eller andet udtryk – hvilket som helst – besad den dame, hvis portræt vi har sat os for at skildre, den gave at kunne give sit ansigt et hvilket som helst præg, lige fra den frygtsomme jomfrus til den vildeste bakkantindes; – når, gentager vi, dette smukke ansigt oplivedes af et eller andet udtryk – ligegyldigt hvilket – stemte alle dets træk så fuldkommen overens, at man umuligt kunne sige, hvilket af disse træk, man ønskede forandret; for selv om man derved ville have forøget det heles regelmæssighed, ville man på samme tid have formindsket det pikante ved fysiognomiet.

Denne dame holdt en papirrulle i hånden, hvorpå man skelnede to forskellige håndskrifter. Fra tid til anden løftede hun hånden med et umiskendeligt anstrøg af træthed, fuld af ynde, førte manuskriptet op til sine øjne, læste nogle linjer, idet hun slog rynker på den lille næse, udstødte et suk og lod atter hånden synke. Hvert øjeblik syntes den i begreb med at åbne sig for at give slip på det ulykkelige manuskript, der lod til at være hovedårsagen til den kedsomhed, hun ikke søgte at lægge skjul på.

Hun var en af de første kunstnerinder ved Théâtre-Français, og manuskriptet en af de trivielleste tragedier fra denne periode; den ene vil vi betegne ved navnet *Fernande*, den andens titel skal vi vel tage os i agt for at nævne.

Boudoiret bar, skønt yderst elegant, præget af datidens slette smag: det var et nydeligt lille firkantet værelse, tapetseret med blåt atlask, hvoraf hver strimmel var indrammet mellem to små korintiske søjler, hvis forgyldte kapitæler bar en gipsfrise, bemalet med en mængde amoriner i pompejansk stil, bevæbnede med buer og koggere, samt med en skøn hoben altre, indviede til Hymen og Troskaben, på hvilke ovenomtalte amoriner opdyngede ofre i tusindvis. Desuden havde dette værelse fire døre, hvoraf de to var falske for symmetriens skyld, men, ligesom de andre, malet hvide og på hvert panel forsynet med gyldne forsiringer i ophøjet arbejde, bestående af thyrsusstave samt Thalia- og Melpomene-masker. Gennem en af disse døre, der stod åben, trængte den fugtige damp og balsamiske duft af et parfumeret bad ind i boudoiret.

Hvad møblerne angik, der ligesom væggene var dækkede med blåt atlask, da havde de denne plumpe, ubehagelige form, der endnu den dag i dag overrasker folk af smag og elskere af bekvemmelighed, som ikke kan begribe, hvorledes man kunne fordrage sådanne efterabelser af det antikke, men endnu mindre, hvorledes man kunne betjene sig af dem; for på kanapéerne var det næppe muligt at ligge, i lænestolene og navnlig på de simple stole næppe muligt at sidde. Vi taler ikke om de i form af et X sammensatte taburetter; for disse var de eneste møbler, der, bortset fra deres excentriske skikkelse og atheniensiske ornamenter, dog nogenlunde svarede til deres bestemmelse.

Kaminudsmykningen var af samme surdej. Penduluret forestillede et stort, rundt skjold, formodentlig Achilles', båret af fire magre amoretter, der truede med at synke under deres

byrde. Kandelabrene bestod af fire andre amoretter, forenede i en gruppe, hvis fire fakler dannede en firarmet lysestage.

Alt var imidlertid, trods den slette smag, kostbart, koket, elegant og tiltrækkende på grund af den sirenes glans, ynde og skønhed, der beboede boudoiret. Læseren ser, at vi har ladet os henrive af vort tema, og at vi mod vor vilje henfalder til den tids mytologiske talemåder.

Den gudinde, man tilbad i dette lille tempel, lå altså, som vi har bemærket, henstrakt på sofaen i en smægtende stilling, og gav sig mine af at studere sin rolle, men tænkte i virkeligheden kun på, hvorledes hun skulle bære sit peplum og drapere sin tunika i den ny tragedie, hun skulle spille i. Pludselig åbnede døren sig, og hendes kammerpige trådte ind med den familiære mine og holdning, der på en gang betegnede den fortrolige i tragedien og soubretten i komedien, Ismene og Dorine, rådgiverinden og hemmelighedernes opbevarerinde.

"Hvorledes? Det er Dem igen?" udbrød skuespillerinden med et fortryllende anstrøg af ondt lune, der, idet det indeholder en irettesættelse, tillige synes at sige, at man har gjort vel i at fortjene den. – "Jeg sagde dog, at jeg ville være alene, for at have ro til at studere! Den rolle lærer jeg aldrig, og det er Deres skyld ... Hører De, mademoiselle Cornelia?"

Kammerpigen virkelige navn var rigtignok Maria, men hun havde fundet dette navn alt for vulgært og derfor, i kraft af sin egen myndighed, om- og gendøbt sig, for at adoptere det mere vellydende og navnlig mere aristokratiske navn Cornelia.

"Min Gud, jeg beder tusinde gange om forladelse," svarede hun, "og er beredt til at påtage mig ansvaret for dette ophold, hvis forfatteren skulle tage det ilde op; men her er en ung, smuk

mand, der forlanger Dem i tale ... og det med en så uimodståelig heftighed, at det var mig umuligt at afvise ham."

"Og denne smukke unge mand hedder?"

"Hr. Eugène."

"Hr. Eugène?" gentog skuespillerinden med langsom vægt på hver stavelse. "Men det er jo intet navn?"

"Jo, madame – og det endda et overmåde smukt navn. *Jeg* holder meget af navnet Eugène."

"Så? Og De vil, jeg skal tilegne mig Deres sympatier? Vil De have den godhed at udkaste mig et billede af Deres protegé?"

"Gerne. Det er, som jeg har sagt, en smuk, ung mand, omtrent fem fod og fem tommer høj, med sort hår, sorte øjne, sorte knebelsbarter og små, beundringsværdigt hvide tænder. Han er civilklædt; men jeg tør vædde på, det er en officer; for resten bærer han Æreslegionens bånd i knaphullet."

I en tidligere periode kunne dette sidste kendemærke dog gælde for en slags signalement; i vore dag ville det rigtignok være temmelig vagt.

"Hr. Eugène – sort hår – Æreslegionens bånd ..." gentog Fernande og tænkte sig om. "Og De mindes ikke, mademoiselle," vedblev hun, idet hun atter vendte sig til kammerpigen, "at De har set denne *smukke unge mand* i det år, De har været i min tjeneste?"

"Aldrig, madame."

"Hvem kan det dog være! ... Er det Eugène d'Herville?"

"O nej, madame, ham er det ikke."

"Eugène de Chatellux?"

"Heller ikke."

"Eugène de Clos-Renaud?"

"Lige så lidt."

"I så fald, min kære, må De sige denne herre, at jeg ikke er til stede."

"Hvorledes? De befaler ...?"

"Gå!"

Fernande udtalte dette ord med en så tragisk prinsesseværdighed, at soubretten – skønt hun havde stor lyst til at forfægte sin protegés sag – så sig nødt til at gøre omkring og lystre en ordre, der blev givet med en sådan bestemthed.

Mademoiselle Cornelia forføjede sig altså ud, og Fernande lod atter sit blik svæve hen over manuskriptet med en mine, der, om muligt, var endnu mere adspredt end før; men hun havde ikke læst fire vers, førend døren atter åbnede sig og soubretten trådte ind.

"Nu igen, mademoiselle?" sagde Fernande i en tone, hvori hun søgte at lægge en imponerende alvor, men som dog allerede havde tabt noget af sin strenghed.

"O min Gud, ja, madame!" udbrød Cornelia. "Det er mig igen ... men De må tilgive – hr. Eugène vil ikke gå!"

"Hvorledes? Han vil ikke gå?"

"Nej; han siger, han ved, at De aldrig går ud så tidligt."

"Virkelig? Nå, det begynder at blive interessant! Eugène ... sort hår ... Æreslegionens bånd ... og en af mine intime venner? ... Det kan dog ikke være Eugène Miremont?"

"Nej, madame! Han er smukkere!"

"Eugène d'Harcourt?"

"O, han er langt smukkere!"

"Eugène d'Argy?"

"Han er tusind gange smukkere!"

"Nåda, De pirrer virkelig min nysgerrighed, mademoiselle!"

"Og så rakte han mig denne," vedblev kammerpigen, idet hun leverede skuespillerinden en æske af rødt maroquin, så stor som et femfrancsstykke, "og sagde: giv Fernande dette, så vil hun straks se, hvem jeg er!"

"Fernande?"

"Ja, madame, han sagde Fernande."

"Hm! Det bliver jeg lige klog af," sagde skuespillerinden og åbnede æsken med levende nysgerrighed.

"Det er Deres portræt!" udbrød soubretten. "O, hvor det ligner! Hvor det slør klæder Dem smukt! Hvor det flagrer naturligt!"

"Mit portræt?" mumlede Fernande og anstrengte sig synligt for at finde nøglen til denne gåde. "Mit portræt? Nej ... det hjælper ikke, hvor længe jeg grubler ..."

Hun betragtede portrættet og udbrød pludselig, efter et øjebliks tavshed:

"Eugène ... Var det ikke Eugène?"

"Jo, madame."

"Med sort overskæg?"

"Ja."

"Og med Æreslegionens bånd?"

"Ja."

"En af mine venner ... og dette portræt ... og disse bogstaver på æsken, som jeg ikke straks bemærkede: "E. B." ... Ja, det er ham! det er ham! Min Gud, hvor dog også min hukommelse er svag! Hvor jeg er adspredt! ... Lad ham komme ind! Lad ham komme ind øjeblikkelig, den stakkels Eugène! ... Og jeg som lod

ham stå i forgemakket! ... Men han må trøste sig med, at det gik Jérôme lige sådan for en måned siden!"

Mademoiselle Cornelia lod sig ikke sige dette to gange; hun var allerede faret ud som en pil, inden Fernande havde endt de mnemoniske bebrejdelser, hun gjorde sig selv; og i næste øjeblik stod den smukke unge mand med det sorte hår, de sorte øjne, det sorte overskæg og det røde bånd på dørtærsklen.

"Tilgiv, min kære Fernande!" sagde den unge mand leende. "Men jeg var på min ære langt fra at ane, at De var blevet utilgængelig i min fraværelse!"

"Hvem kunne også ane, at det var Dem, min kære prins?" svarede Fernande, idet hun rakte ham hånden, som han kyssede med en sejrherres mine. "De lod Dem melde simpelt hen under navnet Eugène! Jeg kender så mange Eugèner i verden ..."

"At De har forvekslet mig med alle jordens Eugèner; ... det smigrer mig. Ah – om forladelse! Mit portræt – hav den godhed at give mig det tilbage!"

"De kan ikke undvære det endnu?" sagde Fernande med henrivende koketteri.

"Aldrig," svarede prinsen, idet han tog plads på en taburet ved siden af sofaen.

"Cornelia!" sagde skuespillerinden. "Så længe Hans kejserlige Højhed er hos mig, er jeg ikke hjemme for nogen."

Cornelia gjorde store øjne; hun havde set mange fyrstelige personer hos sin herskerinde; men blandt disse såre få, som man betegnede ved den pompøse titel "Højhed", og endnu færre ved "Kejserlig Højhed".

Hun fjernede sig derfor uden at indvende et eneste ord.

"Hvor længe har De været i Paris, min kære Eugène? ... monseigneur skulle jeg sige ... Om forladelse! Jeg glemmer altid, at De er andet end oberst ved Konsulargarden."

"Og det gør De rigtigt i, smukke Fernande! Gener Dem ikke! ... Hvor længe jeg har været her? Siden i går; og min første visit gjaldt Dem, utaknemmelige!"

"Hvorledes? De var her i går?"

"Her? Nej, jeg fik at vide, De spillede, altså ville min gang have været forgæves."

"Ja, det er sandt."

"Men jeg var i Théâtre-Français."

"I kejserens loge? Da så jeg Dem virkelig ikke."

"Det kom sig vist ikke af, at De glemte at se hen ad den kant, troløse! Poniatowsky var der!"

"Virkelig? Ham så jeg heller ikke."

"O, tredobbelte løgnerske!" udbrød prinsen. "Nej, madame; jeg var inkognito i en parterreloge."

"Alene?"

"Nej; med Deres portræt."

"Min Gud, hvor De er galant i dag! Men jeg sværger Dem til, jeg tror ikke et eneste ord af, hvad De siger!"

"Da er det dog den rene sandhed."

"Det gør mig ondt."

"Hvilket?"

"At De netop skulle gå i teatret i aftes."

"Hvorfor? De var tilbedelsesværdig i *Zaïre* og beundringsværdig som *Roxelane*."

"Jeg tog mig ikke ud i aftes."

"Hvor kan De sige det? Tværtimod, De var henrivende."

"Nej, jeg var i dårligt humør."

"Fordi Poniatowsky sladrede for ofte med damerne i logen?"

"Fy, slemme!"

"Eller er Duroc måske faret heden?"

"Ulykkesfugl!"

"Eller Murat ruineret?"

"Apropos ... Er Murat ikke storhertug? Og er det sandt, som man siger, at man vil gøre ham til vicekonge, ligesom Dem ... eller til konge ligesom Joseph?"

"Ja, jeg har hørt tale om det."

"Alle disse kongeriger ... de må dog kaste noget af sig i finansiel henseende i det mindste?"

"Å ja! det var synd at klage ... og hvis det kan more Dem – nå, så lad os sladre om det, i mangel af andet!"

"O, min kære Eugène ... hvad Dem angår, De er altid fyrste; det er ikke med Dem som med Deres kejser."

"Nå, hvad har min kejser gjort Dem? Jeg troede, han havde gjort Dem til ... kejserinde?"

"Nå, ja, han er elskværdig ... men det kan vi tale om senere. Ved De, at jeg kunne have lyst til at forlade Frankrig og rejse til Milano?"

"Gør det! Følg Deres lyst, min kære! De kan være sikker på en god modtagelse. Jeg er netop kommet til Paris for at rekruttere min trup og derpå afgå til Erfurt og Dresden. Er De med blandt selskabet, der rejser til Dresden?"

"Jeg ved, at Mars, Georges og Talma skal med; men til mig har man endnu ikke ytret et ord om det."

"*Ønsker* De at være med?"

"Om jeg ønsker det? Ser De, min kære prins … jeg tør jo nok være åbenhjertig, ikke sandt? … Det var netop det, der voldte mit afskyelige humør i aftes."

"Virkelig?"

"På ære."

"Velan, jeg skal bringe sagen i orden med Rovigo. Jeg tror, det er ham, der ham med det at gøre."

"O, hvis De ville! Hvor jeg da skal holde af Dem!"

"Men nu må De også gøre noget for mig."

"Alt, hvad De vil, min kære Eugène!"

"Giv mig repertoiret for denne uge, så at jeg kan bringe mine aftener i samklang med Deres. Jeg agter at se *Tempelherrerne*; spiller De med i det stykke?"

"Ja, som en slags pleureuse. Jeg ønskede hellere, De så mig i en anden rolle."

"Jeg vil se Dem i alle."

"De er altså bestemt på dette repertoire?"

"Ja."

"O, det er kun mådeligt udstyret mod, hvad det har været før. Intet andet end rænker, kabaler og intriger! … Jeg er bange for, at vor stakkels Comédie-Française går samme vej som Ludvig den Femtendes kaffehus."

"Tror De?"

"Men hvor kan dog det tossede repertoire være blevet af? … Ah, nu husker jeg det …"

Fernande strakte hånden ud mod en klokkestreng, der endte i en bue og et kogger af forgyldt bronze, og ringede. Mademoiselle Cornelia trådte ind.

"Hvor har De gjort af det repertoire, jeg gav Dem i går?" spurgte Fernande.

"Jeg har lagt det i en af vaserne Madames sovekammer."

"Hent det; Hans kejserlige Højhed ønsker at se det."

Mademoiselle Cornelia gik ud og vendte et øjeblik efter tilbage med den trykte fortegnelse over de for den kommende uge bestemte forestillinger.

Fernande tog den, rakte prinsen den, og vendte sig derpå til kammerjomfruen, der var blevet stående ved sofaen, med spørgsmålet:

"Nå, hvad venter De på?"

"Jeg beder om forladelse," sagde hun, "men der er nogen, der ønsker at tale med Dem."

Og hun ledsagede disse ord med et af de blikke, hvorved en kammerpige i sin herskerindes nærværelse plejer at udtrykke den tanke: "Vær De ganske ubekymret; jeg ved, hvad jeg gør."

"Atter en *smuk ung mand*?" spurgte Fernande.

"Nej, madame; denne gang er det en stakkels ung pige, der vist må have lidt en stor sorg; for hun ser bedrøvet og forgrædt ud."

"Hvad hedder hun?"

"Cécile."

"Cécile – hvad mere?"

"Blot Cécile."

"Nå, i dag lader det til at være fornavnenes dag," sagde prinsen smilende.

"Og hvad ønsker hun?"

"Hun ville gerne vise Dem noget, som jeg er overbevist om, De vil finde smukt. Jeg sagde hende straks, at det ville være

spildt umage, fordi De netop står i begreb med at indskrænke Deres udgifter; men det stakkels barn bad så indstændigt, at jeg ikke havde hjerte til at vise hende bort. Jeg sagde da, hun kunne opholde sig, til De fik tid og lejlighed til at modtage hende; og hun venter nu på Deres befaling i et hjørne af forværelset, hvor hun sidder med sin æske på skødet."

"Tillader Deres kejserlige Højhed?" spurgte Fernande.

"Hvorfor ikke!" svarede prinsen. "Det vil være mig kært at se den unge pige og beundre det, hun har i sin æske ... som hun holder så beskedent på skødet."

"Vel! Lad hende træde ind," sagde skuespillerinden.

Cornelia fjernede sig for i næste øjeblik at melde: "Mademoiselle Cécile!" Hun trådte til side, og den anmeldte person nærmede sig.

Det var en ung, dejlig, nittenårig pige med blondt hår, rosafarvet teint, store, blå øjne og en talje, så rank og smal som et siv. Hun var klædt i den dybeste sorg, uden nogen som helst prydelse på den sorte kjole eller den lille sorte hat; hendes kinder var blege og hendes øjne røde; man kunne se, at hun havde lidt og grædt meget.

Efter den beskrivelse, mademoiselle Cornelia havde givet af den person, som ønskede at tale med Fernande, troede denne, at det måtte være en eller anden sypige, der havde i kommission at bære prøver og mønstre rundt i byen; men det første blik, hun kastede på den sørgmodige og alvorlige unge pige, betog hende denne vildfarelse. Ikke uden forbavselse lagde prinsen mærke til det anstrøg af ærbar værdighed, der var udbredt over den skønne lidendes hele person.

Cécile var blevet stående ved døren, stum og ubevægelig.

"Kom nærmere, mademoiselle," sagde Fernande, "og behag at sige mig, hvad der forskaffer mig den fornøjelse at se Dem."

"Madame," svarede Cécile med skælvende stemme, hvori der dog lå mere smerte end frygt, "i denne æske er en kjole, som jeg har vist flere; men den pris, jeg har sat den til, har hidtil oversteget den sum, disse personer var villige til at give. Den sidste, jeg var hos, sagde, idet hun leverede mig den tilbage, at kun en dronning kunne købe en sådan kjole; og derfor har jeg tilladt mig at henvende mig til Dem, som er en dronning."

Disse ord var blevet udtalt i en skælvende tone og samtidig med et sådant vemod og værdighed, at prinsen og Fernande følte sig grebet af en voksende forbavselse; imidlertid fik de sidste ord den smukke kunstnerinde til at smile.

"Ak ja," sagde hun, "dronning fra klokken halv otte om aftenen til ti – dronning med et teater til kongerige, med papmure til palads og et forgyldt pandebånd til krone! ... Men imidlertid – De er dog ikke gået så ganske fejl, idet De henvendte Dem til mig; for om jeg end er en uægte dronning, har De dog her fundet en sand og virkelig konge."

Den unge pige fæstede sine skønne, alvorlige blå øjne på prinsen med et udtryk, som røbede, at hun aldeles ikke havde fattet meningen af, hvad der var blevet sagt.

Imidlertid tog Cornelia låget af den medbragte æske.

Fernande udstødte et lydeligt skrig af overraskelse og beundring.

"O, hvilken guddommelig kjole!" råbte hun, idet hun bemægtigede sig den med en kvindes begærlige nysgerrighed, der får øje på et mesterstykke af toilettepynt, udfoldede den på

sofaen og lagde sin hånd under stoffet for bedre at bedømme musselinets finhed og broderiets skønhed.

Det var sandt, hvad hun sagde. Man havde måske aldrig, selv ikke i Nancy – der dog i denne henseende kan kaldes miraklernes land – set noget, der kunne sættes i sammenligning med denne kjole. Den var så overlæsset med broderier, at man kun hist og her fik øje på selve musselinet mellem de rankeste stængler, de fineste blade, de skønneste blomster, der nogensinde har frapperet en evadatters misundelige blik. Det var intet menneskeværk; det var en eller anden fes lunefulde frembringelse.

Hvor lidt prinsen end forstod sig på at vurdere slige mesterværker, følte han sig dog overbevist om, at denne kjole måtte være et vidunder af dygtig forarbejdelse og tålmodighed.

Fernande blev stående i flere minutter som en stum beundrer af disse yndige arabesker. Endelig vendte hun sig om imod den unge pige.

"Hvem har broderet denne kjole?" spurgte hun.

"Jeg, madame," svarede Cécile.

"Og hvor mange år har De ofret på dette arbejde?"

"To et halvt."

"Det tror jeg gerne. Se, min prins! Betragt hvor nydeligt! ... Og kun to et halvt år! De må have anstrengt Dem uhyre, mademoiselle."

"Jeg har arbejdet dag og nat, madame."

"Hm! – Og det arbejde har De kunnet bekvemme Dem til ... blot for at sælge det?"

"Nej! – Det var i et andet øjemed, jeg påbegyndte det."

"Og De har ingen købere fundet? Det kan jeg let forklare mig ... Med de penge, denne kjole er værd, kunne man løskøbe en konge."

"Ak ja! Jeg har været nødt til at forlange en temmelig høj pris; derfor har jeg endnu ikke, så hårdt jeg end trænger til pengene, været så lykkelig at få den solgt."

"Hvor højt vurderer De den?" spurgte prinsen smilende.

Den unge pige tav et øjeblik, som om hun frygtede for at lade de skæbnesvangre ord, der allerede så ofte havde knust hendes forhåbninger, undslippe sine læber. Endelig hviskede hun næppe hørligt –

"Tre tusind francs."

"Hvad behager?" spurgte Fernande og bøjede hovedet til siden.

"Tre tusind francs," svarede Cornelia med et forundret blik på den unge pige.

"Ah!" udbrød skuespillerinden med et ejendommeligt muskelspil, hvis betydningsfulde udtryk det er os umuligt at gengive. "Det er dyrt; men man kan ikke nægte – kjolen er det værd."

"Og De vil," råbte den unge pige, idet hun foldede sine hænder og næsten sank på knæ, "De vil udøve en skøn og ædel handling, madame, hvis De vil forbarme Dem over mig og købe den!"

"Gud, barn," sagde Fernande. "Jeg skulle hjertensgerne opfylde Deres ønske ... og jeg kan ikke nægte, kjolen behager mig særdeles ... Men tusind daler ...!"

"Hvad er tusind daler for Dem!" udbrød Cécile og kastede et blik omkring sig, som om hun af boudoirets kostbare

møblement ville danne sig et begreb om den persons formuetilstand, hun tiltalte.

"Hvorledes? Hvad tusind daler er for mig?" gentog kunstnerinden. "Det er et helt kvartal af min gage! ... Men jeg skal give Dem et godt råd, mademoiselle ... Henvend Dem til prinsen her – han vil måske finde sig beføjet til at købe kjolen som present til en eller anden smuk dame ved hoffet."

Eugène Beauharnais smilede.

"Ja," sagde han. "Vil De overlade mig kjolen, mit barn, så er handelen sluttet."

"De, min herre – De ... prins?" stammede den unge pige. "Er det sandt? De vil købe den? ... For den pris, jeg har forlangt?"

"Ja, mit barn," svarede Eugène. "Og selv om De skulle behøve en større sum ..."

"Nej, monseigneur – nej!" afbrød Cécile ham. "Jeg behøver netop tre tusinde francs, hverken mere eller mindre. For resten er denne kjole heller ikke mere værd."

"Godt!" sagde prinsen. "De er måske så god at levere denne æske til min kammertjener Jean, som De vil finde sladrende med min kusk nede i porten ... Bed ham sætte den i min vogn, og giv ham Deres adresse, for at jeg endnu i dag kan sende Dem den sum, De synes at trænge så højligt til."

"Ak ja!" sagde den unge pige. "Jeg tilsværger Dem, at kun den yderste nød har kunnet bevæge mig til at skille mig ved denne kjole."

Med disse ord trykkede det stakkels barn, med en blanding af glæde og smerte, der skar tilskuerne i sjælen, sine læber på det beundringsværdige værk, som hun aldrig skulle se mere. Derpå hilste hun Fernande og prinsen og gik hen imod døren.

"Endnu et ord!" sagde Fernande, "og tilgiv to følelser det, som gør sig gældende hos mig i dette øjeblik – i lige høj grad, tror jeg – nemlig den nysgerrighed, De har vakt hos mig, og den deltagelse, jeg nærer for Dem. For hvem var denne kjole bestemt, mademoiselle?"

"For mig, madame."

"For Dem?"

"Ja; det var min brudekjole."

Og den unge pige ilede ud af værelset, idet hun kvalte et frembrydende suk.

To timer efter lå de tre tusind francs i hendes gemmer.

Næste dag begav prinsen sig selv hen til det angivne sted og spurgte efter mademoiselle Cécile. Den unge pige havde interesseret ham levende; han havde fortalt kejserinden tildragelsen, og kejserinden havde ytret det ønske at se hende.

"Mademoiselle Cécile?" gentog portneren.

"Ja, en ung, blond pige med blå øjne, måske atten eller nitten år gammel. Er det ikke her, hun bor ... Rue de Coq nr. 5?"

"O, nu ved jeg, hvem herren mener," sagde portneren, "men mademoiselle Cécile er ikke længere her. Hendes bedstemoder døde for tre dage siden og blev begravet i forgårs; i går var mademoiselle Cécile ude hele dagen, og i morges rejste hun."

"Fra Paris?"

"Formodentlig."

"Hvorhen?"

"Det ved jeg ikke."

"Hvad var hendes familienavn?"

"Det ved ingen her i huset, min herre."

Og prinsen kunne, skønt han gentog de samme spørgsmål på fem-seks forskellige måder, ikke erfare mere end den smule, han allerede vidste.

Otte dage efter optrådte Fernande i *Filosof mod sit vidende* med en så beundringsværdigt broderet kjole, at det rygte udbredte sig i hele Paris, at det var en present, som sultan Selim havde sendt den henrivende Roxelane.

Og nu vil vi, som vor egenskab som historieskriver giver privilegium på at kende alle hemmeligheder, underrette læseren om, hvem denne hemmelighedsfulde unge pige var, der havde vist sig for prinsen og Fernande som et flygtigt syn, og som man i Rue de Coq nr. 5 kun kendte under navnet Cécile …

2. Barrieren Saint-Denis

Den 20. september 1792, klokken halv syv om morgenen, nærmede en lille bondevogn, fyldt med halm, forsynet med et tag af lærred og kørt af en simpel landmand, sig barrieren Saint-Denis i følge med en halv snes andre vogne, som alle røbede den tydelige hensigt at forlade hovedstaden … en opgave, som just ikke hørte til de lette i hine skæbnesvangre dage.

Enhver vogn, der viste sig, blev underkastet den strengeste undersøgelse. Foruden toldbetjentene, hvis kald det var og stadig er at visitere de indkørende vognes indhold, stod fire politisoldater ved porten for at visitere passene, og en post frivillige nationalgardister holdt sig rede til at understøtte dem, hvis omstændighederne skulle gøre det nødvendigt.

Alle de vogne, der kørte foran den lille karre, blev anholdt, den ene efter den anden, og blev gennemsøgt i alle ender og kanter. Det lod ikke til, at man fandt noget fordægtigt ved nogen af dem, for de passerede alle uden at blive forhindret. Endelig kom også turen til den lille karre; den nåede gitterporten og standsede udenfor vagtbygningen.

Uden at vente på noget spørgsmål, løftede bonden lærredet og fremviste sit pas.

Dette pas, der var udfærdiget af mairen i Abbeville, opfordrede alle autoriteter til at lade forpagteren Pierre Durand, hans kone Catherine Payot og hans moder Gervaise Arnoult, som alle tre begav sig til Paris, frit og uhindret passere.

På den anden side tillod municipalitetet i Paris de samme personer at vende tilbage til landsbyen Nouvion, hvor de havde deres hjem.

Politisoldaten stak hovedet ind i vognen. Der sad tre personer i den: En kone på femogfyrre år; en anden kvinde, der så ud til at være mellem fem- og otteogtyve og en lille pige på fire år. De var alle tre klædt som bønderfolk fra Normandiet og bar, med undtagelse af barnet, store stråhatte ligesom dem, kvinderne bærer i Pays de Caux.

"Hvem hedder Gervaise Arnoult?" spurgte municipalsoldaten.

"Jeg, min herre," svarede den ældste af dem, som sad i vognen.

"Hvem hedder Catherine Payot?" vedblev den spørgende.

"Jeg, borger," svarede den yngre.

"Hvorfor er den lille pige ikke anført på passet?"

"Ja, De har ret, borger ... det er en fejl af mig," svarede bonden, skønt spørgsmålet var stilet til de to kvinder. "Min kone sagde også til mig: Pierre, vi må have hende med på papiret. – Å hvad, sagde jeg, sådan et lille pus ... det gør jo hverken fra eller til."

"Er det dit barn?" spurgte soldaten.

Barnet åbnede munden for at svare, men moderen lagde sin hånd på dets læber.

"Om det er mit?" sagde bonden. "Hvis skulle det vel ellers være?"

"Det er godt. Men som borgerinden her rigtigt bemærkede ... det er af vigtighed, at dette barn bliver anført så passet. Desuden," vedblev municipalgardisten, "må det vistnok være en

fejltagelse, når her står, at din moder er femogtres og din kone femogtredive år gammel; ingen af disse borgerinder synes at have den alder, de står anført for."

"Da er jeg dog over de tres," sagde den ældste af kvinderne.

"Og jeg femogtredive," tilføjede den anden.

"Og jeg, min herre," udbrød den lille pige, "jeg er fire år gammel, og jeg kan både læse og skrive! Spørg mama!"

Begge de andre skælvede synligt, og bonden tog ordet:

"Det var en skam andet, så meget som jeg har kostet på din skolegang. Seks francs om måneden – blot til skolen i Abbeville ... jo, jeg siger tak! Kunne du ikke læse for den pris, skulle din lærerinde få med mig at bestille ... jeg skulle vise hende, at jeg ikke er fra Normandiet for ingenting!"

"Nok om det!" afbrød politisoldaten ham barsk. "I må stige af og gå ind i min stue, indtil man har visiteret vognen og forvisset sig om, at der ikke er nogen anden i den."

"Men, min herre ..." indvendte den ældste.

"Moder!" sagde den yngre, idet hun trykkede hendes arm.

"Nå, skynd jer og gør som borgeren siger!" udbrød bonden, "og når han ser, at vi ingen aristokrater har i halmen, giver han os lov til at passere. Ikke sandt, borger?"

De to kvinder adlød og trådte ind i vagtbygningen. Næppe var de kommet over dørtærsklen, førend den ældste holdt sit lommetørklæde for næsen. Til alt held blev denne bevægelse ikke bemærket af andre end hendes ledsagerinde, som ved det ene tegn efter det andet gav hende at forstå, at hun måtte undertrykke denne ytring af modbydelighed, der ikke passede for en bondekone.

Hvad bonden angik, blev han stående ved siden af vognen.

Municipalgardisten åbnede døren til sit værelse; og da begge kvinderne og barnet var trådt ind, lukkede han den efter sig og dem.

Der opstod et øjebliks tavshed, under hvilken soldaten skiftevis betragtede begge sine ufrivillige gæster med et gennemtrængende blik. De vidste ikke, hvad de skulle tænke om denne stumme udforsken.

Endelig satte han en lænestol midt på gulvet og henvendte sig til den ældste med ordene:

"Behag at tage plads, fru markise!"

Umiddelbart derpå vendte han sig til den anden og sagde, idet han pegede på en stol ved væggen:

"Sæt Dem, fru baronesse!"

Begge damerne blev blege som døden, og lod sig falde, mere end de satte sig, på de stole, soldaten havde tilbudt dem.

"Men, min herre, De tager fejl," begyndte den ældste stammende.

"Jeg forsikrer dig, du svæver i vildfarelse, borger," udbrød den yngre.

"Ingen forstillelse, mine damer, det nytter Dem ikke ... I øvrigt har De intet at frygte."

"Men hvem er De ... og hvorfra kender De os?"

"Jeg var husintendant hos hertuginden af Lorges, forhenværende æresdame hos grevinden af Artois. Da hun forlod Paris med prinserne, efterlod hun mig, for at redde af hendes formue, hvad jeg kunne. Jeg har set Dem over tyve gange hos mit herskab og genkendte Dem ved det første øjekast."

"Vort liv er i Deres hænder, min herre," sagde den af damerne, som municipalgardisten havde betegnet ved titlen "fru baronesse", "for vi kan ikke længere nægte, at vi er de personer, De har set hos hertuginden af Lorges, som var en af mine bedste veninder ... Men De vil have medlidenhed med os, vil De ikke?"

"De kan være ganske rolige, mine damer," svarede eksintendanten. "Jeg skal gøre alt, hvad der står i min magt for at lette Deres flugt."

"O, min herre!" udbrød markisen. "Vær overbevist om, at vor taknemmelighed først vil ophøre med vort liv ... og hvis vi kan tjene Dem i et eller andet med vore anbefalinger ..."

"Ak, moder!" sagde baronessen. "Hvorledes skulle vore anbefalinger kunne gavne denne herre? De ville snarere tjene til at kompromittere ham. Det er så langt fra, at vi kan gøre noget for andre, at det tværtimod er os, der trænger til beskyttelse."

"Ja, du har ret, min datter," svarede markisen. "Jeg glemmer altid, hvem vi er og hvad der er blevet af vort stakkels land."

"Tys, moder! – For Himlens skyld, tal dog ikke således!"

"O, De har intet at frygte, mine damer," sagde soldaten, "det vil sige, så længe det blot er i mit påhør, De giver Deres følelser luft. Men jeg må tillade mig at give Dem et råd, fru markise," tilføjede han smilende, "og det er, at De taler så lidt som muligt ... De har en vis aristokratisk accent, der skurrer i vore landsmænds øren; og hvis De endelig *må* tale, vil jeg endvidere råde Dem til at bruge ordet *du* og kalde folk *borgere*."

"Aldrig, min herre, aldrig!" afbrød markisen ham.

"For min skyld, moder! For min stakkels lille Céciles skyld!" sagde baronessen. "Hun har allerede mistet sin fader; hvad skal

der blive af hende, hvis hun også mistede os to?"

"Nuvel – jeg vil pålægge mig tvang ... jeg vil gøre, hvad jeg kan, min datter," sukkede markisen.

"Og nu, mine damer ... Vil De fortsætte Deres rejse med dette pas?"

"Hvad er Deres mening om det, min herre?" spurgte baronessen.

"At det, langt fra at gavne Dem, snarere kan pådrage Dem farer og ubehageligheder. Det er tydeligt at se, at Deres udsende ikke svarer til den alder, De står anført for i passet... for ikke at tale om, at den lille pige her slet ikke er anført."

"Min Gud, hvad skal vi da gøre? Vi har intet andet!"

"*Jeg* kunne måske skaffe Dem et."

"O, min herre," sagde baronessen bønligt. "Vil De være så god?"

"De har mit ord; men De må finde Dem i at vente her en halv times tid, eller måske endnu længere."

"Så længe De vil, min herre ... for jeg føler mig overbevist om, at vi intet steds kan være sikrere end hos Dem."

Municipalgardisten forlod værelset og vendte et øjeblik efter tilbage med det skæbnesvangre pas, halvt sønderrevet og tilsølet af gadesnavs.

"Borger skriver!" råbte han.

Et ungt menneske trådte ind, prydet, ligesom soldaten, med et trefarvet skærf.

"Gør mig den tjeneste," sagde denne, "at gå op på rådhuset efter en stemplet blanket til et pas. Vis Dem dette og sig, at jeg kom til at tabe det under vognhjulet; det er ganske ulæseligt, som du ser. Sig, at vedkommende personer befinder sig i mit

værelse i vagten og at jeg selv kan tilføje navnene og signalementet!"

Den unge mand tog passet og fjernede sig uden at gøre den ringeste bemærkning.

"Og nu, min herre," sagde baronessen. "Tør *vi* nu også udbede os *Deres* navn, for at bevare det i vor hukommelse og bede til Gud for vor ædle frelser?"

"O, madame," svarede municipalgardisten. "Mit navn er, til alt held for mig, og måske også for Dem, så ubekendt og vulgært, at det aldrig er værd at nævne. Jeg var, som jeg allerede har haft den ære at bemærke, intendant hos hertuginden af Lorges, der giftede mig med en engelsk guvernante, som hun havde indforskrevet fra den anden side Kanalen for at fuldende sin datters opdragelse. Min kone og min seksårige søn ledsagede hertuginden i hendes landflygtighed. For øjeblikket befinder de sig i England, i London ... og hvis det, som jeg formoder, er til London, De agter Dem ..."

"Ja, min herre, netop," sagde baronessen.

"Nå, så kan jeg give Dem hertugindens adresse. For resten vil De altid finde hende i nærheden af Hendes kongelige Højhed prinsessen af Artois."

"Og hun bor?" spurgte baronessen.

"I Regent Street nr. 14."

"Jeg takker Dem, min herre; jeg skal ikke glemme det ... og hvis De ønsker noget ærinde besørget til Deres kone ..."

"Sig til hende, at jeg har haft den lykke at kunne vise Dem en lille tjeneste, og at min patriotisme hidtil har bevaret mig for alle mislige historier; men at jeg dog ikke holder mig for ganske

sikker, og at jeg intet øjeblik skal spilde med at begive mig til hende, når jeg er blevet færdig med at realisere vor lille formue."

"Vær forsikret om, min herre, at jeg ikke skal glemme et eneste ord af, hvad De har sagt mig. Men vi har endnu ikke fået Deres navn at vide?"

"De vil finde det under min påtegning på foden af passet ... og jeg vil ønske, at det må beskytte Dem, madame, hvor jeg ikke længere er personlig til stede for at afvende faren."

Få minutter efter kom skriveren tilbage med det nye pas; han havde måttet efterlade det andet i mairens kontor.

"Sæt dig ned og skriv," sagde municipalgardisten til den unge mand.

Denne adlød og udfyldte de brugelig formularer; da han kom til individernes navne, så han op, som om han ventede på, at man skulle diktere ham dem.

"Hvad hedder din mand, borgerinde?" spurgte politisoldaten, "og hvor gammel er han?"

"Han hedder Pierre Durand og er seksogtredive år gammel."

"Godt ... og din moder?"

"Gervaise Arnoult ... femogfyrre år."

"Og du?"

"Catherine Payot ... femogtyve."

"Og din datter? ... Hvad hedder hun?"

"Cécile."

"Gammel ...?"

"Fire år."

"Vel!" sagde soldaten. "Hvor meget har du lagt ud, Joseph?"

"Fyrre sous," svarede skriveren. Markisen tog en dobbeltlouisdor op af lommen.

"Moder! Moder dog!" hviskede baronessen og standsede hendes hånd, hvorpå hun selv optalte et tredivesousstykke og ti enkelte sous på bordet og skød dem hen til skriveren, som modtog dem med et buk og forlod værelset.

Imidlertid forsynede politisoldaten passet med sin visa. Da han var færdig, rakte han baronessen det kostbare papir med de ord –

"Nu kan De fortsætte Deres rejse, madame … og jeg håber, at De vil ende den uden at standses af nogen ulykkelig hindring."

"Min herre," svarede baronessen. "Den tjeneste, De har bevist os, kan kun gengældes med en evig taknemmelighed, og denne skal gå fra mit og min moders hjerte over i min datters, når hun en gang bliver stor nok til at fatte, hvad taknemmelighed er."

Markisen nejede med værdighed for municipalgardisten, og den lille Cécile tilkastede ham et kys.

De rejsende besteg nu atter vognen; Pierre Durand indtog sin plads foran, og efter at have forvisset sig om, at begge damerne og barnet var kommet til sæde og havde gjort sig det så bekvemt som muligt, brugte han sin pisk, og hesten satte sig i bevægelse i kort trav.

"Apropos, min datter," sagde markisen efter et øjebliks tavshed. "Hvad hedder denne brave mand?"

"Louis Duval," svarede baronessen, der allerede havde søgt sin redningsmands navn på foden af passet.

"Louis Duval?" gentog markisen mekanisk. "Nå, det lader dog ikke til, at alle disse almuesmænd er jakobinere og mordere."

Disse ord måtte vække sørgelige erindringer, for to store tårer rullede ned over baronessen kinder.

Den lille Cécile aftørrede dem med to kys.

3. Man har set dronninger græde som almindelige kvinder

Nu nogle få ord om de to damer og dette barn, der, som vi netop har set, undgik en alvorlig fare … takket være den venlige municipalgardist.

Den ældste af de rejsende var en markise de la Roche-Bertaud, født de Chemillé og altså såvel i byrd som ved sin ægteskabelige forbindelse en af kongerigets store damer.

Den yngre – hendes datter – var en baronesse de Marsilly.

Barnet, hendes datterdatter, hed, som vi allerede har hørt, Cécile. Hun er heltinden i vor fortælling.

Baron de Marsilly, barnets fader og den yngre dames gemal, havde i otte år stået som officer ved garden. Baronessen havde i fem år været hofdame hos dronning Marie Antoinette. Begge var forblevet deres kongehus tro.

Baron de Marsilly havde i årene 1791 og -92 med lethed kunnet frelse sig til udlandet, som så mange af hans kammerater; men han havde næret den overbevisning, at hans pligt bød ham at blive hos kongen og hvis han skulle dø for ham, da at dø i hans nærhed. Baronessen havde ingen betragtninger anstillet desangående; hun var blevet hos sin mand, som hun tilbad, og hos dronningen, som hun ærede med en undersåts varme hengivenhed.

Da kongen og dronningen stod i begreb med at flygte, afskedigede de baron Marsilly og hans gemalinde, som derpå trak sig tilbage til deres hus i Rue Verneuil nr. 6. Her belavede de sig på at forlade Frankrig og atter slutte sig til kongehuset i udlandet, da det rædselsbudskab pludselig indløb, at Deres Majestæter var blevet pågrebet i Varennes, og at man bragte dem tilbage til Paris. Ægteparret forføjede sig øjeblikkelig til Tuilerierne, for atter at indtage deres pladser ved det høje herskabs side; og de to første personer, kongen og dronningen fandt beredte til at frembære deres trofaste hylding, da de steg ned fra vognen, var baron og baronesse de Marsilly.

Og man må vel lægge mærke til, at tidernes tegn allerede havde udpræget sig så skarpt, at dette bevis på hengivenhed ikke kunne hengå ubemærket. Den 20. juni forberedte den 10. august, og den 10. august var i begreb med at forberede den 21. januar.

Paris frembød et sælsomt skue. Man skulle ikke tro, at de forbigående begav sig til deres forretninger, men kun til sådanne steder, som deres lidenskaber kaldte dem til. I stedet for denne godmodige, sorgløse fysiognomi, der karakteriserer befolkningen i Paris, så man ikke andet end mennesker, der enten syntes at skjule sig for et eller andet truende had eller at glæde sig i håbet om en snart tilfredsstillet hævn. Hver dag hørte man tale om et eller andet nyt mord. Snart var det en ulykkelig prokurator, man pryglede til døde i Rue Reuilly under påskud af, at han var en af Lafayettes udsendinge; snart var det en gammel livgardist, man druknede i Tuileriernes bassin ved at holde hans hoved under vandet, i påsyn af hundrede spadserende, der betragtede dette oprørende syn med en

stupid latter; snart var det en eller anden stridig præst, man klyngede op på lygtepælen under pøbelens bedøvende hujen; og snart var det Duval d'Epremesnil, man parterede på Frihedsklubbens terrasse – og alle disse mord, disse rædsler, disse skrækscener sminkede sig med det pompøse og højtidelige navn "folkejustits".

Når sådanne rygter trængte ind i Tuilerierne, ledsagede af denne højtravende undskyldning, vekslede man forbavsede blikke og spurgte hinanden, hvad det mon kunne være for en ny justits, der således ustraffet turde træde i stedet for kongens.

Alt dette spåede en eller anden stor katastrofe.

Ret som om de himmelske varsler ville forene sig med de menneskelige trusler, udbrød en dag en af disse betydningsfulde orkaner, der åbenbarer en vis harmoni mellem over- og underverdenen.

Det var den 3. august 1792; hele dagen havde været trykkende lummer; en blysol havde gennemglødet Paris; en vis mathed, en ubestemt rædsel, en mørk modløshed syntes at hvile over befolkningen; naboerne samlede sig udenfor dørene eller sladrede sammen fra vinduerne, idet de med forbavsede miner hentydede til de store kobberfarvede skyer, der fejede hen over de snævre gader i vild flugt som uhyre bølger, for at forsvinde i et alt opslugende blodhav i vesten. Aldrig havde himlen haft denne farve; aldrig havde solen forladt jorden med et så sørgeligt farvel.

Det varede ikke længe, førend en pibende, hed luftstrømning gennemilede rummet. Den var så ualmindelig i sin natur og opstod så uventet, at grupperne spredte sig, uden at ytre et ord;

enhver forføjede sig hjem til sit eget, alle døre og vinduer blev lukket til. Nu brød uvejret ud i hele sit raseri.

Man kommer uvilkårligt til at tænke på uvejret i juli 1830, få dage før den mindeværdige Julirevolution.

I de to første timer ville svage mennesker kæmpe med elementerne. Under lynenes zigzag, under tordenens bævende bragen begyndte den vilde, under navn af "Marseillanerne" velbekendte horde – ikke fordi de var fra Marseille, men fordi de ligesom stormen var kommet fra syden – at udbrede sig i gaderne; et levende uvejr, der blandede sig med himlens; en menneskestrøm, der blandede sig med de ild- og regnstrømme, som gennemfurede luften. Men endelig fik Herrens storm bugt med denne opsætsighed; de hylende bander spredte sig, og de øde gader blev lynets og tordenens uomtvistede ejendom.

Ingen sov i Tuilerierne under denne frygtelige nat: mere end en gang lod kongen og dronningen gennem en halvåben vinduesskodde deres forfærdede blik svæve over kajerne og Frihedsklubbens bygninger; de genkendte hverken deres folk eller deres by; det var vel næppe, de genkendte Gud, da de hørte ham rase således og ikke mindedes, at de nogensinde havde fortørnet ham.

Først klokken syv om morgenen lagde uvejret sig.

Nu hørte man sælsomme nyheder.

Lynet var slået ned på mere end halvtreds steder; atten til tyve personer var blevet dræbt af den himmelske ild. Korset på sletten Issy, korset på Crosne, korset på kirkegården Hay og

korset på Charentonbroen var alle blevet splintret og kastet i støvet.

Og det var i denne nat, under tordenens bragen, at Danton, Camille Desmoulins, Barbaroux og Panis dekreterede dagen den 10. august.

Den 9. havde baron de Marsilly vagt i Tuilerierne, og baronessen forrettede, som sædvanlig, sin tjeneste hos dronningen.

Klokken otte om morgenen hørte man trommen lyde i de forskellige kvarterer i Paris. Det var Mandar, chef for Nationalgarden, der opbød borgermilitsen til Tuileriernes forsvar; for man havde allerede den foregående aften bragt i erfaring, at slottet truedes fra forstæderne.

Tre eller i det højeste fire bataljoner adlød dette kald. Den ene blev opstillet i prinsernes gård, den anden i schweizernes, og resten i slottets underste stokværk. Prinsernes gård førte til Florapavillonen – således kaldte man den, der vender ud til kajen; schweizergården førte til pavillonen Marsan – således hed den, der vender ud til Rue de Rivoli.

Klokken tolv anviste hr. de Maillardor schweizerne de forskellige poster, de skulle indtage.

Klokken halv et modtog baron de Marsilly ordre til at ledsage kongen til kapellet. Hele den kongelige familie ville høre messen, ligesom i ældre tider ridderne, der modtog kommunionen umiddelbart før kampen; man følte, uden endnu at se noget, at en frygtelig begivenhed forestod.

Der lå noget højtideligt ved denne messe – den næstsidste, Ludvig den Sekstende overværede.

Den sidste hørte han den 21. januar.

Resten af dagen henrandt temmelig roligt og blev anvendt til at opkaste forskansninger i det indre af slottet. Baronen fik det svære hverv at nedbryde loftet i Louvres galleri – galleriet i det nuværende museum.

Klokken elleve om aftenen trådte mairen af Paris, Petion, den samme, som selv måtte flygte fra byen et år efter og blev opædt næsten levende af ulve på hederne ved Saint-Emilion, ind til kongen i hans gemak og forlod ham først ved midnat.

Da åbnede døren sig til et gemak, udenfor hvilket der stod en vagt gardister opstillet, og kongen stak hovedet ud.

"Hr. de Marsilly," sagde han, da han genkendte den kommanderende officer, "Jeg tør love Dem en roligere nat, end vi gjorde os håb om; mairen i Paris forsikrede mig om, at alt er fredeligt og stille. Behag at bringe denne efterretning til hr. de Maillardor, men lad den dog ikke hindre ham i at bruge sin sædvanlige årvågenhed."

Baronen bukkede og gik ud for at udrette kongens befaling, men da han kom til den store trappe, standsede han og lyttede, i den tro, at han muligvis havde hørt fejl. Nej, han bedrog sig ikke, det var alarmtrommens bedøvende hvirvler. Skriget "Til jeres poster!" lød fra den ene ende af Tuilerierne til den anden, og på samme tid lukkede man Karusselpladsens store gitterport.

En halv time efter udbredte det rygte sig, at artilleristerne ved Nationalgarden, der var blevet sammenkaldt til kongens forsvar og opstillet i gården, vendte deres skyts mod slottet.

Klokken to modtog baron de Marsilly det budskab, at kongen ventede ham.

Baronen fandt begge majestæterne, madame Elisabeth og deres fortroligste venner, forsamlede i det værelse, der støder op til kongens. Baronessen stod i en vinduesfordybning med to andre æresdamer.

Alle damerne var blege som døden. Det fremherskende præg i deres ansigter, der selv i dette kritiske øjeblik rettede sig efter deres høje herskabs, var resignation.

Kongen var ikke gået til sengs. I det øjeblik, baronen trådte ind, hvilede han på en kanapé. Hans Majestæt rejste sig; han var iført en violet kjole og bar kårde ved siden.

Ludvig den Sekstende trådte hen til baronen, greb ham – som han gerne plejede, når han talte til sine fortrolige – ved en af hans kjoleknapper og førte ham hen i en krog.

"Nuvel, min kære baron," sagde han, "Det synes, at sagen tager en foruroligende vending, trods alt, hvad Petion forsikrede mig om det modsatte. De forsamler sig, og man siger, de vil marchere mod Tuilerierne ved dagens frembrud. Hvad vil de egentlig? Det ved jeg ikke ... myrde os uden tvivl ... tror De, Tuilerierne er godt forsvaret?"

"Sire," svarede baronen, "De forlanger sandhed af mig ... ikke sandt?"

"Ja, netop – sandheden! Hele sandheden! – Havde man altid sagt mig den, ville jeg nu ikke have været i den stilling, jeg er."

"Hvis vi bliver angrebet af en nogenlunde stor samlet magt og med tilsvarende energi, vil slottet ikke kunne holde sig i to timer."

"Hvorledes? De tror, mine forsvarere vil forlade mig?"

"Nej, sire," svarede baronen, "men inden to timer vil de alle være døde."

"Baron, tal ikke så højt! ... Skån dronningen! ... Det er altså Deres oprigtige mening?"

"Ja, sire."

"Det er også Maillardors, som jeg nylig lod hente. Tag halvtreds mand, baron, blandt de braveste, De kender, og indtag posten ved Horloge-porten. Den er forsvaret af to stykker skyts. Jeg vil kun stole på alle dem, der holder denne post besat; det er den vigtigste i Tuilerierne."

"Jeg takker Deres Majestæt for den tiltro, De beærer mig med, og skal gøre mig værdig til den," svarede baronen og bukkede for at gå.

"Tag Dem blot tid til nogle ord til baronessen, jeg tillader Dem det," sagde kongen og standsede ham.

"Tak, sire. Jeg ville ikke have vovet at udbede mig denne nåde, men Deres Majestæt læser i hjerterne og ved at udgranske det kæreste ønske hos enhver, der har den ære at tjene Dem."

"Fordi jeg er fader og ægtefælle ligesom De, baron," svarede kongen, "og fordi også jeg elsker dronningen af mit inderste hjerte."

Derpå tilføjede han sagte:

"Stakkels Marie! Gud holde sin hånd over hende!"

Baronen nærmede sig sin gemalinde.

"Louise," sagde han til hende. "Man ved ikke, hvad der kan ske. I tilfælde af at Tuilerierne skulle blive stormet, gør du rigtigst i at tage din tilflugt til kabinettet bag ved madame Elisabeths bibliotek. Der vil jeg træffe dig, hvis jeg bliver i live."

"Men hvis dronningen forlader Paris?"

"Så vil vi ses igen, for jeg forlader ikke kongen."

Begges hænder knugede hinanden fast og længe.

"Kys hende!" sagde kongen, idet han lagde sin hånd på baronens skulder og bøjede sig hen over hans øre. "Hvem ved, om De, der skilles ad i dette øjeblik, nogensinde vil gense hinanden!"

"Tak, sire, tak!" svarede baronen og trykkede sin kone fast op til sit hjerte.

Dronningen aftørrede en tåre. Baronen lagde mærke til dette tegn på deltagelse; han nærmede sig Marie-Antoinette og bøjede knæ.

Dronningen rakte ham sin hånd til kys.

Baronen ilede ud af gemakket; den stærke kriger følte, at også hans tårer truede med at sprænge deres sluser.

4. Artilleristen af det røde kors

Da baronen var borte, forlod også kongen, dronningen og madame Elisabeth gemakket; de ville alle tre aflægge deres forsvarere et besøg. Ved hver post standsede kongen og forsøgte at opmuntre dem med nogle beroligende ord. Dronningen ville efterligne ham, men det var forgæves, hun gjorde sig umage for at tale; gråd og hulken afbrød hendes ord.

Det syn, Tuilerierne frembød, var virkelig ikke skikket til at berolige.

Schweizerne og den franske garde holdt sig på deres poster, beredte til at dø for kongen, men i Nationalgardens rækker var der opstået splid. Bataljonerne des Petits-Pères, de la Butte des Moulins og des Filles Saint-Thomas var forblevet tro og stod opstillet i en fast holdning i Schweizergården og den såkaldte Prinsernes gård, men bataljonerne des Thermes de Julien og artilleristerne af det røde kors, Pantheon og Finisterre havde allerede rettet deres kanoner mod Tuilerierne.

Kongen vendte tilbage med et knust hjerte. Dronningen og madame Elisabeth havde mistet alt håb; dauphinen var den eneste i hele slottet, der sov.

Klokken seks om morgenen hørte man en stærk larm; det var avantgarden fra forstæderne, der udbredte sig på Karusselpladsen. På samme tid så man kongen, dronningen og dauphinen stige ned ad den store trappe. Dronningen bar barnet på sine arme; alle tre begav de sig til forsamlingen.

Kongen kastede i forbigående et blik på baron det Marsilly, der stod med kården i hånden under den store port, i spidsen

for sine halvtreds mand. To kanoner var anbragt ved porten med deres gabende bronzesvælg vendt udad; bagved stod artillerister med brændende lunter.

Dauphinen hilste sine beskyttere med hånden, og råbet "Leve kongen!" hævede sig enstemmigt blandt den lille trofaste skare.

Men anderledes blev det, da kongen nærmede sig Frihedsklubbens terrasse, der vrimlede af mennesker; en frygtelig hylen modtog ham her. En infanterist overvældede dronningen med forhånelser og rev dauphinen ud af hendes favn.

Det var på denne mands arme, at dauphinen blev bragt ind i forsamlingen.

I samme øjeblik dundrede de første kanonskud.

Ved denne lyd mindedes baronessen, hvad hendes mand havde sagt til hende; hun trak sig tilbage til det anviste kabinet. Tre eller fire af dronningens damer fulgte hende.

Larmen af skuddene tog til for hvert øjeblik, og under de korte ophold hørte man de svage salver af musketter og håndgeværer. Ved hvert skud rystede slottet i sin dybeste grundvold. Vinduesruderne styrtede klingrende ind i værelserne; kuglerne borede sig ind i panelet.

Det varede ikke længe, førend man hørte skrig, og disse skrig nærmede sig; det var schweizerne og nationalgardisterne, som man myrdede på trapperne. Kongen havde fra forsamlingen sendt dem en skriftlig ordre til at kapitulere; de havde modtaget den, men det var for sent; slottet var allerede stormet.

Lyden af de flygtendes skridt begyndte at udbrede sig i slottet; kampen forplantede sig fra trapperne ind i selve

gemakkerne. Baronessen, der stod og lyttede ved døren, hørte larmen vokse og nærme sig og troede i ethvert skrig, hun hørte, at genkende sin mands dødsskrig. Pludselig blev døren rystet med voldsom kraft udefra og gav efter. Tre nationalgardister af bataljonen de la Butte des Moulins styrtede ind i værelset under jamrende skrig om hjælp. Her fandt de baronessen og hendes ulykkestæller opløste i tårer. Baronessen spurgte efter sin mand, hun glemte sig selv for kun at tænke på ham; men ingen af de tre kendte ham, og hun kunne intet erfare.

Skræk og rædsel greb de stakkels kvinder ved synet af disse mænd, hvis sønderrevne klæder var dækkede med blod. Dørene i kabinettet vendte ud til en korridor, hvorfra man ad en hemmelig trappe kunne nå værelserne i den nedre etage. Baronessen foreslog dette middel til flugt – et forslag, der blev grebet med så meget større begærlighed, som man allerede hørte flinteskud og skrig af døende i gemakket foran biblioteket. Mænd og kvinder stormede mellem hinanden ud i korridoren og derfra ud på trappen, ad hvis trin de begyndte at ile ned. Kun baronessen standsede på det første trin. Hendes mand havde anmodet hende om at vente ham, hvor hun var; midt i hendes skræk faldt denne omstændighed hende ind, og hun besluttede at lyde ham – koste hvad det ville.

Et øjeblik troede hun, at hendes ulykkestæller var frelste. Bøjet over gelænderet fulgte hun dem på trappen med øjet og i korridorerne med øret. Lyden af deres skridt fjernede sig mere og mere. Men pludselig hørte hun tre eller fire flinteskud, ledsagede af skrig, og umiddelbart derpå de uregelmæssige skridt af fem eller seks flygtende personer. De stakkels kvinder og nationalgardisterne var i enden af korridoren stødt på en

bande marseillanere og ilede nu, forfulgt af disse, tilbage til det kabinet, hvor baronessen ventede sin mand.

En af gardisterne faldt på trappen, truffet af en kugle. Kvinderne var nødt til at træde på hans lig for at nå deres usikre asyl.

Nu nærmede blodbadet sig fra to kanter.

Det var ikke muligt at blive i kabinettet længere; man hørte allerede marseillanerne brøle i gangen. Håbet om at flygte igennem biblioteket måtte også opgives; der var man allerede i fuldt arbejde med at myrde hinanden. Kvinderne faldt på knæ, og gardisterne væbnede sig med stole, for dog at kunne forsvare sig til det sidste.

I dette øjeblik svingede en mand sig ind igennem et vindue, der vendte ud til et lille kloset, og sprang ned på gulvet midt imellem de fortvivlede kvinder. Disse udstødte et rædselsskrig ved synet af denne mand, der var klædt som en artillerist af det røde kors, og gardisterne gjorde sig allerede rede til at knuse hans hoved med deres stole, da baronessen pludselig strakte hænderne imod ham med et glædesskrig og kastede sig i hans arme. Det var hendes mand.

De øvrige damer genkendte ham nu også, og de to gardister indså, at de havde med en ven at gøre.

I få ord underrettede baronen dem om sin stilling. Trængt tilbage fra sin post og forfulgt fra værelse til værelse, havde han fundet liget af en artillerist udenfor døren til biblioteket; han havde slæbt ham ind et aflukke, i al hast iført sig hans mundering og derpå forenet sig med sin gemalinde gennem vinduet, som han vidste stod i forbindelse med kabinettet.

Næppe var han færdig med denne forklaring, førend marseillanerne, der havde tabt deres flygtning af sigte, men fulgt de blodige spor i gangen, stormede op ad trappen. Baronen var ikke længe om at fatte sin beslutning; han ilede de fremstormende i møde.

"Denne vej, mine venner!" råbte han. "Denne vej!"

"Kanonér af det røde kors?" udbrød marseillanerne.

"Ja, brødre! Vi blev fanget, disse to brave nationalgardister og jeg ... og ville være blevet myrdet, hvis disse kvinder ikke havde skjult os i dette kabinet. Skån deres liv; for de har frelst vort!"

"Vel gjort! Lad dem da råbe: 'Leve nationen!'"

De stakkels kvinder råbte alt, hvad man forlangte.

Marseillanerne spredte sig nu i de tilstødende værelser og tog de to nationalgardister med sig.

"Og disse stakkels kvindfolk," udbrød baronen, "som har frelst os ... dem vil I give til pris for andre, som ikke ved noget om de tjenester, de har vist nationen ... og derfor let kunne falde på at slå dem ihjel uden parlamenteren?"

"Nej," svarede flere af marseillanerne og vendte tilbage til kabinettet, "men hvad vil du, vi skal tage os for med dem?"

"De må følges hjem ... deres patriotisme må belønnes!"

"Vel! Lad dem tage os under armen og sige os, hvor de bor!"

"Hvor bor du, borgerinde?" spurgte baronen sin kone.

"I Rue Verneuil nr. 6," svarede madame de Marsilly.

"Kammerat!" sagde baronen til den af banden, der forekom ham at have det mest menneskelige ansigt, "jeg anbefaler dig denne kvinde her! Det er først og fremmest hende, jeg skylder min frelse. Hun bor her lige over for, som du hører ... der er blot broen at passere ..."

"Du kan være ganske rolig," svarede marseillaneren. "Jeg skal lodse hende i sikker havn, den lille mo'er; det lover jeg dig!"

"Men du, borger," udbrød den stakkels kone og klyngede sig til sin mands arm, "hvad vil du gøre?"

"Jeg?" svarede baronen, der under hele dette optrin havde anlagt et sprog og et væsen, der stod i samklang med det midlertidige kostume, han bar, "jeg har nok lyst at se, hvor kongen har gjort af sig."

Baronessen udstødte et suk, slap sin gemals arm og bortfjernede sig ved sin beskytters.

Baronen svingede sig nu atter gennem vinduet ind i aflukket og iførte sig på ny sin uniform, som han kun havde fornægtet et øjeblik i håb om at forklædningen ville sætte ham i stand til at frelse sin kone.

I to lange dage, den 10. og 11., ventede baronessen forgæves på sin mand.

Om aftenen den 11., da man var beskæftiget med at bortskaffe ligene fra Schweizergården, fik en portner, der hjalp til med at læsse dem på karrer, øje på baronen mellem de faldne. Han lod liget bringe ind i sin loge og begav sig derpå til madame de Marsilly, der var kommet i god behold til sin bopæl, for at forkynde hende, at hendes gemal var blevet genkendt blandt de døde.

5. Marquisen af Roche-Bertaud

Baronessens smerte var stor; men hun var begavet med en stærk, heltemodig sjæl. En rig kilde til trøst lå i den overbevisning hos hende, at hendes mand var død, idet han opfyldte sin pligt.

Desuden – hun måtte leve for sin moder og datter.

At dvæle med marquisen i Paris ville være at udsætte sig selv og hende for tusinde farer. Marquisen var en af disse karakterer, der ikke er i stand til at forstille sig … ikke fordi hun besad en kraftig sjæl eller af politisk overbevisning, men fordi hun, født i en vis sfære og opdraget efter ensidige principper, fandt det umuligt blot for et øjeblik at skjule sin byrd, sine meninger, sit had eller sine sympatier. Desuden antog tiden for hver dag en mere og mere truende karakter; kongen og dronningen var i Temple; de forskellige partiers mord på hinanden fortsattes stadig i gaderne, som forløbere for det store, nationale blodbad, der allerede ulmede i det skjulte; og hr. Guillotin havde for nylig bragt den lovgivende forsamling sin hyldest i den filantropiske maskine, han havde været så lykkelig at opfinde: det var, som man ser, på tide at forlade Frankrig.

Men at forlade Frankrig var ingen let opgave. De strengeste straffe ventede dem, der gjorde forsøg på at emigrere, og man måtte, idet man prøvede på at undgå én fare, udsætte sig for en endnu større.

Marquisen ville lede det hele. Hun talte om kareter, om postheste, om umulige pas, som hun ville skaffe ved hjælp af fremmede landes ambassadører. Disse ville, i deres suveræners

navn, nok – sagde hun – tvinge det oprørske pak til at lade hende, hendes datter og datterdatter passere uden at gøre dem skade. Baronessen besvor hende om at overlade alle disse anliggender til hende og udvirkede endelig ved sine bønner, at moderen afholdt sig fra enhver indblanden i sagen.

Det blev således baronessen, der styrede det hele.

Hendes mand ejede et gods mellem Abbeville og Montreuil. Dette gods befandt sig i en bondes besiddelse, hvis forfædre i hele to århundreder havde haft det i forpagtning af baron de Marsilly. Baronessen troede med god grund at kunne gøre regning på denne brave mand. Hun afsendte en gammel tjener, der havde opdraget baronen og været et medlem af familien i fyrre år. Af frygt for undersøgelser havde den gamle tjener ingen skriftlig befaling medtaget, men baronessen havde instrueret ham mundtligt, så godt hun kunne, og han vidste, hvad han havde at rette sig efter.

Forpagterens familie bestod kun af tre personer: ham selv, hans kone og hans moder. Man blev enig om at han skulle rejse til Paris, og at marquisen og baronessen skulle forlade hovedstaden i de to bondekoners dragter og på deres pas.

Imens traf baronesse de Marsilly alle anstalter til afrejsen.

Der fandtes i denne periode, da al pengeværdi repræsenteredes af assignater, kun en såre ubetydelig mængde sølv- og guldmønter, selv i de rigeste huse; imidlertid lykkedes det dog baronessen at få samlet henimod tyve tusind francs. Disse, i forening med firs til hundredtusind i diamanter, der tilhørte marquisen, beroligede familien med hensyn til deres vigtigste fornødenheder. I øvrigt var de alle af den overbevisning, at denne tingenes tilstand ikke kunne vare

længe; og selv pessimister antog, at emigrationen vil ophøre i løbet af en tre til fire års forløb.

De to stakkels kvinder beskæftigede sig altså med forberedelserne til deres afrejse.

Hvad baronessen angik stod de ikke længe på og blev truffet med den forstandige simpelhed, der udgjorde grundtrækket i hendes karakter; men dette var langt fra tilfældet med marquisen. Hendes datter traf hende, da hun trådte ind i hendes værelse, omringet af en mængde æsker, kufferter og pakker, der ville have været nok til at fylde tre fragtvogne; den gode dame ville ikke skille sig af med en eneste af sine kjoler og troede ikke engang at kunne undvære sine servietter og bordduge.

"Moder," sagde baronessen og rystede sørgmodigt på hovedet, "du gør dig meget unyttigt besvær. For ikke at vække mistanke, bør vi ikke tage synderlig mere med os end hvad vi står og går i; og hvad vort linned angår, vil et eneste af dine broderede og med kniplinger kantede lommetørklæder være nok til at røbe os og bringe os i arrest."

"Men, kære barn," sagde marquisen, "vi kan dog ikke gå herfra ganske nøgne og blottede for alt!"

"Nej, moder, det har du ret i," svarede baronessen med den blidhed i tone og mine, som intet kunne svække. "Vi kan ikke gå herfra uden klæder; men disse klæder må være simple og svare til vor tilsyneladende stilling. Forglem ikke," tilføjede hun, "at vi er bønder, en bondes moder og en bondes kone … at du hedder Gervaise Arnoult og jeg Catherine Payot."

"O, hvilke tider! Min Gud, hvilke tider!" mumlede marquisen. "Havde Hans Majestæt rådet bod på disse misbrug straks, ladet

Necker hænge og Lafayette skyde … ville vi ikke have været således farne, som vi nu er det!"

"Moder! Tænk på dem, der er ulykkeligere end vi, og lad denne sammenligning væbne dig med tålmodighed. Tænk på kongen og dronningen, som holdes fanget i Temple; tænk på den stakkels lille dauphin, og hav medlidenhed – om end ikke med os selv, så dog med Cécile, der ville stå ene og forladt i verden, hvis hun mistede os to."

Disse grunde var alt for gode til at marquisen ikke skulle føje sig i dem; men hun gjorde det sukkende. Marquisen var født og opdraget i luksus; hun var vant til at leve i overflødighed og rigdom; hun havde gjort regning på at dø i samme sfære, og livets undværlige goder var blevet hende til en absolut nødvendighed.

Men langt værre blev det, da baronessen viste hende det linned, hun havde skaffet til veje til hende, og som, uden at høre til det allergrovest, dog stak skærende af mod det ungarske lærred og det batist, hun var vant til at bruge. Navnlig bragte chemiserne hende i oprør, og hun erklærede, at hun at aldrig ville bekvemme sig til at bære linned af en sådan kvalitet, som i det højeste kunne være godt nok til en tjenestepige eller bondekone.

"Ak, min moder," svarede baronessen sørgmodigt, "vi må prise os lykkelige, om vi blot for otte dage kan få vore landsmænd til at tro, at vi virkelig tilhører den klasse, som du foragter så dybt og som for øjeblikket er almægtig."

"Men det kan ikke vare således ved!" udbrød marquisen. "Jeg kan aldrig tro, det kan vare ved!"

"Jeg deler dit håb, moder; men således *er* det dog i øjeblikket; og hvis du ønsker det, vil jeg gerne bære dit linned, indtil du skal bruge det selv … for at afslide dets første ruhed."

Det tilbud fra datteren rørte marquisen, der i grunden besad et ejegodt gemyt, i den grad, at hun samtykkede i alt; og det blev bestemt, at hun til de talrige opofrelser, hun allerede havde bragt, også skulle føje denne, den sidste, og, efter hvad hun selv forsikrede, den smerteligste af dem alle.

Da dette var bragt i orden, ankom forpagteren, hans kone og moder: Baronessen modtog dem som mennesker, der var kommet for at frelse hendes liv; marquisen som folk, hvem hun ville gøre den ære at skylde sit.

Foruden de dragter, de havde på, medbragte de deres søndags- og højtidsklædninger; disse var bestemt for baronessen og marquisen.

Til alt held var der ingen stor forskel i vækst og højde. Endnu samme aften, som bønderne var kommet til byen, blev dørene aflåst, vinduesskodderne lukket og dragterne prøvet.

Baronessen føjede sig med beundringsværdig lethed i de ubehageligheder, et sådant skift af kostume førte med sig; men marquisen udbrød i lydelige klager: huen passede ikke på hendes hoved, træskoene klemte hendes fødder, og åbningerne på lommerne var ikke anbragt, hvor de plejede.

Baronessen rådede hende til at bære bondedragten fra dette øjeblik, for at vænne sig til den og for at kunne bevæge sig i den med nogenlunde frihed, når afrejsens time slog; men marquisen svarede, at hun hellere ville udsætte sig for døden end bære denne stads et minut længere end absolut nødvendigt.

Afrejsen blev fastsat til to dage efter.

Denne mellemtid benyttede Catherine Payot til at forfærdige en fuldstændig dragt til den lille Cécile. Barnet var fortryllende i sit nye kostume og selv henrykt over det. Forandring er jo barndommens himmel.

Om aftenen før den til afrejsen bestemte dag lod Pierre Durand sit pas visere. Det mødte færre vanskeligheder end man havde ventet; han var kommet til Paris med sin moder, sin kone, sin vogn og sin hest; han forlod Paris fire dage senere med sin kone, sin moder, sin hest og sin vogn … det kunne der ikke bemærkes noget imod. Vel havde man tænkt på at indføre barnet med blandt de på passet anførte personer; men man frygtede for, at denne forøgelse i navnelisten skulle vække municipalembedsmændenes mistanke, og efter modent overlæg blev man enige om, at Pierre ikke skulle nævne den lille Cécile med et ord.

Næste dag, klokken fem om morgenen, holdt den lille karre, færdig og forspændt, i hotellets gård. Marquisen, der var vant til at gå til sengs klokken to om natten og stå op ved middagstid, havde foretrukket slet ikke at lægge sig; og baronessen havde tilbragt natten med at sy sine penge ind i sit korset og diamanter ind i de ombukkede læg af den lille Céciles kjole.

Klokken fem trådte baronessen ind til sin moder og fandt hende fiks og færdig … der var intet andet at indvende mod hendes dragt, end at hun havde beholdt sine diamantpendelokker i ørene og en kostbar smaragd på fingeren; man fristedes til at tro, at hun agtede sig til en

maskerade, og at hun havde taget alle sine forholdsregler for at vise folk, at det kun var en forklædning, hun bar.

Efter en kortvarig underhandling fik baronessen hende overtalt til at skjule disse prydelser på et mere passende sted … en operation, der dog kun blev udført under mange suk og med tvære miner.

Værre blev det, da det endelig gjaldt om at bestige karren: Marquisen havde endnu ikke set det køretøj, der var bestemt til at bringe hende over Frankrigs grænser; hun havde en vag anelse om en slags wienervogn eller dog i det mindste en slags fiaker; – ved synet af den fordringsløse bondevogn stod hun som tilintetgjort. Men da store omstændigheder i livet plejer at medføre store beslutninger, gjorde marquisen også nu vold på sig selv, skønt det holdt temmelig hård, og satte sig ved sin datters side.

Baronessen græd i stilhed, da hun forlod det hus, hvor hun havde været så lykkelig, de folk, der havde tjent hende så trofast, og de to skikkelige bønderkoner, der havde givet hende så store beviser på deres hengivenhed.

Hvad den lille Cécile angik, gentog hun ustandselig:

"Men hvor er papa henne … og hvorfor kører han ikke med?"

Alt gik godt til man kom til barrieren Saint-Denis. Her var det, det optrin fandt sted, som vi har beskrevet ovenfor, og som – i stedet for at forværre den stakkels udvandrende families stilling, som man straks skulle have troet – fik et så uventet heldigt udfald.

Den gode politisoldats håb gik i opfyldelse: Det nye pas, i sin form mere lovmæssigt end det gamle, bevirkede, at man ingen hindringer lagde dem i vejen for rejsens fortsættelse; og

desuden tog de kun ind på de simpleste gæstgiversteder, for at blive deres påtagne roller tro til enden. Hesten var god og tilbagelagde sine tolv mil om dagen, således at flygtningene allerede befandt sig i Boulogne den sjette dags aften.

I Abbeville havde Pierre Durand ladet passet visere til fortsat rejse.

Vi vil ikke opholde os ved marquisens klager, hver gang hun skulle gå til sengs i gæstgiverstederne og brænde tællelys.

Baronessen udholdt alle disse aristokratiske vederstyggeligheder med en englelig blidhed.

Den lille Cécile var ganske henrykt af glæde: hun så træer, blomster og enge. Børn er ligesom fugle; de forlanger ikke mere.

Man ankom til Boulogne temmelig sent på aftenen og steg af i Parisergaden, i Hotel de France.

Værtinden i dette gæstgiversted hed madame Ambron og var kongeligsindet med liv og sjæl. Hun var blevet baronessen anbefalet som en kone, hun kunne lide på; og denne tog derfor ikke i betænkning at betro sig til hende og bede om hendes bistand. Værtinden stod hende inde for alt og lovede, hvis vinden blev god, at skaffe hende lejlighed til England.

Hun anviste derpå sine gæster et par simple værelser, som kunne passe sig for folk af deres foregivne stand; men disse værelser var forresten indrettet så smagfuldt, at selv marquisen gjorde et midlertidigt ophold i de klager og sukke, hun uophørligt havde udstødt lige fra det øjeblik, hun forlod sit hus i Paris.

Næste dag sluttede madame Ambron, der stod i forbindelse med alle kystens søfolk og smuglere, en kontrakt med føreren

af en lille slup, der forpligtede sig til at bringe de flygtende til Dover for hundrede louisdorer.

Hele dagen igennem, lige fra den tidlige morgenstund, var baronessens øjne fæstet på en vejrhane udenfor hendes kammervindue. Vinden var imod og havde hårdnakket stået i det hjørne i fem eller seks dage. Men ret som om Gud anså den stakkels familie for tilstrækkelig prøvet ved tabet af deres overhoved og forsørger og nu endelig ynkedes over den, drejede fløjen sig henimod aften, og værtinden trådte ind med en glad mine for at bede baronessen holde sig rede til at afrejse, inden barriererne blev lukket.

Klokken fem indtog marquisen, baronessen og den lille Cécile atter deres plads i karren, og Pierre Durand svingede sin pisk. Det hed sig, at de vendte tilbage til Montreuil, og deres pas skaffede dem endnu en gang frit lejde. Men en halv mil fra byen slog de rejsende ind på en sidevej, der førte til et lille landsted, som tilhørte madame Ambron, og som lå i en lille fjerdingvejs afstand fra kysten. I dette hus plejede man gerne, idet man betjente sig af den krigslist, baronessen nu også havde set sig nødt til at gøre brug af, at afhente de passagerer, der ønskede at sættes over Kanalen.

Denne gang havde madame Ambron selv villet overvære indskibningen, og baronessen, hendes moder og datter blev derfor modtaget af denne værdige kone i egen person, da de klokken ti om aftenen ankom til stedet.

Man ventede til midnat.

Klokken tolv blev der banket på døren. Det var skipperen på sluppen. Ifølge den kontrakt, der var sluttet, betalte baronessen

ham halvtreds louisdorer forud; de øvrige halvtreds skulle først erlægges, når de rejsende satte foden på engelsk grund.

Begge damerne indhyllede sig i deres pelse, madame Ambron påtog sig at ledsage marquisen, som denne lange vej til fods midt om natten indjog en dødelig skræk; Pierre Durand tog den lille Cécile på armene, og selskabet brød op.

Alt som man kom kysten nærmere, hørte man denne langtrukne sørgelige brusen, som man kunne fristes til at kalde oceanets åndedræt. Marquisen gøs ved tanken om at indskibe sig i et lille skrøbeligt fartøj på det mægtige element og lod nogle ord falde om at holde sig skjult i provinsen.

Fra tid til anden betragtede baronessen den lille Cécile, der var slumret ind på forpagterens arme, og aftørrede da hver gang en tåre, som ingen så.

Man ankom til klinten. Nu gjaldt det om at stige ned. Man så intet andet end en slags mur med stejle sider. Marquisen gav sin forfærdelse luft i høje skrig.

En to fod bred fodsti slyngede sig langs med klintens side. Baronessen modtog den elskede byrde af Pierre Durands arme og påtog sig at gå i spidsen for toget. Efter hende kom madame Ambron, der lænede sig til forpagteren, og endelig marquisen, hvis vaklende, usikre gang støttedes af skipperen.

Man nåede strandbredden.

Baronessen følte sig for et øjeblik grebet af en ubestemt frygt. Så langt øjet kunne nå, så man hverken fartøj eller mennesker, men sømanden udstødte en gennemtrængende fløjten; man så et punkt nærme sig fra en afstand og blive større og større, alt som det kom nærmere: det var en båd, roet af to matroser.

Baronessen vendte sig nu for sidste gang om for at takke madame Ambron og tage afsked med Pierre Durand; den brave forpagter stod ganske forlegen med hatten i hånden, som om der lå ham noget på hjerte, han ikke rigtig vovede at komme frem med.

"De vil sige mig noget, min ven?" spurgte baronessen.

"Om forladelse, fru baronesse ... ja ... undskyld! Det tilkommer egentlig ikke mig at blande mig i Deres anliggender, men ..."

"Sig frem, min kære Durand, og vær vis på at alt, hvad De siger mig, vil blive godt optaget."

"Nu vel, fru baronesse," fortsatte Pierre og tog mod til sig, "jeg mente blot, at denne rejse på må og få til et land som England, hvor levemåden er så dyr ... især da De aldrig har været der før og ikke ved, hvor længe De bliver der ..."

"Hvad mener De, Durand?" spurgte baronessen, da hun så, at Pierre atter kom i forlegenhed, "tal frit!"

"Fru baronessen er måske ikke i besiddelse af så mange rede penge, som turde være påkrævet ..."

"Min ven," afbrød madame de Marsilly ham, idet hun trykkede hans hånd. "Jeg forstår Dem."

"Og siden kontrakten, som jeg forresten håber, at fru baronessen vil forny, når vi kommer så nær, endnu er gældende i seks år ... vil De måske tillade mig at betale Dem afgiften forud for to ... ikke at tale om, at De beviser os en sand tjeneste ved det," tilføjede han hurtigt, "for hvor let kunne pengene ikke blive os frarøvet i disse urolige tider! De ville være langt sikrere i baronessens hænder end i vore. De vil gøre både mig og min kone en glæde ved at modtage disse ti tusind francs, fru

baronesse ... Jeg har dem i denne pose i lutter gamle, fuldvægtige louisdorer. De kan på mit ord tage imod dem, som de er ... jeg har selv set dem nøje efter ... der er ikke en eneste beklippet imellem dem."

"Vel, min ven, jeg modtager dem," svarede baronessen. "Vi ses igen i lykkeligere tider, min kære Durand; og De kan være rolig for, at jeg ikke skal glemme Deres opofrende hengivenhed."

"Nu ombord!" råbte skipperen. "Skulle en af strandriderne få i sinde at gøre sin runde nu, napper han os som lige så mange ferske makreller!"

Mod denne opfordring kunne intet indvendes. Baronessen trykkede endnu en gang Pierre Durands brede, hårde hånd mellem sine fine, hvide fingre; hun omfavnede og kyssede madame Ambron og steg ned i båden, hvor marquisen og Cécile allerede ventede hende.

I dette øjeblik lød en barsk stemme oppe fra klinten:

"Hvem der?"

"Sæt af, mine gutter!" råbte skipperen, idet han selv sprang ned i båden og stødte den fra land med et kraftigt spark: "og hal ud!"

Ti minutter efter var de rejsende om bord på sluppen, og allerede næste dags morgen forlod de tre flygtninge den, for at gå i land i Dover.

6. Landstedet

Da baronessen satte foden på engelsk grund, ville hun øjeblikkelig tage en vogn til London, men marquisen erklærede, at nu, da hun endelig var så lykkelig at befinde sig udenfor Frankrig og på et sikkert sted, ville hun ikke gøre et skridt længere i det latterlige kostume, hun havde været nødt til at indhylle sig i. Da opholdet ikke kunne medføre noget bryderi af en alvorlig natur, samtykkede baronessen i det, ligesom hun næsten altid, hvor urimelige den gode gamle dames fordringer end var, føjede sig i dem med denne barnlige lydighed, som man endnu ofte finder spor af i de store aristokratiske familier, der har bevaret det syttende århundredes nedarvede traditioner.

Baronessen lod sig altså vise hen til det bedste hotel i Dover. Næppe var de trådt ind i deres værelser, førend marquisen, uden at bryde sig om sin træthed efter rejsen og uden at unde sig et øjebliks hvile, fik travlt med at åbne en lille kuffert, som hun havde bragt med sig fra Paris, og hvori hun havde gemt sit linned og sine sædvanlige gangklæder. Det "pøbelagtige" kostume, der havde generet hende så grueligt, kastede hun med ufordulgt afsky hen i en krog, påbegyndte sit toilette og betragtede det ikke som fuldendt, før hun var coifferet og pudret med lige så megen smag og omhu som om det drejede sig om endnu samme aften at vise sig i dronningens cirkel.

Hvad baronessen angik, koncentrerede alle hendes sorger sig i den lille Cécile, der heldigvis havde tålt søen ret godt, uden at ytre noget foruroligende tegn til upasselighed, men da det var

hende om at gøre at komme til London og udvælge sig en bopæl snarest muligt, lagde hun endnu samme dag beslag på hele det indre af en vogn, der skulle afgå til hovedstaden næste morgen klokken ni.

Man ved, hvor særdeles komfortabelt de engelske køretøjer er indrettet, og marquisen gjorde derfor inden indvendinger imod at stige ind, især da hun, at de – takket være datterens betænksomhed – ville være ganske afsondrede fra andre rejsende.

Rejsen fra Dover til London gik for sig med den sædvanlige hurtighed, man passerede Canterbury og Rochester næsten uden at standse og ankom endnu samme dag til hovedstaden.

Baronessen var alt for beskæftiget med sin smerte til at tage notits af, hvad der foregik omkring hende, men marquisen var henrykt; hun så livréer, våbenskjolde og pudder – ting, som hun ikke havde set i Frankrig de sidste to-tre år – og erklærede rent ud London for den smukkeste by i verden og englænderne for den største nation på jorden.

Familien steg af i et hotel i Golden Square, som madame Ambron havde anbefalet dem, og som kun lå nogle hundrede skridt fra Regent Street, og det første, baronessen foretog sig, var at afsende et brev til hertuginden af Lorges for at underrette hende om sin ankomst.

Samme aften modtog hun et besøg af hertuginden. De havde været fortrolige veninder, og hertuginden tilbød hende sine bedste tjenester i det tilfælde, hun agtede at blive i London.

Men dette lå ikke i madame de Marsillys plan. Den tid, skæbnen tvang hende til at tilbringe i udlandet, ville hun tilbringe i den størst mulige tilbagetrukkethed. Hun spurgte

derfor ligefrem hertuginden, om hun ikke kendte en eller anden smuk landsby, hvor hun kunne opslå sin bopæl, for der udelukkende at hengive sig til sin datters opdragelse. Hertuginden nævnte Hendon som et af de behageligste opholdssteder, der forener hovedstadens nærhed med landlivets ensomhed, og baronessen lovede sig selv, at der ikke skulle hengå to dage, inden hun besøgte det lille paradis, hendes veninde havde anbefalet hende.

Næste dag gengældte baronessen og hendes moder det besøg, de havde modtaget af hertuginden. Baronessens første spørgsmål gjaldt madame Duval.

Læseren vil mindes, at det var denne kones mand, som madame de Marsilly og marquisen efter al sandsynlighed havde at takke for at de var undsluppet i god behold til Boulogne. Hertuginden sendte bud efter hende, og et øjeblik efter trådte madame Duval ind i salen, ledsaget af sin søn, en dejlig seksårig dreng, som man straks gav den lille Cécile til legekammerat.

Efter at have skildret madame Duval de forpligtelser, den emigrerede familie stod i til hendes mand, udrettede baronessen det ærinde, hun havde påtaget sig at besørge. Den stakkels kone lyttede til ethvert af hendes ord med sand glæde; det var nu over tre måneder siden, hun havde hørt noget fra sin mand, der ikke turde risikere at sende sine breve med posten, og de sikre muligheder, der tilbød sig til at få budskaber af en så farlig natur besørget mellem nabolandene, blev sjældnere for hver dag. I de sidste tre måneder havde mordscenerne den 10. august og den 2. og 3. september fundet sted, og den arme

kone, der ingen efterretning havde modtaget, gik i en dødelig uvished om sin mands skæbne.

Da hun erfarede, at han endnu var i live, kaldte hun på sin søn, der nærmede sig med den lille Cécile ved armen.

"Eduard!" sagde hun til ham, "bed fru baronessen om tilladelse til at kysse hendes hånd og tak hende hjerteligt; for hun har forsikret mig om, at du endnu har en fader."

"Og *min* fader?" spurgte den lille Cécile, "hvor er han, mama?"

Baronessen brast i gråd. Hun tog begge børnene i sine arme og indesluttede dem begge i samme favntag ... til stor forargelse for marquisen.

Om aftenen modtog madame de Marsilly et brev fra hertuginden, hvori denne erklærede, at hun ikke ville tillade sin veninde at rejse til Hendon alene. Hun ville komme og hente hende i sin vogn næste formiddag og i hendes selskab besøge den lille landsby, der nu for fremtiden skulle være hendes hjem.

Hertuginden holdt ord. Klokken ti næste dags morgen var hun hos baronessen. Denne og den lille Cécile var færdige til at tage afsted, men marquisen havde endnu ikke fuldendt sit toilette.

Hendon ligger kun nogle få mil fra London; vejen kan i al magelighed tilbagelægges på to timer. Baronessen var henrykt over det rolige og beskedne udsende, der karakteriserer de små engelske landhuse. Som en kone af smag og få fordringer, der kun hyldede den indre nydelse, havde hun, især efter sin mands død, stadig drømt om et ensomt, fredeligt og isoleret liv i en lille *cottage* som dem, der ved hvert skridt dukkede op på begge sider af vejen mellem London og Hendon. Det forekom hende, at livet i en sådan bolig måtte være, om end ikke i stand til at

skabe fuldkommen lykke, dog rigere på stille glæde end ethvert andet sted.

Man ankom til Hendon: det var, som hertuginden havde sagt, en af disse fortryllende små landsbyer, som man selv i Holland og Belgien kun finder tarvelige kopier af. Baronessen forhørte sig, om nogen af de nydelige småbygninger, hun så, måske skulle være til leje, og man gav hende anvisning på fem eller seks, som efter det, hun ytrede om sine hensigter, måtte kunne vinde hendes udelte bifald.

Baronessen længtes så ubeskriveligt efter at sætte sig i besiddelse af sin fremtidige bolig, at hun øjeblikkelig begav sig på vej efter de anvisninger, hun havde fået. Allerede det første hus, hun beså, fængslede hende i den grad, at hun straks ville slutte kontrakten i den overbevisning, at intet kunne være smukkere eller ligge behageligere end netop dette.

Men hertuginden, der var bedre bevandret med disse små våningers indre indretning, mente, at hun ville finde mange smukkere og i alle henseender fortrinligere end denne, som hun anså for et rent underværk, og i tillid til denne forsikring fortsatte baronessen sin besigtigelse.

Da hun havde set fire eller fem lejligheder, traf hun på en så henrivende, at selv hertuginden blev nødt til at tilstå, at man vanskeligt ville kunne finde en bedre. Prisen blev man snart enige om. Madame de Marsilly kunne, hvis hun fandt for godt, flytte ind endnu samme dag, og lejen beløb sig til fireogtyve pund sterling om året.

Det var et lille tre etager højt hus med hvide mure og grønne vinduesskodder. Langs med muren løb et grønt gitter,

gennemflettet af slyngplanter, hvis brede blade på denne tid af året frembød de forskelligste nuancer af det skønneste purpur.

For at nå frem til husets facade måtte man gå igennem en lille gård, flankeret på hver side af to blomsterbeplantede småhøje. Tre trappetrin førte til en dør af samme farve som vinduesskodderne, og midt på døre var der anbragt en hammer af poleret kobber, der funklede som guld. Når man var trådt ind, befandt man sig i en korridor, der gennemskar huset i hele dets bredde og gik ud til en have på den anden side. I haven, der vel kunne være en halv tønde land stor, fandt man en skøn græsplæne – en prydelse, man kun træffer i England – en cirkelrund allé, hist og her beplantet med syrener og akaciegrupper, en lille havestue i baggrunden, forsynet med et bord og fire stole, og endelig også en lille bæk, der kom nok så pynteligt plaskende over de behørige klipper *en miniature* og dannede ved foden af samme et lille bassin, som en stråle af en tropisk sol ville have uddrukket på en eneste dag.

Hvad det indre af huset angik, var det indrettet med smagfuld simpelhed.

Fire døre førte ud til korridoren i stueetagen; døren til spisesalen, til selskabsværelset, til sovekammeret og til arbejdskabinettet.

Spisesalen og salonen stod i forbindelse med hinanden på den ene side af gangen, sovekammeret og arbejdsværelset på den anden.

Første sal var indrettet på en anden måde. Trappen, ad hvilken man steg op, førte til et forværelse, hvorfra man gennem døren lige over for kom ind i en nydelig salon, gennem

den til venstre ind i et sovekammer, og gennem den til højre ind i et toiletværelse, der tillige kunne tjene til boudoir.

Anden sal var forbeholdt tjenestetyendet og indeholdt, foruden disses værelser, et stort pulterkammer.

Marquisen fandt huset alt for lille, alt for uanseligt, og i det højeste godt nok til en afstigelseslejlighed om sommeren; men baronessen talte smilende om at tilbringe vinteren i London, og på grund af dette løfte, som madame de la Roche-Bertaud optog i ramme alvor, gav hun sit samtykke til datterens valg.

Men huset var, som man let kan begribe, ikke møbleret; man måtte enten købe eller leje alt. Hertuginden af Lorges og den gamle dame, der allerede i ånden så Frankrig tugtet efter fortjeneste af de allieredes hære, emigranterne, der vendte tilbage til Paris og det legitime kongehus genindsat på tronen, holdt på, at man burde indskrænke sig til en simpel leje, men madame de Marsilly, der betragtede sagen fra en dyb, ægte smertes baggrund, og følgelig fra et langt mere positivt synspunkt end alle de andre, beregnede, at tre års leje ville løbe op til lige så meget som man kunne købe møblerne for, og besluttede sig derfor til det sidste, idet hun opfordrede sin moder til at udvælge sig de værelser, hun fandt mest behag i, for at hun uden tidsspilde kunne lade dem indrette efter hendes egen smag, så vidt omstændighederne tillod det. Marquisen syntes i grunden ikke, at huset i sin helhed var for stort til hendes egen person og hendes kjoler; hun havde, sagde hun, skabe i sit slot i Touraine, som mageligt kunne rumme den fattige lille *cottage* med alle dens værelser. Det var vel muligt, mente baronessen, men man var ikke i Touraine, man var i England; man måtte derfor tage sin beslutning og bestemme

sig. Efter vel tyve gange at være steget op og ned af trappen og efter at have gennemmønstret enhver krog i hele huset, bestemte marquisen sig endelig for sovekammeret og kabinettet i stueetagen.

Da dette valg var truffet, vendte familien tilbage til London.

Madame de Marsilly ønskede at flytte ud til sin nye bopæl snarest muligt, og hertuginden sendte derfor allerede næste dag sin tapetserer til Hendon for at tage mål af værelserne.

Baronessen protesterede mod denne aristokratiske fremgangsmåde, idet hun oprigtigt tilstod sin veninden, at hele hendes formue for øjeblikket kun beløb sig til lidt over hundrede tusind francs, marquisens diamanter medregnede, men hertuginden svarede, at man med hundrede tusind francs og lidt sparsommelighed ingen mangel havde at befrygte de første fem-seks år, og så længe, mente hun, behøvede man ikke at vente, da de allierede tropper jo befandt sig næppe halvhundrede mile fra hovedstaden.

For resten havde man jo sine forpagtere; man havde godser; man havde mangehånde hjælpekilder; man kunne trække penge fra Frankrig.

Alle disse grunde forekom hertuginden og marquisen så gode, at de ikke kunne begribe, hvorfor baronessen ikke øjeblikkelig føjede sig i dem. Baronessen gav efter på ét punkt: hun antog tapetsereren, men hun forbeholdt sig selv indkøbet af møblerne.

Otte dage efter stod det lille landsted færdigt til at modtage sine gæster: Alt var overordentlig simpelt, men samtidig rent og proper og røbede en fortræffelig smag.

For resten havde man måttet købe alt: linned, sølvtøj, møbler, klæder etc., således at hele denne indretning, hvor sparsomt baronessen end var gået til værks i alt, havde kostet hende tyve tusind francs.

Det var næsten femtedelen af hele hendes formue; alle de rede penge, hun havde tilbage, bestod af de ti tusind francs, Pierre Durand havde udbetalt hende, plus de 80.000, diamanterne kunne være værd; og disse tilhørte, som sagt, marquisen.

Men af denne sum kunne man leve i fem-seks år, og trods den bekymring for fremtiden, udståede lidelser havde vakt i madame de Marsillys hjerte, kunne hun dog ikke andet end hemmeligt gentage efter sin moder og hertuginden af Lorges:

"På fem eller seks år kan der ske meget."

Og udfaldet beviste det. I de næste fem eller seks år tildrog sig mange store, rystende begivenheder.

Men for øjeblikket har vi lykkeligvis kun at beskæftige os med den lille *cottage* og de individer, der beboede den.

7. Opdragelsen

Læseren vil næppe finde det forunderligt, at marquisen ikke var sin datter til fjerneste nytte, hvad husets indretning angik. I al den tid, der gik med at ordne disse anliggender, opholdt hun sig hos hertuginden af Lorges, der til gengæld havde anmodet madame Duval om at gå hendes veninde til hånde i Hendon.

Madame Duval var en englænderinde og datter af borgerlige forældre, men en omhyggelig opdragelse havde sat hende i stand til at erhverve sit brød som guvernante. Med den sympati, som lighed i ulykke indgød baronessen for den brave kone, forenede sig nu også erkendtlighed for tusinde små beviste tjenester, og følgen blev, at der i de fem eller seks dage, begge disse damer boede sammen i Hendon, optaget af husets møblering, knyttede sig et vist venskabsbånd mellem dem, skønt madame Duval, med sin sikre takt, aldrig overskred den grænse, som samfundets konvenienser havde anbragt mellem hende og baronessen.

De to børn, der endnu intet begreb havde om slige ting, boltrede sig i fortrolig samdrægtighed på grønsværet i haven og på gulvtæppet i salonen, eller legede tagfat i den runde allé.

Efter otte dages forløb var alt i stand. Madame Duval påtog sig at skaffe baronessen en kone, der kunne sørge for både køkkenet og husholdningen, og vendte tilbage til London.

Det kostede de to børn stor overvindelse at skilles fra hinanden.

Dagen efter kom hertuginden af Lorges, ledsaget af marquisen og en fransk kammerjomfru, som denne havde

fæstet til sin specielle opvartning.

Baronessen så med bekymring denne tilvækst i husvæsenet, som hun absolut ikke havde gjort regning på, men hun kendte sin moders aristokratiske vaner, hun vidste, at hun ikke kunne forsone sig med livet, uden at blive betjent og opvartet i småt som i stort, og nænnede derfor ikke at berøve marquisen – hun, som allerede havde bragt sin stilling så mange opofrelser – denne luksus.

I øvrigt var denne stilling aldeles uafhængig af baronessens vilje. Madame de Marsilly var, ligesom moderen, vant til alle et fornemt og glimrende livs bekvemmeligheder og kunne derfor ikke underkaste det generende ved denne indskrænkede økonomiske levemåde, som skæbnen tvang hende til, uden, ligesom moderen, dybt at føle forskellen mellem før og nu. Men der gives opofrende, selvfornægtende naturer, der altid glemmer sig selv for kun er tænke på andre. Madame de Marsilly var en af disse sjæle, som smerten havde lutret; hun levede kun for sin moder og sin datter.

Hvad den lille Cécile angik, kendte hun endnu intet til verden og dens besvær; for hende var lykke og smerte tomme ord, som hun udtalte som et ekko, uden at nære nogen bevidsthed om deres vægt og betydning, og uden at lægge nogen forskel i den tone, hun udtalte dem med.

For resten var det en sød og elskværdig lille pige. Hun var nu tre og et halvt år gammel, skøn og blid som en engel, begavet med alle den kvindelige naturs henrivende instinkter … smilende ad alle gode indtryk som en forårsblomst, der tilsmiler solen … en lykkelig natur, der kun ventede på at blive

frugtbargjort af den moderlige kærlighed, for at forene alle dyder i sig.

Derfor havde også baronessen, der forstod at vurdere denne lykkelige organisation, forbeholdt sig selv det hverv at udvikle den.

Det var et hverv, som marquisen med fornøjelse overlod hende, skønt hun også elskede sin datterdatter. En uøvet iagttager ville endog, ved det første syn, have følt sig fristet til at tro, at bedstemoderen elskede den lille pige højere end moderen. Hun kaldte hende til sig fra den ene ende af værelset til den anden; hun lod hende hente ude fra haven, for at omfavne og kysse hende med stormende ømhed; men næppe var ti minutter forløbet, førend barnet begyndte at falde hende til besvær, og hun lod hende løbe ind til moderen. Den femogfyrreårige marquise elskede Cécile på samme måde, som hun havde elsket sin dukke som barn; det vil sige, hun legede moder med hende. Cécile var ikke for hende, hvad hun var for baronessen, en trang, der føltes dybt til alle tider, både ved dag og ved nat; hun var blot en adspredelse for nogle få øjeblikke. Marquisen kunne, i et øjebliks begejstring, have hengivet sit liv for sin datterdatter, men hverken for sin datterdatter eller nogen som helst anden i den vide verden ville hun have pålagt sig et savn, hvis dette savn skulle have varet i otte dage.

Imidlertid kom det allerede den første dag til en alvorlig diskussion mellem baronessen og hendes moder om beskaffenheden af den opdragelse, som Cécile burde nyde.

Marquisen forlangte en brillant opdragelse, en, der i alle måder kunne svare til det høje standpunkt, hendes datterdatter ville blive kaldet til at betræde, når kongen, efter at have hævnet

sig på sine fjender og genbesteget sin trone, tilbagegav baronessen den formue, hun havde mistet. At kongens taknemmelighed ville fordoble denne formue, kunne ikke betvivles. Følgelig måtte Cécile fremfor alt nyde grundig undervisning i dans, sprog og tegning.

Baronessen nærede en ganske anden anskuelse om denne sag; som en kone af sjælden fornuft og sund forstand, der aldrig vuggede sig i illusioner, så hun tingene i deres sande skikkelse. Kongen og dronningen holdtes arresteret i Temple; hun og hendes moder var landflygtige. Fremtiden var i hendes øjne uvis og snarere opfyldt med mørke, truende skyer end med det lyse, lovende farveskær, marquisen så den i, og det var for denne uvisse fremtid Cécile skulle dannes. En opdragelse, der ville gøre hende til en fordringsløs pige, som var tilfreds ved lidt og ikke higede efter, hvad omstændighederne havde udelukket hende fra, forekom moderen at være den for øjeblikket mest passende; senere, når tiderne forandrede sig og blev bedre, stod det hende jo altid frit for at smykke den ægte og fortræffelige grund, hun havde vævet, med den finere dannelses broderi.

Desuden fordredes der for at kunne give datteren lærere i dans, tegning og sprog, den formue, man *havde* ejet, og ikke den, man ejede *nu*. Vel sandt, at marquisen tilbød at opofre en del af sine diamanter til denne opdragelse, og baronessen takkede hende oprigtigt for denne kærlighed til hendes datterdatter – en kærlighed, der måtte være stor, siden den kunne bevæge hende til at opofre, hvad der var hende kærest i verden; men madame de Marsilly, der så lidt længere frem i tiden, bad hende bevare denne hjælpekilde til den yderste

nød … og denne nød ville sandelig ikke tøve med at gøre sig følelig, hvis det blev ved i Frankrig, som det havde begyndt.

Derimod kunne baronessen, hvis hun selv påtog sig denne opdragelse, bibringe Cécile de første begreber i alle de videnskaber, en ung pige måtte være hjemme i for at kunne gøre fordring på dannelse; hun kunne, idet hun udelukkende omgav hende med hele sin moderlige årvågenhed, udvikle de fortræffelige instinkter, naturen havde plantet i dette unge hjerte, og holde de slette grundsætninger borte, som en fremmed indflydelse let kunne indsmugle i hendes ånd.

Marquisen, som overhovedet ikke holdt af at diskutere, gav snart efter for baronessens grunde, og følgen blev, at madame de Marsilly, med moderens tavse samtykke, tilegnede sig selv omsorgen for og enerådighed over Céciles opdragelse.

Hun skred straks til værket. Store og fromme sjæle finder en lægedom mod smerten i opfyldelsen af deres pligter. Baronessens smerte var dyb; men den pligt, hun havde påtaget sig, var sød.

Tidens inddeling og anvendelse blev ordnet af baronessen; hun var overbevist om, at et barn i leg kan lære de første begyndelsesgrunde til, hvad den voksne pige bør vide. Hun tilbød derfor Cécile arbejde under fornøjelsernes maske, og barnet modtog det og gav sig så meget hellere i færd med det, som dette arbejde blev hende anvist af en moder, hun tilbad.

Morgenen blev således helliget til læsning, skrivning og tegning, eftermiddagen til musik og spadsereture.

Disse forskellige øvelser for tanken og legemet blev afbrudt af tre måltider, efter hvilke salonen i stuetagen i kortere eller længere tid udgjorde et forsamlingsværelse for familien.

Det varede ikke længe, førend marquisen ganske udeblev fra morgenbordet. Det blev nemlig i reglen dækket klokken elleve om formiddagen, og dette generende skår i sine vaner kunne den gode dame ikke finde sig i. Marquisen var nu i tredive samfulde år stået op af sin seng mellem klokken elleve og tolv og havde ikke eneste gang vist sig for nogen som helst i verden, med undtagelse af sin kammerjomfru – ikke engang for sin salig mand – uden sit pudder og sine skønhedspletter. Det var derfor en alt for besværlig gene for hende at underkaste sig denne hustugt; hun unddrog sig den, og man bragte hende nu, ligesom før i hendes hus i Rue de Verneuil, hendes chokolade på sengen.

Hvad baronessen angik, optog hendes pligter som husmoder og datterens opdragelse hele hendes tid. Marquisen, som hverken duede til lærerinde eller husholderske, tilbragte, indelukket på sit værelse, sin med at læse Marmontels og den yngre Crebillons fortællinger, mens mademoiselle Aspasie – således hed hendes franske kammerjomfru – som intet havde at gøre, når hun først havde klædt marquisen på, sad og syede eller broderede ved hendes side eller også – for det varede ikke længe, før hun blev befordret til en slags selskabsjomfru – ved sin konversation udfyldte de pauser, der opstod i hendes herskerindes lekture.

Marquisen havde vel prøvet at knytte en slags forbindelse med flere af deres landlige naboer; men baronessen havde – skønt hun i denne henseende indrømmede sin moder uindskrænket frihed – én gang for alle erklæret, at *hun* for sin part ville leve i den strengeste tilbagetrukkenhed.

Således forløb vinteren. Det indre af den lille husholdning var ikke en eneste gang kommet ud af den regelmæssige orden, baronessen havde bragt den i. Vel kunne marquisen nu og da afstedkomme lidt forvirring i tidens anvendelse; men baronessens rolige, faste vilje bragte øjeblikkelig alt i den gamle orden.

Imidlertid blev efterretningerne fra Frankrig stadig mere og mere sørgelige for de emigrerede. En dag var oprundet, frygteligere, ikke blot for Frankrig, men for Europa, end alle de foregående – en dag, for hvilken den 10. august og den 2. september trådte fordunklede i baggrunden. Denne dag var den 21. januar.

Det var et frygteligt slag for den lille afsondrede familie. Kongens død forudsagde dronningens. Det sidste bånd var sønderrevet mellem revolutionen og kongedømmet, ja, måske endog mellem Frankrig og monarkiet. Marquisen ville ikke tro denne blodige nyhed, men således forholdt det sig ikke med baronessen; hun havde altid set fremtiden i en mørk skygge, fordi hun altid havde set den gennem sin smerte. Ulykken vænner til ulykke; hun troede alt, og dog troede hun ikke andet, end hvad der var sandhed.

Da den lille Cécile så sin moder græde, som havde set hende græde for seks måneder siden, spurgte hun:

"Har papa skrevet, at han ikke vil komme til os mere?"

Imidlertid frembragte de sørgelige begivenheder, der foregik i Frankrig, ingen synlig forandring i baronessens sædvanlige liv, med undtagelse af de nye tårer, de kostede hende. Den lille Cécile skød i vejret med forbavsende hurtighed og syntes, ligesom blomsterne i haven, beredt til at blomstre med foråret.

Vårens første dage havde virkelig indfundet sig, og alt omkring det lille hus havde antaget et festligt præg: haven levede op, rosenbuskene dækkede sig med blade og knopper, syrener begyndte at vise deres purpurrøde klaser, og akacietræernes duftende fjerbuske nikkede for vinden. Bækken, som vinterisen havde trængt tilbage i dens underjordiske fængsel, sprudlede atter frem med utæmmet kådhed, og selv huset fik, på grund af sine slyngplanter, et anstrøg af liv, ungdom og glæde, som vinteren havde bandlyst.

For den lille Cécile var det en lykkelig tid. Hele vinteren – denne kolde, fugtige, mørke vinter, som gør opholdet i London og dens omegn så ubehageligt for udlændingen – havde hendes moder holdt hende inde; og barnet, som var vant til pariserlivet og til den regelmæssige levemåde i huset i Rue de Verneuil, havde ingen synderlig forskel set mellem denne vinter og den foregående, som hun i øvrigt allerede havde glemt; men da foråret kom, denne i Paris ubekendte gæst; da hun på en vis måde kunne berøre det med hånden; da hun så det fødes, få liv og blomstre op under sine øjne, var hendes glæde stor, og al den tid, hun ikke brugte til sine små barnlige studeringer, tilbragte hun i haven.

Hendes moder lod hende følge sin lyst: hun viste hende himlen, da den lidt efter lidt begyndte at fortynde og sprede sit tågeslør, og når en solstråle stjal sig frem gennem en åbning mellem skyerne og den blå hvælving kom til syne, sagde hun til den lille Cécile, at denne solstråle var Guds øje, som fæstede sig på jorden, og dette guddommelige blik fik jorden til at blomstre.

Hvad marquise angik, fandtes der for hende hverken forår eller vinter. Hun vågnede som sædvanlig hver formiddag klokken halv tolv, drak sin chokolade på sengen, klædte sig på, lod sig frisere og pudre, anbragte sine skønhedspletter og gennemlæste for tyvende gang Marmontels fortællinger og Crebillons romaner, hvis skønheder hun gennemgik og drøftede med mademoiselle Aspasie.

Baronessen bad til Gud for sin mand og for kongen, som var død, og for dronningen og dauphinen, som *skulle* til at dø.

Senere hørte man, fra tid til anden, at de republikanske arméer havde vundet betydelige sejre, snart på et sted, snart på et andet, og navnene Fleurus og Valmy banede sig endog vej til det indre af den lille *cottage*.

8. Gud over alt

Som en følge af det isolerede liv, baronessen og det excentriske, marquisen førte, blev den lille Cécile opdraget under ganske ejendommelige forhold.

I overensstemmelse med det opdragelsessystem, baronessen havde bestemt sig for, blev, som vi allerede har bemærket, ingen beskæftigelse anvist barnet under form af arbejde; imidlertid antog moderen dog, at den lille adspredelse måtte være nødvendig, når hendes ånd havde været beskæftiget med bogen, med en tegning eller med en lektion på pianoet; og da åbnede havedøren sig for den lille.

Haven var Céciles paradis.

Baronessen havde selv passet den og her opelsket de skønneste blomster, hun kunne overkomme. Her var bede med liljer, med roser; her var store grupper af jasminer og sneboller, her var nok til at fortrylle både synet og lugten. Den lille Cécile med sine halvt blottede, buttede ben, sin korte kjole, sit blonde, flagrende hår og sine friske, fløjlsbløde kinder så ud som en blomst mere i dette duftende parterre. Og den lille have var ikke blot et rige for roser og liljer; den var en hel verden i det små. Glimtende insekter surrede i grønsværen og gennemfløj alléen som levende smaragder; de skønneste sommerfugle syntes at regne ned fra himlen og svingede sig i uordentlig, lunefuld flugt fra blomst til blomst; stillidser og musvitter hoppede fra gren til gren, medbringende føde til deres unger, der strakte halsen frem og rakte de små opspilede næb ud af deres mosreder, for at mættes.

Da baronessen aldrig modtog besøg af fremmede og den lille Cécile var ganske afsondret fra alt selskab med børn af sin egen alder, blev haven hendes verden. Blomsterne, insekterne og fuglene blev hendes venner. Allerede fra det første øjeblik, hun talte til moderen om det, havde baronessen forklaret hende, hvorledes alt kom fra Gud og modtog sit liv af Gud. Hun havde gjort hende opmærksom på solens blik, der oplivede naturen; hun havde vist hende, hvordan blomsterne, der åbnede sig om morgenen, lukkede sig igen om aftenen; hvordan sommerfuglene, der kom frem på de varmeste timer om dagen, forsvandt længe før aften; og endelig også, hvordan selv fuglene, der vågnede med morgenrøden, slumrede ind med tusmørket, undtagen en eller anden nattergal, hvis sang vågede som en bøn, som en natlig hymne, som et ekko! Nuvel, denne kvidren morgen og aften; denne livlige flugt af de bevingede blomster, man kalder sommerfugle; denne søde duft af de jordens stjerner, man kalder blomster … alt dette var, ifølge den forklaring, baronessens religiøse og poetiske gemyt gav det, intet andet end bønner, opsendte af væsener og ting; intet andet end den måde, hvorpå fugle, insekter og planter lovede og priste Herren.

Men de venner, Cécile elskede højst, var dog blomsterne. Når hun løb efter en eller anden skøn sommerfugl med gyldne vinger, smuttede den bort mellem hendes fingre; når hun ville overraske en eller anden fugl, der sad og kvidrede i en busk, fløj den sin vej og fuldendte sin sang på et træ, hvor barnet ikke kunne nå den, men blomsterne, hendes elskede blomster, de lod sig kysse, kærtegne, ja selv plukke. Rigtignok mistede de lidt

efter lidt deres farve og duft, når de blev plukket; de visnede sygeligt hen, og endelig døde de.

Baronessen benyttede således billedet af en rose på en stilk til at gøre sin datter begribeligt, hvad livet var, og billedet af en lilje med knækket stængel til at give hende et begreb om døden.

Fra det øjeblik af plukkede Cécile aldrig mere en blomst.

Denne overbevisning om en virkelig tilværelse, skjult under tilsyneladende følelsesløshed, knyttede et forhold mellem den lille pige og hendes veninder, blomsterne, hvori hendes unge fantasi søgte og fandt en forklaring for alt. Således var blomsterne i hendes øjne enten syge eller friske, enten sørgmodige eller glade; hun græmmede sig med nogle, hun frydede sig med andre; når de var syge, plejede og støttede hun dem, når de var bedrøvede, trøstede hun dem. En morgen, da hun var ilet ud i haven tidligere end hun plejede, og fandt sine liljer og hyacinter dækkede med dug, kom hun forgrædt tilbage, "fordi hendes blomster havde sorg og græd"; en anden gang overraskede baronessen hende, da hun puttede et stykke sukker i bægeret på en rose, som hun var kommet til at støde til, da hun gik forbi, og som hun ville trøste, fordi den havde mistet nogle af sine blade ved berørelsen.

Blandt de tegninger, der fødtes under barnets blyant, blandt de fantasibilleder, hendes broderenål fremtryllede, var blomsterne derfor også altid hendes foretrukne. Når hun så en lilje blomstre skønnere end de øvrige, aftegnede hun dens portræt, som man kan aftegne en vens; når hun så en rose livligere i farve, rigere på knopper end de andre, skyndte hun sig at befæste dens billede til silkestramajen, for ikke at tabe

den af minde. Om foråret, sommeren og høsten levede hun med virkeligheden, om vinteren med dens kopier.

Efter blomsterne holdt Cécile mest af fuglene. Ligesom Jeanne d'Arcs spurve, der kom og satte sig på hendes skuldre og ledte efter deres føde i den ophøjede jomfrus barm og korset, således havde havens vingede beboere lidt efter lidt vænnet sig til Cécile. For at spare de gamle den lange og besværlige udflugt, kom den lille pige to eller tre gange om dagen ud i haven med lommen fuld af korn, som hun med gavmild hånd strøede ud ved foden af de træer, hvor hendes harmoniske gæster havde deres reder. Da hun aldrig gjorde ungerne fortræd, skyede de gamle ikke hendes nærhed, og følgen blev, at de vænnede sig til hende, og at hele haven så at sige blev til et fuglebur, hvis beboere istemmede deres glade kor, når de fik øje på hende, fulgte hende overalt, ligesom kyllinger, der følger forpagterkonen, og flagrede rundt omkring hende, når hun enten sludrede med sine blomster eller sad og læste i sit lysthus.

Hvad sommerfuglene angik, varede det ikke længe, førend de, trods deres glimrende farver, blev hende ligegyldige. De syntes ikke at fatte eller værdsætte de forsøg, den lille pige flere gange havde gjort på at komme disse luftens flygtige ædelsten i møde. Én gang havde hun prøvet at bemægtige sig en prægtig Atalante med fløjlskåbe, en anden gang en strålende Apollo med gyldent korset; men begge gange havde de efterladt fragmenter af deres vinger i barnets hænder; og da hun slap dem, sagde deres usikre, lammede flugt hende, at det, hun havde betragtet som kærtegn fra sin side, i virkeligheden ikke var andet end en mishandling.

Dette var altså den verden, hvori Cécile levede: hendes bedstemoder, elskede hende stødvis og flere gange forskrækkede hende ved sine heftige ømhedsytringer; hendes moder, der altid var rolig, blid, from og fornuftig; hendes blomster, hvis fryd og smerte hun fattede og tog del i; hendes fugle, hvis sange hun lyttede til; og hendes sommerfugle, hvis flugt hun fulgte med sit blik.

Fra tid til anden blev dog den lille families ensformige rolighed afbrudt af hertugindens og madame Duvals besøg. Begge var velkomne, skønt hertugindens visitter først og fremmest gjaldt marquisen, madame Duvals baronessen.

I førstningen havde Cécile betragtet det som en ren glædesfest, når den gode madame Duval besøgte familien, for hun bragte altid sin lille Eduard med sig. Da stormede begge børnene ud i haven, løb om kap, legede skjul, plukkede urter, planter og blomster, lavede småbede, bandt kranse, rev kvistene af de træer, hvori de prøvede på at klatre op, opskræmte fuglene og forfulgte sommerfuglene. Men lidt efter lidt havde Cécile, som sagt, sat sig i nøjere forbindelse med gæsterne i sit paradis, og når Eduard *nu* kom, var det med en vis uro og senere med en virkelig angst, hun førte ham ud i sin lille verden. I førstningen havde hun villet åbne sin ustyrlige kammerats øjne for det betydningsfulde i blomsternes følelser, i fuglenes kvidren og i sommerfuglenes ufuldkommenhed; men den sorgløse skoledreng havde givet sig til at le og fremkom med den afskyelige påstand, at blomsterne var følelsesløse ting, der hverken kendte kærlighed eller had, hverken glæde eller smerte. Hvad fuglene angik, ønskede Eduard at fange dem, for at sætte dem i bur, skønt Cécile forklarede ham, at den gode Gud, der

havde givet dem vinger, ikke havde skænket dem denne gave, for at de skulle hoppe fra pind til pind i et tilgitret fængsels snævre rum, men for at kløve luften og sætte sig i toppen af poplerne og på tagryggene af husene. Endelig kom der én omstændighed til, som bevirkede, at Eduard sank dybt i sin unge venindes gode mening om ham. En dag, da hun var beskæftiget med at meddele sine roser ting af en så overvejende vigtighed, at hun ganske havde glemt sin legekammerat, kom Eduard til hende med en glimrende Adonis-sommerfugl, som han havde fæstet til sin hat ved at stikke en knappenål gennem dens legeme, og som sprællede ynkeligt i sine bestræbelser for at rive sig løs. Cécile udstødte høje skrig ved dette syn; disse skrig vakte Eduards hele forbavselse, og han forsikrede nu den lille pige ganske troskyldigt, at han allerede havde mere end tre hundrede sommerfugle, som han havde gennemboret på samme måde og ordnet symmetrisk i æsker, hvori de holdt sig så godt, som om de virkelig var levende.

Fra denne dag lovede Cécile sig selv, at Eduard aldrig skulle komme i hendes have oftere. Den næste gang, han kom og besøgte hende, holdt hun ham virkelig under forskellige påskud tilbage i værelserne, idet hun overlod ham alt, hvad hun ejede af legetøj, til fri rådighed og tillod ham at gøre sig så lystig han ville med hendes dukker, hendes deviser og hendes små træhuse; men spotte over hendes blomster, skræmme hendes fugle og martre hendes sommerfugle – nej, den herlighed måtte han finde sig i at give afkald på.

Madame de Marsilly havde lagt mærke til denne sin datters stræben for at holde Eduard borte fra haven; og da han var taget bort, spurgte hun hende, af hvad grund hun havde forbudt ham

at besøge den. Nu fortalte Cécile sin moder alt, hvad der havde tildraget sig under Eduards foregående besøg, og spurgte hende, om hun havde gjort uret i at handle som hun handlede.

"Nej, min datter," svarede baronessen. "Tværtimod, jeg billiger det, og du har handlet fuldkommen rigtigt. Det er en af vor stoltheds misforståelser at tro, at verden kun er blevet skabt for vor skyld alene, at vi har ret til at ødelægge og fordærve alt efter vort eget forgodtbefindende. Alt her nede er ligesom mennesket Guds værk. Gud er i blomsten, i fuglen, i sommerfuglen, i den flygtige vanddråbe som i det uendelige ocean, i den lysende orm, der skinner under græsset, som i solen, der oplyser verden. – Gud er i alt."

9. Tiden går

Mens den landflygtige familie dvælede langt fra verdens larm i en lille afkrog af England, tildrog rystende begivenheder sig i det øvrige Europa.

Kongens og dronningens død havde båret fine frugter; deres mordere havde ødelagt hinanden indbyrdes ligesom krigerne i oldtidsmyten, der voksede op af Cadmus' dragetænder. Konventet havde proskriberet girondisterne; senere havde guillotinørerne, da turen kom til dem, opslugt septembristerne; endelig var den 9. Thermidor Note 1) oprunden, og det af de revolutionære rystelser udmattede og stakåndede Frankrig hvilede et øjeblik.

Da rædselsperioden var trådt i kraft, havde Louis Duval, der, efter hvad vi har erfaret, var kongeligsindet med liv og sjæl, ikke haft mod til at blive i Frankrig; han opgav den del af sin formue, han ikke havde fået tid til at realisere, begav sig på vej til England og ankom en smuk morgenstund til London, til sin kones ubeskrivelige glæde. Men da hertuginden af Lorges ingen intendant behøvede i London, hvor hun ikke havde de fem hundrede tusind livres i årlige renter at råde over, som hun havde haft i Frankrig, og da hr. Duval på den anden side både var for ung endnu til at opgive forretningslivet og lægge sig på den lade side og ikke rig nok til at kunne leve af sine penge, tog han tjeneste som bogholder i et bankierhus, hvor de 40-50.000 francs, han ejede, tjente ham til kaution. Man lærte snart at påskønne hans redelighed og skatte hans praktiske blik, og

følgen blev, at bankieren indrømmede ham en lille interesse i husets anliggender.

Imidlertid forlod grevinden af Artois England og tog hertuginden af Lorges med sig. Madame Duval ønskede at blive hos sin mand, og det blev hende så meget hellere tillad, som eksilet, alt som det blev trukket mere og mere i langdrag, tvang emigranterne til at indskrænke deres udgifter. Alle medlemmerne af den gode familie blev derfor hos hinanden i London, hvorimod hertuginden fulgte sit kongelige herskab til Tyskland.

Den samme tingenes tilstand, der indvirkede på den plebejiske familie, ytrede også sin indflydelse på den adelige. Mod marquisens forventninger var de allierede blevet jaget tilbage over Frankrigs grænser, og det var så langt fra, at emigranterne kunne gøre sig håb om hjælpekilder fra deres fædreland, hvor man havde konfiskeret deres gods og solgt dem, som statens ejendom, til den højstbydende på offentlig auktion. Det første, baronessen tænkte på, var at holde den stakkels Pierre Durand skadesløs for den to års forpagtningsafgift, han havde betalt hende forud ved hendes afrejse; hun havde ingen ro, førend hun fik sendt den ærlige bonde de ti tusind francs tilbage, ledsagede af et brev, hvori hun ikke blot takkede ham hjerteligt, men også forsikrede ham om, at hun – på grund af de hjælpekilder, hun havde vidst at åbne sig i udlandet – ingen mangel havde at befrygte; ja, at hun og hendes familie endog levede i en slags overflod.

Baronessen havde grund til at tro, at en sådan forsikring var nødvendig for at bestemme den brave mand til at tage en sum

tilbage, som han havde tilbudt med så megen takt og hengivenhed.

Hun var nu reduceret til de få diamanter, hun selv ejede og dem, der tilhørte hendes moder.

Hun begav sig ind til marquisen, afbrød hende i hendes "sofalekture", og gav hende en tydelig og fuldstændig skildring af den stilling, familien befandt sig i.

"Nu vel, min datter?" sagde marquisen med et spørgende blik, da denne indledning var endt.

"Nu vel, min moder," svarede baronessen, "min mening er den, at vi bør samle alle de juveler, vi ejer, under ét; at vi bør sælge dem på én gang, sætte den sum, vi er i stand til at rejse for dem, i banken i London, og leve af renterne, så godt vi kan."

Det var, som man let vil kunne indse, det fornuftigste forslag, der kunne gøres; for at bringe det til udførelse krævedes blot, at marquisen gav slip på sine diamanter. Men nu var disse diamanter alt, hvad marquisen havde tilbage af sin gamle aristokratiske glans. Det morede hende fra tid til anden at tage dem op af det skrin, hvor hun gemte dem; og skønt der ingen var til stede, der kunne beundre dem, andre end mademoiselle Aspasie, var dog selv dette en trøst for hende.

"Men," sagde marquisen, der søgte at omgå spørgsmålet, "ville det ikke være mere fornuftigt, min datter ... siden disse diamanter har tilhørt familien i så mange år, og vi af den grund bør holde på dem så længe som muligt ... ville det ikke være mere fornuftigt kun at sælge så mange af dem, som nødvendigheden uundgåeligt byder? På den måde ville vi dog altid, når vi engang vender tilbage til Frankrig, have dem tilbage, der er undgået det midlertidige skibbrud."

"At dømme efter den retning, sagerne har taget," svarede baronessen, "kan vor hjemrejse til Frankrig ingenlunde være nær for hånden. Ved at sælge juvelerne efterhånden, min moder, formindsker vi uophørligt vor lille kapital; hvorimod det vel var muligt, hvis vi afhændede dem under ét og ved hjælp af en streng økonomi, at slå os igennem med renterne."

"Jeg må oprigtigt tilstå," sagde moderen, der ville gøre et forsøg på at angribe sin datter på hendes svageste side, "jeg må oprigtigt tilstå, at jeg har opbevaret disse diamanter i det håb, at de skulle blive mit barnebarns medgift. Stakkels barn," tilføjede marquisen, idet hun i sin ene øjenkrog famlede med fingeren efter en tåre, som ikke fandtes sammesteds, "stakkels barn! Måske vil hun aldrig få nogen anden."

"Min moder," svarede baronessen med et sørgmodigt smil, "du ved, at Cécile ikke er syv år endnu, og at vi efter al sandsynlighed ikke, selv om der tilbyder sig et parti, kan gifte hende bort før om ti år. Men inden ti år ville, hvis du ikke går ind på mit forslag, både dine og mine diamanter være forsvundet, den ene efter den anden, og det uden at indbringe os en eneste franc i renter."

"Nok muligt; men skal da det stakkels barn ingen medgift have?" udbrød marquisen, der begyndte at blive varm, netop fordi hun indså det rigtige i sin datters argumenter.

"Hendes medgift," sagde baronessen med den urokkelige blidhed, som intet kunne forstyrre, og som gjorde hende, skønt en jordisk skabning til et afbillede af Himlens engle – "hendes medgift, min moder, vil blive et navn uden lyde, en religiøs opdragelse og – hvis man til disse ægte goder, som intet kan

berøve hende, tør føje noget så skrøbeligt som skønhed – en skønhed, som synes at tage til og udvikle sig dag for dag."

"Vel, min datter, vel!" sagde marquisen. "Jeg skal tænke over det."

"Ja, tænk over det, min moder!" sagde baronessen, idet hun hilste med datterlig ærbødighed og trak sig tilbage.

Otte dage efter kom hun igen for at forny sit angreb; men på disse otte dage havde marquisen, som hun selv sagde, fået tid til at "tænke over det" og væbnet sig med et så frygteligt arsenal af slette grunde, at baronessen indså det frugtesløse i al videre diskussion med det gode. Dertil kom, at de diamanter, som madame de Marsilly gjorde krav på til fælles gavn, var marquisens ejendom; denne havde altså ret til at disponere over dem efter sit eget behag. Den stakkels kone afstod derfor fra sit forehavende; men hendes hjerte krympede sig ved tanken om, at det eneste mulige middel til at kæmpe mod den truende ulykke blev hendes nægtet af en disse lunefulde forkertheder, som opdragelsen havde indpodet i hendes moders gemyt, omend ikke i hendes hjerte.

Samme dag skrev baronessen til hr. Duval og indbød ham, hvis han intet bedre havde at foretage sig, til med sin kone og søn at tilbringe næste dag i Hendon.

Den gode familie ankom ved middagstid. Skønt hr. Duvals udsigter forbedrede sig for hver dag, og skønt han nu var associé i det samme bankierhus, hvor han i begyndelsen kun havde været kommis, var han dog endnu den samme beskedne, redelige, godlidende mand, han altid havde været; han havde gjort sig fortjent såvel til hertuginden af Lorges' tillid som til baronessen af Marsillys venskab.

Imidlertid var det med en vis ærgrelse, marquisen så sin datters "hang", som hun kaldte det, til at nedlade sig til folk af almueklassen. Hun havde ofte bebrejdet hende den alt for fortrolige fod, hun stod på med familien Duval; og da baronessen mindede hende om den væsentlige tjeneste, hvorpå denne fortrolighed grundede sig, prøvede moderen, skønt tvunget til at indrømme de forpligtelser, hun skyldte den værdige municipalgardist, på at forringe dem, idet hun mente, at han ikke havde gjort andet end hvad enhver retskaffen mand ville have gjort i hans sted ... hvilket unægteligt involverede en vis fortjeneste i en periode, hvor så sjældent traf på redelige og uegennyttige mennesker.

Følgen blev derfor, at marquisen, som lørdag aften var blevet underrettet om det besøg, man kunne vente næste dag, sendte sin kammerjomfru ind til baronessen i det øjeblik, familien Duval trådte ind i salonen, og lod hende bede om at undskylde hende hos de ankomne gæster, "hun havde hovedpine".

Cécile lukkede, som hun plejede, havedøren for Eduard, der nu var en temmelig opløben dreng på henved ti år og mindre i stand til end nogensinde før at fatte blomsternes liv, lade fuglene i fred eller føle medlidenhed med sommerfuglenes smerte.

Men på den anden side kunne Eduard – takket være den utrættelige flid, hr. Duval havde gjort sig med hans opdragelse; en flid, der var, om ikke så poetisk, dog lige så samvittighedsfuld som den, madame de Marsilly havde ofret på sin lille Céciles opdragelse – på stående fod udføre de meste komplicere multiplikationer og de mest fantastiske divisioner, ikke blot med pennen i hånd, men også ud af hovedet.

Intet under derfor, at det kære barn var sine forældres stolthed.

Efter bordet bad baronessen hr. Duval om at følge hende op i hendes kabinet.

Da de var trådt ind, bad baronessen ham tage plads, trak en skuffe ud og fremtog et skrin, der indeholdt de eneste diamanter, hun ejede … det ville sige to ørenringe og et kors. Hun skildrede ham med ligefrem, sjælsstor simpelhed den mislige stilling, hvori hun befandt sig, og bad ham ved sin hjemkomst til London at opsøge en redelig juveler, afhænde smykkerne og sende hende den størst mulige sum, han var i stand til at få for dem.

Hr. Duval opbød nu alt for at bevæge baronessen til at modtage en lignende sum til låns af ham uden at sælge sine diamanter, idet han gentog, hvad hertuginden af Lorges og markisen allerede havde erklæret hundrede gange, nemlig at en sådan tingenes tilstand ikke kunne vare ved. Men baronessen afslog det, vel med en erkendtlighed, der ikke tillod ham at blive fortrydelig over afslaget, men tillige med en fasthed, som ikke tillod ham at stå længere på sit tilbud. Ja, hvad mere var – baronessen, som frygtede for at hr. Duvals forbindtlige delikatesse skulle spille hende et puds, erklærede, at da diamanterne fra nye af havde kostet 15.000 francs, kunne hun ikke tro, at de nu i handelen kunne gælde mere end højst 8-9.000.

Eller med andre ord: Hr. Duval måtte indse, at baronessen ikke ville tage imod hans penge, i tilfælde af at han i en ædel hensigt skulle prøve at føre hende bag lyset med hensyn til juvelernes virkelige værdi.

Den gode mand blev altså nødt til øjeblikkelig at opgive alt håb om at få baronessen til at modtage en større sum, end diamanterne var værd.

Da dette forretningsanliggende var bragt i orden, vendte baronessen og hr. Duval tilbage til salonen, hvor begge børnene legede sammen under fru Duvals opsigt, og samtalen faldt nu ganske naturligt på de store begivenheder, der for øjeblikket satte verden i bevægelse.

Det var netop på den tid, ekspeditionen til Ægypten gik for sig. Bonaparte syntes, ved sin bortgang fra Frankrig, at have taget sejrsgudindens billede med sig. Franskmændene, der nu havde mistet deres uovervindelige general, led det ene nederlag efter det andet, såvel i Italien som i Tyskland. Disse tab udenrigs og disse politiske bommerter indenrigs blev overdrevet i udlandet, og disse rygter havde til følge, at baronessen – skønt langt fra at tilegne sig de øvrige emigranters sangvinske forhåbninger – dog ikke ganske kunne tvivle om, hvad fremtiden kunne bringe.

Desuden … at tvivle om fremtiden med den overbevisning, der burde besjæle hende som en tilhænger af den gode sag, var næsten det samme som at tvivle på Gud.

To dage efter modtog baronessen gennem madame Duval et beløb på ni tusinde francs … den sum, der var indkommet for diamanterne.

Med dette beløb fulgte, for at bortrydde enhver tvivl hos baronessen, en skriftlig vurdering samt et modtagelsesbevis, udfærdiget af en af Londons fineste juvelerer.

10. Symptomer

Disse ni tusinde francs var tilstrækkelige for baronessen til at leve af i to år. Men i disse to år foregik der meget, som – langt fra at bringe nogen lettelse i emigranternes stilling – tværtimod tjente til at berøve dem alt håb.

Bonaparte var kommet tilbage fra Ægypten, havde opløst Direktoriet den 18. Brumaire, var blevet udnævnt til førstekonsul og havde vundet feltslaget ved Marengo.

Vel fandtes der endnu nogle optimister, som mente, at den unge general arbejdede for Bourbonerne, og at han, efter at være blevet færdig med jakobinerne, atter ville nedlægge scepter og krone for den legitime kongefamilies fødder; men langt de fleste, der betragtede sagen med et uhildet øje, troede ikke et ord af alt dette aristokratiske nonsens.

Imidlertid skælvede hele Europa for sejrherren fra Lodi, pyramiderne og Marengo.

Baronessen ventede lige til det sidste øjeblik, inden hun gjorde et nyt forsøg hos sin moder. Lige fra den dag af, der havde været spørgsmål om diamanterne, havde marquisen ikke lukket sin mund op om det oftere, syntes ikke i mindste måde at bekymre sig om, hvorledes hendes datter levede, og havde ikke en eneste gang spurgt hende, hvorledes hun bar sig ad med at komme ud af det, eller hvori hendes indtægter bestod.

Marquisen lod derfor til at blive overordentlig forbavset, da hendes datter atter talte til hende om diamanterne.

Ligesom forrige gang udtømte hun alle de grunde, hun kunne finde i sin forskruede hjerne for at forsvare sin kostbare

stads; men denne gang var nødvendigheden bydende, og baronessen fremsatte sin fordring med så megen værdighed og rolig fasthed, uden dog at tilsidesætte den ærbødighed, hun troede at skylde sin moder, at denne endelig under suk og klage åbnede sit skrin og udtog et halsbånd, der vel kunne være sine femten tusind francs værd.

Baronessen udtalte på ny som sin overbevisning, at man burde sælge alle de kostbarheder, man havde tilbage under ét og anbringe de halvhundrede tusind francs, man ville kunne indløse for dem, i Bank of London; men dette forslag mødte nu atter en så larmende modstand fra marquisens side, at madame de Marsilly indså det frugtesløse i ethvert yderligere forsøg af denne natur.

Men marquisen indskrænkede sig ikke til sit afslag alene, hun forlangte også, at der af det beløb, halsbåndet indbragte, skulle afstås hende tre tusinde francs til hendes personlige udgifter.

Madame de Marsilly sendte halsbåndet til London og modtog de forventede femten tusinde francs gennem den samme kanal, ad hvilken hun tidligere havde erholdt de ni. Hr. Duval gav hende ligesom forrige gang alle de tjenestetilbud, der stod i hans magt, men madame de Marsilly var urokkelig.

Imidlertid blev Cécile større. Hun var nu en henrivende lille pige på tolv år, blid og alvorlig, from og fuld af følelse, begavet med en engels ansigt i hele dets friskhed og med moderens sjæl i hele dens renhed … det vil sige, således som den havde været, inden lidelser og modgang ytrede deres dræbende indflydelse.

Ofte betragtede moderen hende fra sit vindue, og når hun da så hende vokse til og blomstre op mellem roserne, hendes

søstre, hendes veninder, hendes fortrolige, tænkte hun på, at barnet om tre år ville være så godt som en voksen pige, og sukkede dybt ved forestillingen om den uvisse fremtid, der ventede denne naturens beundringsværdige skabning.

Men der var især en omstændighed, der ængstede baronessen uophørligt. Under dette fugtige, tågede klima … under alle de evige bekymringer, hvormed tanken om hendes moder og datter opfyldte hendes sjæl, begyndte hendes helbred at lide. Det følte hun, og det indjog hende skræk … ikke for hendes egen skyld, men for hendes datters. Madame de Marsilly havde altid haft et svagt bryst, og skønt hun havde opnået en alder af toogtredive år uden noget alvorligt sygdomstilfælde, havde hun dog aldrig ganske kunnet besejre denne organiske fejl, som især i den senere tid, og navnlig hver gang det led mod efteråret, ytrede sig i et vist ubestemt ildebefindende … denne velkendte frygtelige forløber for den mest hårdnakkede og uforsonlige af alle sygdomme.

Imidlertid var det umuligt, at nogen anden end madame de Marsilly selv kunne bemærke denne usynlige hentæren. I fremmedes øjne syntes hendes helbred aldrig at have været bedre end netop nu; hendes teint, der hidtil havde været ualmindelig bleg, havde i den senere tid antaget et svagt karminskær, der bragte enhver til at tro, at hun begyndte at blive ung på ny; hendes tale, der i almindelighed var lidt langsom, og hvori ulykke og sorg havde lagt en vis vægtig alvor, antog undertiden en livlig, frappant karakter, hvori en erfaren læge ville have bemærket febersymptomer, men hvori hendes omgivelser kun så en overstrømmende livsfriskhed. Dertil kom, at mademoiselle de la Roche-Bertaud aldrig havde været så

skøn og indtagende i sin pigestand, som madame de Marsilly var det i sin enkestand.

Men disse truende symptomer undgik ikke baronessen selv. I året 1802, da Frankrigs porte atter åbnede sig for emigranterne, havde hun derfor vel et øjeblik tænkt på at vende tilbage til fødelandet, uagtet hotellet i Rue de Verneuil var solgt og uagtet hendes to godser i Normandiet og hendes tre ejendomme i Touraine og Bretagne for en spotpris var kommet i hænderne på *spekulanter,* der beriger sig ved at købe *nationalgodser,* som man kaldte dem i denne periode – men det var en såre betænkelig omstændighed, denne tilbagevenden til hjemmet uden nogen sikkerhed for det fremtidige ophold: denne flytning, salget af møbler og bohave og rejsen selv ville gøre et frygteligt skår i familiens små hjælpekilder. Marquisen opfordrede vel sin datter til intet øjeblik at spilde med at sætte over Kanalen og atter sætte sig i besiddelse af sin rang og titel i Paris, idet hun mente, at når man først var i hovedstaden, ville man nok finde midler til, ved hjælp af gamle forbindelser at tvinge de røvere, der ulovligt havde bemægtiget sig hotellerne, godserne og slottene, til at give deres rov fra sig; men baronessen satte, som man nok kan begribe, ikke synderlig lid til sin moders økonomiske hypoteser: hun besluttede sig derfor til at se tiden lidt an endnu, inden hun fattede sin beslutning.

Året 1803 tog sin begyndelse. Cécile var nu tretten år gammel, men så ud til at være femten. Selv om jomfruens følelser var begyndt at gøre sig gældende hos hende, havde hendes hjerte dog bevaret hele sin barnlige tro, og bortset fra hendes lege med Eduard – lege, som imidlertid var blevet langt mere ærbare og tilbageholdende i de to-tre sidste år end hidtil – havde hun

aldrig talt med andre mænd end hr. Duval, da moderens kundskaber hidtil havde været fuldkommen tilstrækkelige til hendes opdragelse.

Denne opdragelse var derfor også mere grundig end glimrende. Cécile var hjemme i alt, hvad et dannet fruentimmer bør vide, således at hun kunne benytte det til eget brug, men ikke til at undervise i det. Dog må vi herfra undtage det engelske og italienske sprog. Blomster og landskaber tegnede hun mesterligt; men hendes talent, der indskrænkede sig til akvareller, havde aldrig svinget sig op til olie. Hun spillede på pianoet for at akkompagnere sig, når hendes smeltende, blide, bøjelig, vibrerende stemme sang en eller anden øm romance eller vemodig nocturne; men det var aldrig faldet hende ind at prøve på at gøre effekt ved at forsøge sig på en sonate eller en stor operaarie. Vel sandt, at hun ofte på pianoet lod sig henrive til sælsomme improvisationer, til gribende fantasier, til ukendte melodier, men det var, om man så kan kalde det, hendes hjertes musik, der strømmede over mod hendes vilje. Endelig besad hun grundige kundskaber i historie og geografi; men det var hendes oprigtige tro, at hun ikke havde lært disse videnskaber af anden grund end for at kunne svare i tilfælde af, at nogen spurgte hende.

Hvad sprogene angik, vidste hun ikke, at det var et talent at kunne tale flere tungemål; og hun talte dem alle med lige færdighed og uden forskel: italiensk og fransk med sin moder, engelsk med tyendet og familiens leverandører.

Imidlertid var det fortrolige forhold mellem baronessen og den brave familie Duval, hvis blomstrende forfatning – takket være dens forsørgers flid og vindskibelighed – for hver dag

nærmede sig rigdom, ingenlunde ophørt. Mangfoldige gange havde hr. Duval indbudt marquisen, madame de Marsilly og Cécile til at tilbringe en uge, fjorten dage eller en måned i deres hus i London; men madame de Marsilly havde aldrig modtaget dette tilbud. Hun vidste, hvor let det var at gøre indtryk på en ung fjortenårig piges sjæl, og skælvede ved tanken om at forstyrre Céciles rolige og fredelige tilværelse ved at bane vej for et eller andet ønske, som hun ikke kun tilfredsstille. Men på den anden side bebrejdede hun familien Duval, hver gang den kom til Hendon, det lange mellemrum mellem dens besøg; og det være nu, at hr. Duval virkelig følte det begrundede i denne bebrejdelse, eller han nærede en eller anden plan, som han ikke havde betroet nogen … nok, han begyndte at blive en mere og mere hyppig gæst i den lille *cottage*, hvor hans såvel som hans kones og søns besøg altid blev hilst med glæde, undtagen af marquisen, der med sine aristokratiske idéer, som vi allerede har den ære at kende, ikke noksom kunne forundre sig over den hengivenhed, hvormed hendes datter hang ved alle disse obskure plebejere.

Imidlertid havde hun også taget sit parti, og familien havde nu ikke i lang tid tilbragt nogen søndag i Hendon, uden at marquisen viste sig ved middagsbordet. Men da pyntede hun sig også i sin bedste stads og behængte sig med alle de diamanter, hun havde tilbage, for ved denne glans at vise sin umådelige overlegenhed over og ganske knuse madame Duval, der altid var simpelt, skønt smagfuldt klædt og ikke bar en eneste ædelsten.

Baronessen led ubeskriveligt over al denne affektation; men hun havde aldrig tilladt sig den fjerneste kritik over moderen i

dennes påhør, og gjorde det heller ikke nu.

I øvrigt syntes hverken hr. eller madame Duval at lægge mærke til disse aristokratiske manøvrer af marquisen; og selv om de lagde mærke til dem, lod det til, at de fandt dem meget naturlige. Imidlertid var det let at se, at de takkede baronessen i deres hjerte, fordi hun kom dem i møde på en ganske anden måde end moderen.

Hvad Cécile angik, hvad det elskelige barn intet begreb om alle disse sociale trappetrin; hun vidste blot, at hr. Duval havde vist hendes moder en stor tjeneste. Hun smilede, hver gang han trådte ind, rakte ham hånden, hver gang han gik, kyssede madame Duval næsten lige så ofte som sin moder, og erklærede, at hun gerne ville have en broder som Eduard.

Denne ligefremme, oprigtige hjertelighed rørte de brave folk til tårer, og på hele tilbagevejen til hjemmet, ofte endog hele den følgende dag, talte de ikke om andet end baronessen og Cécile.

Nogle måneder randt hen, i løbet af hvilke baronessens finanser lidt efter lidt blev udtømte. Da marquisen rykkede ud med sine diamanter, havde hun, som vi ovenfor bemærkede, betinget sig en vis sum af de indkomne penge. Baronessen havde opfyldt dette forlangende, og pengene var blevet bortødslet på stads og fjas.

Det optrin, der nu fandt sted, da madame de Marsilly for anden gang måtte henvende sig til moderen, var endnu pinligere end det, vi allerede har beskrevet. Marquisen kunne ikke få ind i sit hoved, at hele den sum var blevet forbrugt på så kort tid, og baronessen måtte minde hende om dag og datum og vise hende sit skriftlige regnskab for alle de udgifter, hvortil

pengene var blevet anvendt, inden hun kunne bekvemme sig til at rykke ud med flere af sine kostbarheder. Denne gang blev det en agraffe, hvis værdi vel kunne beløbe sig til ti tusinde francs.

Madame de Marsilly skrev som sædvanlig til hr. Duval, og denne skyndte sig med at efterkomme hendes indbydelse. Han fandt baronessen frygtelig forandret, og dog var det næppe otte dage siden, han havde set hende og talt med hende sidst. Hendes skønne ansigt bar synlige spor af tårer.

Selv Cécile, der ingen idé havde om sin moders stilling; for det stakkels barn kendte endnu intet til verden eller hvad den bringer med sig ... selv Cécile havde i de to eller tre sidste dage lagt mærke til sin moders sorg, en sorg, der så at sige blottede de fysiske lidelser, som hidtil havde dulgt sig bag hendes rolige, uforanderlige blidheds slør.

Cécile ventede derfor på hr. Duval og standsede ham i gangen, da han var i begreb med at træde ind.

"O, min Gud, hr. Duval!" hviskede hun. "Jeg har ventet Dem med utålmodighed; min moder er ganske angst og bedrøvet. Jeg har spurgt hende om, hvad der fattes hende; men hun behandler mig som et barn og vil intet sige mig. Hvis de kan gøre noget for hende, kære hr. Duval, så beder jeg Dem – gør det!"

"Min kære frøken," svarede den brave mand og betragtede Cécile med ømhed. "Jeg har mere end en gang tilbudt fru baronessen alle de små tjenester, det står i min magt at vise hende; men hun har altid vægret sig ved at modtage dem. Ak!" tilføjede han sukkende; "jeg er ikke hendes ligemand, ser De; det er derfor hun intet vil modtage af mig."

"De er ikke hendes ligemand, min kære hr. Duval? Jeg forstår Dem ikke rigtigt. Modtager min moder Dem, når De kommer og besøger os, anderledes end De ønsker at blive modtaget?"

"O nej, mademoiselle; det ville være synd at klage over det. Fru baronessen har altid behandlet mig med megen godhed."

"Er det da måske mig, De har at beklage Dem over, min kære hr. Duval? I så fald sværger jeg Dem til, at det er sket ganske uden mit vidende, hvis jeg har gjort noget, der har kunnet mishage Dem ... og jeg beder Dem mange gange om forladelse."

"Beklage mig over Dem, mit kære barn?" udbrød bankieren, henrevet af sin ømhed for Cécile. "Jeg kunne lige så godt beklage mig over Himlens engle! O, tro dog aldrig det!"

"Men hvad er der da i vejen med min moder?"

"Hvad der i vejen? ... Hm! Ja, det kunne jeg nok sige Dem ..."

"De ved det? O, så sig mig det ... og hvis jeg kan gøre noget ..."

"De kan gøre meget, mit barn."

"Virkelig? Befal over mig!" udbrød Cécile med funklende øjne.

"Jeg vil nu gå ind til Deres moder, min kære frøken, og tale et alvorligt ord med hende ... og hvis hun bifalder, hvad jeg vil foreslå hende ... nuvel, så bliver det hendes sag at bede Dem om den villighed, jeg mener – en villighed, hvorpå måske alles lykke beror, både vor og Deres."

Cécile gjorde store øjne og betragtede ham forbavset; men uden at indlade sig på nogen videre forklaring, trykkede hr. Duval hendes hånd og trådte ind til madame de Marsilly.

11. Planer

Hr. Duval fandt som sagt baronessen så forandret, at hans første spørgsmål gjaldt hendes helbredstilstand.

"Er De syg?" spurgte han med en bekymret mine.

Madame de Marsilly rystede på hovedet, rakte sin besøger hånden og opfordrede ham til at tage plads ved hendes side.

"Min kære hr. Duval," sagde hun efter et øjebliks tavshed. "Jeg behøver vel ikke at sige Dem, hvorfor jeg har ladet Dem kalde ... De aner formodentlig ... ikke sandt?"

"Ja desværre, fru baronesse," svarede den brave bankier, "og jeg må oprigtigt tilstå: jeg lovede mig selv, da jeg modtog Deres brev, at jeg snart ville se at komme til en forklaring med Dem."

"Jeg er beredt til at høre Dem, min kære hr. Duval; det fortrolige forhold, der har gjort sig gældende imellem os, tillader os at tale frit uden forbehold med hinanden; og i øvrigt er jeg overbevist om, at det er af ren interesse for os, og ikke af nysgerrighed, De gør fordring på denne forklaring."

"Min frue," tog Duval ordet med et buk, "det er nu tredje gang, De vil give mig diamanter til salg ... Tør jeg spørge om, hvor mange De har tilbage?"

"Omtrent for det dobbelte af den sum, De har været så god at indløse til mig for de andre."

"Nuvel! ... Undskyld, at jeg vover en bemærkning; men hvis De havde ladet mig sælge det hele på en gang og under ét, ville jeg have kunnet skaffe Dem en tres til halvfjerds tusinde francs for juvelerne. Disse penge, anbragt i Bank of London, ville have givet Dem henimod hundrede og firs pund sterling om året i

renter; og hvis De føjede et eller højst to tusinde francs til disse renter, kunne De og Deres familie have levet af dem."

"Jeg ved det, min herre, og det var også min tanke … men disse diamanter tilhører ikke mig, de er min moders ejendom, og da jeg foreslog hende dette middel, nægtede hun mig sit samtykke på det bestemteste."

"Deri genkender jeg hende!" udbrød Duval. "Det var hende for fornuftigt!" Men han rettede sig selv og fortsatte i en forandret tone: "Tilgiv mig, fru baronesse … det var et ubesindigt ord … det faldt mig ud af munden mod min vilje …"

"O, der ligger intet ondt i det, min ven. Min moder har sine små svagheder, sine skrøbelige sider … det ved vi jo alle; men De har hidtil været så god at lukke øjnene for dem, min kære hr. Duval … at lade, som om De ikke bemærkede dem … og jeg takker Dem for denne delikatesse. Imidlertid – for at komme tilbage til grunden til, at jeg lader Dem kalde … her ser De en agraffe, som vel næsten kan være sine ti tusinde francs værd. Vil De tjene mig i at afhænde den og sende mig pengene?"

"Gerne," svarede Duval, idet han modtog agraffen og drejede den frem og tilbage mellem fingrene. "Det vil sige … når jeg siger *gerne* … det er kun en talemåde, som jeg i grunden ikke mener noget med, for jeg forsikrer Dem, det gør mig bittert, inderlig ondt … når jeg således ser ruinerne af Deres formue smelte sammen. Hvad skal enden blive!"

"Hvad skal man sige, min kære hr. Duval!" svarede baronessen med et tungsindigt smil. "Man må tage imod de tilskikkelser, Gud sender os."

"Men ifølge Deres egen tilståelse, fru baronesse," vedblev bankieren, "og jeg må endnu en gang bede Dem tilgive min

gode vilje, hvis den skulle synes påtrængende ... Ifølge Deres egen tilståelse har De nu allerede skilt Dem af med halvdelen af Deres diamanter. For denne halvdel har De levet med Deres familie i seks eller syv år; for den halvdel, De har tilbage, vil De kunne friste livet lige så længe ... men når disse år er gået, hvad vil De da gribe til?"

"Hvad Gud vil, hr. Duval."

"De har ikke selv lagt nogen plan, fru baronesse?"

"Ingen."

"De har intet håb om fremtiden?"

"Jeg har det håb, at Ludvig den Attende vil vende tilbage til Frankrig, og at man da vil give os de godser tilbage, der blev konfiskeret af Direktoriet."

"Ak, fru baronesse, De ved kun alt for vel, at det er et håb, der bliver svagere og svagere dag for dag. Bonaparte bliver ikke stående på halvvejen. Fra overgeneral blev han konsul, og fra konsul lod han sig udnævne til førstekonsul ... man siger, at han vil lade sig udnævne til kejser. De hører vist ikke til dem, der tror, at det er hans hensigt at gengive Bourbonerne den blodige trone."

Baronessen rystede på hovedet, uden at svare.

"Nu vel ... jeg gentager mit spørgsmål: Hvad vil De gribe til om seks eller syv år, når Deres hjælpekilder er udtømte?"

Baronessen udstødte et dybt suk, men sagde endnu intet.

"Frøken Cécile er 14 år gammel," vedblev bankieren, idet han dæmpede sin stemme.

Baronessen aftørrede en tåre.

"Om to-tre år skulle man allerede tænke på hendes forsørgelse ..."

"O, min kære hr. Duval!" udbrød madame de Marsilly, "tal ikke om det! Når jeg tænker på den skæbne, der venter det kære barn, kunne jeg fristes til at tvivle om Forsynet!"

"Deri handler De urigtigt, fru baronesse; man må håbe, at Gud ikke sender sine engle til jorden for blot at lade dem i stikken; han vil nok vide at vække kærlighed til hende i en eller anden ædel ung mands hjerte, der kan skaffe hende en rig, lykkelig og æret tilværelse."

"Ak, min ven, Cécile er fattig; en sådan opofrelse er så sjælden, og desuden ... hvem ville vel komme og opsøge hende her? I de ti år, vi har boet i Hendon, er De og Eduard jo de eneste mandlige bekendte, vi har set her i vort hus. Apropos ... tilgiv, min kære hr. Duval, at jeg endnu ikke har spurgt til Deres familie ... Hvorledes lever Deres gode kone, og hvorledes har Eduard det?"

"Begge godt, Gud ske lov ... Jeg takker Dem, fru baronesse ... jeg kan ikke sige andet end at jeg er velfornøjet med min søn. Det er en god dreng ... jeg har tillid til ham ... Jeg ville, hvis fornødent gjordes, svare for ham som for mig selv ... jeg er overbevist om, at han vil kunne gøre en kone lykkelig, når hans tid kommer."

"Det er der ingen tvivl om; han har jo sin faders eksempel for øje," svarede baronessen smilende, "og jeg håber han vil følge det. Ja, De har ret ... det vil blive en lykkelig kone, som Eduard engang får i sinde at kalde sin."

"Er det Deres oprigtige mening, fru baronesse?" spurgte bankieren livligt.

"Bestemt! hvad grund skulle jeg vel have til at sige andet, end hvad jeg mener?"

"Jeg tænkte, det var et svar *pro forma* ... som man jo kan svare på så meget uden at mene synderligt med det ... eller rettere, at De troede at smigre mig ved at dele min mening ..."

"Nej, hvad jeg har sagt, er min overbevisning."

"Tak for det ord, fru baronesse! Det opmuntrer mig til at komme frem med, hvad der ligger mig på hjertet. Ser De ... jeg er kommet hertil, må jeg tilstå, i den hensigt at tale med Dem om en plan, jeg har næret i længere tid. I London forekom intet mig simplere ... men efterhånden som jeg kom nærmere og nærmere Hendon, følte jeg, at der lå noget ... noget dristigt, noget fordringsfuldt, noget latterligt, om De så vil, i denne plan ... og dog –"

"Jeg forstår Dem ikke, hr. Duval! Hvad mener De?"

"Hm! Det er et bevis på, at der ikke er sund sans i min idé."

"Men jo ... jeg tror næsten ... jeg tror, jeg gætter ..."

"De smiler? Det er et godt tegn; det giver mig mod ... Jeg bemærkede før, at frøken Cécile ville gøre en mand lykkelig; De havde den godhed at udtale som Deres overbevisning, at Eduard ville kunne gøre en kone lykkelig ..."

"Hr. Duval ..."

"For alt i verden, fru baronesse ... bliv ikke vred! Det er unægtelig en stor dristighed – jeg ved det ... og tro ikke, at jeg har forglemt den afstand, der skiller os ad; men på den anden side ... når jeg tænker på det tilfælde, der har bragt to mennesker, hvis baner fra begyndelsen af var så himmelvidt forskellige, i en så nær berørelse med hinanden ... kommer jeg uvilkårligt til at håbe, at det er Forsynet, der har villet ære og velsigne min familie. Og desuden, fru baronesse ... det ville udjævne mange ting. Jeg vil ikke tale om vor smule formue ...

den har jeg tilbudt Dem, og De har afslået mit tilbud ... men i England, ved De nok, er handelsstanden æret og anset, og min søn skal være bankier med tiden. De behøver ikke at fortælle mig – for det ved jeg kun alt for vel – at navnet 'madame Duval' slet og ret er intet at byde en datter af baronesse de Marsilly eller en datterdatter af marquise de Roche-Bertaud ... men selv om min Eduard var hertug, ville hans adkomster til det englelige barn være lige så ringe, som de er det nu ... Forresten ville jeg ønske, han var det, og at han havde millioner at lægge for frøken Céciles fødder, ligesom han nu blot har de tre-fire hundrede tusind francs at tilbyde hende, som vi har at råde over. – Hvorledes? De græder, fru baronesse?"

"Ja, min ven, jeg græder; for Deres tilbud, og især den måde, hvorpå De fremsætter det, rører mig inderligt. Det kan jeg forsikre Dem om, min kære hr. Duval: Var jeg den eneste, hvis stemme kom i betragtning i denne sag, ville jeg række Dem min hånd og sige: 'Et sådant tilbud kan ikke forbavse mig, da det kommer fra et hjerte som Deres, og jeg modtager det!' Men nu må jeg først høre Céciles og min moders mening ... det vil De vist finde billigt."

"O, hvad frøken Cécile angår," sagde Duval ivrigt, "fra hendes side tror jeg ikke, der vil være noget i vejen! Lige siden denne idé faldt mig ind – og det kan vel være et år siden – har jeg lagt mærke til hende, hver gang hun har været i selskab med Eduard. Hun elsker ham ikke – det indrømmer jeg; det skulle gå underligt til, om en ung pige af stand som frøken Cécile, fik det indfald at elske en mand uden byrd som min søn ... det ved jeg vel; men hun kender ham dog, har kendt ham længe ... hun har intet imod ham ... og når hun får at vide, at hendes moder

ønsker denne forbindelse, vil hun sikkert finde sig i det. Men hvad Hendes Nåde marquisen af Roche-Bertaud angår ... fra den side, må jeg tilstå, betragter jeg allerede forud mit nederlag som afgjort."

"Lad mig lede denne sag, min ven," sagde baronessen. "Jeg giver Dem mit ord på, at jeg skal gøre mit bedste for at bringe den til et heldigt udfald."

"Vel, fru baronesse," stammede hr. Duval i en noget usikker tone, idet han vendte og drejede agraffen mellem fingrende; "på det punkt, hvorpå vi nu står til hinanden ... og efter den vending, tingene synes at tage ... forekommer det mig, at dette smykke ..."

"Min kære hr. Duval," afbrød madame Marsilly ham, "intet er afgjort endnu, det ved De jo; jeg har sagt Dem det. Men selv om det *var* afgjort, er Cécile ikke mere end fjorten år gammel, og først om to år vil vi kunne tale alvorligt om denne genstand. Imidlertid gentager jeg min bøn om den tjeneste, for hvis skyld jeg skrev til Dem og bad Dem have den godhed at komme ud til mig."

Bankieren mærkede tydeligt, at alle hans forsøg på at forkorte den tidsfrist, baronessen havde fastsat, ville være spildt; han rejste sig derfor fra sofaen og gjorde sig færdig til at bryde op. Madame de Marsilly anmodede ham vel om at blive til middag, men hr. Duval længtes efter at meddele sin kone det glade håb, han havde fattet. Han tog bort, efter først på ny at have lagt baronessen Eduards interesse på hjertet.

Da madame de Marsilly blev alene, tilskyndede hendes følelse hende til at takke Gud. Enhver anden ville i hendes sted uden tvivl have fundet hans gunst noget tvivlsom; men ti års

ulykke havde lært baronessen at se tingene i deres sande skikkelse. Landflygtig fra Frankrig, uden håb om at vende tilbage; ruineret, uden fjerneste udsigt til at bringe sin formue på fode igen; behæftet med en sygdom, som sjældent eller aldrig lader sit offer undslippe, kunne hun jo aldrig ønske Cécile nogen bedre lod end den, der tilbød sig. Hvorfra hidrørte hendes eksil, hendes ruin? Fra hendes ophøjede stilling i samfundet. Adelen er den vedbend, der slynger sig om kongedømmet: kongedømmet havde i sit fald revet adelen med sig; og hun, det stakkels vrag af en kuldkastet slægt, havde måttet finde sig i at forsvinde i ulykkens ensomhed og landflygtighedens nat. Efter al sandsynlighed ville der aldrig komme nogen ung mand af hendes kaste for at opsøge Cécile i hendes enebo. Overhovedet trængte, især i denne periode, alle de unge adelsmænd, hvis formue var udtømt i kampen mod den fælles skæbne, til at ophjælpe deres finanser ved ægteskabelige forbindelser med rige arvinger, for at kunne bevare deres virksomme hengivenhed for kongehuset. Cécile var fattig; Cécile medbragte intet andet end et godt navn; men kvindens navn går, som man ved, op og taber sig i mandens. Det var altså ikke navnet, der kunne lokke nogen til at bejle til Céciles hånd; og det stakkels barn ejede som sagt ikke andet i verden end sit navn.

Imidlertid må man ikke tro, at baronessen tog sin beslutning uden kamp; hun måtte sætte sig levende ind i alle fordele ved denne forbindelse, den ene efter den anden, for at kunne lade sin tanke dvæle ved den uden visse skrupler. Derfor havde hun heller ikke villet indlade sig på andet end en ren personlig

forpligtelse, til hvis gyldighed der behøvedes to andres samtykke: datterens og moderens.

I øvrigt gik det ganske således som madame de Marsilly havde anet. Cécile lyttede med en forbavselse, der ikke var ublandet med uro, til alt, hvad baronessen meddelte hende om sine planer for fremtiden. Da denne havde talt ud, spurgte den unge pige:

"Skal jeg forlade dig, moder?"

"Nej, mit barn," svarede baronessen. "Tværtimod, det er måske det eneste middel til at vi altid kan blive sammen."

"I så fald ... råd over mig efter behag," sagde Cécile. "Alt, hvad du gør, vil være vel gjort."

Baronessen havde ikke fejlet i den tro, at hendes datter kun nærede en søsterlig tilbøjelighed for Eduard; men det stakkels barn kunne tage fejl af sine følelser; da hun aldrig havde set andre mænd end ham og hans fader, var hun jo aldeles uvidende om, hvad kærlighed var.

Hun samtykkede derfor uden vanskelighed, især da moderen ytrede, at der var det sikreste middel til at forebygge en skilsmisse mellem hende og datteren.

Men dette var ingenlunde tilfældet med marquisen af Roche-Bertaud. Ved de første ord, baronessen lod falde om sin plan, erklærede hun, at det var en forfærdelig, oprørende mesalliance, hvortil hun aldrig ville give sit samtykke.

12. Mennesket spår

Næste søndag kom familien Duval som sædvanlig til Hendon for at besøge emigranterne. Kun baronessen og Cécile var til stede for at modtage gæsterne; marquisen havde "migræne".

Intet ord blev vekslet mellem de to familier, der hentydede til det projekterede giftermål. Den eneste forskel, man bemærkede, var, at madame Duval og madame de Marsilly omfavnede hinanden, at Eduard kyssede Céciles hånd, og at Cécile rødmede.

Det var tydeligt at se, at alle var vidende om planen; og lige så tydeligt var det, at denne plan opfyldte hr. Duvals, hans kones og søns varmeste ønsker; glæden strålede dem alle tre ud af øjnene.

Hvad baronessen angik, følte hun sig betynget af en trykkende byrde. Det var måske den eneste gang i hele tre hundrede år, at man havde indgået en mesalliance i hendes familie. Og skønt hun var overbevist om, at dette brud på de aristokratiske love, der havde tjent hendes ædle forfædre til en ufravigelig rettesnor, ville sikre hendes datters lykke, kunne hun dog ikke blive herre over sin uro.

Cécile betragtede sin moder. Hun havde allerede i nogen tid begyndt at lægge mærke til den synlige forandring i hendes helbredstilstand. Denne forandring havde aldrig vist sig så tydeligt som netop i dag; baronessens ansigtsfarve gik flere gange over fra den livligste rødmen til en dødelig bleghed; og fra tid til anden trængte en tør, smertelig hoste sig op af hendes bryst.

Da desserten blev båret ind, rejste hun sig og forlod værelset. Grebet af en ængstelig uro fulgte Cécile hende et øjeblik efter; hun fandt sin moder stående i korridoren, lænet op til muren og med sit lommetørklæde for munden. Da baronessen fik øje på sin datter, gemte hun hastigt tørklædet, men Cécile havde allerede bemærket blodpletter på det. Den unge pige udstødte et skrig, som baronessen kvalte med et kys, og begge vendte nu tilbage til spisesalen, arm i arm.

Der herskede en synlig tvang på begge sider. Madame Duval havde, med den deltagelse, der udelukker al mistanke om nyfigenhed, spurgt om, hvad der vel havde bevæget baronessen og Cécile til at forlade salen. Madame de Marsilly svarede, at hun havde følt sig grebet af et pludseligt ildebefindende, og Cécile kunne ikke tilbageholde sine tårer, skønt hun gjorde sig umage for at ingen skulle se dem.

Da gæsterne tog afsked, bad Cécile hr. Duval om, under et eller andet påskud næste dag at sende en af Londons bedste læger til Hendon, og hr. Duval lovede hende det.

Næppe var Cécile og hendes moder blevet alene, førend de smertelige bevægelser, det stakkels barn havde gjort vold på sig selv for at undertrykke, gav sig luft i en lydelig hulken; hun ville vel gerne have dulgt sin nagende uro for moderen, men Cécile kunne intet dølge, og smerten mindst. Cécile havde endnu aldrig været ulykkelig.

Baronessen havde ikke mod til at skjule sin egen bekymring for datteren … så meget mindre, som denne bekymring tjente til at retfærdiggøre den påtænkte forening mellem den plebejiske familie Duval og den adelige familie de Marsilly; og det var Cécile, hvis opgave det nu blev at berolige baronessen.

Der gives virkelig en alder, hvor intet synes så umuligt som døden; og denne alder havde Cécile nået. Når man er fjorten år gammel, forekommer alt i naturen én evigt, fordi man selv føler en evighed i sit hjerte.

Næste dag aflagde en af hr. Duvals venner et besøg hos baronessen. "Den brave bankier havde," sagde han, "anmodet ham om at overlevere madame de Marsilly en sum af ti tusind francs, som hun havde til gode hos ham." – Denne sum havde hr. Duval bragt med sig den foregående dag i sin portefølje i den hensigt at efterlade den i Hendon; men da Cécile bad ham om at sende en læge fra hovedstaden under et eller andet påskud, havde han beholdt sine banknoter, idet han antog, at disse ville give ham en forønsket lejlighed til at introducere en læge i huset, uden at hovedhensigten med hans komme faldt i øjnene.

I samtalens løb ytrede lægen, at han netop havde et sygebesøg at aflægge i Hendon, og at hr. Duval havde benyttet denne gunstige lejlighed til at overdrage ham det hverv, der nu forskaffede ham den ære at se baronessen.

Denne ytring tjente Cécile som påskud til at bevidne den kloge gæst sin levende bekymring over moderens helbredstilstand. Baronessen smilede sørgmodigt; ifølge det instinkt, der følger med enhver sygdom, havde hun allerede fra det første øjeblik af gennemskuet hele den lille komedie. Hun gav derfor sin gæst, der virkelig var en af de bedste læger i London, en tro, ligefrem og fuldstændig skildring af alle de symptomer, som gav hende grund til at frygte for, at hendes helbred var nedbrudt i en grad, der gjorde hendes restitution umulig.

Lægen syntes ikke at dele nogen af madame de Marsillys bekymringer; men han efterlod ikke desto mindre en forskrift, der påbød den strengeste diæt. Han tilføjede i en let konversationstone og som en mand, der ikke ved, om det råd, han giver, kan følges eller ej, at baronessen sandsynligvis ville erfare en mærkbar forbedring i sin sundhedstilstand, hvis hun tilbragte en syv eller otte måneder i Hyères, Nizza eller Pisa.

Intet forekom Cécile lettere end at bringe den sidste del af lægens forskrifter i udøvelse. Hun blev derfor højligt forbavset, da moderen, som hun på det indstændigste opfordrede til at følge de givne råd i hele deres udstrækning, svarede hende, at hun ville holde sig dem efterrettelig i alt undtagen netop hvad rejsen angik. Cécile mente, at denne i vigtighed overgik alt andet, og hendes forbavselse tiltog, da baronessen, besejret af hendes bønner, gjorde hende opmærksom på, at de var alt for fattige til at udrede en sådan udgift.

Cécile var aldeles uvidende om betydningen af rigdom og fattigdom. Hendes blomster fødtes, blomstrede og døde uden nogen indbyrdes forskel; alle havde en ligelig del i det vand, der forfriskede deres stængler, og den sol, der fik deres knopper til at springe ud; hun troede, at det gik med menneskene som med planterne, og at de alle havde en ligelig del i jordens goder og himlens gaver.

Da, og for første gang, fortalte baronessen, at de *havde* været rige, men ikke var det mere; at de havde ejet et hus i Paris, jordegodser og slotte; men at alt dette var blevet solgt, og at det eneste, de nu havde tilbage i verden, var den lille *cottage*, de levede i; ja, at denne *cottage* ikke engang tilhørte dem, men at de, for at fortsætte med at bo i den, hvert år måtte udrede en vis

sum, hun og hendes moder; og at man, hvis de et eneste år undlod at betale denne sum, ville jage dem ud af denne lille våning, uden at de vidste, hvorhen de skulle tage deres tilflugt.

Cécile spurgte nu sin moder, hvorfra de penge kom, som de hidtil havde levet for, og baronessen skjulte ikke for hende, at denne kilde, som snart ville udtørres, bestod i hendes bedstemoders diamanter. Det stakkels barn spurgte nu, om *hun* ikke på en eller anden måde kunne bidrage til familiens velvære. Siden alle mennesker var nødt til at leve, enten af allerede erhvervet formue, eller af lønnen for deres arbejde, ville hun vide, om hun ikke også kunne være familien til hjælp. Og da baronessen nu underrettede hende om, at kvinden her i verden altid modtog sin skæbne og ikke selv skabte den, og at hendes stilling næsten altid var afhængig af en mands, kom Cécile uvilkårligt til at tænke på, hvad hendes moder havde meddelt hende om en forbindelse med familien Duval.

"O, min moder!" udbrød hun og kastede sig i baronessens arme. "Jeg tilsværger dig ... jeg vil føle mig såre lykkelig ved at ægte Eduard!"

Madame de Marsilly følte al den selvopofring, der lå i dette udbrud, og indså, at hun i det mindste fra denne side ikke ville møde nogen hindring i sine planer.

Dagene vedblev at rinde hen uden at bringe nogen forandring i den stakkels families stilling, med undtagelse af at baronessens helbred svækkedes mere og mere. Imidlertid begyndte de politiske nyheder at lyde lidt gunstigere for de kongeligsindede; der syntes at ligge noget til grund for det rygte, at Bonaparte ville gengive Bourbonerne tronen. Man talte om et fuldkomment brud mellem førstekonsulerne og

jacobinerne; man påstod, at kong Ludvig den Attende havde tilskrevet Bonaparte i den anledning, og at han havde modtaget to breve fra den unge sejrherre, der ikke berøvede ham alt håb.

Mens dette foregik, indløb et brev fra hertuginden af Lorges, dateret London. Hun var ankommet til denne by dagen i forvejen og underrettede madame Marsilly om at hun agtede at aflægge familien et besøg den næste dag.

Denne nyhed glædede såvel baronessen som Cécile; men denne glæde var intet mod den henrykkelse, den vakte hos marquisen. Den gode dame skulle nu atter bevæge sig i sin vante sfære; hun skulle gense en person, med hvem hun kunne sladre af hjertens lyst, og som kunne "hjælpe hende med at knuse disse plebejere, disse Duval'er, i støvet".

Hun sendte bud efter Cécile – hvilket kun skete ved højtidelige lejlighed – og opfordrede hende til ikke at ymte et eneste ord til hertuginden af Lorges om de ravgale ægteskabsplaner, hendes moder i sin forvildelse havde fattet. Baronessen fik en lignende opfordring, og da hun selv forud kunne gætte sig til alle de indvendinger, hendes aristokratiske veninde ville fremkomme med, kostede det hende intet at love moderen en tro opfyldelse af dette ønske.

Næste dag, klokken to om eftermiddagen, da baronessen, marquisen og Cécile var samlet i salonen, standsede en vogn uden for den lille *cottage*; man hørte dørhammeren blive håndteret af en aristokratisk hånd, og få sekunder efter meldte kammerjomfruen Hendes Nåde, hertuginden af Lorges, og chevalier Henri de Sennones.

Det var allerede syv eller otte år siden, baronessen og hertuginden havde set hinanden; de kastede sig i hinandens

arme som to gamle veninder, hvis følelser hverken tid eller fraværelse havde været i stand til at kølne. Men under denne omfavnelse kunne hertuginden ikke dølge det smertelige indtryk, hun følte ved synet af den påfaldende forandring, madame de Marsillys træk havde undergået. Denne bemærkede det.

"Du finder mig meget forandret ... ikke sandt?" sagde hun i en hviskende tone. "Men jeg beder dig ... tal ikke om det! Det ville ængste min stakkels Cécile. Om du vil, kan vi gå ud i haven og tale sammen om, hvad der ligger os på hjerte."

Hertuginden knugede hendes hånd i sin.

"Altid den samme!" sagde hun.

Hun vendte sig nu til marquisen, der havde iført sig sin bedste stads, og gjorde hende mange sirlige komplimenter med hensyn til hendes gode helbred og udseende. Derpå vendte hun sig til den unge pige, der stod lidt afsides.

"Min smukke Cécile," sagde hun, "De har holdt, hvad De lovede som barn. Kom og kys mig, og modtag hele min oprigtige lykønskning; for jeg ved allerede af de gode Duvals, der gjorde mig deres opvartning i går, at De er en i alle henseender fuldkommen ung dame."

Cécile nærmede sig beskedent; hertuginden sluttede hende i sine arme og kyssede hende på panden.

"Min kære veninde," sagde hun nu til baronessen, "og De, min kære marquise ... tillad mig at forestille Dem min nevø, Henri de Sennones, som jeg med fuld overbevisning kan anbefale Dem som en elskværdig ung mand."

Til trods for denne kompliment, der ville have sat enhver anden i den dødeligste forlegenhed, hilste den unge chevalier

med ynde og lethed.

"De ved, mine damer," sagde han, "at hertuginden har været mig en anden moder; lad derfor ikke det overdrevne i hendes lovtaler forundre Dem!"

Baronessen og marquisen hilste; han bukkede derpå for den unge pige, og Cécile nejede.

Chevalierens beskedne mening om sig selv uagtet, var man nødt til at indrømme, at madame Lorges ikke havde sagt for meget. Henri var netop fyldt sit tyvende år. Det var en smuk yngling, hos hvem man bemærkede dette elegante væsen, som plejer at karakterisere børn af den højere stand, især dem, der, opdraget af en præceptor i det faderlige hus, kun forlader dette for at fuldende deres dannelse ved universitetet, hvis fernis de bibeholder. I øvrigt var Henri, som de fleste emigranter, blottet for formue. Som spædt barn havde han mistet sin moder; hans fader var blevet guillotineret, og han havde intet andet at vente sig end arven efter en onkel, der havde trukket sig tilbage til Guadeloupe og der, efter hvad fortalte, forøgede sin formue ved heldige og omfattende handelsspekulationer.

Men ifølge en sjælden ejendommelighed i karakter havde denne onkel erklæret, at hans nevø ikke turde gøre sig håb om det mindste efter ham, med mindre denne selv ofrede sig til handelen.

Man vil let begribe, at alle familiens øvrige medlemmer havde følt sig oprørte af en sådan betingelse, og at man havde opdraget Henri i et helt andet øjemed end til at blive en grosserer i sukker eller kaffe.

Men disse enkelte omstændigheder blev omtalt med den for mennesker af en vis verden ejendommelige lethed i

konversationstone; hele handelsstanden blev, som man let kan tænke sig, bedømt med en vis ringeagtende hauteur såvel af hertuginden som hendes nevø; og marquisen godtede sig hjerteligt over det hele. Baronessen og Cécile, som følte, at en del at disse epigrammer traf den gode familie, der hidtil havde udgjort deres eneste selskab, blandede sig så lidt som muligt i denne samtale, der snart tog en så spydig vending, at baronessen, for at afbryde den, bemægtigede sig hertugindens arm og opfordrede hende til at holde den aftale, de havde gjort under den første hilsen, og ledsage hende ud i haven.

Marquisen, Cécile og Henri blev alene.

Næppe havde den gamle dame set Henri træde ind, førend hun, ifølge den evige modsigelsesånd, hvormed hun havde vænnet sig til at krydse sin datters planer, var kommet til det resultat, at dette var den mand, der passede sig til gemal for hendes lille Cécile, og ikke en simpel købmandssøn som Eduard Duval.

Baronessen og madame de Lorges var derfor næppe forsvundet gennem døren til haven, førend marquisen, i sin brændende længsel efter at vise sit kære barnebarn fra en glimrende side og under påskud af at adsprede chevalieren, lod Cécile hente alle sine broderier og tegnemapper.

Skønt Henri – vi skynder os at anføre dette til hans ros – var en kompetent kender af nålens mesterværker, hvoraf han i de lange vinteraftener såvel i England som Tyskland havde set en stor mængde blive udført i sin tantes arbejdsværelse, vakte dog tegnemapperne langt større forundring hos ham. Indholdet af disse bestod fortrinsvis af blomstertegninger, portrætter af de skønneste roser og liljer, der havde udviklet sig i Céciles have,

og under hver af disse blomster stod det særegne navn, den unge pige havde givet dem. Hvad der især overraskede Henri, var, at hver blomst, så at sige, havde sit særegne fysiognomi, der virkelig syntes at svare til dens særegne navn. Han bad Cécile forklare ham denne mærkelighed, og Cécile gjorde det med hele sin naive, ligefremme oprigtighed, idet hun skildrede ham, hvorledes hun var blevet opdraget midt imellem disse blomster, hvorledes hun havde sat sig i den fortroligste berøring med disse friske og duftende veninder, hvorledes hun ved sympatiens magt, om man så tør sige, havde opnået den evne at kende og fatte sine rosers og liljers sorger og glæder, og endelig hvorledes hun, alt i forhold til deres forskellige karakterer eller hændelser, havde døbt dem med de navne, der forekom hende at harmonere med hver især.

Henri hørte hele denne skildring, som om han havde lyttet til et henrivende eventyr … blot med den forskel, at eventyret var en virkelig begivenhed og at feen i det stod levende for ham. Enhver anden ung pige, der havde fortalt ham det samme, ville have forekommet ham som en affekteret fjante; men således var det ikke med Cécile; man så, at det tugtige barn skildrede sit eget liv, sine følelser, sine glæder og sin kummer; vel tillagde hun blomsterne, hvad der kun bevægede sig i hendes eget indre; men det skete i al troskyldighed, og blandt andet fortalte hun Henri historien om en rose, der havde været så ulykkelig, at den lille fortælling næsten bragte ham tårer i øjnene.

Marquisen hørte på alt dette og gjorde flere gange forsøg på at forandre genstanden for samtalen; alle disse botaniske begivenheder forekom hende flove og intetsigende; men Henri, der ikke delte denne anskuelse, ledede hele tiden

konversationen tilbage til det oprindelige emne; så nyt og sælsomt forekom det hele ham. Det syntes ham ikke at stå i forbindelse med en menneskelig skabning, men snarere med en af Ossians eller Goethes fantastiske skabninger.

Men da marquisen udtalte ordet musik og åbnede pianoet, bad Henri, som selv var en udmærket dilettant, Cécile om at synge for ham … hvad hun selv ville.

Cécile vidste ikke, hvad det var at lade sig bede; hun vidste lige så lidt, om hun besad talent eller ej; måske vidste hun ikke engang, hvad talent var.

Ligesom i sine tegninger, således var den unge pige også i sin musik lutter følelse. Da hun derfor, med en ubeskrivelig ynde, havde sunget en eller to romancer og lige så mange nocturner, bad Henri hende om at lade ham høre noget af hendes eget.

Uden at lade sig bede eller udbrede sig i undskyldninger, lod Cécile hænderne synke tilbage på pianoet og begyndte en af disse sværmende fantasier, hun ofte fordybede sig i foran det melodiske instrument. En langsom, blid takt med en dæmpende pedal antydede, at det var nat; al jordisk larm hendøde lidt efter lidt; derpå fulgte en dyb stilhed, der kun blev afbrudt af en bæks nynnende rislen; pludselig hævede sig, midt i nattens dybe ro, trillerne af en fugl, en melodisk, ubekendt fugl, der hverken var irisk eller nattergal, en fugl, der sang i Céciles hjerte, som et ekko af himmelske melodier, og hvis stemme på engang syntes at sige: *håb, bøn og kærlighed!*

Alt som Henri lyttede til denne sælsomme symfoni, lod han panden synke ned mellem begge hænder, og da han atter løftede den, uden at tænke på at aftørre den tåre, der sitrede i hans øjenhår, så han Cécile, med tilbagebøjet hoved, stirre op

mod himlen med våde øjne. Henri var i begreb med at kaste sig på knæ for hende og tilbede hende som en Madonna …

Men i dette øjeblik vendte baronessen og hertuginden tilbage fra haven.

13. Gud råder

Da madame de Lorges og Henri de Sennones var taget bort; da marquisen havde trukket sig tilbage til sit værelse, og baronessen til sit; kort sagt, da Cécile befandt sig ene, forekom det hende, at der var foregået en stor forandring i hendes liv.

Og dog … da hun søgte at forklare sig, hvori denne forandring bestod, formåede hun det ikke; hun havde ikke kunnet påpege den, om det så gjaldt hendes liv.

Ak! Kærlighedens første følelse havde trængt sig ind i det stakkels barns hjerte. Ligesom solens første stråle, gjorde den en mængde ting, som hidtil havde ligget begravet i hendes ligegyldigheds nat, usynlige for hendes øje.

I førstningen troede hun, at det var frisk luft, hun trængte til. Hun gik ned i haven. Det trak op til torden; hendes blomster bøjede sig på deres stilke, som om luften også var for trykkende for dem. Før var det Cécile, der trøstede dem; nu lod også Cécile sit hoved synke ned på brystet, uden tvivl fordi der også hos hende opsteg en vag forudfølelse af et kommende uvejr.

Hun gik sin lille verden to gange rundt; hun satte sig i et lysthus; hun prøvede på at følge en irisk triller, der kvidrede i en gruppe syrener; men der svævede et slør mellem hendes ånd og de genstand, der omgav hende; hun var ikke mere herre over sine tanker; der lå noget fremmed, noget ubekendt i hende, som tænkte selvstændigt, uden hendes egen medvirkning; hendes årer bankede pludselig så voldsomt, at hun skælvede, som om hun havde feber.

Nogle store regndråber faldt ned fra de lave skyer, og tordenen begyndte at rulle i det fjerne; Cécile hørte hverken tordenen eller følte regnen. Hendes moder kaldte på hende; men hun måtte kalde to gange, inden Cécile genkendte hendes stemme.

Da hun gik tilbage gennem den lille salon, så hun sin tegnemappe ligge på bordet og sit piano stå åbent; hun satte sig ned og betragtede sine blomster, idet hun dvælede ved hvert blad, hun havde dvælet ved med Henri, og atter i sin hukommelse gennemgik alt, hvad hun havde sagt til den unge mand, og alt, hvad den unge mand havde svaret hende.

Derpå tog hun plads foran pianoet; hendes fingre sank ned på de samme tangenter, og den samme melodiske fantasi tog atter sin begyndelse – blot dybere, mere melankolsk end første gang.

Da den sidste vibration af hendes stemme, den sidste lyd af pianoet døde hen i luften, følte Cécile en hånd lægge sig på hendes skulder; det var hendes moders.

Baronessen var endnu blegere end hun plejede at være og smilede endnu sørgmodigere end ellers.

Cécile fo'r sammen; hun troede, at hendes moder ville tale med hende om Henri.

Om Henri! Denne frygt bevirkede, at den unge mands navn nu for første gang trådte frem for hendes sjæl i sin fulde personlighed; hidtil havde alt, hvad der omgav hende, kun været gennemtrængt af noget vist, der vel hidrørte fra ham; men dette Noget var ulegemligt som en dunst, ubegribeligt som en duft.

Hun troede altså, at hendes moder ville tale til hende om Henri.

Hun tog fejl; baronessen talte ikke om andet end hvad hertuginden havde meddelt hende. Denne vidste med bestemthed, at der nu ikke var noget håb tilbage for Ludvig den Attende om at vende tilbage til Frankrig. Bonapartes magt greb om sig og vandt i styrke dag for dag; men det skete ene og alene for hans egen regning; hertuginden var derfor, ledet af sin hengivenhed for grevinden af Artois og dennes hus, næsten bestemt på at tilbringe resten af sit liv i udlandet; og det var også den beslutning, baronessen måtte bekvemme sig til at fatte.

Under hele denne samtale blev der ikke ymtet et eneste ord om Henri, og dog forekom det Cécile, at hvert ord, hendes moder udtalte, indeholdt en hentydning til ham.

Men sandheden var, at ethvert ord, hun talte, indeholdt en hentydning til Eduard.

For at fortælle Cécile, at de politiske begivenheder vedblev at fordømme hendes moder og bedstemoder til landflygtighed, var jo det samme som at sige, at planen til en forbindelse med familien Duval nu måtte hvile på en stærkere grund end nogensinde før, siden Cécile nu kendte den pekuniære stilling, hvori baronessen og marquisen befandt sig.

Derpå tilføjede madame de Marsilly nogle ord om sit helbred; og nu vendte Cécile sig om imod sin moder, betragtede hende med bekymring og forglemte alt.

Det være nu en følge af de grusomme, tærende sorger, eller fordi sygdommen havde opnået det punkt, da dens fremskridt tiltager i hurtighed: baronessen var virkelig undergået en

sørgelig forandring. Hun lagde mærke til den virkning, synet af hende frembragte på datteren, og den aflokkede hende et vemodigt smil.

Cécile lænede sit hoved til moderens skulder og gav sig til at græde. Hun hviskede i sit hjerte, men uden at have kraft til at lade disse ord trænge over sine læber:

"Ak ja, moder ... vær blot rolig, jeg vil ægte Eduard."

Det var en stor overdrivelse af det stakkels barn; for sandt at sige: den sammenligning, hendes hjerte, næsten uden sit eget vidende, havde anstillet mellem madame de Lorges' nevø og hr. Duvals søn, var ikke faldet ud til den sidstes fordel. Begge var af samme alder; begge havde modtaget en omhyggelig opdragelse; begge var smukke ... alt dette kunne ikke nægtes; og dog, hvilken forskel! Eduard var, skønt tyve år gammel, endnu en frygtsom og næsten kejtet skoledreng, hvorimod Henri var en elskværdig ung mand, skabt for den store verden. Begge havde som sagt modtaget en omhyggelig opdragelse; men Eduard havde, om man så kan sige, kun beholdt den materielle del af sin; han vidste, hvad han havde lært – det var det hele; men hans individuelle organisation, hans egen ånd, havde ikke føjet det mindste til denne erhvervede viden. Hvad Henri derimod vidste – og allerede nogle få ytringer af ham havde været nok til at overbevise Cécile om, at han vidste meget – skulle man tro, at han altid havde vidst; det var som om enhver ting, gennemdrøftet og rettet af hans egen ånd, havde fået forøget værd og betydning af den lykkelige organisation, der havde modtaget den til bearbejdelse. Begge var smukke; men Eduard skønhed var den ubetydelige, rent legemlige, der smukt lader sig forene med et vulgært fysiognomi; hvorimod Henris

skønhed var den pikante, imponerende, som er ejendommelig for den gamle aristokratiske race, og som den fysiske opdragelse kun tjener til at udviske. Kort sagt, for at udtrykke alt i to ord: den ene viste sig i et og alt som en skikkelig borgersøn, den anden som en fuldendt kavaler.

Men det var især søndagen derpå, da Eduard kom til Hendon med sine forældre, at denne forskel påtrængte sig Cécile, og det så meget stærkere, som marquisen denne gang, mod sædvane, indfandt sig i salonen og benyttede (hvad enten det nu skete af et tilfælde eller af beregning) det øjeblik, da hr. Duval gjorde sig et ærinde i landsbyen og madame Duval og baronessen spadserede i haven, til at forny det optrin, der havde fundet sted med Henri. Cécile havde altid, ligesom af instinkt, skjult sine talenter for Eduard; men denne gang måtte hun, på marquisens forlangende, hente sit album fra tegnebordet og forevise de skønne blomster, det indeholdt. Eduard gjorde hende vel alle de komplimenter, den omhyggelige udførelse fortjente; men han fattede ikke, trods de navne, der stod ved foden af hvert blad, den tanke, hvoraf disse skabninger var udsprunget. Cécile, der godt begreb, at enhver forklaring af den natur ville være spildt, forsøgte heller ikke på sin side at gøre den unge mand opmærksom på den dybe og skjulte sans, hun havde talt til ham om som barn, og som han havde leet så hjerteligt af. Alle disse blomster, der således passerede forbi Eduards blik, den ene efter den anden, var derfor ikke andet end en række mere eller mindre fuldstændigt illuminerede billeder – det var ikke således, Henri havde betragtet dem.

Marquisen, som ikke tabte de to unge folk af sigte, lagde mærke til det indtryk, Eduards prosaisme frembragte på

hendes datterdatter. Skønt hun selv ikke fattede meget af alle de poetiske finesser, som Cécile beklagede, at hun ikke fandt hos den unge mand, der var hende bestemt, så hun dog, at denne prosaisme berørte hende ublidt; hun besluttede derfor at udvikle den i hele dens nøgenhed, og da tegnemappen lukkede sig for sine skatte, opfordrede hun Cécile til at sætte sig til pianoet.

For første gang vægrede Cécile sig; hun havde aldrig sunget for Eduard, og skønt Eduard ved hvert besøg havde set pianoet og på dette en mængde nodebøger, havde han dog aldrig rettet noget spørgsmål til den unge pige desangående. Imidlertid understøttede han dog marquisens forslag med megen ivrig hed, og Cécile så sig endelig nødt til at give efter for det dobbelte angreb.

Det gik med sangen som med tegningerne: Eduard var utrættelig i sin ros og applauderen, men han roste og beundrede som et menneske, der intet har fattet af, hvad han har hørt. Følgen blev da, at hans forkerte lovtaler og ubetimelige udbrud af kunstlet beundring havde en ufordelagtigere indflydelse på Céciles mening om ham, end om han havde tiet bomstille.

Og følgen blev da også den, at da marquisen bad sin datterdatter om at spille den symfoni, hun havde spillet for tre eller fire dage siden, eller dog noget lignende, afslog Cécile hårdnakket at efterkomme denne begæring. AF høflighed slog Eduard sig vel et øjeblik på marquisens parti, men da han ikke just var nogen lidenskabelig amatør eller kender af musik, viste han sig meget mådeholdende i sin bøn … og selv om det havde været ham nok så meget om at gøre, ville Cécile ikke være faldet

til føje, for det ville have forekommet hende som en vanhelligelse at spille for Eduard, hvad hun havde spillet for Henri.

Derfor følte hun også en levende taknemmelighed mod moderen, da denne vendte tilbage fra sin spadseretur med madame Duval og ved sin nærværelse gjorde ende på de påtrængende bønner, hendes bedstemoder bestormede hende med, uden at det var hende muligt at gætte sig til bevæggrunden.

Resten af dagen forløb som sædvanligt, når familien Duval var til stede, med undtagelse af at Cécile, hvor store anstrengelser hun end gjorde sig, ikke formåede at dølge sit indre oprør. I øvrigt var der ingen, der bemærkede det, undtagen netop baronessen og marquisen.

Madame de Marsilly følte sig mat og afkræftet og trak sig derfor straks tilbage, da Duvals var taget bort; Cécile ledsagede hende op i hendes værelse, og det forekom hende, at moderen flere gange betragtede hende med en vis uro. Hvorfor dette usædvanlige blik? Cécile ville have givet meget til for at vide grunden, men hver gang hendes læber åbnede sig for at fremføre det spørgsmål, der brændte på dem, lukkede de sig igen uden at have udtalt det.

Baronessen iagttog selv en dyb tavshed; kun trykkede hun, da hun sagde Cécile godnat, sit barn fastere op til sig end hun ellers plejede, og i det kys, hun gav hende på panden, kvalte hun et dybt suk.

Cécile forlod langsomt og sørgmodigt sin moders værelse for at begive sig til sit; men i forværelset traf hun mademoiselle

Aspasie, der hilste hende fra sin herskerinde og bad hende ulejlige sig ned i hendes sovekammer et øjeblik.

Marquisen lå i sin seng og læste; hun havde fra sine yngre dage været vant til den for det attende århundrede ejendommelige skik at tage mod gæster på sengen; og denne vane havde hun beholdt, skønt hun nu var tres år gammel og ingen gæster indfandt sig. I øvrigt var alle disse aristokratiske minder fra en ældre tid så naturlige for marquisen, at de på ingen måde gjorde hende latterlig.

Da hun fik øje på Cécile, lagde hun den bog, hun havde læst i, under hovedpuden og vinkede sin datter om at komme nærmere og tage plads ved hendes side. Den unge pige adlød.

"Du har ladet mig kalde, bedstemoder?" sagde Cécile, idet hun kyssede den buttede hånd, hvis skønhed alderdommen endnu til dels havde forskånet, takket være de omhyggelige midler, marquisen anvendt for at bevare den. "Jeg frygtede næsten for at du måske ikke befandt dig vel; men dit ansigt beroliger mig."

"Så taler mit ansigt ikke sandhed, mit kære barn ... jeg lider frygteligt af *vapeurs* Note 2), kan jeg forsikre dig. Jeg kan aldrig se disse Duvals, uden at deres simple udsende forvolder mig hovedpine ... og værre bliver det, når jeg hører dem tale."

"Hr. Duval er dog en fortræffelig mand, bedstemoder ... det har du jo ofte selv sagt."

"Det nægter jeg ikke heller; han har, som du ved, længe stået i madame de Lorges tjeneste, og jeg har ofte hørt hertuginden rose den redelighed og iver, han passede sine pligter med."

"Og madame Duval er en kone med smag og anstand ... er hun ikke, bedstemoder?"

"O ja, disse englænderinder med deres blege hudfarve, deres smækre liv og lange hår tager sig jo ret anstændigt ud … og forstår at antage et vist dannet væsen … men det er kun et skin, mit kære barn; du ved, at madame Duval, ligesom sin mand, har stået i hertugindens tjeneste."

"Som guvernante, bedstemoder; man må ikke forveksle dem, der giver sig af med lærefaget, med det simple hustyende."

"Vel, det indrømmer jeg; det jo ikke just det samme, skønt der er megen lighed mellem dem. Men siden vi er kommet til at tale om familien Duval … hvad er egentlig din mening om deres søn?"

"Om Eduard?" spurgte den unge pige frygtsomt.

"Ja, om Eduard."

"Kære bedstemoder," svarede Cécile forvirret, "jeg mener, at Eduard er et godt, anstændigt ungt menneske … han er flittig og retskaffen og gør sine forældre ære … og han har modtaget en opdragelse, som …"

"Som egner sig for hans stilling, min pige; for det ville være latterligt af hans forældre, om de ville danne ham til noget højere eller prøve på at give ham en opdragelse, som den, som f.eks. chevalier de Sennones har fået."

Cécile skælvede; hun slog øjnene ned, og en levende rødme dækkede hendes pande. Ingen af disse tre symptomer undgik marquisen.

"Du svarer mig ikke, mit barn?" sagde hun.

"Hvad vil du, jeg skal svare dig, bedstemoder?" spurgte Cécile.

"Nå, jeg synes dog, du kunne sige mig din mening om den unge mand … hvorledes du finder ham …"

"Er det passende, at unge piger således siger deres mening om unge mænd?"

"Du har jo sagt mig din mening om Eduard, barn."

"Ja, om Eduard ... det er en ganske anden sag," bemærkede den unge pige.

"Jeg forstår dig," sagde marquisen. "Eduard har du intet til overs for ... men Henri derimod –"

"Bedstemoder!" udbrød Cécile, som for at pålægge marquisen tavshed.

"Henri derimod elsker du," vedblev denne ubarmhjertigt.

"O Gud!" sukkede Cécile og skjulte sit ansigt i madame de la Roche-Bertauds hovedpude.

"Hvad sukker du for, min pige?" sagde marquisen. "Det er jo intet at skamme sig over! ... Nej, hvis du elskede Eduard, havde du grund til at føle dig skamfuld; men ikke fordi du elsker Henri, som er et i enhver henseende passende parti og en smuk kavaler. Hvad der især frapperede mig, da jeg så ham, var hans lighed med den stakkels baron d'Ambrée, der blev dræbt i belejringen af Mahon."

Marquisen udstødte et suk.

"Men bedstemoder," udbrød Cécile, "glemmer du min moders hensigter med mig og Eduard? ... glemmer du –"

"Min kære lille Cécile," afbrød marquisen hende, "din moder ved ikke, hvad der tjener til dit bedste ... ulykken har forvirret hendes forstand. Det hedder sig at trodse omstændighederne og ikke at give efter for dem. Din moder har sagt, at du skulle ægte Eduard; og jeg, mit barn, jeg siger, at du skal ægte Henri!"

Cécile løftede sit blonde lokkehoved og betragtede sin bedstemoder med foldede hænder og et stift blik, som hun ville

havde betragtet en Madonna, der lovede hende at bevirke et mirakel, hvis mulighed hun ikke turde håbe på.

I dette øjeblik lød klokken voldsomt fra baronessens værelse. Cécile rejste sig forfærdet, ilede i al hast ud af marquisens sovekammer og skyndte sig op til moderen.

Hun fandt madame de Marsilly besvimet ... som en følge af en voldsom blodspytning.

Endnu engang forglemte Cécile Henri og Eduard; endnu engang glemte hun alt, for kun at tænke på sin moder.

Det flygtige salt, hun lod hende indånde, og de friske vanddråber, kammerpigen vædede hendes pande med, gjorde sin virkning. Det varede ikke længe, førend baronessen atter kom til sig selv.

Hendes første tanke var at skjule det blodige lommetørklæde, hun havde tabt på gulvet, da besvimelsen kom på. Men det var den første genstand, der havde fængslet Céciles blik; den unge pige holdt det allerede i hånden.

"Mit stakkels barn!" udbrød baronessen.

"Min kære moder!" hviskede Cécile, "det har intet at betyde ... intet! Nu er det overstået ... du er kommet dig igen, gudskelov!"

I dette øjeblik trådte mademoiselle Aspasie ind for at spørge fra marquisen, hvorledes fru baronessen befandt sig.

"Bedre, meget bedre," svarede den syge. "Sig til min moder, at det var kun et øjeblikkeligt krampetilfælde ... og lade det ikke forurolige hende."

Cécile knugede sin moders hånd i sin og kyssede den grædende.

Baronessen havde talt sandhed: krisen var overstået; men enhver af disse kriser medførte en overordentlig svækkelse.

Cécile ville derfor, skønt hendes moder bad hende indstændigt om det, ikke lade sig overtale til at søge hvile i sit eget værelse; kammerpigen måtte rede seng til hende i moderens kammer, og her tilbragte hun den øvrige del af natten.

Nu først fik Cécile et klart begreb om hvorledes moderen tilbragte nætterne. Der kunne aldrig være tale om hvile, og de få korte øjeblikke, hvor en feberagtig søvn syntes at ville forunde hende en smule ro, kunne ikke gengive hende de kræfter, som en uophørlig hoste berøvede hende.

Ved hver bevægelse, baronessen gjorde, ilede Cécile hen til hendes leje; for nu havde en dyb og alvorlig bekymring slået rod i den unge piges hjerte. Baronessen forøgede selv sine lidelser, idet hun for sin datters skyld prøvede at betvinge deres udbrud så meget som muligt.

Endelig hen mod morgenstunden indslumrede madame de Marsilly, overvældet af mathed; Cécile vågede endnu et øjeblik over hendes søvn; men også hos hende krævede naturen sin ret; hendes øjne lukkede sig; bevidstheden forlod hende, og hun sov ind, ligesom moderen.

Nu fik Cécile en klar overbevisning om, hvor uafhængige drømmene er af vor vilje; for næppe havde hendes øjne lukket sig, førend hun glemte alt, hvad der netop havde tildraget sig, og fandt sig henflyttet fra moderens værelse til prægtige haver, fulde af blomster og fugle; men ifølge et sælsomt mysterium, hvis resultat hendes ånd opfattede som givet, var blomsterduften et sprog og fuglesangen et tungemål, som hun fuldkommen forstod, ikke, som det hidtil var sket på jorden, ved intuition, men på grund af en større fuldkommenhed i

hendes organer; for en anelse sagde hende, at hun var i himlen: fuglene og blomsterne priste Gud.

Pludselig – uden at have set ham komme, uden at have hørt ham nærme sig – befandt Cécile sig i Henris arme.

Men sælsomt nok: hun følte hverken hans arm eller hans legeme, og Henri var bleg som døden.

Henri betragtede hende med et ubeskrivelig ømt blik, og Cécile bemærkede, at hun kunne se sig selv i sin elskedes øjne som i et spejl. Hun så sig i dem, men alt som hun stirrede, opdagede hun til sin skræk, at hun var lige så bleg som han.

Hun lagde hånden på sin barm; hendes hjerte var ophørt at slå, og en stemme hviskede i hendes øre, at de begge var døde.

Det forekom virkelig også Cécile, at hun intet jordisk havde ved sig. Hendes syn trængte igennem genstandene omkring hende; på den anden side bemærkede hun store trægrupper; havens mure syntes skabte af tåger; alt var gennemsigtigt. Det var hende, som om den have, hun bevægede sig i, kun indeholdt ulegemlige ånder, der imidlertid, på den materielle uigennemsigtighed nær, havde beholdt deres jordiske form og skikkelse.

Pludselig forekom det hende, at en tilsløret skikkelse, der på holdningen lignede hendes moder, kom hende i møde i havens gange. Alt som denne kvinde nærmede sig, blev Cécile bestyrket i sin formodning. Men skikkelsen vandrede ikke, den svævede, og i stedet for kjole bar den et liglagen. Cécile betragtede nu sig selv og Henri nøjere, så de alle tre var iført ligdragt. Hendes moder kom stedse nærmere. Endelig kunne Cécile skelne hendes træk gennem folderne af det slør, der dækkede hende, og nu var enhver tvivl forsvundet.

"O, moder!" udbrød hun og prøvede på at omfavne skyggen, "jeg tror, at vi er usigelig lykkelige; for vi er døde alle tre!"

Ved disse ord, som hun udtalte højt og tydeligt i sin drøm, lød en så hjerteskærende hulken, at Cécile slog øjnene op.

Baronessen stod ved hendes seng, bleg som et spøgelse i sit hvide nattøj og næsten gennemsigtig som en skygge.

Den stakkels moder var vågnet først; hun havde våget over sin datters søvn, som datteren havde våget over hendes; og da hun mærkede, at en slem drøm forstyrrede hendes ro, var hun stået op for at vække hende. Næppe var hun kommet hen til sengen, førend hun hørte de ord, vi har anført og som Cécile havde udtalt ganske højt.

Cécile troede et øjeblik, at det var en forsættelse af hendes drøm, men hendes moders favntag overbeviste hende snart om virkeligheden.

"Du må altså være ulykkelig, mit kære barn," sagde baronessen, "siden du anser det for en lykke at være død med mig?"

"O, nej, nej, moder!" udbrød Cécile. "Hvis du blot havde genvundet dit helbred, hvad ville der da mangle i min lykke? Det var en tosset drøm, jeg havde ... andet ikke. Tilgiv mig, moder ... og tænk ikke på de tossede ord!"

"Ak, mit barn," sagde baronessen. "Er det ikke snarere mig, der må bede dig om tilgivelse? Og dog – det ved den gode Gud har – jeg gjort alt, hvad der har stået i min magt, for at vænne dig til et simpelt og beskedent liv. Hvorfor har Gud givet dig ønsker og følelser, der passer sig for din herkomst og ikke for dine kår? Sig mig, mit barn, har jeg måske, uden selv at vide

det, opdraget dig i din stands fordomme og i den stolthed, der følger med rang og adel?"

"O, min moder! min moder!" råbte Cécile; "du har intet undladt for at gøre mig til en helgen, som du selv er; og det er ikke din skyld, at jeg ikke er blevet andet end en hovmodig ung pige!"

"Du elsker ham altså?" spurgte baronessen sukkende.

"Ak, moder ... jeg ved ikke; men i min drøm forekom det mig, at jeg følte mig lykkeligere ved at dø med ham end ved at leve med en anden!"

"Nuvel, så ske Guds vilje, og ikke min!" sagde madame de Marsilly, idet hun foldede hænderne og opløftede sit blik mod himlen med et ubeskriveligt udtryk af resignation.

14. En from kvindes dødskamp

Og i sandhed, baronessens resignation var stor og fortjenstfuld; alle hendes bestræbelser i de sidste ti år havde haft til formål at isolere Cécile fra verden, for at bevare denne unge sjæl ren og uberørt af alle lidenskaber. Hendes plan: at forene hende med Eduard – en forholdsregel, som ifølge baronessens overbevisning ville berede hendes datter et ly mod alle de politiske storme, der i denne periode truede og indhentede de mægtigste i byrd og rang, og for så vidt sikre hende en rolig lykke i en beskeden livssfære … denne plan havde dannet sig klar og bestemt hos baronessen, lige siden hr. Duval fremkom med sit tilbud. Hun havde forudset den modstand, hun ville møde fra marquisens side, og besluttede sig til at bekæmpe den. Men hun havde ikke tænkt på, at opfyldelsen af dette hendes ønske kunne blive et smerteligt offer for Cécile. Der havde jo aldrig rejst sig nogen stemme mod Eduard i den unge piges bryst, førend det ulykkelige øjeblik oprandt, da hun så Henri; tværtimod, hun havde følt sig lykkelig ved at adlyde sin moder og havde, for at berolige hende, flere gange selv ledet tanken hen på denne genstand, men tilfældet eller rettere den uransagelige skæbne havde ført Henri til Hendon. Oprørt over den mesalliance, hendes datterdatter var i begreb med at indgå, havde marquisen lagt mærke til den sympati, der gjorde sig gældende hos hende og Henri. Den samtale, hun havde haft med sin datterdatter, havde oplyst denne om hendes egne følelser; disse følelser havde holdt sig vågne under hendes søvn,

og en indiskret drøm havde i nattens stilhed givet den lyttende og lidende moder nøglen til hendes hjertes hemmeligheder.

Synet af Cécile havde på den anden side gjort et levende indtryk på Henri; hans forbavselse var stor, da han her, i den lille beskedne landsby, traf på en ung pige, som, uden anden undervisning end moderens, havde opnået en så vidunderlig grad af poetisk åndsdannelse, at hun overstrålede alt, hvad han hidtil havde set og hørt i verden. Under hele hjemkørslen havde han ikke talt til sin tante om andet end Cécile; hertuginden af Lorges havde nu skildret ham familiens dramatiske historie: hvorledes baron de Marsilly var blevet dræbte den tiende august under Tuileriernes forsvar; hvorledes en bonde havde bragt baronessen, hendes moder og den lille Cécile på sin karre ud af Paris, og hvorledes de endelig, ved hjælp af den retskafne hr. Duvals pas, var kommet i god behold over Boulogne til England. Det pittoreske i denne fortælling havde, som man let kan sig, kun tjent til at forøge den poetiske nimbus, der allerede omstrålede Cécile i Henris øjne; og efter sin hjemkomst til London nærede den unge mand kun ét ønske: at vende tilbage til Hendon, kun én tanke: den at finde et passende påskud til at gentage sit besøg.

Dette påskud lod desværre ikke længe vente på sig. Den heftige bevægelse, der havde grebet madame de Marsilly, da hun erfarede sin datters opspirende kærlighed til en anden end den brudgom, hun havde bestemt hende, havde foranlediget en ny krise; baronessen måtte endnu samme dag gå til sengs igen efter at have været oppe et par timer; hendes lidelser tog til for hvert øjeblik, og marquisen afsendte i al hast et brev til hertuginden af Lorges for at underrette hende om sin datters

tilstand, uden dog at nævne et ord om den omstændighed, der havde forværret den.

Også Cécile skrev, men til hr. Duval. Hun bad ham intet øjeblik at spilde med at sende en læge til Hendon og skjulte ikke den frygt, moderens svaghed syntes at retfærdiggøre.

Følgen deraf blev, at to vogne næste dag og næsten på samme tid holdt udenfor døren til den lille *cottage*; i den ene sad madame de Lorges og hendes nevø, i den anden madame Duval og hendes søn.

Var Henri og hans tante kommet alene, ville Cécile have kunnet lukke sig inde på sit kammer og således undgå at se Henri, men den dobbelte visit gjorde hendes nærværelse nødvendig. De to unge mænd, som ikke kunne ledsage de kvindelige gæster ind i den sengeliggende baronesses værelse, blev modtaget af marquisen, der straks sendte bud til sin datterdatter med opfordring til at komme og holde hende med selskab.

Cécile, som allerede længe havde lagt sin lille plan til tilbagetog, da hun gennem jalousierne fik øje på hertugindens vogn, blev altså nødt til at gå ned, trods den beslutning, hun havde fattet … en beslutning, som det, oprigtigt talt, kostede hende stor overvindelse at holde.

Hun fandt de to unge mænd hos sin bedstemoder. Henri og Eduard kendte hinanden, men således som madame de Lorges' nevø og hr. Duvals søn kunne kende hinanden; der kunne hverken være tale om venskab eller fortrolighed. Henri besad alt for megen takt til i nogen som helst henseende at gøre den overlegenhed gældende, hans byrd og hans stilling i verden gav ham over Eduard, mens Eduard af sin familie var blevet

opdraget efter principper, hvis beskedenhed ikke tillod ham i nogen som helst henseende at prøve på at forkorte den afstand, der skilte ham fra Henri. Kort sagt, i forhold til Henri var og blev Eduard altid, ikke en søn af bankier Duval, der nu var rigere eller i alt fald mere uafhængig end sit gamle herskab, men en søn af hertuginden af Lorges' hushovmester.

Man vil let kunne begribe, at ingen af disse nuancer undgik Cécile, og marquisen, som det var om at gøre at hæve sin protegé i den unge piges øjne, sørgede desuden for, at fremhæve dem så tydeligt som det stod i hendes magt. Imidlertid skylder vi sandheden at indrømme, at denne Henris overlegenhed over Eduard ikke blot vist sig i det tilfældige fortrin af byrd og opdragelse; den vist sig i alt, i lyden af hans stemme, i hans lette, elegante manerer, i hans nonchalante holdning. Eduard kunne måske med tiden blive til noget; Henri *var* allerede noget.

I øvrigt lukkede Eduard næppe sin mund op, hvad enten det nu skete af beskedenhed eller af uvidenhed; men vi må tillige bemærke, at talen drejede sig om mange ting, som den stakkels borgerlige yngling ikke havde noget begreb om, nemlig om udenlandske hoffer. Henri havde befundet sig på rejser i hel tre år; han og hans tantes navn, den troskab, hvormed hans familie hang ved den ulykkelige kongefamilie, og den velvilje, hvormed dette ærværdige hus omfattede ham og hans, havde åbnet ham alle europæiske fyrsters paladser. Han kendte derfor, for så vidt en ung mand i hans alder kunne kende dem, de højeststående mænd såvel i Italien som i Tyskland og England; hvorimod den stakkels Eduard ikke kendte andre bemærkelsesværdige personer end den bankier, i hvis hus hans fader, efter at havde

stået i hans tjeneste som bogholder, til sidst havde fået den lille andel i firmaet, som hans flid og iver havde gjort så frugtbringende.

Uden egentlig at være ondskabsfuld, havde marquisen dog visse uforsonlige træk i sin karakter, som navnlig trådte frem, når talen drejede sig om hendes stilling i samfundet og alt, hvad der stod i berøring med denne. Hun behandlede derfor Eduard med en så knusende foragt, mere ved ikke at vise ham den fjerneste opmærksomhed end ved bitterheden af de ord, hun af og til henvendte til ham, at hun næsten forfejlede hele den virkning, hun ville gøre på Cécile, idet hun vakte en dyb medlidenhed hos den unge pige med barndomsvennen. Cécile følte sig til sidst så ublidt berørt af dette alt for synlige fortrin for Henri, at hun rejste sig og forlod salonen under påskud af at gå op og erkyndige sig om moderens befindende.

Den unge pige begav sig virkelig op i den syges kammer; men her fik hun lejlighed til at anstille en lignende sammenligning. Hertuginden af Lorges havde taget plads i den første den bedste lænestol, madame Duval på en simpel stol. Madame de Marsilly tiltalte ved den borgerlige kone med lige så stor venlighed og forekommenhed som sin adelige veninden; men hver gang madame Duval henvendte sig til hertuginden, skete det i tredje person; det var en gammel vane, som hun ikke havde aflagt, eller rettere, som hun, i følelsen af sin egen værdighed, der ikke tillod hende at være stolt af den lille formue, hendes mands vindskibelighed havde sat hende i besiddelse af, ikke havde *villet* aflægge.

Cécile fandt altså den samme underordnede ringhed hos moderen, som hun havde fundet hos sønnen; kun med den

forskel – et grusomt stød for Eduards forhåbninger – at denne ringhed, hvad moderen angik, kun indskrænkede sig til forskellen i borgerlig stilling, hvorimod den hos Eduard hidrørte fra underordnede evner.

Dette besøg bibragte derfor også Eduard det sidste stød i Céciles mening om ham. Henri havde, uden dog at henvende et eneste ord til den unge pige, der fra hans side kunne alludere til de følelser, han nærede for hende, underholdt hende med dette øjensprog, som unge hjerter ikke kan mistyde; og flere gange havde Cécile af Eduards forvirring og rødme kunnet slutte sig til, at den unge mand gjorde sig fuldkommen rede for den pinefulde stilling, han befandt sig i. Da Cécile derfor ved afskeden med madame Duval og hendes søn, som sædvanlig rakte moderen sin kind og Eduard sin hånd, besvarede kun madame Duval dette dobbelte venskabstegn ved at omfavne den unge pige og kysse hende på panden; Eduard indskrænkede sig til et buk.

Under dette besøg var lægen kommet; men han havde ladet sig nøje med at foreskrive en lindrende drik og en fortsat overholdelse af den strenge diæt.

Cécile var halvvejs bestemt på også at tilbringe denne nat i moderens værelse; men da hun end følte sig ganske skamfuld over, hvad der havde tildraget sig den foregående, gav hun efter for madame de Marsillys bønner og trak sig tilbage til sit eget kammer.

Da den unge pige var alene, tænkte hun over dagens begivenheder, og mindet om Eduard og Henri stod levende for hendes sjæl; men man vil let kunne begribe, at Eduard, i den stilling, begge de to unge mænd indtog, snart måtte vige

pladsen og lidt efter lidt ganske forsvandt af Céciles hukommelse, der nu ene og alene beskæftigede sig med hans rival.

Og under enhver anden omstændighed ville Henri måske havde gjort langt større og hurtigere fremskridt i den unge piges rene og uskyldige hjerte; men i øjeblikket var det et bytte for de sørgeligste anelser: Madame de Marsillys helbredstilstand, som marquisen i sin sorgløse ligegyldighed syntes at være blind for, havde afsløret sig tydeligt for Céciles ømmere og mere opmærksomme blik. Hun følte, at denne sygdom kun ville ophøre med døden og anså det, hver gang hun kom i baronessens nærhed, næsten for en forbrydelse at nære en eneste tanke, der var moderen fremmed.

Derfor omgav Cécile også den dyrebare patient med den utrætteligste pleje og med alle de små opmærksomheder, den inderligste barnlige kærlighed var i stand til at optænke. Først når man skal forlade dem, man elsker, føler man hele værdien af de øjeblikke, man har tilbage at nyde deres selskab i; først da bebrejder man sig bittert alle de gange, man med ligegyldighed har fjernet sig fra dem for at beskæftige sig med andre genstande. Cécile tilbragte nu alle sine dage i baronessens værelse; kun når spisetiden kom, forlod hun hendes hovedgærde og opholdt sig kun et øjeblik ved bordet. Hvad marquisen angik, indfandt hun sig fra tid til anden for at aflægge sin datter en visit; men hun elskede hende så højt, sagde hun, at hun ikke længe kunne udholde synet af de alt for iøjnefaldende spor, sygdommen havde frembragt i den lidendes hele ydre.

Henri kom næsten hver dag for at forhøre sig om madame de Marsillys befindende, snart i selskab med hertuginden af Lorges i dennes vogn, snart alene på sin hest. Cécile var i begge tilfælde sjældent til stede, når den unge mand trådte ind, men uagtet hun sagde sig selv, at det var en vanhelligelse at stille en anden følelse ved siden af den smertelige, hendes moders stilling forvoldte hende, kunne hun dog ikke undertrykke den bevægelse, der drev hende til gennem vinduesjalousierne at betragte Henri, både når han kom og når han gik.

Hvad Eduard angik, optog kontorforretningerne hele hans tid; han kunne kun komme om søndagene.

Lige fra det øjeblik af, der havde været spørgsmål om ægteskab mellem de to unge folk, og madame de Marsilly, efter at faderen havde fremført sit ønske, havde anmodet ham og at overlade ledelsen af dette anliggende til hendes klogskab, var der ikke blevet vekslet et ord mellem de to familier om dette emne. Baronessen havde derfor møje med at skjule den forvirring, hun følte, hver gang hun modtog sine gamle venners besøg, og dette bevirkede til sidst en sådan gene og tvang i omgangstone, at hr. Duval og Eduard lidt efter lidt ophørte med deres hyppige udflugter til Hendon. Madame Duval vedblev at komme som sædvanligt, men alene.

Imidlertid blev baronessen stedse svagere; så længe sommeren varede, antog ondet snart en strengere, snart en mildere karakter; smerten afløstes dog af og til af et øjebliks lindring; men da høsten kom, og med den jordens fugtige uddunstninger, forværredes sygdommen i den grad, at man nu ikke kunne tvivle om, at den endelige, med så megen frygt imødesete opløsning, var nær for hånden.

Cécile forlod, som sagt, ikke baronessen mere, og så mægtig var den dybe, alvorlige og varige smerte, at den lidt efter lidt havde vænnet hende til at forglemme alt, for kun at tænke på sin moder. Henri kom endnu lige hyppigt. Skønt Cécile endnu altid følte en glad bevægelse, hver gang hun så ham, forekom det hende dog, at den følelse, hun nærede for den unge mand, havde skiftet natur; på det punkt, hun nu var kommet til, var enhver plan for fremtiden trængt tilbage i det fjerne, og nedkuet under slaget af den forestående fare, havde hun kun så megen kraft tilbage, som der var nødvendig for at give dette slag modstand. Madame de Marsilly var vant til at læse i sin datters hjerte som i en bog, der altid lå opslået for hendes øjne; ingen af de følelser, der beherskede Cécile, undgik hendes blik, og da hun nu var overbevist om, at hendes barn ville udsættes for større fare ved at ægte en mand, hun ikke elskede, end ved at overlade Forsynet omsorgen for sin fremtidige skæbne, talte hun ikke oftere til hende om det projekterede giftermål.

På den anden side tænkte Cécile ofte over, hvad hendes moder engang havde sagt hende; ofte mødte hendes blik den døendes, som fæstede sig på hende med et udtryk af dyb uro; i sådanne øjeblikke følte hun sig fristet til at kaste sig om baronessens hals og gentage, hvad hun allerede flere gange havde forsikret hende om: at hun ville føle sig såre lykkelig ved at ægte Eduard; men hvor stor hendes datterlige ærbødighed for moderens vilje end var, og hvor gerne hun end rettede sig efter den, når den ytrede sig, følte hun dog ikke mod til at komme den uopfordret i møde.

Imidlertid medtog hver dag noget af baronessens kræfter; hver nat medførte en feberagtig spænding, der gjorde hende

endnu svagere; søvnen, denne naturens store genopretter, var for hendes så svanger på frygtelige drømme, at hun betragtede den som en slags vampyr, der udsugede hendes livsblod; og dog bevarede hun under alle disse lidelser sin forstand klar og ren; det rent fysiske onde, der fik bugt med hende, syntes ikke at havde anden indflydelse på hendes ånd end at eksaltere hendes indbildningskraft og give hendes tanker et mere digterisk anstrøg.

Ved synet af denne tilvækst i livsfylde, om man så kan kalde det, der strålede i moderens øjne og sprudlede i hendes ord i det øjeblik, sjælen var i begreb med at rive sig løs fra legemet, kunne Cécile ikke bekvemme sig til at tro, at skilsmissen var så nær for hånden. Baronessen, som med en vis glæde iagttog denne uvidenhed hos sin datter, tog sig vel i agt for at sige hende, at afskeden forestod. Hvad marquisen angik, stod hun nok i den formening, at hendes datter var meget syge; men med hensyn til sygdommens gang og opløsningens snare komme var hendes blindhed endnu langt større end Céciles.

Madame de Marsilly havde altid næret meget stærke religiøse ideer. Det var den dybe overbevisning om den himmelske retfærdighed og den gengældelse, som venter sjælen i en anden verden, der holdt hende oprejst i denne, rolig og urokket af alle de ulykker, skæbnen hjemsøgte hende med. Hun var derfor næppe blevet overbevist om det farlige i hendes helbredstilstand, førend hun havde sat sig i forbindelse med en katolsk præst, en irlænder af fødsel, der boede i landsbyen Edgware, henved to engelske mil fra Hendon. Denne præst havde hidtil under baronessens sygdom regelmæssigt besøgt hende hver anden dag.

En morgenstund, nogle minutter før den tid, præsten plejede at indfinde sig, sagde madame de Marsilly til sin datter, der sad ved hendes seng, idet hun greb hendes hænder og trak hende nærmere til sig for at omfavne og kysse hende, som hun vel gjorde tyve gange om dagen:

"Lad det, du nu vil få at se og høre, mit barn, ikke nedslå dig; du ser, jeg bliver svagere og svagere dag for dag; jeg ved ikke, hvilket øjeblik, Gud vil kalde mig bort herfra, og jeg må forberede mig til at træde frem for hans trone, ren for enhver menneskelig lyde. Jeg bad derfor præsten i går om at komme igen i dag, i Vor Herres og Forsoners hellige selskab. Jeg vil communicere i dag, mit barn ... og du vil ikke forlade mig under denne fromme ceremoni, vil du vel? Du vil knæle her ved mit hovedgærde ... du vil forene din bøn med min, for at din stemme kan vedblive at lyde, når min svigter mig ...?"

"O, min moder ... berolig dig!" udbrød Cécile. "Jeg skal ikke forlade dig et øjeblik mere, ikke et minut; og Gud skænke dig en lang tilværelse, for at jeg kan tilbringe den i dit selskab! ... Men er dette øjeblikket til at kalde en præst, min moder? Havde du ikke tiden for dig til at forberede dig til denne sørgelige ceremoni?"

Baronessen smilede og trak Cécile tættere op til sit bryst.

"Jeg har handlet efter lægens forskrift," hviskede hun.

Cécile bævede; dette sidste ord ville have berøvet hende alt håb, hvis hun endnu havde noget tilbage.

I dette øjeblik lød sakristanens lille klokke og vakte et jamrende ekko i den unge piges hjerte. Døren åbnede sig som af sig selv; to kordrenge trådte ind, hver med et brændende vokslys i hånden, og efter dem fulgte præsten med

sakramentet. I baggrunden af gangen så man marquisen, bleg og støttende sig på sin kammerpiges arm; forsalen fyldtes lidt efter lidt med fattige katolikker, som baronessen, så fattig hun end selv var, havde haft for skik at række almisse med egen hånd. Klokken lod sig atter høre, og baronessen rejste sig nu over ende i sengen med foldede hænder; alle de tilstedeværende knælede, og den sørgelige ceremoni tog sin begyndelse.

Man må have overværet et syn af denne natur, man må have hørt den hviskende lyd af ligbønnerne, når de omsvæver et elsket væsens hoved, for at fatte alt, hvad der foregår i et barns hjerte, der kæmper for at beholde en moders legeme tilbage på jorden, mens englenes vinger allerede bærer hendes sjæl op mod himlen.

Baronessen lyttede til præstens bønner med sin sædvanlige milde ro, bad selv og svarede på de brugelige formler; men hun besvimede to gange under ceremonien, idet hendes hektiske legeme gik over til en så spøgelsesagtig bleghed, at man ville have anset hende for død, hvis pulsens uregelmæssige slag ikke havde bevist, at hun levede endnu, og at feberens ild endnu ikke havde udtørret den livskilde, Gud har skjult i vore hjerters dyb.

Endelig modtog baronessen det hellige brød. Præsten trak sig tilbage, som han var kommet, fulgt af sine ledsagere, og man hørte klokkens sølvtoner, der havde frembragt et så dybt og smerteligt indtryk på den unge pige, fjerne sig og dø hen lidt efter lidt.

Fra dette øjeblik af syntes baronessen at blive roligere; det syntes endog, som om kommunionen havde bevirket en iøjnefaldende bedring i hendes tilstand. Cécile, hvis ængstelige blik uophørligt var fæstet på moderen, klyngede sig til denne

svage stråle af håb og samtykkede på baronessens bønner i at overlade sit natteleje i den syges værelse til den engelske kammerpige, men det skete under den betingelse, at man skulle vække hende øjeblikkelig, hvis der indtraf en krise, enten til det værre eller bedre. Marquisen gav sig vel også et øjeblik mine af at ville blive hos sin datter, men nu som før og altid bad baronessen hende om ikke at udsætte sig for et besvær, som hendes alder ikke tillod hende at udholde … og marquisen gav efter for disse fornuftgrunde.

For- og en del af efternatten forløb temmelig roligt, men henimod morgenstunden fo'r Cécile op af sin søvn; hun havde hørt nogen kalde. I næste øjeblik var hun ude af sengen, svøbte et sjal omkring sig og ilede ind i moderens værelse.

En ny blodspytning havde indfundet sig, men denne gang i en så voldsom grad, at kammerpigen ikke havde vovet at forlade den syge for at hente hendes datter; desuden var madame de Marsilly besvimet i hendes arme, og hun havde set sig nødt til at råbe om hjælp. Det var dette råb, den unge pige havde hørt i søvne.

Det første frivillige udtryk, der blev synligt på baronessens ansigt, da hun atter kom til sig selv, var et smil. Krisen havde været så stærk, at hun havde troet at dø uden at gense sin datter, men se! Gud forundte hende den glæde, endnu en gang at genvinde sin besindelse og gense sit barn.

Cécile lå på knæ foran sin moders seng, holdt en af den døendes hænder i sine og græd og bad på en gang; hun forblev i denne stilling, skønt baronessen atter var kommet til sig selv; for denne havde opløftet de netop åbnede øjne mod himlen og lagt sin anden hånd på den unge piges hoved, idet hun i

tankerne anbefalede denne skønne og uskyldige skabning, som hun var tvunget til at forlade, til Guds varetægt.

Selv om baronessen havde genvundet lidt ro, formåede hun dog ikke at overtale Cécile til at vende tilbage til sin seng; hun følte sig overbevist om, at hvis hun forlod sin moder et eneste øjeblik, ville Gud netop vælge dette øjeblik til at tage det dyrebare væsen til sig. Det var tydeligt at se, at baronessen kun havde et svagt åndedræt tilbage, og med hver sekund kunne man vente, at også dette ville ophøre.

Dagen brød frem. Ved den første stråle af morgenrøden, den syge så trænge ind i værelset gennem jalousierne, forlangte hun, at man skulle åbne vinduet. Det var, som om hun i overbevisningen om, at denne dags sol ville være den sidste for hende, ikke ville gå glip af en eneste stråle.

Lykkeligvis var det en af disse skønne efterårsdage, der ligner vårens; et træ udbredte sine grene udenfor vinduet og var endnu ganske dækket af blade, nogle grønne, andre gule og atter andre visnede. Ved hvert vindpust rev nogle af disse blade sig løs og sank ned til jorden med hvirvlende bevægelser. Baronessen fulgte dem tungsindigt med øjnene, smilede, hver gang et af dem forenede sig med jorden, idet hun tænkte på, at dødens åndepust snart skulle bortvifte hendes sjæl, ligesom vindens bortviftede de stakkels blade. Cécile, der så sin moders blik dvæle på denne naturscene, fulgte det med øjet og gættede, hvad det var for en melankolsk tanke, der beskæftigede hendes ånd. Hun ville gå hen for at lukke vinduet; men baronessen standsede hende.

"Lad mig se," sagde hun, "med hvilken lethed bladene river sig løs fra dette træ; jeg nærer det håb, at det vil gå ligedan med

min sjæl, mit stakkels barn, og at den vil rive sig løs fra mit legeme, uden at jeg lider alt for meget ved det."

"Befinder du dig da værre, kære moder?" spurgte Cécile ængsteligt.

"Nej, tværtimod, jeg befinder mig bedre; det den første gang i lang tid, at smerterne har forladt mig; ... og hvis denne frihed for smerte var det samme som livet, kunne jeg næsten tro, at jeg endnu ville komme mig."

"O, min moder! Hvilke skønne, hvilke herlige ord, du der taler!" udbrød Cécile, der krampagtigt omfattede den mindste gnist af håb; "Gud er måske blevet rørt af min bønner ... Gud vil måske være nådig og lade mig beholde dig!"

Og Cécile faldt på knæ med foldede hænder og bad med en så brændende andagt, at moderen ikke kunne holde sine tårer tilbage, skønt hun rystede på hovedet.

"Hvorfor ryster du på hovedet med denne tvivlende mine, min moder? Har Gud ikke ofte gjort mirakler – større end det, jeg nu beder ham om? Og Gud er mit vidne," tilføjede Cécile, idet hendes blik hævede sig op mod himlen med en beundringsværdig ro, "at aldrig er et mirakel blevet nedbedt af et oprigtigere hjerte end mit, ikke engang da Magdalene bad for sin broder Lazarus, ikke engang, da Jairus bad for sin datter."

Og Cécile gav sig atter til at bede med sagte stemme, uden at lade sig ryste af det sørgmodige, tvivlende udtryk, moderen betragtede hende med.

Henimod middag indfandt marquisen sig for at høre til sin datters befindende. Trods den frivole sorgløshed, der tilslørede hendes blik for virkeligheden, kunne hun dog bemærke den

dybe og gennemgribende forandring, der havde fundet sted hos den syge; og nu begreb hun for første gang, hvad ikke engang den fromme ceremoni dagen i forvejen havde kunnet gøre hende begribeligt: at døden var nær.

I løbet af dagen indtraf flere af disse besvimelser, baronessen i længere tid havde været underkastet, kun med den forskel, at de nu ikke var ledsaget af smerte; hun lukkede øjnene, blegnede ... og det var alt. Marquisen var til stede de to første gange; hun udstødte da høje skrig, råbte, at hendes datter var død, at alt var forbi, og gebærdede sig så larmende, at både Cécile og baronessen bad hende indstændigt om at forskåne sig selv for det sørgelige syn og forføje sig hen i sine egne værelser. Marquisen lod sig bede et øjeblik, men gav snart efter.

Hvad Cécile angik, harmonerede denne blide og kærlige sjæl så ganske med moderens, at de smeltede sammen, så at sige, ligesom to ensartede blomster, som man bringer i berøring med hinanden og hvis duft man indånder på en gang.

Henimod aften tog baronessens svaghed til, hun forlangte, at man atter skulle åbne vinduet, som man havde holdt lukket hele dagen. Det vendte ud mod den vestlige horisont, hvor solen var i begreb med at forsvinde.

Cécile gjorde en bevægelse for at adlyde sin moder, men moderen knugede hendes hånd i sin med en kraft, som man ikke skulle have tiltroet en stakkels døende.

"Forlad mig ikke!" hviskede hun.

Cécile betragtede sin moder. Feberen var ophørt, baronessen var bleg; hendes hånd var kold.

Hun kaldte på kammerpigen, som kom og åbnede vinduet.

Baronessen gjorde en anstrengelse og fik sig drejet om, således at ansigtet vendte mod den nedgående sol.

I dette øjeblik lod en nattergal sig høre i haven.

Det var en af disse melodiske, taktmæssige, smeltende aftensange, som man kun hører dem af harmoniens vingede konger.

"Hør!" sagde baronessen og trak Cécile nærmere til sig.

Cécile lagde sit hoved på sin moders bryst og lyttede, hun følte hjertets langsomme og uregelmæssige slag.

Det hændte sig, hvad der undertiden hænder sig, at hun lidt efter lidt glemte at høre fuglens sang, for at følge det sidste tegn på liv, der bevægede sig i moderens barm.

Det forekom hende, at denne svage banken blev gradvist langsommere; men hun vedblev dog at høre den. Nattergalen havde imidlertid forandret plads og sat sig i hundrede skridts afstand fra det første sted, men vedblev desuagtet at slå sine melodiske triller.

Der forløb nogle minutter; fuglen skiftede atter plads og var nu så langt borte, at kun dens mest gennemtrængende toner kunne nå den døendes øre.

Pludselig ophørte sangen ganske.

I samme nu ophørte pulsslaget.

Cécile skælvede, en tanke gennemfo'r hendes sjæl som et lyn: den, at nattergalen, der nys var forstummet, var hendes moders ånd, der steg op mod himlen.

Hun opløftede sit hoved, baronessen lå bleg og ubevægelig, læberne og øjnene stod halvåbne. Cécile bøjede sig ned over hende; da hviskede baronessen ordet *Farvel*! ... men næsten lydløst. Cécile følte en varm og kærtegnende ånde strømme

over sit ansigt; den syges øjne lukkede sig, læberne ligeledes; en let gysen gik gennem den døendes legeme; hånden bevægede sig svagt, som om den ville gribe datterens … og alt var forbi.

Den ånde, Cécile havde følt på sit ansigt, var baronessens sjæl, der steg op til Gud; denne lette gysen var moderens sidste farvel til datteren.

Alt var forbi, baronessen havde udåndet.

Cécile udstødte intet skrig, gav sig ikke til at hulke eller klage; kun to store tårer trillede ned ad hendes kinder.

Derpå gik hun ned i haven, plukkede en smuk, frisk, duftende lilje, gik op igen og satte den lange stængel i moderens hånd.

Således lignede baronessens lig et skønt voksbillede af en af Paradisets forklarede helgeninder.

Cécile kastede sig nu på knæ ved sengen og sendte bud til marquisen med opfordring til at komme og bede for sin datters sjæl, mens *hun* bad for sin moders.

15. Afskeden

Vi vil ikke dvæle ved den sørgelige scene, vi har omtalt, eller ved de rystende ceremonier, der fulgte på.

Næppe havde hertuginden af Lorges og hr. Duval modtaget efterretning om den tragiske begivenhed, førend begge i den største hast forlod London og begav sig ud til den lille landsby. Men med en takt, som man let vil kunne forklare, havde hertuginden ladet sin nevø og hr. Duval sin søn blive hjemme. Den enes venskab og den andens beredvillige tjenstiver havde Cécile nu at takke for, at hun på den ene side ikke savnede den kærlige trøst hun så meget behøvede, og på den anden side ikke var blottet for den bistand, der er så uundværlig under sådanne omstændigheder.

Baronessen blev begravet på landsbyens kirkegård. Hun havde allerede for længst udvalgt sig den plet, hvor hun ville hvile, og ladet den indvie af præsten.

Marquisens smerte var levende; hun elskede sin datter så højt, som det var en person af hendes karakter muligt at elske; men hun var ikke af de gemytter, på hvem smerten frembringer et dybt eller varigt indtryk: hun skrev sig fra den periode, hvor følsomheden endnu blev betragtet som en undtagelse.

Inden hr. Duval vendte tilbage til London, tilbød han Cécile alle de tjenester, det stod i hans magt at vise hende, men uden at ytre et ord om den gamle plan, der var aftalt mellem ham og baronessen. Cécile svarede ham, med et udtryk af erkendtlighed, der ikke kunne mistydes, at hvis hun nogensinde skulle komme til at trænge til en tjeneste – en

hvilken som helst tjeneste – skulle hun ikke henvende sig til nogen anden end netop ham.

Marquisen og hertuginden havde imidlertid haft en lang samtale. Den første havde udtalt det som sit fulde forsæt at ville vende tilbage til Frankrig. Baronessens faste vilje var det eneste, der havde kunnet hindre hende i at iværksætte denne beslutning, som hun allerede havde næret i flere år. Hun havde aldrig kunnet fatte denne ejendomskonfiskation, hvis følger hun dog havde lidt så føleligt under, og hun mente, at hendes sagfører nok ville finde på midler til atter at sætte hende i besiddelse af de "nationalgodser", hvis salg hun fandt stridende mod alle guddommelige og menneskelige love.

To dage efter baronessens begravelse lod hun derfor Cécile kalde ind til sig i sit boudoir og underrettede hende om, at hun måtte gøre sig rede til at ledsage hende tilbage til Frankrig.

Disse ord kom den stakkels unge pige så uventet, at hun forstummede af overraskelse. Hun havde aldrig haft nogen tanke eller anelse om at der ville komme en dag, da hun skulle forlade denne landsby, der var blevet hende et fædreland, denne *cottage*, hvori hun var blevet opdraget, denne have, hvori hun havde tilbragt sin ungdom midt imellem alle sine anemoner, sine liljer og roser, dette værelse, hvori hendes moder – denne engel i blidhed, tålmodighed og renhed – havde udåndet sit sidste suk, og endelig denne kirkegård, hvor hun sov den evige søvn. Marquisen måtte flere gange gentage sin opfordring til afrejse, inden hun troede sine egne øren, og da hun endelig var blevet overbevist om at hun ikke havde hørt fejl, trak hun sig tilbage til sit lille kammer for at tænke over og forberede sig på den omvæltning, der nu skulle foregå i hendes liv, for i dette

rolige, fredelige, uskyldige liv var enhver forandring en omvæltning.

I førstningen var Cécile i den tro, at det eneste, hun ville komme til at savne, var denne landsby, denne *cottage*, denne have, disse værelser og denne kirkegård; men da hun lod sit blik trænge dybere ind i hjertet, opdagede hun, at Henris billede var blandet med alle af de genstande, hun begræd.

Og nu begyndte hun at føle sig såre ulykkelig over at forlade England.

Det første sted, hun besøgte efter denne opdagelse, var hendes have.

Man befandt sig, som vi allerede har bemærket, i de sidste skønne efterårsdage: det flygtende års sidste smil. Enhver blomst syntes at bøje sig og hilse Cécile; ethvert blad at byde hende sit sidste farvel. Den tætte løvsal i de milde forårsmorgener og varme sommeraftener havde mistet sin mystik; øjet kunne gennemtrænge trægrupperne og dvæle ved alle genstandene på den modsatte side af hækkene. Fuglen sang ikke længere usynlig og skjult i løvværket; men man så den urolig og hoppende rastløst fra den ene bladløse kvist til den anden, som om den allerede søgte beskærmelse mod vinterens sne.

Nu forekom det Cécile for første gang, at hun selv var som en fugl. Også for hende ville vinteren oprinde, og idet hun forlod den venlige lille *cottage*, mistede hun sit moderlige tilflugtssted, sit vante ly, uden at hun endnu vidste, hvilket strå- eller skifertag, der var hende forbeholdt for fremtiden.

Og når hun var rejst, i hvilke hænder ville da denne skønne have komme? Alle disse træer, alle disse planter, alle disse

blomster, hvis liv hun studerede, hvis sprog hun forstod, og hvis første tanker hun gættede, hvad ville der blive af dem, når hun ikke længere var til stede som et levende centrum, af hvem de sugede deres livsfylde? Denne have ville måske blive givet til pris for slemme, vanartede børn, der ville ødelægge, blot for at have den fornøjelse at ødelægge, eller for en eller anden vankundig lejer, der ikke engang kendte navnene på disse veninder, hvis *sjæle* hun kendte. Unægtelig ville hun i Frankrig finde andre blomster, andre planter, andre træer; men det ville dog ikke være *de* træer, som havde set hende vokse op under deres skygge; det ville ikke være *de* planter, hun havde vandet og fredet om med egen hånd; det ville ikke være *de* blomster, om man tør udtrykke sig således, der fra generation til generation havde belønnet hende for hendes moderlige pleje med deres sødeste vellugt. Nej, det ville være fremmede, og den stakkels Cécile ville komme i samme forfatning som de unge piger, som man tager ud af det kloster, hvor de er blevet opdraget, som man river ud af deres elskede legesøstres arme for at støde dem ud i en verden, hvor de ingen kender, og hvor de selv er ukendte.

Denne lille have opfattede en hel verden af tanker for Cécile.

Hun forlod den imidlertid, men kun for at begive sig til sin moders værelse.

Her forefandt hun en hel verden af erindringer.

Værelset var blevet vedligeholdt i den samme stand, hvori det befandt sig, mens baronessen levede. Alt var på sit sædvanlige sted. Cécile, som havde stået i den tro, at hele hendes liv ville henrinde i Hendon, havde villet omgive sig med en evig illusion; og når hun dvælede i dette værelse, hvor livet havde

påtrykt hendes sjæl alle sine erindringer, og hvor døden intet spor havde efterladt sig, kunne hun med lethed sætte sig ind i den tro, at hendes moder kun havde forladt det for et øjeblik og kunne ventes tilbage hvert minut.

Efter sin moders død havde Cécile derfor indesluttet sig i dette værelse; smertens sande lindring er af Herren skænket mennesket, som han har skabt til smerte: det er tårerne. Men hvor stor den menneskelige smerte end er, gives der dog øjeblikke, hvor tårerne hører op som en udtørret kilde; da betynges brystet, hjertet svulmer op, man længes efter, man beder om tårer, og de vil ikke komme; men i det øjeblik, da et forglemt minde kaldes til live og atter dukker op i sjælen; i det øjeblik, hvor en lyd, der minder om det mistede væsens dyrebare, velkendte stemme, når vort øre … forsvinder denne hjertets tørke, tårerne sprudler frem i større fylde end før; den hulken, der er nær ved at sprænge brystet, skaffer sig luft, og smerten kommer sig selv til hjælp, netop ved sit heftige udbrud.

Denne lindring var det, Cécile fandt ved ethvert skridt, hun gjorde i sin moders værelse.

Det første, der faldt hende i øjnene, når hun trådte ind af døren, var overfor stående seng, hvor moderen havde udåndet; ved foden af denne seng krucifikset, som hun havde kysset, da hun modtog det sidste sakramente; men vinduerne i en porcelænsvase den lilje, som hun holdt i hånden, da hun var død, og som nu, visnet og med hængende hoved, døde ligesom hun; på kaminen den lille filerede pengepung, der indeholdt nogle sølvmønter og et guldstykke; i kopperne på kanten af kaminen to af hendes ringe; mellem kopperne penduluret, der ikke havde ophørt at angive tiden, førende det, glemt under den

almindelige smerte, pludselig var standset som et hjerte, der ophører at slå; i kommoderne og skabene baronessens linned, kjoler … kort sagt, alt var der.

Og enhver af disse genstande var, som sagt, et minde for Cécile. Enhver artikel erindrede hende om moderen. Når hendes tårer udtørredes, var det dette værelse, hun besøgte for at genfinde dem.

Og nu skulle hun forlade dette kammer, som hun havde forladt sin have … dette kammer, hvor hendes moder overlevede sig selv ved det minde, enhver genstand syntes at have bevaret om hende. Idet hun forlod dette værelse, tog hun anden gang afsked med moderen. Efter at legemet var hjemfaldet til døden, var det nu på en vis måde erindringen, der døde.

Imidlertid kunne der ingen indvending gøres mod marquisens befalinger. Denne havde arvet baronessens moderlige myndighed; det var nu marquisen, det tilkom at lede Céciles liv til det ubekendte mål, fremtiden opbevarede i sit dunkle skød.

Cécile gik ind for at hente sit album.

Og ret som om hun af mistro til sig selv ville anskueliggøre sin smerte, aftegnede hun nu sengen, kaminen og de mest iøjnefaldende møbler i dødsværelset.

Derpå tegnede hun værelset selv.

Hun kaldte nu på sin moders kammerpige, for at sende hende ned til marquisen og bede hende om tilladelse til at gå hen på kirkegården og tage afsked med moderens grav.

Det var en af disse protestantiske kirkegårde uden kors eller gravhøje, en fællesmark, et tilflugtssted, der stod åbent for alle og enhver, et indelukke, hvor støvet vendte tilbage til støv, uden

at en eneste inskription betegnede hverken den dødes individualitet eller de efterlevendes fromhed. Således er den protestantiske kultus beskaffen: en forstandskultus, et algebraisk system, der har prøvet på at bevise alt, og hvis første resultat har været at dræbe grundvold for al poetisk religion: Troen.

Baronessens grav var den eneste, der kunne skelnes fra de øvrige, som ikke var andet end småhøje, mere eller mindre dækkede af grønsvær, ved et lille sort kors, hvorpå den dødes navn stod at læse i hvide bogstaver.

Men denne grav og dette kors var anbragt i en krog af kirkegården under skønne, stedsegrønne træer, og frembød et pittoresk skue, som ingen anden del af denne sorgens triste have kunne rose sig af.

Cécile knælede foran den nylig opkastede jordplet, som hun kyssede ømt. For fattig til at lade oprejse et monument for sin moder, havde hun allerede i tankerne henflyttet de skønne roser og liljer i sin have på denne grav; til næste forår havde hun glædet sig til at komme og indånde sin moders sjæl i blomsterduften. Det var atter en trøst, hun skulle give afkald på. Have, værelse, grav … hun skulle sige farvel til alt.

Cécile tog en tegning af sin moders grav.

Alt som hun kom videre i tegningen, blev, uden at hun vidste hvorfor eller hvorledes, Henris billede, som i de nys henrundne dage stedse havde dvælet i dybet af hendes erindring, tydeligere, synligere, mere nærværende så at sige, end hidtil. Det forekom hende, at han, bandlyst et øjeblik fra hendes liv af de begivenheder, der nylig havde gjort hende så elendig, vendte tilbage og indtog sin gamle plads, mere nødvendig, mere

hjemmevant end før; hendes var, lige som en af stormen oprørt sø, der beholder sin bølgende bevægelse en tid, men alt som stormen lægger sig, genvinder sin gamle ro og renhed og på ny afspejler de genstand, den afspejlede, inden stormen begyndte at rase.

Alt som tegningen nærmede sig sin fuldendelse, forekom det Cécile, ikke blot at Henri levede i hendes erindring, men at han var personlig, materielt til stede.

I dette øjeblik hørte hun nogen bevæge sig bag hende, hun vendte sig om og fik øje på Henri.

Henri var så levende i hendes tanker, at hun slet ikke følte sig overrasket ved at se ham.

Er det aldrig hændet læseren, som os og sikkert de fleste mennesker, at han ved en art magnetisk instinkt har følt, at han med sjælens øjne, så at sige, har set et elsket væsen nærme sig … at han, uden at vende sig om imod dette væsen, har gættet, at det var til stede og rakt det sin hånd?

Henri, som ikke havde kunnet ledsage sin tante for tre dage siden, var nu kommet alene, ikke for at besøge marquisen – det var ingenlunde hans hensigt – men ene for at besøge denne lille jordplet, som han følte hos sig selv, at Cécile hyppigt og ofte måtte have besøgt.

Tilfældet havde villet, at han skulle træffe Cécile der.

Hvorfor var tanken om denne fromme pilgrimsgang ikke faldet Eduard ind?

Cécile, som ellers næppe vovede at se på Henri, rakte ham sin hånd, som om ham havde været hendes broder.

Henri greb hendes hånd, trykkede den og sagde:

"Jeg har grædt meget *over* Dem, siden jeg ikke har kunnet græde *med* Dem."

"Hr. Henri," svarede Cécile, "jeg føler mig såre lykkelig ved at se Dem."

Han bukkede.

"Ja," vedblev Cécile; "for jeg har tænkt på Dem; jeg har en stor tjeneste at bede Dem om."

"En tjeneste? Hvori kan jeg tjene dem?" udbrød Henri ivrigt. "Disponér over mig efter behag, jeg beder Dem!"

"Vi skilles ad, hr. Henri, vi forlader England ... måske for lang tid ... måske for stedse."

Céciles stemme svigtede hende, store tårer rullede ned over hendes kinder, men hun gjorde vold på sig selv og vedblev:

"Hr. Henri ... jeg anbefaler Dem min moders grav."

"Min frøken," svarede den unge mand, "jeg kræver Gud til vidne på, at denne grav er mig lige så dyrebar som Dem, men også jeg forlader England ... måske for lang tid ... måske for stedse ..."

"De også?"

"Ja, min frøken."

"Hvor rejser De da hen?"

"Jeg rejser til ... til Frankrig," svarede Henri rødmende.

"Til Frankrig?" gentog Cécile overrasket og stirrede på den unge mand.

Men som om hun følte, at hun var blevet smittet af hans rødme, lod hun hovedet synke ned på brystet, idet hun gentog med sagte stemme:

"Til Frankrig!"

Dette ord havde frembragt en total forandring i hele Céciles skæbne, dette ord havde opklaret hele hendes fremtid.

Henri rejste til Frankrig! Fra dette øjeblik fattede hun muligheden af at leve i Frankrig, som hun hidtil ikke havde kunnet gøre sig fortrolig med.

Hun tænkte nu på, at Frankrig jo dog var hendes fødeland, hvorimod England kun var et opholdssted, som nødvendigheden havde tvunget hendes moder til at vælge.

Hun tænkte på, at det ene og alene var i Frankrig, man talte det modersmål, der var hendes eget, hendes moders og Henris.

Hun tænkte på, at denne lille landsby, så kær, den end var blevet hende som et asyl i udlandet, dog kun var et forvisningssted. Hun tænkte på, at hendes moder havde ytret, inden hun døde: "Jeg ønskede dog så gerne at kunne dø i Frankrig!"

Hvilken sælsom kraft kan der ikke ligge i et ord! ... at det formår at oprulle et tæppe, der har unddraget en hel horisont for vort blik!

Cécile stillede ikke Henri flere spørgsmål, og da kammerpigen gjorde hende opmærksom på, at det var blevet sent, og at mørket snart ville falde på, hilste hun Henri og forlod kirkegården.

I det øjeblik, hun var i begreb med at træde ud igennem lågen, kastede hun et blik tilbage og så Henri sidde på den samme plads, hvor hun netop havde siddet.

Udenfor lågen holdt en tjener til hest, der holdt en anden opsadlet hest ved tømmen.

Henri var altså, som han selv havde sagt, ene og alene kommet for at besøge baronessens grav og ville vende tilbage til

London, når dette besøg var endt.

16. Afrejsen

Da Cécile kom hjem, fandt hun hr. Duval hos marquisen, og skønt bankieren og hendes bedstemoder ikke ymtede et ord om forretninger i hendes påhør, kunne den unge pige dog af flere omstændigheder slutte sig til, at hr. Duval havde bragt madame de la Roche-Bertaud penge.

Bankieren tilbød marquisen sin bopæl til afbenyttelse, så længe hun måtte finde for godt at opholde sig i London efter at have forladt landsbyen, men marquisen takkede ham med de ord, at hvis hun tog ind til nogen, ville det blive hos hertuginden af Lorges, der allerede havde tilbudt hende sit hus, imidlertid ville hun og hendes datterdatter rimeligvis lade sig nøje med at stige af i en gæstgivergård, da hun kun agtede at opholde sig en eller to dage i London.

Cécile bemærkede, at hr. Duval så meget sørgmodig ud, da han tog afsked med hende og hendes bedstemoder, men denne sorg syntes snarere at hidrøre fra medlidenhed med *deres* skæbne end fra egen kummer.

Marquisen havde fastsat afrejsen til to dage efter. Hun opfordrede derfor Cécile til at udvælge sig de genstande, hun satte størst pris på eller anså for de uundværligste; alt, hvad der blev tilbage, havde hr. Duval påtaget sig at sælge.

Ordet salg gjorde et smerteligt indtryk på Cécile, hun fandt, at det var en oprørende ugudelighed at stille de genstande til offentlig auktion, der havde tilhørt hendes moder. Dette gjorde hun også sin bedstemoder opmærksom på, men denne svarede, at det var en umulighed at bringe deres møblement med til

Frankrig, så ubetydeligt det end var, da transporten ville løbe op til det dobbelte af dettes værdi.

Dette svar var så rigtigt og så fornuftigt, at det kun lod sig gendrive med hjertets grunde. Disse grunde er, som man ved, særdeles fromme; men i den verden, vi lever i, duer de ikke meget. Cécile var altså nødt til at give efter; men hun betingede sig de genstande, hendes moder havde afbenyttet til sin egen person, navnlig hendes linned og hendes kjoler, idet hun mente, at to kufferter ville kunne rumme det hele, og at hun, Cécile i sin smerte ville finde en uendelig trøst i at bære de genstande, der havde tilhørt hendes moder.

Marquisen svarede, at Cécile i så henseende kunne gøre, hvad hun fandt for godt; men hun ville blot bede hende betænke, at det altid havde været skik fornemme huse at brænde alle de klædninger, der havde tilhørt de afdøde, når disse var døde af en brystsygdom; for da denne sygdom blev anset for smitsom, udsatte den, der senere bar disse klæder, sig for den samme sygdom og for en lignende død.

Cécile smilede sørgmodigt, takkede sin bedstemoder for den erholdte tilladelse, og forlod værelset.

Hun havde allerede tilbagelagt nogle skridt i korridoren, da marquisen kaldte hende tilbage.

Det var for at sige hende, at hun måtte tage sig vel i agt for, at ingen af de genstande, baronessen havde benyttet, kom imellem hendes, marquisens, effekter.

Med sine tres år frygtede marquisen langt mere for døden end hendes datterdatter i sit syttende.

Cécile lod de kufferter, hun agtede at tage med sig, bringe ind i sin moders værelse; derpå lukkede hun sig inde og skød

slåen for døren. Hun ville ikke en gang, at kammerpigen måtte hjælpe hende i den fromme pligt, hun nu skulle opfylde.

Der lå noget uendelig sørgeligt og dog tillige noget uendelig blidt i denne syssel og i hele den nat, Cécile tilbragte alene i sin moders kammer og med alle disse minder om hende.

Klokken var vel to om morgenen, da Cécile følte, at søvnen krævede sin ret. Hun kastede sig påklædt på sengen, men først knælede hun foran krucifikset, og da de genstande, hun var omgivet af, havde eksalteret hendes fromme stemning til en høj grad af begejstring, bad hun Gud – så sandt der lå noget til grund for, hvad hun undertiden havde hørt, at de døde kunne stige ned til de levende – at han da i sin nåde ville tillade hendes moder at besøge hende, for at sige hende det sidste farvel i dette kammer, hvor hun så ofte havde trykket hende til sit hjerte.

Og Cécile slumrede ind med udstrakte arme; men Gud tillod ikke, at dødens strenge love blev overtrådt for hendes skyld. Hvis hun så sin moder igen, var det i alt fald kun i drømme.

Næste dag gik hen med tilberedelser til afrejsen. Cécile vandrede fra sin moders værelse ind i sit eget, og nu kom turen til alle hendes egne barndomsminder, blandt hvilke hendes tegnemapper indtog den fornemste plads. Om aftenen var alt færdigt.

Dagen efter skulle Cécile og hendes bedstemoder forlade det lille gæstevenlige hus, hvori de havde boet i tolv samfulde år.

Cécile stod tidligt op, for endnu en gang – den allersidste gang – at gå ned i sin have; men regnen øsede ned.

Cécile satte sig ved vinduet; haven så trist og øde ud, de sidste blade blev nedskyllet fra træerne, og de sidste blomster

vædede deres bøjede klokker i det smudsige vand, der opfyldte gangene mellem bedene. Cécile gav sig til at græde; det forekom hende, at hvis hun havde forladt sine veninder på en smuk forårsdag, ville hun havde beklaget dem mindre, al den stund de da havde sommerens skønne fremtid, hvorimod hun nu forlod dem i dødskamp og ventende graven i den grusomme vintersne.

Hele dagen ventede Cécile på at se det klare op i luften, for at hun kunne komme ud på kirkegården; men regnen ophørte ikke et eneste øjeblik, og hun måtte beslutte sig til at blive, hvor hun var.

Klokken tre ankom madame de Lorges' vogn og kusk; man bar bagagen ud; det sidste øjeblik var oprundet.

Marquisen følte sig henrykt over denne afrejse; i de tolv år, hun havde tilbragt i den smukke lille *cottage*, havde hun intet bånd knyttet, hverken med levende eller livløse skabninger, som det gik hende til hjertet at bryde.

Cécile var som en vanvittig: hun ilede frem og tilbage mellem møblerne, hun kyssede dem, hun græd; en del af hendes sjæl ville blive tilbage i Hendon.

I det øjeblik, hun skulle stige op i vognen, var hun nær ved at besvime; man måtte næsten bære hende.

Hun ville ikke overlade nøglen til det lille hus til nogen anden. Ved deres ankomst til London skulle den afleveres til hr. Duval, men forinden ville hun bære den ved sit hjerte.

Denne nøgle var forgangenhedens; Gud alene havde nøglen til hendes fremtid.

Hun bad kusken om at gøre en omvej og holde udenfor lågen til kirkegården. Regnen skyllede så voldsomt ned, at det ikke

var muligt at stige af, men gennem lågens gitter kunne Cécile dog se et glimt af gravhøjen, det lille kors og de store træer, der beskyggede det.

Marquisen klagede over, at man holdt for længe på dette sted. Synet af en kirkegård frembragte altid et ubehageligt indtryk på hende.

Cécile råbte da for sidste gang:

"Farvel, min moder! – Farvel, min moder!"

Hun lænede sig tilbage i vognen.

Hun indhyllede sit ansigt i det sorte slør og åbnede ikke øjnene, førend vognen holdt.

Man befandt sig udenfor porten til hotellet *King George*

I selve gården holdt en anden vogn, færdig og forspændt. Hertuginden af Lorges ventede på marquisen i det værelse, der var indrettet til hende på hotellet. Hendes nevø, Henri, som hun havde sendt til Dover for at forhøre sig om de skibe, der var sejlklare, havde skrevet til hende, at et fartøj ville gå under sejl næste dags morgen.

Hvis man ville benytte sig af denne lejlighed, måtte man kun hvile ud en times tid og derpå køre videre.

Cécile ville absolut tage afsked med madame Duval, men madame Duval boede i City, og der ville hengå en god time, inden hun kunne tilbagelægge den lange vej frem og tilbage. Marquisen modsatte sig derfor dette besøg, hun mente, det ville være tilstrækkeligt, når hendes datterdatter skrev familien til. Det stakkels barn følte vel, at det ikke var skriftligt, hun burde tage afsked med sin moders gode gamle venner. Men hvad kunne hun udrette mod marquisens vilje? Hun måtte adlyde.

Hun skrev altså.

Alle de kærlige undskyldninger og ømme hilsener, et brev kan indehold, fandtes i Céciles. Der var et farvel til enhver især, til hr. Duval, til hans kone, ja selv til Eduard. Hun sendte hr. Duval nøglen til det lille hus i Hendon, idet hun forsikrede ham om, at hvis hun havde været rig, ville hun, skønt hun fjernede sig fra det og forlod England for stedse, beholde dette lille hus som et sanctuarium; men hun var fattig, og hun måtte derfor, i marquisens navn, gentage bønnen om at sælge de møbler, det indeholdt, og oversende hendes bedstemoder beløbet.

Man betroede dette brev såvel som nøglen til huset til hertuginden af Lorges, der påtog sig at tilstille sin forrige hushovmester begge dele næste dag.

Inden madame de Lorges tog afsked med de rejsende, gjorde hun marquisen flere venskabelige tilbud om pengelån – tilbud, som blandt folk *comme il faut* ikke, selv når man modtager dem, betragtes som væsentlige tjenester; men i de diamanter, hun havde tilbage, troede marquisen, at hun ejede mere end tilstrækkeligt til at kunne vente på udfaldet af de forhandlinger, der atter skulle sætte hende i besiddelse af de solgte godser.

Endelig kom øjeblikket, da man skulle bestige vognen. Cécile ville have givet en hel verden for endnu engang at kunne kysse madame Duval og trykke hendes mands og søns hænder. Hun følte levende, at det næsten var utaknemmeligt at opføre sig, som hun gjorde; men det stod, som vi allerede har bemærket, ikke til hendes rådighed at følge sit hjertes indskydelser. Hun knælede afsides, bad sin moder om tilgivelse, og da man kom for at underrette hende om, at vognen ventede, svarede hun ikke andet end at hun var færdig.

Det var atter en sorg mere for Cécile, denne afrejse fra London i den tågede, regnfulde nat, uden at modtage andres farvel end hertugindens, som hun næppe kendte.

Man kørte gennem den store by, som Cécile aldrig havde set før, uden at den unge pige en eneste gang så ud gennem vinduet, men på den rene luft og stenbroens ophør mærkede hun, at vognen havde ombyttet gaderne i byen med landevejen.

Da det var en postvogn og man kun standsede for at skifte forspand, blev vejen snart tilbagelagt, og klokken fem om morgenen var man i Dover.

Vognen standsede udenfor et hotel, skinnet af to eller tre lygter faldt på Céciles lukkede øjenlåg; hun slog øjnene op, endnu ganske bedøvet af vognens bevægelse og endnu ganske behersket af den søvnighed, denne bevægelse sjældent undlader at medføre … og hendes første blik faldt på Henri.

På Henri, som havde ventet hendes komme.

Cécile følte sine kinder flamme i den grad, at hun måtte slå sløret ned for ansigtet.

Henri rakte marquisen hånden, for at hjælpe hende at stige ud; derpå kom han til Cécile, også hun rakte ham sin hånd, men den unge mand følte den skælve så voldsomt i hans, at han ikke vovede at trykke den.

Værelserne i hotellet stod rede til at modtage de rejsende; man så, at en omhyggelig og indsigtsfuld ven havde ordnet alt på det bedste. Skibet skulle først afgå klokken ti om formiddagen, og de rejsende havde altså nogle timer at hvile ud i.

Henri bad dem desuden om ikke at bekymre sig om andet end at holde sig færdige til den bestemte tid; hans

kammertjener ville påtage sig at bringe deres bagage ned til fartøjet og bære den ombord.

Derpå hilste han marquisen og Cécile og trak sig tilbage, efter at have spurgt dem, om der endnu var noget, de ønskede udrettet.

Cécile lukkede sig inde på sit værelse; men så træt hun end var, gjorde hun sig dog forgæves umage for at falde i søvn. Det uventede syn af Henri havde frembragt et alt for heftigt oprør i hendes stakkels hjerte, til at søvnen kunne komme hende nær.

Nu var der kun en eneste tvivl tilbage; for hun havde ikke vovet at henvende noget spørgsmål til Henri desangående. Henri havde erklæret, at han også rejste til Frankrig … ville han afgå med det samme fartøj som hun?

Allerede denne tvivl var, som man let begriber, nok til at hindre Cécile fra at sove.

Men denne søvnløshed var ikke uden sine behagelige sider; for første gang siden hendes moder døde, følte Cécile, at nogen vågede over hende.

Disse tjenere, der ventede på deres ankomst til hotellet; disse værelser, der stod færdige til at modtage dem; deres tøj, som man i dette øjeblik bar ned til fartøjet, uden at de selv havde nødig at bekymre sig om det … alt dette var virkningen af en venligsindet genius, der omgav hende med sin beskyttende varetægt.

Dette noget, der vågede over hende, denne venlige genius, der kom hendes ønsker i forkøbet … det var Henris kærlighed.

Henri elskede hende altså virkelig … oprigtigt, dybt?

Hvor det gør godt at føle sig elsket!

Og denne idé, der indvuggede Cécile, var så behagelig, at den unge pige kæmpede mod søvnen, af frygt for at søvnen skulle berøve hende bevidstheden om denne beskyttelse, der gjorde hende så lykkelig.

Hun så dagen bryde frem; hun talte timerne; hun stod op, uden at nogen behøvede at vække hende; hun var påklædt, da man kom og bankede på hendes dør.

Hun trådte ind til sin bedstemoder og fandt hende som sædvanlig beskæftiget med at nyde sin chokolade på sengen; hun brændte af længsel efter at spørge hende, om Henri rejste med det samme skib som de; hun åbnede munden et par gange for at udtale dette skæbnesvangre spørgsmål; men hver gang lukkede læberne sig atter, uden at det havde været hende muligt at få et ord over dem.

Imidlertid nærmede det bestemte klokkeslæt sig; Cécile vendte tilbage til sit værelse for ikke at genere sin bedstemoder, mens hun klædte sig på. Marquisen havde bibeholdt sine gamle vaner; hun applicerede endnu stadig sin sminke og sine skønhedspletter hver morgen, og mademoiselle Aspasie var den eneste, der overværede dette toilette, der efter hendes anskuelser ikke ville have været et toilette uden dette aristokratiske tillæg.

Vinduet i Céciles værelse vendte ud til gaden; enden af den lange gade vendte ud til havnen; over husenes tage så man toppene af fartøjernes øverste spir og vimpler, der flagrede for vinden. Cécile satte sig ned ved vinduet.

Flere vogne rullede op og ned ad gaden; men blandt alle disse køretøjer lagde Cécile kun mærke til et, der kom nede fra havnen. Hun fulgte det med øjnene. Vognen standsede udenfor

porten; hendes hjerte bankede ... Portneren lukkede op; Henri svingede sig ud af vognslaget ... hendes hjerte bankede endnu stærkere. Hun rejste sig fra stolen og trak sig tilbage fra vinduet.

Men dog ikke så hurtigt, at Henri, der så op, ikke fik øje på hende.

Cécile blev stående, rødmende og forvirret, lige bagved stolen; det var hende umuligt at gå længere tilbage i værelset. Den ene hånd hvilede på hendes hjerte, hvis heftige slag hun søgte at dæmpe; med den anden holdt hun sig fast ved vinduets jernsvingel.

Hun hørte Henris skridt, da han trådte ind i den salon, der skilte hendes kammer fra marquisens; men da standsede skridtene. Henri vovede ikke at banke på døren til Céciles værelse, og Cécile vovede ikke at træde ud i salonen.

Således forløb ti minutter.

Endelig ringede han på; en kammerpige kom op ad trappen.

"Mademoiselle," sagde Henri, "bevis mig den villighed at sige disse damer, at det haster; om en halv time går det skib under sejl, de agter sig til Boulogne med."

"Her er jeg, min herre," svarede Cécile og trådte ud i salen, uden at tænke på, at hendes ord tilkendegav, at hun havde hørt Henris anmodning. "Her er jeg, og jeg skal underrette min bedstemoder om, at De venter."

Hun hilste Henri, skred gennem salen med hurtige skridt og begav sig ind til marquisen.

Denne var næsten færdig med sit toilette. Fem minutter efter kom hun til syne, fulgt af sin datterdatter. Henri rakte marquisen sin arm; Cécile gik bagefter, ledsaget af

mademoiselle Aspasie, som marquisen ikke havde villet skille sig af med.

En og samme tanke beherskede endnu uafladeligt Céciles tanker. Ville Henri blot ledsage dem ned til fartøjet, eller ville han blive deres medpassager?

Under hele denne kørsel vovede hun ikke at stille Henri noget spørgsmål, og Henri ymtede ikke et eneste ord om den genstand, der lå hende så tungt på hjertet. Kun mødte hans blik flere gange den unge piges, og det var tydeligt at se, at der lå et spørgsmål i begges.

Henri var iført et elegant kostume, der lige så godt kunne passe til en tur gennem landet som til en sørejse; det var derfor umuligt at gætte noget af denne omstændighed.

Man ankom til havnen og steg ud af vognen. En båd lå færdig ved broen til at modtage passagererne. De tre damer steg ned i den; Henri fulgte dem, og matroserne roede ud imod fartøjet, der lå for anker på reden.

Henri sprang op på dækket og rakte først marquisen og dernæst Cécile hånden for at hjælpe dem op. Også denne gang skælvede den unge piges hånd; men denne gang afholdt det ikke hendes unge ven fra at trykke den blidt. En sky svævede forbi Céciles øjne; hun følte sig til mode, som om hun skulle synke afmægtig om. Det var den første gang, Henri tilkendegav hende sin kærlighed, anderledes end ved sit blik.

Men var dette håndtryk måske blot et farvel?

Da Cécile satte foden på dækket vaklede hun i den grad, at hun måtte støtte sig på en pyramide af kufferter, vadsække, kister og æsker, som stod dynget op ved foden af mesanmasten, og som matroserne, af frygt for hårdt vejr, var i færd med at

kaste presenninger over. Men så flygtigt og hurtigt Céciles blik end havde været, opdagede det dog et navn, det dvælede ved i flere sekunder.

Dette navn stod skrevet på en kuffert; det var en adresse. Denne adresse sagde Cécile alt, hvad hun ønskede at vide, for den var affattet i følgende udtryk:

Hr. vicomte Henri de Sennones, poste restante. Paris. Frankrig.

Cécile trak vejret dybt og løftede sit blik mod himlen. Da det sank, mødte det den unge mands.

Sikkert måtte alt, hvad der foregik i den unge piges hjerte, stå tydeligt skrevet i hendes ansigt, for Henri betragtede hende med en bebrejdende mine.

"O, Cécile!" sagde han efter et øjebliks anspændt tavshed, idet han rystede på hovedet. "Hvor har De kunnet tro … hvor har De et eneste øjeblik kunnet tro, at jeg var i stand til at forlade Dem?"

17. Overfarten

Ifølge en af de atmosfæriske forandringer, der er så hyppige i nærheden af kysterne, var luften klaret op, og regnen var blevet afløst af en skyfri himmel, en sjældenhed på denne årstid. Det gode vejr tillod passagererne at blive på dækket … en omstændighed, som Henri takkede Himlen af ganske hjerte for; thi nu kunne han blive i nærheden af Cécile, som han ville have set sig tvunget til at forlade, hvis atmosfærens fugtighed havde nødt damerne til at søge ly i kahytten.

Alt, hvad Cécile så, var hende nyt og vakte hendes interesse. Hun mindedes vel, som i en drøm, hvorledes hun som barn var blevet båret i moderens arme ned ad en stejl klint; hvorledes hun var sejlet over en bred vandflade, der endnu dvælede i hendes erindring som et ubegrænset spejl; og endelige, hvorledes hun havde set en havn fuld af skibe, der gyngede sig på vandet som træer, svajende for vinden; men hun var ikke mere end tre og et halvt år gammel, dengang alle disse genstande fængslede hendes blik, og det billede de havde efterladt i hendes sjæl, var svagt, ubestemt og flygtigt som en sky. Hele dette skue, dette hav, disse kyster, disse fartøjer, var derfor noget nyt for Cécile. Stakkels barn! Rodfæstet, som en plante, til jordbunden i det hus, hun nu havde beboet i tolv år, havde hun i hele denne lange periode ikke set nogen anden horisont end den, hun kunne skimte fra vinduerne i sit eget kammer.

For første gang efter moderens død formåede derfor synet af ydre genstande at adsprede hendes tanker og indføre en

øjeblikkelig forglemmelse af det tab, hun havde lidt; og da Henri stedse holdt sig i hendes nærhed, udspurgte hun ham nysgerrigt om alt, hvad der omgav dem. Henri besvarede alle hendes spørgsmål som en mand, der er hjemme i alt og har gjort sig bekendt med alle genstande i det praktiske liv, og Cécile vedblev at spørge ham, mindre af nysgerrighed måske end for den fornøjelses skyld, hun følte ved at høre ham tale. Det forekom hende, at hun trådte ind i et nyt liv, og at det var Henri, der introducerede hende i denne fremmede tilværelse; dette skib, der bragte hende til et andet land, løsrev hende fra forgangenheden og vuggede sig med hende fremtiden i møde.

Overfarten var lykkelig. Himlen var, som sagt, så klar og skøn, som en efterårshimmel kan være det i England, og luften så ren, at man allerede kunne skimte Frankrigs kyster to timer efter at skibet havde forladt Dovers havn; de så ud som en tågebanke, hvorimod Englands klint endnu stod klar og tydelig for øjet; men lidt efter lidt blev det de engelske kyster, der smeltede sammen med disigheden i horisonten, hvorimod de franske trådte ud af den. Céciles blik vandrede fra det ene land til det andet; hvilket af disse to lande skulle blive svangrest på lykke eller ulykke for den unge pige?

Klokken 7 om aftenen gik de rejsende i land i Boulogne. Det havde allerede længe været mørkt. Marquisen mindedes endnu Hôtel de France, skønt hun havde glemt sin gamle værtindes navn; men gaden var blevet omdøbt fra "Parisergaden" til "Jacobinerklubbens Gade" og efter terrorismens ophør til sit nuværende navn: "Rue de la Nation".

Skønt havet havde været roligt og skibet ikke slingret synderligt, følte marquisen sig dog yderst afkræftet. Henri

ledsagede derfor Cécile og hendes bedstemoder til hotellet og vendte derpå tilbage for at havde opsigt med udskibningen af bagagen.

Cécile havde tit og ofte hørt sin moder omtale de begivenheder, de havde oplevet den skæbnesvangre aften, da de forlod Frankrig i den lille slup. Hun havde ofte hørt baronessen omtale den gode madame d'Ambron, som med så megen hengivenhed og selvopofrelse havde ledsaget dem hele vejen til strandbredden; og mindre glemsom end bedstemoderen, havde den unge pige beholdt navnet i kærlig erindring.

Næppe var Cécile derfor kommet op på sit værelse, førend hun lod værtinden kalde, og da Cécile af hendes ungdommelige udvortes kunne slutte sig til, at det umuligt kunne være den samme person, hendes moder havde omtalt, spurgte hun hende, om hun havde kendt en madame d'Ambron, der ejede og bestyrede hotellet i året 1792, og om denne madame d'Ambron endnu boede i Boulogne.

Jo, værtinden hed endnu madame d'Ambron, men var en svigerdatter af den kone, Cécile mente; hun havde ægtet hendes ældste søn, og svigermoderen havde trukket sig tilbage fra forretninger og afstået dem til de unge folk.

I øvrigt boede svigermoderen i det tilstødende hus og tilbragte endnu ofte den største del af dagen i sin gamle bopæl.

Cécile spurgte, om hun ikke kunne få hende i tale. Svaret lød, at intet var lettere, og at man øjeblikkelig skulle underrette den gamle kone om, at en ung, rejsende dame ønskede hendes nærværelse.

I mellemtiden kom Henri tilbage; man kunne ikke, på grund af toldvæsenets forbud, få bagagen udskibet førend næste dags

middag; han kom derfor for at underrette marquisen og Cécile, som havde aftale at rejse videre den følgende dag, om denne opsættelse. Følgen deraf blev, at man måtte dvæle en nat længere i Boulogne.

Denne rejse havde genstand for en alvorlig diskussion mellem marquisen og hendes datterdatter. Den første havde straks villet benytte ekstrapost; men for at rejse med ekstrapost måtte man selv enten leje eller købe en kaleche, og Cécile, som af sin stakkels moder havde erfaret, hvor få midler, marquisen havde tilbage at råde over, havde gjort sin bedstemoder opmærksom på den besparelse, det ville være at rejse med diligencen.

Værten i hotellet, der tillige fungerede som en slags postmester, var kommet hende til hjælp, og havde gjort marquisen begribeligt, hvorledes hun ved at tage kupeen for sig selv, sin datterdatter og sin kammerpige ville have det lige så mageligt og bekvemt som i en kaleche eller en wienervogn, og komme næsten lige så hurtigt afsted som med ekstrapost.

Endelig lod marquisen sig, skønt højst ugerne, overtale til at følge dette fornuftige råd, og værten udfyldte rubrikken "kupé" for overmorgenen med de tre navne: Marquisen af Roche-Bertaud, Cécile de Marsilly og mademoiselle Aspasie.

Da Henri blev underrettet om disse forholdsregler, bestilte han sig øjeblikkelig en plads i det indre af diligencen.

I dette øjeblik trådte madame d'Ambron ind. I hendes ansigt og hele væsen kunne man læse den tjenstvillige iver, hvormed hun var vant til at stille sig til de rejsendes disposition, der gjorde krav på hendes råd og bistand.

Ved synet af den værdige kone, der havde gjort så meget for hendes bedstemoder, hendes moder og hende selv, de tre stakkels landflygtige, åbnede Cécile sine arme for at falde hende om halsen; men et vink af marquisen standsede hende.

"Er der noget, hvor jeg kan tjene damerne?" spurgte madame d'Ambron.

"Min kære kone," svarede marquisen. "Jeg er madame de la Roche-Bertaud og her ser De min datterdatter, mademoiselle Cécile de Marsilly."

Madame d'Ambron nejede; men det var tydeligt at se, at de to navne, marquisen havde udtalt, var aldeles fremmede for hendes hukommelse. Marquisen bemærkede det.

"Erindrer De ikke, min gode kone," vedblev hun, "at vi har logeret i Deres hotel engang før?"

"Det er muligt, at De har vist mig den ære, madame," svarede konen, "men jeg må til min skam bekende, at jeg ikke mindes, hverken hvornår det var, eller ved hvilken lejlighed."

"O, min kære madame d'Ambron," sagde Cécile. "Jeg er overbevist om at De husker os. Mindes De ikke tre stakkels landflygtige kvinder, som kom til Deres hotel en aften i september måned 1792, i en lille karre, forklædte som bønder og under beskyttelse af en af deres forpagtere ved navn Pierre?"

"Gud, hvad siger De? Jo, det husker jeg, som var det sket i går!" udbrød madame d'Ambron. "Den yngste af de tre damer var en lille pige på en tre-fire år ... en lille kerub, en sand lille engel ..."

"Tys, min kære madame d'Ambron! Vogt Deres mund," sagde Cécile smilende, "for hvis De bliver således ved, tør jeg ikke

fortælle Dem, at denne lille pige, denne lille kerub, denne engel ... er –"

"Ja?"

"Nå, det er mig!"

"Hvorledes? Det er Dem, mit stakkels barn?" udbrød den gode værtinde.

"Og om så var?" indvendte marquisen, stødt over denne fortrolighed.

"O, undskyld mig!" vedblev madame d'Ambron og fattede sig, uden dog at have hørt marquisens indvending. "Jeg beder om forladelse, frøken ... men De var så grumme lille, da jeg så Dem sidst."

Cécile rakte hende sin hånd.

"Men dengang var der tre," bemærkede den gamle værtinde, idet hun kastede et blik omkring sig, som om hun ledte efter baronessen.

"Ak!" sukkede Cécile.

"Jeg forstår!" vedblev madame d'Ambron, der straks fattede betydningen af den unge piges smertelige suk. "Jeg forstår Dem, frøken ... Ja, udvandring er en tung lod, og der gives mangfoldige, jeg har set rejse herfra, som jeg aldrig skal se vende tilbage. De må trøste Dem, min kære frøken; Gud har sine grunde til at prøve os, og De ved jo ... han hjemsøger kun sine udvalgte ..."

"Min gode kone," afbrød marquisen hende, "lad os ikke tale mere om det ... Jeg er yderst nervesvag, og disse erindringer indvirker smerteligt på mit humør."

"Jeg beder fru marquisen mange gange om forladelse," svarede den gode værtinde. "Jeg omtalte det blot for at vise

frøkenen, at jeg havde beholdt Deres ophold i mit hotel og Deres afrejse derfra i frisk minde. Hvis fru marquisen nu ville have den godhed at underrette mig om, hvori jeg kan være til tjeneste?"

"Det er ikke mig, der har ladet Dem kalde, min gode madame d'Ambron; det er min datterdatter, mademoiselle de Marsilly. Se derfor at komme til forklaring med hende."

"I så fald ... hvis frøkenen vil have den godhed ..."

"Jeg har ladet Dem kalde, min fortræffelige madame d'Ambron, først for at takke Dem med nogle få ord, der kommer lige fra hjertet – for den tjeneste, De har bevist os, er en af dem, man kun kan betale med evig erkendtlighed – og dernæst for at bede Dem, hvis det står i Deres magt, at forskaffe mig en ledsagerinde, der i morgen tidlig kan vise mig vejen til det sted ved strandbredden, hvor vi indskibede os for tolv år siden ... det vil sige," tilføjede Cécile, idet hun vendte sig til marquisen, "hvis min bedstemoder tillader, at jeg tager denne lille udflugt?"

"Bestemt, mit barn," svarede madame de la Roche-Bertaud, "hvis denne gode kone medgiver dig en fornuftig person, man kan stole på ... Jeg skulle med fornøjelse lade Aspasie gøre dig følgeskab; men du ved – om morgenen kan jeg ikke godt undvære hende ..."

"Jeg vil selv ledsage frøkenen," sagde madame d'Ambron livligt. "Det skal være mig en sand glæde at vise Dem vejen til klinten. Jeg var jo, gudskelov, selv til stede, da De indskibede Dem, mine damer ... og hvis frøkenen ønsker underretning om et eller andet med hensyn til de omstændigheder, under hvilke afrejsen skete, er der ingen, der kan give så god besked om de dele som jeg ... det er jeg vis på."

"Og jeg, fru marquise," sagde Henri, der havde betragtet dette optrin med den største deltagelse, "tør jeg ikke også ledsage mademoiselle Cécile?"

"Jeg ser intet til hinder for det, min kære Henri," svarede marquisen. "Gå, mine børn, gå ... siden I holder så meget af pittoreske scenerier."

Og ligesom for at lette sin samvittighed, gav marquisen sin gamle værtinde et lille vink, der skulle betyde så meget som –

"Madame d'Ambron ... jeg anbefaler Dem disse børn; våg over Dem."

Madame d'Ambron besvarede denne tavse formaning med et bekræftende nik, og efter at man havde aftalt promenaden til et vist klokkeslæt næste morgen, trak enhver sig tilbage: marquisen og Cécile til deres respektive værelser.

Henri og Cécile tilbragte begge en salig nat; de havde forladt hinanden klokken elleve om aftenen; klokken otte om morgenen skulle de mødes igen. For dem, der i England kun så hinanden én gang hver ottende dag, og da altid i vidners overværelse, var dette en stor forandring. De skulle nu se hinanden hver dag, og om det end ikke skete i enrum, kunne de dog gå ved hinandens side, arm i arm: der gaves vanskelige steder på vejen, hvor Henri måtte række Cécile hånden; andre endnu mere uvejbare måske, hvor han måtte bære hende; kort sagt, for den unge mand ville denne promenade være en sand fest.

Derfor var han også fiks og færdig klokken seks om morgenen. Han kunne ikke begribe den langsomhed, hvormed tiden skred frem, og beskyldte alle Frankrigs ure for at sinke sig på en utilgivelig måde. Englands var mere tro, mente han. Selv

hans eget ur, der hidtil havde gået så akkurat, måtte være kommet i ulave på overrejsen.

Cécile havde også været tidligt oppe; men *hun* vovede ikke at rådføre sig med klokken. Det forekom hende rigtignok, at det måtte være meget tidligt; to eller tre gange havde hun forladt sin seng for at gå hen til vinduet og forvisse sig om sandheden; og den sidste gang havde hun gennem jalousierne fået øje på Henri, der stod udenfor, færdig og parat til afmarch; hun bemærkede, hvorledes han så op til vinduet, hvis hemmelighedsfulde forhæng han ikke kunne gennemtrænge, for at opdage, om hun også gjorde sig færdig til promenaden. Cécile tog nu mod til sig, ringede og spurgte, hvad klokken var. Den var halv syv.

Hun bad kammerpigen komme op og sige hende til øjeblikkelig, når madame d'Ambron indfandt sig.

Men madame d'Ambron, der ikke havde de samme bevæggrunde til at fremskynde det fastsatte øjeblik som Henri og Cécile, indfandt sig ikke førend på det aftalte klokkeslæt.

Nu gik Cécile ned og fandt Henri ventende i salen. De to unge gjorde hinanden de sædvanlige ceremonielle spørgsmål, og begge tilstod, at denne nat, tilbragt i et simpelt gæstgiversted, var en af de bedste nætter, de nogensinde havde tilbragt.

Da det, Cécile især ønskede at se, var selve indskibningsstedet, anså madame d'Ambron det for overflødigt at føre de unge folk ad samme vej, de landflygtige havde måttet fjerne sig fra Boulogne den skæbnesvangre aften, da Pierre, for at undgå mistanke, slog ind på tilbagevejen til Montreuil; man lod sig derfor nøje med at vandre gennem den lange Rue de la

Nation lige til dens yderste ende mod øst, og da selskabet ankom til toldboden, bøjede det af på en lille sidevej, der slyngede sig mod nord gennem bymarkerne. Denne sti førte til klinten.

For enhver anden ville en sådan vandring til fods, når man så bort fra dens formål, måske have været en såre ubetydelig hverdagsbegivenhed, men for den unge pige fra den lille *cottage* i Hendon, som aldrig havde set noget, og hvis spadsereture havde været indskrænkede på den ene side af havemuren og på den anden af kirkedøren, var alt nyt og gribende; lig en fugl, der trænger sig ud af sit bur og med en vis rædsel ser sig i uindskrænket frihed, forekom verden hende grænseløs. Pludselig følte hun lyst til at prøve sine fødder, ligesom fuglen til at prøve sine vinger, til at gennemfare dette rum, til deri at opsøge noget, hvis tilværelse hun følte, men som hun så hverken så eller begreb. Alt dette havde en hyppig, øjeblikkelig rødme til følge, en pludselig skælven, der meddelte sig fra hendes arm til Henris, som hun støttede sig til, og som denne besvarede med de søde tryk, der havde sat Cécile i en så voldsom bevægelse, da hun i Dovers havn besteg dækket af det fartøj, der skulle bringe hende til Frankrig.

Endelig ankom man til klinten. Fra dette punkt lå havet udbredt for deres øjne i hele sin udstrækning og hele sin majestæt. Oceanet fremtræder al tid med en mørk storhed, som fattes Middelhavet, selv når det oprøres af stormen. Middelhavet er en indsø, et azurspejl; det er den blonde, lunefulde Amphitrites bolig, hvorimod oceanet er den gamle Neptun, der vugger en verden i hver af sine arme.

Cécile standsede et øjeblik, som rørt af lynet. Idéen om døden, idéen om Gud, idéen om det evige greb hende så voldsomt ved synet af det ubegrænsede rum, at hun næppe formåede at holde sig oprejst; to store tårer randt ned over hendes kinder.

Ved sine fødder bemærkede hun den smalle sti, ad hvilken moderens kærlige arme havde båret hende ned for tolv år siden.

Uden at madame d'Ambron ytrede et ord om, at det netop var denne, ilede Cécile ned ad den med hurtige skridt.

Henri fulgte hende, beredt til at gribe hende i sine arme bagfra, hvis hendes fod skulle glide; for på dette snævre rum var der ikke plads nok til at to kunne gå ved siden af hinanden.

Man kom til strandbredden. Det var den samme plet, hvor flygtningene havde ventet på den lille båd, der endelig kom og afhentede dem. Cécile mindedes alle disse omstændigheder, som om hun så dem gennem et slør; hvad der især gjorde et dybt indtryk på hende, barnet, var den uophørlige larm af bølgerne, idet de rullede ind på sandet, en larm, man fristedes til at kalde oceanets mægtige åndedræt.

Bølgerne rullede endnu, som den gang, og denne lyd vakte et sælsomt ekko i dybet af hendes hukommelse.

Hun blev stående et øjeblik ubevægelig, hensunken i beskuelsen; derpå søgte hendes øje Henris, der stod ved hendes side, som om hun, overfor dette skue, trængte til noget at støtte sig til; hun lænede sig på hans arm og hviskede blot i en dæmpet tone:

"Hvor det er skønt! Hvor det er stort! Hvor det er ophøjet! ..."

Henri svarede ikke, han holdt sin hat i hånden og blev stående med blottet hoved, som i en kirke.

Gud er overalt, men de to unge mennesker følte, at han navnlig var *her*.

Således blev de stående en hel time, fordybet i betragtningen; men idet de således lænede sig op til hinanden, var det måske følelsen af deres egen svaghed og deres egen ringhed, der opfyldte dem, i sammenligning med så megen kraft og så megen storhed.

Det var med et lignende skue for øje, at Paul og Virginie havde svoret at elske hinanden evigt og aldrig at skilles ad.

De stakkels isfugle [Note 3)]!

Det var madame d'Ambron, der mindede Henri og Cécile om, at det var på tide at vende tilbage til hotellet. Ellers ville de to unge mennesker sikkert have dvælet hele dagen, hvor de var, uden at nære nogen bevidsthed om tidens gang.

De vendte nu tilbage ad den samme smalle sti, men ikke uden at standse ved hvert tiende skridt, ikke uden at kaste lange blikke tilbage, fulde af savn og kærlig afsked; ikke uden at opsamle en mængde af disse skønne kiselsten med livlige farver og brogede årer, som det salte vand giver en så smuk glans, at man skulle antage dem for kostbare juveler, og som to timer efter – billeder på denne verdens forgængelighed – ikke er andet end almindelige flintesten.

Da de kom tilbage til hotellet, fandt de marquisen påklædt og indviklet i en dyb samtale med en advokat, som hun havde ladet hente, for at høre hans mening angående de rettigheder, hun troede at have til atter at indtræde i besiddelsen af de ejendomme, Konventet havde konfiskeret.

Advokaten havde da gjort opmærksom på visse omstændigheder, som hun aldeles ingen idé havde om: nemlig,

at konsulatet ville gå over til en monarkisk forfatning, at Bonaparte ville være kejser, inden tre måneder var omme, og at alle de gamle familier, der knyttede sig til det nye dynasti, ufejlbarligt ville blive godt modtaget, da tronen trængte til støtter såvel fra fortiden som fremtiden.

Hvad de konfiskerede ejendomme angik … det var ikke at tænke på, men i erstatning og til gengæld havde kejserdømmet penge, pensioner, indbringende poster og majorater at bortskænke til dem, der ville modtage denne erstatning.

Denne samtale havde givet marquisen meget at tænke på. Cécile havde naturligvis ingen idé om, at politiske sager kunne have nogen indflydelse på hendes skæbne.

Der var især en omstændighed, der forbavsede marquisen højligt: det var den rolighed, hvormed Frankrig underkastede sig en korsikaners, en lille artilleriofficers herredømme, der havde vundet nogle træfninger og foranlediget den 18. Brumaire … det var alt, hvad der kunne siges om ham.

Samtalen mellem hende og Henri dvælede længe ved denne genstand. Henri var det detroniserede dynasti oprigtigt hengiven; hele hans familie havde hængt ved det med troskab, men Henri var ung; Henri havde drømt sig en glimrende fremtid; Henri havde modtaget en militær opdragelse, og Henri ville gerne tro – måske for at bedøve sin samvittigheds hemmelige stemme – at det at tjene i Frankrig var det samme som at tjene Frankrig selv. Den mand, der stod i spidsen for regeringen, havde gjort landet mægtigt og indbragt det en blændende hæder; dette måtte opveje hans mangel på legitimitet.

I Henris øjne var Bonaparte en usurpator, men han var i det mindste begavet med alle de glimrende egenskaber, der gør usurpationen begribelig.

Dagen forløb med sådanne samtaler; Henri hold Cécile og marquisen med selskab, så længe hans diskretion tillod ham det, og marquisen forlængede selv hans besøg ved at indbyde ham til at spise til middag med hende og hendes datterdatter.

Om aftenen fik Cécile lyst til atter at se havet og bad sin bedstemoder om at tage en spadseretur ned til molen. Marquisen indvendte, at det var alt for langt, og at en sådan vandring til fods ville udmatte hende for meget; hun var nu ganske kommet ud af vane med at gå; men Cécile førte hende hen til vinduet, gjorde hende opmærksom på havnens nærhed og blev ved at overhænge madame de la Roche-Bertaud så længe, indtil hun så sig nødsaget til at give efter.

Henri gav marquisen sin arm, og Cécile gik foran, ledsaget af mademoiselle Aspasie. Ved hvert skridt klagede madame de la Roche-Bertaud over brostenenes ujævnhed; da de kom til havnen, klagede hun over lugten, og da de ankom til molen, klagede hun over søluften.

Marquisen var et af disse mennesker, som aldrig kunne gøre noget for andre, uden hvert minut at minde dem om hele udstrækningen af den opofrelse, de har bragt.

Dette tjente imidlertid blot til at gøre den forskel så meget anskueligere i Céciles øjne, der var mellem marquisen og hendes moder.

Man vendte tilbage til hotellet. Marquisen var frygtelig træt og udmattet og ville øjeblikkelig begive sig op på sit værelse. De to unge så sig derfor tvunget til at tage afsked med hinanden;

men det var kun for at genforenes næste morgen; for klokken seks næste morgen skulle diligencen afgå.

Dagen var i øvrigt rig nok på erindringer til at gøre natten sød og behage for dem begge.

Næste morgen tog marquisens klager atter deres begyndelse: havde man nogensinde set ordentlige folk stige til vogns klokken seks om morgenen? Hun var fortvivlet over, at hun ikke havde fulgt sin første idé og taget ekstrapost; hun ville da have kunnet rejse efter sin bekvemmelighed … klokken elleve eller tolv f.eks., efter at have drukket sin chokolade.

Men diligencekuskene var lige så ubønhørlige i de dage som i vore. Klokken seks måtte marquisen være færdig. Klokken fem minutter over seks satte den plumpe maskine sig i bevægelse ad vejen til Paris.

Marquisen, Cécile og mademoiselle Aspasie befandt sig som sagt i kupeen, og Henri i det indre af diligencen [Note 4)]; men hver gang der blev skiftet heste, steg Henri ud for at høre, hvorledes damerne befandt sig. På den første og anden station fandt han marquisen yderst vranten; men skønt hun havde beklaget sig stærkt over den frygtelige "nat", hun ville tilbringe, var hun faldet i dyb søvn, da vognen holdt på den tredje station.

Ikke desto mindre fandt hun, da man gjorde holdt i Abbeville for at spise morgenmad, for godt at erklære, at hun ikke havde lukket et øje hele "natten".

Det var de to unge, der ikke havde lukket et øje; men de tog sig vel i agt for ytre noget, og endnu mindre kunne det falde dem ind at beklage sig.

Umiddelbart efter at have spist begav man sig atter på vej, og holdt først i Beauvais for at spise frokost. Henri havde allerede

åbnet vogndøren, inden konduktøren steg ned fra sit sæde. Marquisen følte sig mere og mere fortryllet af den unge mand.

Ved bordet havde Henri ikke sans for andre end de to damer, som han opvartede og gik til hånde med den ivrigste opmærksomhed. Marquisen takkede ham med et håndtryk, da han atter besteg vognen; Cécile med et smil.

Klokken syv om aftenen skimtede man lysene i Paris i det fjerne. Cécile vidste, at de skulle køre ind i byen gennem barrieren St. Denis, og at det var skik og brug, at vognen holdt udenfor toldboden. Hun vidste også, at det var i denne bygning, marquisen, baronessen og hun selv havde stået i fare for at blive opdaget; skønt hun var et barn dengang, havde dog opholdet i det lille værelse præget sig i hendes hukommelse; og da vognen holdt, bad hun sin bedstemoder om tilladelse til at gense det sted, hvor baronessen og marquisen havde udstået en så heftig angst.

Marquisen tillod hende det, skønt det undrede hende, at man kunne more sig ved at opfriske en sådan sørgelig erindring.

Henri gik derfor ind og anholdt hos den vagthavende officer om tilladelse for en ung dame til at begive sig ind i vagten og dvæle et øjeblik i et af værelserne.

Man kan let begribe, at denne anmodning øjeblikkelig blev bevilget.

Marquisen ville ikke stige af; Cécile blev derfor ledsaget af Henri alene.

Hun gik lige hen til værelset og genkendte det straks; alt var endnu, som det havde været dengang; det var det samme gamle træbord, de samme gamle stråstole.

Det var på en af disse stole og foran dette bord, hun for første gang havde set den gode hr. Duval.

Dette mindre vakte en mængde andre: Alt hvad der angik hr. Duval, hans kone og Eduard, stod klart for hendes sjæl … Eduard, som hendes moder havde bestemt hende for, og som hun ikke engang havde genset, da hun tog afsked med det kære England.

En følelse, der lignede samvittighedsnag, gennemfo'r det stakkels barns hjerte; og da mindet om hendes moder forenede sig med alt dette, styrtede tårerne hende ud af øjnene.

De personer, der ledsagede Cécile, kunne, med undtagelse af Henri, ikke begribe, hvad rørende der kunne være ved dette gamle træbord og disse gamle stråstole.

Men i Céciles øjne indbefattedes hele hendes liv i disse genstande.

Konduktøren kom for at kalde på de to unge mennesker. Cécile og Henri steg op på deres pladser i vognen, som nu atter satte sig i bevægelse og rullede ind gennem barrieren.

Cécile vendte nu, efter tolv års forløb, tilbage til Paris gennem den samme barriere, der havde set hende forlade byen.

Som barn græd hun, da hun rejste bort; som ung pige græd hun, da hun vendte tilbage.

Ak! Endnu en gang – den sidste – skulle det stakkels barn drage ud igennem den samme barriere!

18. Hertugen af Enghien

Marquisen og Cécile steg af i Hotel de Paris, og Henri lagde beslag på et værelse i det samme hotel.

De første dage gik hen med at indhente efterretninger og orientere sig; marquisen sendte bud efter sin prokurør. Hun erfarede nu, ikke blot at hendes prokurør var død, men også at der ingen prokurører eksisterede i Frankrig mere. Hun blev nødt til at lade sig nøje med en advokat, der gentog hende ord til andet, hvad den advokat allerede havde forklaret hende, som hun havde ladet kalde og rådført sig med i Boulogne.

I øvrigt havde Paris i de tolv år, marquisen havde opholdt sig i udlandet, antaget et så forskelligt udseende, at hun ikke kunne genkende det folk, hun havde forladt. Væsen, moder, sprog – alt havde forandret sig. Madame de la Roche-Bertaud havde ventet at finde hovedstaden i en mørk, nedslået stemning, som en følge af de ulykker, som hun dels havde set med sine egne øjne, dels hørt tale om i udlandet. Men således forholdt det sig ingenlunde. Det sorgløse Paris, det glemsomme Paris, havde atter antaget sin sædvanlige karakter; ja, endnu mere, det bar et præg af stolthed og triumf, som marquisen aldrig havde bemærket hos det før. Paris følte instinktivt, at det stod i begreb med at blive hovedstaden, ikke blot for et langt større og mægtigere Frankrig end nogensinde før, men også for en mængde andre riger, der skulle indlemmes i moderlandet. Kort sagt – for at betjene os af et udtryk af marquisen – Paris gav sig en paddehats air.

Således går det gerne altid med landflygtige mennesker; de synes at tage en vis personlig atmosfære med sig, som de indånder og lever af i deres eksil, og som de begivenheder, de har set og som interesserer dem, vedbliver at bevæge sig i. For dem bliver fædrelandet, som de forlader, stående på det samme punkt, som det stod på, da de forlod det. Tiden rinder hen uden at bringe *dem* et skridt videre fremad. Endelig slår timen til deres tilbagerejse; for i vore dage gives der, gudskelov, intet evigt eksil. De vender nu tilbage – som efternølere, der har ladet hele den i landflygtighed tilbragte tid passere dem – og støder nu på andre begivenheder, andre mennesker, andre ideer, som de ikke vil genkende, og som på deres side heller ikke ved vedkende sig dem.

Det forholdt sig virkelig, som man havde forklaret madame de la Roche-Bertaud; republikken var i begreb med at antage den monarkiske form, og førstekonsulen traf sine forberedelser til at antage kejsertitlen. Man kunne hvert øjeblik vente denne skæbnesvangre begivenhed, som skulle betvinge den rest af republikanerne, der var undgået skibbrud i partiernes storme, og som royalisterne i udlandet protesterede imod af alle kræfter. Derfor var enhver kongeligsindet, der samtykkede i at tage tjeneste under konsularfanen, og enhver dame af adel, der bekvemmede sig til at forøge den tilkommende kejserindes hofstat, sikker på at blive godt modtaget og kunne vente sig fordele, som de ældste og mest trofaste tjenere ikke havde ret til at gøre fordring på. Det var ganske naturligt; man kunne, strengt taget, ikke belønne de gamle venner. Det var ingen utaknemmelighed, hvorimod det ville have været en fejl, hvis man havde forsømt at forsone sig med fjenderne.

Derfor var, som læseren sikkert vil indrømme, forholdet såre fristende, såvel for en gammel matrone, der kun havde få dage tilbage at leve i, som for en ung mand, der havde hele fremtiden for sig. Henri traf hver dag på unge mænd af hans alder, der allerede var kaptajner i den store armé. Madame de la Roche-Bertaud så hver dag gamle veninder, der havde vundet mere ved kejserdømmet, end hun havde mistet ved revolutionen, passere forbi sine vinduer i vogne, hvorpå de gamle våben begyndte at vise sig igen. Lidt efter lidt knyttede Henri forbindelser med nogle gamle bekendte fra Bourbonernes tid. Man gjorde Henri forslag, man åbnede marquisen udsigter. Ærens lokkende glans på den ene side, velværens tiltrækningskraft på den anden … alt dette tjente til lidt efter lidt at underminere den hos Henri såre unge og hos madame de la Roche-Bertaud forældede og affældige politiske trosbekendelse. Kun vovede de ikke at tilstå hinanden gensidigt, hvorledes det var fat med dem. Den enes hjerte var for rent endnu, den andens alt for vel bevandret, til at de kunne være blinde for den sandhed, at deres forbund med Bonapartes regimente var et frafald. Imidlertid trøstede begge sig med et påskud, som de begge anså for særdeles vel begrundet; og dette fælles påskud, der tjente Henris ærgerrighed og marquisens egoisme til undskyldning – var deres kærlighed til Cécile.

Og oprigtigt talt – hvad skulle der blive af Cécile, stakkels barn, som stod midt imellem en elsker uden fremtid og en bedstemoder uden formue?

Forresten er det en selvfølge, at Henri og marquisen begge havde væbnet sig mod de grunde – de var nu gode eller slette – som slappet troskab aldrig undlader at kalde til sin bistand.

Således havde man blandt andet gjort den opdagelse, at Bonaparte ikke, som man havde påstået, var en korsikaner uden byrd, en parvenu, en lykkejæger. Bonaparte var en ætling af en af Italiens ældste familier; én af hans forfædre havde været *podesta* i Florents anno 1300; hans navn var for fire hundrede år siden indført i Genuas gyldne bog, og hans bedstefader, marquis de Bonaparte, som de ægte royalister vedblev at udtrykke sig, havde skrevet en historie om Roms belejring af Carl af Bourbon.

Henri og marquisen havde imidlertid kunnet anføre en langt bedre grund; og det var den, at Napoleon var en mand af overvejende geni, og at enhver mand af geni fortjener, for sin egen skyld, den plads, en nation lader ham indtage; det står jo til folket, om det vil overlade den – efter ham – til dem, han har fraranet dem denne plads.

Desuden sagde mand, og det var fuldkommen sandt i den periode, vi her taler om, at Bonaparte, ren og ubesmittet af alle revolutionære excesser, aldrig havde bestænket sine hænder med en Bourbons blod.

Der havde aldrig været tale om nogen plan for fremtiden mellem Cécile og Henri; og dog havde, ifølge den sympatetiske kraft, hvorved begge allerede ved det første møde følte sig tiltrukket af hinanden – en kraft, der havde været stadig tiltagende i de seks måneder, de havde nyt hinandens selskab, i England hver uge, i Frankrig hver dag ... dog havde, siger vi, de to unge mennesker havde sat sig fuldkommen ind i den tanke, at de tilhørte hinanden, hvorfor behøvede man da at lægge planer og udveksle løfter? De havde, ligesom Romeo og Julie, da

de første gang fik øje på hinanden, aflagt en af disse eder i deres sjæls dyb, som selve døden ikke formår at løse.

Når de talte om deres fremtid, sagde ingen af dem *Jeg*, men begge sagde *Vi*, det var alt.

Men vi gentager det endnu en gang: denne fremtid var ikke til uden på den betingelse, at Henri og marquisen sluttede sig til det nye dynasti. Henri havde, som vi allerede har bemærket, ikke anden formue at vente sig end sin onkels, en formue, der var erhvervet ved handel; og denne onkel, som hans selvvalgte plebejiske virksomhed netop havde bragt i en fjendtlig stilling til familien, havde erklæret, at han kun ville efterlade sin formue til den af sine nevøer, der fulgte hans eksempel, trodsede anatemaet og indviede sig til handelslivet. Henri havde unægtelig fået en glimrende opdragelse, men i denne periode stod kun to veje åbne for en ærgerrighed af nogenlunde betydning: Våbenhåndværket og den diplomatiske bane … og begge disse veje var umiddelbart afhængige af regeringen.

Hvad Cécile angik, lå der langt mindre vigtighed i hendes frafald fra de nedarvede grundsætninger. En kvinde modtager sin stilling af tilfældige begivenheder eller af de mænd, under hvis værge hun befinder sig; men hun indså og følte dog, det blide barn, at hvis hun bevarede sin politiske trosbekendelse kysk og ren, ville hun altid være en levende bebrejdelse for Henri.

Da hendes bedstemoder talte til hende om de tilbud, man havde givet hende gennem marquisen: at træde ind i den vordende kejserindes tjeneste som hofdame, indskrænkede hun sig til at svare, at hun var alt for ung og alt for uvidende i

politiske sager til at have nogen egen vilje, og at hun følgelig ville underkaste sig sin bedstemoders.

Ret som om hun kendte den indre kamp, Henri i længere tid havde haft at bestå med sig selv, skyndte hun sig endnu samme dag at underrette sin elskede, både om det forslag man havde gjort hende gennem hendes bedstemoder, og det svar hun havde givet ... lykkelig over, at hun havde været i stand til at bringe ham et offer, og det et, der stred mod hendes samvittighed.

Henri havde kun ventet dette for at give sit Ja; han ilede derfor øjeblikkelig til den ven, der havde påtaget sig at lede underhandlingerne, og bragte ham sit ubetingede samtykke til at træde ind i den store armés geledder, og endnu samme aften talte man højt, i marquisens påhør, om en fælles fremtid, der lovede at blive dobbelt glimrende på grund af begges fremtidige stilling: Henri skulle følge kejserens fane; Cécile bo hos kejserinden i Tuilerierne.

Da Henri havde trukket sig tilbage, marquisen lagt sig og Cécile som sædvanlig kom for at sige godnat, standsede hendes bedstemoder hende, greb hendes hånd og sagde, idet hun betragtede hende med et smil:

"Nuvel ... hvad mener du om denne fremtid, i sammenligning med den, din stakkels moder forbeholdt dig?"

"Ak!" svarede Cécile, "hvis Eduard blot havde været Henri!"

Og grædende forføjede hun sig ind i sit kammer; for moderens navn var blevet udtalt i en bebrejdende tone, og det forekom hende, at ingen havde ret til at bebrejde hendes moder noget.

Oprigtig talt, hvem kunne borge for denne fremtid? Vel var den militære bane glimrende; men den var farlig, især i denne periode; man avancerede hurtigt – det kunne ikke nægtes – men hvorfor? Fordi døden mejede ned med begge hænder. Krigen førtes *en masse*, og enhver valplads inddrak mange tusinders blod. Cécile kendte Henri; han var kæk, fyrig, ærgerrig; han ville nå et mål, han ville komme til et resultat; for ham fandtes ingen hindringer i hans tankers flugt. Hvis Henri skulle blive dræbt – hvad skulle der da blive af hende? Hun havde derfor grund til at mene, at en ydmyg stilling, delt med Henri, at et beskedent liv i et lille hus, helst den lille *cottage* i Hendon, ville have været den sande lykke … O Gud! – som hun sagde til marquisen – hvis Eduard blot havde været Henri!

To dage efter trådte Henri ind til hende i en nydelig uniform; han var blevet ansat som brigadér ved guiderne, og denne post gav ham rang med løjtnanterne i alle de andre våbenarter. Som en begyndelse betragtet, var det en stor gunst, Henri havde modtaget.

Cécile var blevet forestillet for madame Louis Bonaparte; den unge pige havde skildret hende sin families ulykkelige skæbne, og man ved, hvilket fortræffeligt hjerte denne yndige kone var begavet med, hun, der senere blev populær i Frankrig under navn af dronning Hortense.

Hun havde lovet den unge pige sin beskyttelse, og man var kommet overens om at mademoiselle de Marsilly skulle pryde kejserindens cirkler, når der blev tale om at danne majestæternes hofstater.

Alt syntes at tilsmile de to unge mennesker, og man ventede nu blot på opfyldelsen af det løfte, Josephines datter havde

givet, da der pludselig en morgenstund udbredte sig en frygtelig nyhed i hovedstadens gader.

Hertugen af Enghien var blevet skudt i fæstningsgraven i Vincennes.

Samme dag indsendte Henri de Sennones sin demission, og Cécile tilskrev madame Louis Bonaparte, at hun løste hende fra det givne løfte, samt at man kunne disponere, til gunst for en anden, over den plads, man havde lovet hende.

Begge de to unge mennesker havde handlet uden at spørge hinanden til råds, og da begge om aftenen med en vis forlegenhed fortalte hinanden, hvad de hver især havde gjort, fandt deres kærlighed forøget næring i overbevisningen om, at de nu var hinanden værdigere end nogensinde før.

Nogle dage efter denne begivenhed modtog marquisen et brev fra hr. Duval; ifølge hendes anmodning havde han solgt baronessens lille møblement og oversendte nu Cécile og hendes bedstemoder den for salget indløste sum, der beløb sig til 6000 francs.

Det var, på fem hundrede francs nær, den samme sum, møblementet havde kostet fra nyt af; og hvor uretfærdig madame de la Roche-Bertaud end ellers var mod hr. Duval, måtte hun dog indrømme, at han, som kommissionær betragtet, måtte være en mand af sjælden indsigt og en ubestikkelig redelighed.

19. Beslutningen

Men i stedet for den fremtid, man havde givet slip på, måtte der skabes en anden. Man drøftede, man gennemgik og udtømte alle de udveje, de to unge menneskers og marquisens fantasi var i stand til at optænke, og da alt var blevet erklæret for umuligt, kom man tilbage til den første idé, der havde påtrængt sig dem alle tre, men som straks var blevet affærdiget, fordi det måske var den eneste fornuftige: man kom tilbage til de betingelser, onklen på Guadeloupe havde opstillet for sin arving, og Henri besluttede at blive handelsmand.

Der gives to slags handel i denne verden: den vulgære og smålig, som kræmmeren driver, når han bag sin butiksdisk venter på en kunde, han efter en times snakken frem og tilbage til sidst tjener et par sous på; og den mere poetiske, grandiose handel, som sømanden driver, han som binder den ene verden til den anden ved furen af sin køl; han, som i stedet for at kæmpe køberen i snedighed, kæmper i kraft mod orkanen, og for hvem enhver ny rejse er et nyt slag, han leverer himmel og hav; han som vender tilbage til havnen lig en triumfator, idet han lader sit flag vaje over sit fartøj, som en konge over sit telt. Denne handel var tyriernes i oldtiden, pisanernes, genuesernes og venetianernes i middelalderen, og alle store nationers i det nittende århundrede. Denne handel lader sig forene med adel; for gevinsten beror altid på en chance mellem liv og død, og ethvert foretagende, der medfører en stor fare, hæver mennesket, i stedet for at fornedre det.

Men hvad Henri havde sagt til sig selv for at styrke sig i denne beslutning, havde Cécile også sagt til sig selv, og hun gyste, da hun gjorde det. Vi skal nu høre, hvorfor man straks havde opgivet den ulykkelige idé om en rejse til Antillerne, som man, af mangel på bedre hjælpekilder, atter havde været nødt til at holde fast ved. Når Henri anskaffede sig et lille lager, var han sikker på, hvor ubetydeligt det end var, ved sin ankomst til Guadeloupe at blive modtaget med åbne arme af sin onkel, som ville erstatte ham fragten med det dobbelte, med det tredobbelte.

Det mindste, denne onkel, millionæren, kunne gøre for sin nevø, var da at tilbyde ham udsigter til en gevinst på hundrede eller to hundrede tusind francs, og når denne gevinst var realiseret, måtte Henri enten risikere en ny rejse, eller, tilfreds med denne forgyldte middelmådighed, ægte Cécile, trække sig tilbage med hende og marquisen til en lille afkrog, hvor han blot behøvede at gøre sig den ulejlighed at være lykkelig, idet han der afventede en eller anden reaktion i begivenhederne, en eller anden forandring i kongehusets politiske skæbne, der skænkede ham lejlighed til atter at aspirere til en glimrende, navnkundig fremtid; men hvis denne omvæltning ikke fandt sted, følte Henri, ved at betragte Cécile og undersøge sit hjertes tilstand, at han ejede kærlighed nok til et fredeligt liv og en lønlig lykke.

Da man først havde taget denne beslutning, kom man overens om at afrejsen skulle finde sted i november måned; det var altså en frist på tre måneder, de unge forbeholdt sig inden skilsmissen skete; og i Céciles og Henris alder er tre måneder det samme som tre århundreder. Begge havde vel lidt meget, da

de bestemte sig; men den fastsatte frist havde trøstet dem, ret som om tre måneder udgjorde et menneskes levetid.

Imidlertid begyndte terminen til afrejsen, som man i hele den første måned havde skimtet i det fjerne, at nærme sig med ilsomme skridt, da man kom ind i den anden måned, og syntes at få vinger, da den tredje og sidste oprandt.

Alt som skilsmissens øjeblik viste sig i nærmere og nærmere afstand, gjorde den første sørgmodighed sig atter gældende; hele denne fremtid, som de, ifølge viljens magt, havde set sikker og glimrende, blev atter vaklende som de bølger, den skulle vandre hen over, og mørk som de storme, den var afhængig af. Nu og da, midt i deres sorg, under deres tårer og klager, blev der vel ytret et eller andet glædeligt håb om genforening; men det skete med en vis ængstelse, og ret som om de frygtede for, at Gud kunne straffe dem for deres alt for store tillid.

Hvad marquisen angik, fornægtede hendes sorgløse karakter sig ikke; hendes liv, der var delt mellem hendes seng, hendes toilette og Crebillons romaner, henrandt så roligt, som om det havde hvilet på den mest faste og solide basis. De unge menneskers kærlighed udveksledes ren og kysk i hendes nærværelse; men det var, fordi de selv var rene og kyske, og ikke fordi de blev holdt i ave af hendes moderlige opsigt. Til al lykke elskede Henri Cécile for højt; til al lykke var begge alt for overbeviste om den gensidige uforanderlighed i deres vilje, til at de behøvede at bevogtes af andre end deres skytsengel.

De sidste dage af den tredje måned nærmede sig. Henri agtede at indskibe sig i Plymouth; i Paris havde han opbrugt de få penge, han kunne disponere over, og kun i England turde han

håbe, ved sin families og sine venners hjælp, at realisere den sum, han behøvede til at anskaffe sig sit lille lager.

Der gives intet sørgeligere i verden for ophøjede og fornuftige sjæle, end at se tilfældigheden i deres skæbne ene og alene bero på en smule penge mere eller mindre. En tiendedel af de indkomster, begge disse børns familier i sin tid var i besiddelse af, ville have været tilstrækkeligt til at gøre dem fuldkommen lykkelige. Hvert øjeblik opdagede de, når de så ud gennem vinduet, en eller anden idiot, en eller anden moralsk fordærvet person mageligt henstrakt på bløde puder i en glimrende, kostbart udstyret vogn, og den tanke påtrængte sig da begge, at de, der begge udmærkede sig ved ånd, ved overlegenhed i forstand, ved ædle, berømmelige forfædre, ville prise sig lykkelige ved at eje i årlig indtægt, hvad dette menneske bortødslede om året på at vedligeholde denne ekvipage, der bar hans intethed eller hans frækhed. På denne usle sum, som de ikke ejede, og som han henslængte uden at værdige den en tanke, beroede hele deres fremtid. Det var for at erhverve denne sum, at disse stakkels elskende, sønderrevne hjerter stod i begreb med at skilles ad for seks måneder, måske for et helt år, de som nu i fire måneder ikke havde kunnet begribe, at de kunne henleve en eneste dag uden at være hos hinanden.

Den dag, Henri havde fastsat til sin afrejse, oprandt endelig. Men da intet tvang ham til at rejse på denne dag, andet end hans egen vilje, brød, skønt han var kommet tidligt om morgenen og havde tilbragt hele dagen hos Cécile, aftenen frem, uden at nogen af de unge mennesker havde ymtet et eneste ord om den grusomme skilsmisse. Endelig, da det led så

sent ud på aftenen, at Henri måtte gå, betragtede de hinanden med et sørgmodigt smil; for af de følelser, begge nærede, kunne den ene slutte sig til den andens.

"Hvornår rejser du, Henri?" spurgte Cécile.

"Aldrig," svarede Henri; "aldrig ... det føler jeg ... hvis ikke en stærkere magt end min egen vilje tvinger mig."

"Du vil altså blive her bestandig; for hvis *jeg* er denne magt, der kan bøje din vilje ... o, da føler jeg, at jeg aldrig vil kunne opbyde mod til at fordre vor skilsmisse."

"Hvad skal vi da gøre, min elskede?" spurgte Henri.

Cécile greb hans hånd og førte ham hen foran det lille krucifiks, som hun havde taget ned fra moderens alkove og bragt med sig til Frankrig. Henri fattede hendes hensigt.

"Jeg sværger," sagde han, "ved dens ånd, der døde med blikket fæstet på dette krucifiks, at jeg vil rejse herfra i dag otte dage, og at jeg under hele min rejse ikke vil nære nogen anden tanke, noget andet formål, end at vende tilbage snarest muligt, for at skabe hendes barns lykke."

"Og jeg," sagde Cécile, "jeg sværger, at jeg vil vente på Henri, uden andet håb end håbet om hans tilbagekomst; og hvis han ikke vender tilbage ..."

Henri lagde sin hånd på Céciles læber og afbrød resten af den sætning, hun ville udtale. Derpå beseglede begge deres gensidige ed foran krucifikset med et kys, rent og kysk som to elskende søskendes.

Næste dag trådte Cécile og Henri ind i marquisens værelse. De to unge mennesker var nu kommet til det punkt, at de ikke turde fordølge hinanden deres gensidige formuestilstand. Henri havde gjort påstand på at vide, hvor meget der endnu var

i behold, for at begge damerne kunne arrangere sig på den hensigtsmæssigste måde i hans fraværelse. Marquisen, der afskyede at beskæftige sig med forretninger, ville i førstningen omgå Henris og Céciles bestemte forlangende; men begge trængte så uimodståeligt ind på hende, at hun valgte en middelvej for at blive forskånet for dette bryderi; hun leverede Cécile nøglen til kommoden og overlod hende selv at regne beløbet efter.

I kommoden fandtes otte tusind og fem hundrede francs; det var alt, hvad der var til overs af marquisens og baronessens formue.

Ved hjælp af en fornuftig sparsomhed og en klog husholdning kunne Cécile og hendes bedstemoder leve halvandet år af disse penge, og Henris rejse skulle kun vare i seks måneder. Fra den side kunne de unge mennesker altså være temmelig rolige.

Imidlertid gav Henri et råd, som både klogskab og kærlighed dikterede ham. Han opfordrede Cécile og marquisen til, i stedet for at blive boende i det hotel, hvor de var steget af, at leje en lille møbleret lejlighed i byen, som de kunne have for langt bedre køb. Og når man straks, mens Henri endnu opholdt sig i Paris, tog denne forholdsregel, som man dog måske i tidens løb ville blive nødt til at vælge, ville Henri dog i det mindste kende det værelse, Cécile beboede, og han kunne da, under sin lange fraværelse, følge hende med erindringens øjne i dette kammer til enhver time både dag og nat.

Det var kun en mådelig grund at gøre gældende i marquisens øjne; for hun kendte ikke alle disse hjertets små finheder; men

man støttede sig på økonomiens nødvendighed, og hun måtte føje sig.

Allerede næste dag begav Henri sig på vej for at oplede et passende sted, og fandt et sådant i St. Honoré, Rue du Coq nr. 5.

Hele dagen blev anvendt til flytning. Man likviderede regningen i hotellet, der løb op til lidt mere end fem hundrede francs, og Céciles kapital reduceredes altså til lidt mindre end otte tusinde livres.

Henri så nu Cécile indflyttet i hendes nye bopæl; han gik hende til hånde med at sætte ethvert møbel på det sted, hvor det skulle stå; han slog krucifikset fast i alkoven; han ordnede tegnemapperne på bordet, og man aftalte, at alt skulle blive uforandret således som det nu var.

Alle disse småligheder forekom marquisen yderst barnagtige; men for de to unge mennesker var de af den højeste vigtighed.

Dagen randt hen. Ofte havde Henri spurgt Cécile, hvad hendes yndlingssyssel ville blive i den tid, han var borte, og Cécile havde svaret ham med et smil: "Jeg vil brodere på min brudekjole."

Den sidste aften før sin afrejse bragte Henri den unge pige et kostbart stykke indisk musselin. Det var brudekjolen.

Hun begyndte den første blomst i hans påsyn; hun skulle brodere den sidste, når han kom tilbage.

De elskende forlod ikke hinanden førend klokken tre om morgenen. Det var den sidste nat, de skulle tilbringe ved hinandens side, og de kunne ikke beslutte sig til at skilles før.

Klokken otte var de sammen igen.

Denne dag havde noget højtideligt for dem. Efter den ed, Henri havde aflagt, var det ikke en eneste gang faldet ham ind at dvæle længere end han havde svoret. Han havde derfor bestilt sig en plads med Malle-posten, der skulle afgå til Boulogne klokken fem om eftermiddagen.

Vi vil ikke påtage os at skildre de enkelte omstændigheder på denne skæbnesvangre dag. Skønt vi fra begyndelsen af besluttede, at hjertet skulle karakterisere denne fortælling, og skønt vi navnlig foresatte os, at sandhed og simpelhed skulle udgøre dens grundtræk – eller rettere, netop fordi vi stillede os dette mål for øje – vover vi ikke at blotte disse mysterier i de to unge, rene, af sorg gennemtrængte hjerter. Tårer, løfter, eder, lange og ømme kys … det var den sidste dags historie, den smerteligste i hele Céciles liv, når vi undtager den, på hvilken hun mistede sin moder.

Og med alt dette forløb tiden rastløs, ubøjelig, ubønhørlig; de stakkels børn lod blikket vandre fra hinandens ansigter til klokken, og fra klokken atter tilbage til hinandens ansigter. De ville med glæde have givet år af deres fremtid for en eneste dag, og da afskedsøjeblikket kom, for en eneste time.

Endelig stod viseren på kvart i fem … nu manglede der kun ti … nu kun seks minutter i det grusomme klokkeslæt. Begge gik nu for sidste gang hen og knælede foran krucifikset. Da de rejste sig fra bedeskamlen havde de blot tid til at veksle det sidste kys.

Henri ilede ud af døren, men det skrig, Cécile udstødte, var så smerteligt, at han vendte tilbage igen. Endnu et ord, endnu en ed, endnu en tåre, endnu et kys … da rev Henri sig løs og styrtede ud.

Cécile bøjede sig over trappegelænderet og fulgte ham med øjnene; derpå ilede hun til vinduet for at se ham bestige vognen. Henri bemærkede hende og hilste hende, idet han svingede sin hat.

Vognen fjernede sig i retningen af St. Honorégaden. På grund af et tilfældigt sammenstød med flere køretøjer måtte den standse et øjeblik. Henri bøjede sig ud af vognslaget med overkroppen og vinkede Cécile sit sidste farvel med sit lommetørklæde.

Skønt det var aften, kunne han se en skygge ved vinduet og et hvidt tørklæde, der besvarede hans hilsen.

Vognen rullede nu atter afsted; men Henri forblev i sin stilling og vinkede, indtil hjørnet af gaden betog ham udsigten til hotellet. Han kastede sig nu tilbage på sit sæde, holdt hænderne for ansigtet og hulkede.

Afstanden mellem ham og Cécile var allerede så stor, som om hele Atlanterhavet havde rullet mellem begge.

20. Brevvekslingen

Da Cécile så vognen, der bar Henri, forsvinde bag hjørnet af St. Honorégaden, sank hun næsten afmægtig om på den nærmeste stol.

Ti minutter efter blev der banket på døren; det var et postbud, der bragte en billet. Cécile så på udskriften og genkendte Henris hånd. Hun udstødte et glædesskrig, fyldte overbringerens hånd med alle de penge, hun havde i sin lomme, og ilede ind på sit værelse, bævende af den uventede lykke.

Ja, af lykke: for når man elsker med den ægte første kærlighed, som indpoder sine evige rødder, som ingen senere kærlighed kan oprykke, i sjælens dyb, forsvinder alle mellemliggende følelser: alt er enten lykke eller fortvivlelse.

Den unge pige åbnede derfor billetten med skælvende hånd og læste, halvt grædende, halvt smilende, følgende linjer:

> Kære Cécile!
> Jeg ankommer til postgården i det øjeblik, Malle-posten skal afgå; imidlertid river jeg et blad ud af min tegnebog og tilskriver dig, med den ene fod på vogntrinnet, i al hast disse ord, du kære:
>
> Jeg elsker dig, Cécile, som aldrig en dødeligs hjerte har elsket. Du er mig alt, min hustru herneden, min engel i himlen, min glæde og min lykke overalt. Jeg elsker dig! Jeg elsker dig!
>
> Kusken smælder med sin pisk … Endnu engang farvel!

Henri.

Det var det første brev, Cécile havde fået fra Henri. Hun gennemlæste det vel ti gange uden at standse; derpå gik hun, ret som for at takke Gud, fordi hun var således elsket, hen til krucifikset, kastede sig på knæ og bad.

Samme aften begyndte Cécile på tegningen til sin kjole. Det forekom hende, at jo mere hun fremskyndede sit arbejde, jo mere ville hun samtidig fremskynde Henris tilbagekomst. Mønsteret var sammensat af de skønneste blomster, hun havde opbevaret i sit album; det var hendes veninder, det var hendes legesøstre, som hun indbød som deltagende gæster i sin fremtidige lykke.

Flere gange standsede Cécile i sit arbejde for atter at gennemlæse sit brev.

Endnu samme nat var tegningen færdig.

Cécile gik til sengs … med den lille billet fra Henri i hånden, og med hånden hvilende på hjertet.

Da den unge pige vågnede, varede det flere minutter, inden hun kunne samle sine tanker; hun troede at have drømt, at Henri var rejst; men snart blev det dag i hendes sjæl, virkeligheden dukkede op af dens dyb, og hun måtte, ligesom aftenen i forvejen, lade sig nøje med sin billet, den eneste trøst, hun havde tilbage.

Dagen henrandt langsomt og sørgeligt. Det var første gang i fem måneder, Cécile havde tilbragt en dag uden at se Henri. Med et kort over Frankrig i hånden fulgte hun ham på rejsen, idet hun prøvede på at gætte, hvor han vel kunne være i det

øjeblik, hun tænkte på ham ... og han var aldrig ude af hendes tanker.

Marquisen forblev den samme, hun altid havde været: sorgløs, ligegyldig og egoistisk. Da Henri havde beskæftiget sig langt mere med Cécile end med hende, savnede hun ham ikke; imidlertid må vi dog indrømme, at hun lod Henri vederfares retfærdighed og holdt så meget af ham, som det var hende muligt at holde af en fremmed.

Følgen blev, at den stakkels Cécile ikke havde en eneste sjæl i verden, der kunne hjælpe hende med at bære fraværelsens byrde; ikke en mund, der svarede hende; intet trøstens ord for alle hendes klager, intet hjerte, som hun kunne sit for; hun indesluttede derfor, som hun plejede, alt i sit eget bryst; og når hun led for meget, tænkte hun på sin moder og græd, eller hun tænkte på Gud og bad.

Næste dag, klokken ni om morgenen, bankede et postbud på; det var et nyt brev fra Henri. Cécile genkendte skriften og snappede papiret så ivrigt ud af den gode mands hænder, at han måtte smile over den unge piges heftighed.

Således lød indholdet af det andet brev:

> "Jeg er i Abbeville, i det samme værelse, hvor vi spiste morgenmad sammen, da vi rejste til Paris. Kære Cécile! Jeg har sat mig på det samme sted, hvor du sad, måske på den samme stol; og mens de øvrige rejsende beklager sig over en temmelig tarvelig middagsmad, som de dog tager til takke med, skriver jeg til dig.
>
> Siden jeg forlod dig, har jeg ikke ophørt et øjeblik med at tænke på dig. Jeg tilbagelægger den selv samme vej, jeg tilbagelagde i dit selskab; alt, hvad jeg ser, er derfor

svangert på erindringer. Jeg genkender alle de stationer, hvor vognen gjorde holdt, og hvor jeg steg ud for at spørge til dit befindende. Ak! Nu har jeg ingen hos mig, jeg interesserer mig for; jeg sidder mellem to rejsende, hvis ansigter jeg ikke engang har lagt mærke til, og som jeg endnu ikke har vekslet et eneste ord med.

Under hele kørslen taler jeg med dig, Cécile; du har en stemme i mit hjerte, som jeg tiltaler og som svarer mig; det forekommer mig, som om jeg har modtaget et ekko af dig. Har jeg måske efterladt dig et lignende? Bor jeg ikke også lidt i dig, ligesom du bor i mig?

Dette brev forsikrer man mig om, at du vil modtage i morgen tidlig klokken ni. Tænk på mig, Cécile, når klokken slå ni i morgen; luk dine øjne; husk på kysten ved Boulogne; jeg vil da befinde mig ved foden af klinten, på strandbredden, lyttende til det mægtige hav, hvis brusen gjorde et så dybt indtryk på os, da vi hørte den sammen. Jeg behøver ikke at sige dig, at *jeg* vil tænke på *dig*; jeg gentager det endnu engang: du er i mig, du udgør en del af min tilværelse; jeg elsker dig, fordi jeg lever; det er som om ethvert af mit hjertes slag udtalte en stavelse af dit navn.

Farvel, Cécile, det er kun fraværelsen, der kan give os en målestok for kærligheden.

Jeg skal tilskrive dig fra Boulogne, hvor jeg kun vil opholde mig nogle timer; jo mere jeg haster med at fjerne mig fra dig, desto mere fremskynder jeg min tilbagekomst.

Din

Henri."

Dette brev vakte en ubeskrivelig glæde hos Cécile; thi for det første havde hun ikke ventet det; for det andet indeholdt det disse hjertets evig sandhed, som hjertet trænger til at høre gentaget uden ophør; og desuden beviste det Cécile, at Henri tænkte uophørligt på hende, ligesom hun uophørligt tænkte på Henri.

Det stakkels barn talte derfor timerne hele den lange dag, og minutterne hele den påfølgende, endnu længere nat; man fristedes til at tro, at hele hendes liv beroede på dette brev fra Boulogne.

Hun gav sig til at brodere på sin skønne kjole; men hun opdagede med skræk, at hendes broderi, således som hun havde tænkt sig og tegnet det, mindst ville medtage syv eller otte måneder, inden det blev færdigt. Nu havde de unge menneskers strengeste beregning anslået Henris fraværelse til *seks* måneder. Cécile ville altså komme i agterhånden med sin kjole.

Hvad marquisen angik, var det som om der for hende hverken gaves tid eller rum, hverken hav eller storm; hun talte med denne sikkerhed, gamle folk taler med, der beregner efter år og kun har dage at leve i.

To dage efter modtog Cécile, som vågnede klokken fem om morgenen – Cécile, som drev urviseren fremad med øjnene – Cécile, som fo'r sammen ved den mindste lyd – følgende brev klokken ni om morgenen:

"Jeg er i Boulogne, kære Cécile.

Jeg har valgt det lille kammer, du har beboet; jeg er altså igen i dit selskab.

Jeg har ladet madame d'Ambron hente, og vi har talt om dig.

Vi er endnu forenede med hinanden ved usynlige, men virkelige bånd; når jeg genser de steder, hvor vi var sammen, vil det forekomme mig, at du er hos mig som min kone; og når jeg forlader England for at sejle til Amerika, vil du være hos mig som engel.

Her er er du endnu synlig for mine øjne; der vil du kun være synlig for mit hjerte; men overalt, hvor jeg færdes, vil jeg beskue himlen, forvisset om, at himlen har været dit forgangne hjem og vil blive dit tilkommende.

Man banker på og melder mig, at et lille fartøj vil afgå til England om to timer; jeg får da ikke mere end netop tid til at ile ned til denne strandbred, der skal udgøre et tredobbelt minde for mit hjerte: denne strandbred, som du har set uden mig, som vi have set sammen, og som jeg nu skal se uden dig.

Jeg forlader dig derfor et øjeblik, kære Cécile, og ved min tilbagekomst skal jeg fuldende brevet."

"Havet er dog noget stort og skønt, når man ser det med en dyb følelse i hjertet! Hvor det dog står i samklang med alle ophøjede tanker! Hvor det på engang husvaler og bedrøver! Hvor det hæver én fra jorden til himlen! Hvor det tolker menneskets usselhed og Guds storhed!

Jeg tror, jeg kunne blive stående til evig tid på denne strandbred, hvor vi har vandret arm i arm, og hvor det syntes mig, at jeg måtte genfinde sporende af din fod i det bløde sand! Mit hjerte udvidede sig ved det syn, der lå udbredt for mine øjne! Jeg elskede dig ikke længere med en rent menneskelig kærlighed; jeg elskede dig som blomsterne elsker solen, når våren atter indfinder sig; som havet i de skønne sommeraftener elsker firmamentet; som jorden til enhver tid elsker Gud.

O, Cécile! Herren tilgive mig, hvis det er en hovmodig ugudelighed … men i dette øjeblik trodsede jeg skæbnen! Intet kan adskille os, tænkte jeg, ikke engang døden! … Se, Cécile, alt blandes og smelter sammen i naturen, duft med duft, skyer med skyer, liv med liv … hvorfor skulle da ikke også døden blande sig med døden? Og siden alt frugtbargøres ved blanding, hvorfor skulle da døden, som er en af naturens betingelser, et af evighedens led, et af det uendeliges afstikningspunkter … hvorfor skulle døden alene være gold? Gud ville ikke have skabt den, hvis den blot var bestemt til at tjene ham som ødelæggelsesredskab … hvis den ikke var bestemt til, idet den isolerede legemerne fra hinanden, at forene sjælene.

Altså ville døden selv, kære Cécile, ikke formå at skille os ad; for skriften siger, at Herren har besejret døden.

Og derfor på gensyn, Cécile … og ikke farvel! På gensyn! … måske endnu i denne, men sikkert i den anden verden!

Hvorfor kommer disse tanker over mig i dag? Jeg ved det ikke. Er det en erindring? Er det en anelse?

På gensyn! ... Man kommer for at hente mig; skibet er klart til at sejle. Jeg betror dette brev til madame d'Ambron, som selv vil besørge det på posthuset.

Din

Henri."

Otte dage forløb; da indtraf et nyt brev. Vi har betitlet dette kapitel "Korrespondance". Vore læsere må derfor tillade os at retfærdiggøre denne overskrift, idet vi forelægger dem Henris fjerde brev:

"Du våger over mig, Cécile; dit åndedræt driver mig fremad; din stjerne lyser for mig.

Hør mig, og du vil se, hvor alt lykkes for os. Det fylder mig med skræk, Cécile! Jeg ville hellere af og til møde en hindring, en vanskelighed ... dog af den natur, at den kunne bekæmpes. O, min Gud! du vil sikkert blive træt af så megen godhed, inden jeg endnu når det endelige mål for min rejse!

Jeg vidste, at jeg ved min ankomst til London hverken ville finde madame de Lorges dér eller nogen anden af min familie. Alle mennesker var taget bort; men da det ikke var på mine pårørende, jeg stolede – de er selv for fattige til at hjælpe mig – forvoldte deres fraværelse mig ingen anden kummer end den, at jeg ikke fik dem at se.

Jeg havde gjort regning på en brav og fortræffelig mand; på en gammel tjener i vor familie – *ven* er det rette ord ... på én, som du også kender, Cécile: på den gode hr. Duval.

Du ved, Cécile, at det går mig ligesom dig: jeg har ingen formue. Jeg kunne derfor kun håbe et lån, garanteret af min ærlighed. Nu gaves der kun en eneste mand i verden, jeg ville henvende mig til med anmodning om en sådan tjeneste. Denne mand var hr. Duval.

For resten havde det lige fra begyndelsen af været min hensigt at tage min tilflugt til *ham*; den nærede jeg allerede i Paris. Jeg havde ikke tvivlet et eneste øjeblik på hans gode vilje; jeg kendte ham.

Men du ved jo nok, Cécile ... eller rettere, du ved det ikke, men du gætter det: der gives tusinde måder at vise én tjenester på, lige fra den tjeneste, man aftvinger én, til den, der tilbydes uopfordret.

Den stakkels hr. Duval! Næppe havde jeg – for jeg skjulte intet for ham, Cécile, hverken min kærlighed til dig, eller vor stilling, eller vore forhåbninger, der nu ene og alene beroede på ham – næppe havde jeg skildret ham det hele, førend hans kone vendte sig om til ham og udbrød:

Hvad sagde jeg? Har jeg ikke over hundrede gange forsikret dig om at de elskede hinanden?

Se, Cécile, disse brave folk havde tænkt på os, havde beskæftiget sig med os; og dengang vi ikke vovede at tilstå hinanden vor kærlighed, var den ikke længere en hemmelighed for *dem*.

Da nærmede hr. Duval sig mig med tårer i øjnene; ja, Cécile, den fortræffelige mand var ved at græde. Han sagde til mig:

"Elsk hende, hr. vicomte – elsk hende højt og ømt, for det er en ædel og god ung pige. Havde folk som vi

nogensinde turdet fordriste os til at opløfte vore øjne på hende, ville jeg ikke have ønsket min søn nogen anden kone end netop hende."

Han rakte mig sin hånd, hvilket han endnu aldrig havde vovet at gøre i al den tid, vi havde kendt hinanden, og trykkede min med varme.

"Jeg gentager min opfordring," vedblev han, "gør hende lykkelig! ... Og nu," tilføjede han, idet han tørrede sine øjne og førte mig ind i sit kabinet, "nu til vore forretninger."

Det var snart gjort, og det uden at en eneste sou kom til syne. Man må indrømme, der ligger noget stort i handelen, når den opfattes og drives på en vis måde. Jeg har altid hørt fortælle, at der, for at overdrage besiddelsen af nogle få, usle tusinde francs fra én til en anden, krævedes stemplet papir, dokumenter, notarer, indregistreringer, og Gud ved hvad.

Hr. Duval tog et stykke papir og skrev:

"Jeg har den ære at meddele d'hrr. Smith & Thursen, at jeg krediterer vicomte Henri de Sennones for den sum: 50.000 francs."

Derpå satte han sit navn under, rakte mig papiret og det hele var forbi.

Endnu samme dag indfandt jeg mig hos disse herrer. Jeg forklarede dem min plan: at rejse til Guadeloupe med et lille varelager. De havde netop i kommission at befragte et skib til Antillerne, og spurgte mig, hvilke genstande jeg agtede at spekulere i. Jeg svarede dem, af jeg var aldeles ubevandret med handelen, og bad dem ordne det selv på den bedst mulige måde i forening med hr. Duval. De

lovede mig, at de allerede næste dag skulle overveje det anliggende og besørge det til min tilfredshed.

Jeg vendte tilbage til hr. Duval. Der var en genstand, jeg ønskede at tilskrive dig mere vidtløftigt og som jeg følgelig længtes efter at se. Kære Cécile, det var dit lille hus i Hendon.

Jeg erkyndigede mig derfor hos hr. Duval om den nuværende ejers navn og opholdssted.

Se, kære ... af disse små omstændigheder vil du først lære at skatte denne fortræffelige mands hjerte behørigt.

Ejeren ... var ham selv. Forstår du det, Cécile? I sin fromme ærefrygt for din moder og dig har han købt huset og de møbler, det var forsynet med, for at det kunne blive et varigt monument om hans helgens og hans engels flygtige ophold på jorden. Hans helgen ... det er din moder; hans engel ... det er dig. Således kalder han jer.

Han ville tage mig derud; men hans kone afholdt ham fra det.

"Hr. vicomten," sagde hun til ham, "foretrækker vist at besøge Hendon alene. Bliv du her, kære mand; din nærværelse ville forstyrre alle hans minder."

I kvindens hjerte gør dog altid, i alt, hvad der har hensyn til kærlighed, en følelse sig gældende, som manden aldrig finder i sit.

Hr. Duval gav mig altså nøglen til den lille *cottage*.

Ingen besøger den, ikke engang hr. Duval; kun jeres gamle engelske kammerpige, som er trådt i tjeneste hos madame Duval, har påtaget sig at vedligeholde den og frede om dit paradis.

Jeg tog afsted næste dag, tidligt om morgenen; efter to og en halv times forløb befandt jeg mig i Hendon

Jeg mindedes nu den første gang, da jeg kom til landsbyen i selskab med madame de Lorges … med hvilken ligegyldighed, jeg havde nær sagt med hvilken foragt, jeg dengang betrådte den lille *cottage* … Tilgiv mig, Cécile! Jeg havde jo ikke set dig, jeg kendte dig ikke. Fra det øjeblik, jeg så dig – fra det øjeblik af, jeg lærte dig at kende, blev det lille hus et tempel, hvori du var guddommen, og hvori dit lille kammer var det allerhelligste.

Jeg forsikrer dig, Cécile – aldrig har jeg næret en følelse lig den, der greb mig, da jeg nærmede mig dette hus. Jeg følte mig fristet til at knæle foran døren og kysse dens tærskel.

Jeg trådte ind; men min hånd rystede, da jeg stak nøglen i låsen, og da jeg endelig fik lukket op og trådte ind i korridoren, vaklede benene under mig.

Først besøgte jeg haven. Ingen blomster, ingen blade, ingen skygge … Alt trist og øde, som da du forlod den for ti måneder siden.

Jeg satte mig på bænken i lysthuset. Dine venner, fuglene, hoppede syngende omkring på de nøgne grene. O, Cécile, disse fugle havde *du* set, til denne sang havde *du* lyttet.

Jeg blev siddende med spændt øre og med blikket fæstet på sit vindue. Hvert øjeblik ventede jeg at se dig træde frem bag ruderne; for som sagt er alt i den samme stand, som det var i din tid.

Derpå steg jeg op ad den lille vindeltrappe og trådte ind i din moders værelse. Jeg knælede foran det sted, hvor krucifikset havde hængt, mens hun levede; og jeg bad for os begge.

Jeg rejste mig, gik gennem forsalen og åbnede døren til dit kammer … berolig dig, Cécile; jeg trådte ikke indenfor, jeg ærede alt.

Endelig rev jeg mig løs fra det lille hus, hvor jeg havde tilbragt de mindeværdigste dage af mit liv, for at aflægge et endnu helligere besøg end alle de øvrige. Du gætter let, Cécile, at jeg mener din moders grav.

Ligesom i din have, ligesom i dit værelse, ligesom *overalt*, med ét ord, ser man, at en venlig hånd også har været her: sidste forår må graven have været dækket med blomster fra din have. Jeg plukkede nogle blade af et rosentræ og af en solsikke: de to planter, der bedst havde udholdt jordens dræbende ånde; og jeg sender dig dem, Cécile. Det er dem, du vil finde i dette brev. Jeg vover næppe at sige dig, at jeg, i overbevisningen om, at du vil løfte dem til dine læber, har trykket et kys på hvert blad.

Jeg måtte afsted. Min fromme pilgrimsgang havde medtaget fem eller seks timer. Jeg havde aftalt et møde med d'hrr. Smith & Thursen i hr. Duvals hus. Klokken otte om aftenen befandt jeg mig atter i London.

De gode mænd indfandt sig med streng merkantilsk punktlighed. De kender min onkel særdeles godt; han skal, efter hvad jeg kan slutte mig til, være overordentlig rig og en fortræffelig mand, men han har sine originale sider.

Alt blev ordnet og aftalt om aftenen; en smuk, rask lille brig ligger fuldladet og færdig i havnen, og rederen er en god ven af de tre herrer. Han giver mig en part på halvtredsindstyve tusind francs i ladningen. Se, kære Cécile … jeg omtalte det før … se blot, hvor sælsomt lykken følger mig! Dette fartøj går under sejl i morgen!

Jeg forglemte at fortælle dig … mit skib hedder *Anna-Bell*; det er et næsten lige så smukt navn som Cécile!

Jeg må nu tage afsked med dig til i morgen; i morgen skal jeg, umiddelbart før min afrejse, lade dette brev bringe på posthuset.

Klokken 11 formiddag.

Hele morgenen, kære Cécile, er gået hen med forberedelser til min rejse. Men gudskelov at alt på denne rejse har hensyn til dig og at følgelig intet vil kunne adsprede mine tanker eller bortlede dem fra dig!

På denne årstid er vejret ualmindelig smukt. Hr. Duval og Eduard er hos mig; den gode madame Duval har anmodet sin mand og sin søn at overbringe mig hendes bedste ønsker for mit fremtidige vel; og begge vil ledsage mig ombord.

Det lader til, at den gode familie har erfaret en vigtig nyhed i disse dage. Eduard må, efter hvad jeg har troet at bemærke, på en vis måde have været forlovet med en pige, mod hvem han kun nærer en broders følelser, hvorimod han elsker en anden. Men hr. og madame Duval, der er slaver af deres givne ord, ville ikke samtykke i denne forbindelse, førend de var blevet løst fra deres tidligere løfte. Efterretningen om at de var frie i så henseende

ankom, som sagt, i går eller i forgårs; og der er al rimelighed for at den stakkels Eduard inden føje tid vil se sine ønsker kronede og ægte sit hjertes udkårede.

Han er i den syvende himmel.

Middag, ombord på *Anna-Bell*.

Jeg var, som du ser, atter nødt til at afbryde mit brev for en lille stund. Jeg kunne ikke godt overlade hr. Duval og hans søn til dem selv uden at gøre dem selskab. Begge har jo sat deres forretninger til side og forladt deres kontor for at ledsage mig ombord. Jeg tvivler på, at de ville have gjort denne opofrelse for kong George selv.

Den lille brig svarer virkelig til sit skønne navn; det er en slags paketbåd, bygget til skrap sejlads og indrettet såvel til passagerer som til fragtfart; og – hvad der er en sjældenhed på engelske skibe – mandskabet er lige så udvalgt som godset. Kaptajnen er en irlænder og hedder John Dickins. Han har anvist mig et nydeligt lille værelse ombord, nr. 5. Det er, som du ser, samme nummer, som det hus, du bor i.

Ak! Nu kan jeg ikke skrive mere; skibet er i færd med at gå under sejl; man letter anker, og der er en tummel og bevægelse overalt, som hindrer mig i at fortsætte.

Nu på gensyn da, kære Cécile … eller rettere *Adieu!* … thi for mig har dette ord ikke den betydning, man som regel tillægger det; det er en anbefaling til Herren, en bøn til Ham om at våge over dig. *Adieu*, min elskede! Jeg efterlader dig i Guds varetægt.

Vi rejser under de bedste auspicier; alle mennesker spår os en lykkelig overfart. Cécile! Jeg ville gerne være stærk;

jeg ville gerne, om muligt, give dig noget af min kraft; men mod dig formår jeg ikke at spille den stærke. Cécile! Jeg lider over at skulle forlade dig således. I Boulogne forlod jeg dog kun Frankrig; nu, da jeg tager afsked med London, forlader jeg Europa.

Lev vel, Cécile! Lev vel, min kærlighed! Lev vel, min gode engel! Bed for mig! ... jeg sætter ikke lid til andet end dine bønner! ... Jeg har skrevet lige til det sidste øjeblik; men se – nu tvinger man hr. Duval og Eduard til at stige ned i båden ... jeg er den eneste, der opholder afrejsen. Et ord endnu, og jeg lukker mit brev ... Jeg elsker dig! Lev vel Cécile!

Lev vel!
Din

Henri."

21. Onklen på Guadeloupe

Cécile modtog dette brev fire dage efter at det var skrevet; for to dage siden havde Henri fået Frankrigs og Englands kyster af sigte.

Man vil let kunne fatte det dobbelte indtryk, hans brev frembragte på det stakkels barn. Denne Henris pilgrimsgang til den lille *cottage* og moderens grav tilbagekaldte mindet om alle hendes glæder og alle hendes sorger i den svundne tid. Henris afrejse … som han havde opsat til det sidste øjeblik, og hvis bitre sjæleangst den unge mands pen tolkede hende på en så gribende måde, fremkaldte atter hele hendes frygt og hele hendes håb om fremtiden.

Henri svævede i denne stund mellem himmel og hav. Hun sank på knæ og bad længe til Gud for ham.

Nu tænkte hun også på den øvrige del af brevet: på den gode familie Duval, til hvem Henri havde henvendt sig om bistand, uden at ane, at den pige, som han havde tilstået denne familie at han elskede, var bestemt til at ægte Eduard … Eduard, der med en anden kærlighed i hjertet havde æret sine forældres forpligtelse og holdt den med den samme strenge redelighed, hvormed en handelsmand betaler en accepteret veksel, selv om denne acceptation gør ham ulykkelig.

Cécile ilede til sin lille pult og skrev, ledet af sine følelsers første styrke, et langt brev til madame Duval, hvori hun åbnede hende hele sit hjerte og kaldte hende sin moder. Céciles skønne sjæl var så modtagelig for alt, hvad der var stort og ædelt!

Hun tog nu atter fat på sin brudekjole, sit store værk, sin store adspredelse, sin eneste lykke. Marquisen vedblev at leve sit sædvanlige liv, idet hun tilbragte hver formiddag i sengen med at læse eller lade sig forelæse af Crebillons romaner. Cécile så hende, i bogstavelig forstand, kun ved spisebordet. Der lå en uoverstigelig afgrund mellem disse to kvinder: den ene var lutter intelligens, den anden idel sanselighed. Den ene bedømte alt fra hjertets synspunkt, den anden fra den verdslige klogskabs og gamle fordommes.

Hvad mademoiselle Aspasie angik, følte Cécile en hemmelig aversion mod dette bedstemoderens faktotum. Hun ville ikke engang bede hende om en tjeneste … som denne desuden måske ville have vægret sig ved at vise hende … og havde derfor truffet et arrangement med en skikkelig kone, der boede på kvisten i det samme hus og hed madame Dubois. Denne kone kom hver dag ned og besørgede det stakkels barns lille husholdning.

Marquisen var, som vi ovenfor har bemærket, atter trådt i forbindelse med nogle af sine gamle veninder. Disse veninder kom af og til og besøgte hende i hendes beskedne bopæl og indbød hende dels til at gengælde deres besøg, dels til at benytte sig af deres vogne; men marquisen besad fattigdommens stolthed. Forresten havde den mangel på bevægelse, hun havde vænnet sig til i de sidste tredive år, haft en ufordelagtig indflydelse på hendes legemstilstand. Hun var meget fed, og den ringeste forandring i tid og sted faldt hende til besvær.

Hun tilbragte da sit liv på sit værelse … ligesom Cécile på sit.

Hele dagen tilbragte det stakkels barn med, dels i tankerne og dels på kortet, at følge det skæbnesvangre skib, der vuggede Henri mod en anden verden. Hun havde sat sig ind i den overbevisning, at der mindst måtte gå tre måneder hen, inden hun igen kunne få noget brev fra Henri. Hun ventede derfor intet, og dog fo'r hun sammen, hver gang hun hørte, der blev banket på døren. Nålen sitrede et øjeblik mellem hendes fingre; den person, der havde banket, trådte ind, og da hans ærinde aldrig havde noget at gøre med Henri, tog Cécile med et suk atter fat på sit arbejde.

Dette arbejde var et underværk i tålmodighed, i kunst og i smag; det var intet simpelt broderi, det var en tegning i halvt ophøjet arbejde. Alle disse blomster var, skønt blege som dem, hvoraf man fletter kranse til ungmøerne, når de træder frem for alteret, besjælet med liv og natur. Hver især genkaldte hos Cécile et minde fra hendes barndom, og efterhånden som hun broderede dem, sladrede hun med dem om hine svundne, lykkelige tider.

En morgen, da Cécile sad ved sit arbejde som sædvanlig, blev der ringet på klokken; men denne gang skælvede hun stærkere end hun plejede, for det forekom hende, at hun genkendte den ejendommelige måde, postbuddet plejede at trække i klokkestrengen på. Hun ilede til døren for at lukke op; det *var* ham. Han gav hende et brev. Hun udstødte et glædesskrig. Udskriften på dette brev kunne hun ikke tage fejl af; det var Henris hånd. Hun kastede sit blik på poststemplet; det var stemplet i Havre de Grace.

Hun var nær ved at besvime. Hvor befandt Henri sig? Hvorledes kunne hun, efter seks ugers forløb, modtage et brev

fra Henri, dateret i Havre? Var han kommet tilbage til Frankrig?

Hun holdt brevet i sin hånd, sitrede over hele legemet og vovede ikke at bryde seglet.

Hun bemærkede, at postbuddet ventede; hun betalte ham og ilede op på sit værelse.

Hvor hun elskede denne mands smilende ansigt!

Hun åbnede brevet. Det var dateret: *På søen.*

Henri havde fundet lejlighed til at skrive til hende; det var alt.

Hun læste følgende:

Kære Cécile!

Se nu selv, om dine bønner ikke bringer mig lykke … Mod al forventning tilbyder der sig en lejlighed for mig til at forsikre dig om min kærlighed.

I morges rapporterede matrosen på udkig en sejler i vest. Da vi altid må være på vor post i anledning af krigen, ilede kaptajnen og passagererne op på dækket. Men efter en opmærksom undersøgelse gennem kikkerten kom vi til det resultat, at den ubekendte sejler var et handelsfartøj; ja, at det oven i købet holdt ned mod os og havde sat nødsignaler op.

Du må ikke vente, at jeg her skal underholde dig med en sørgelig, dramatisk lidelseshistorie. Nej, kære Cécile, Gud har ikke villet, at dit gode hjerte skulle bløde ved skildringen af de menneskers skæbne, hvem du skylder dette brev. Fartøjet, som er fransk bygget og hører hjemme i Havre, var blevet opholdt, få dage efter sin afrejse fra New York, af et vindstille, der havde varet i tre uger, og mandskabet frygtede for, at deres vandbeholdning skulle slippe op, inden de nåede deres bestemmelsessted. Vor

kaptajn har sendt dem en halv snes tønder, og jeg, kære Cécile, har benyttet lejligheden til at skrive til dig, for atter og atter at sige dig, at jeg elsker dig, at jeg tænker og drømmer om dig til enhver tid af dagen og natten, og at du uden ophør er hos mig, omkring mig, i mig.

Ved du, hvad jeg tænker på, Cécile, ved synet af disse to skibe, der ligger opbrasede i hundrede skridts afstand fra hinanden … og af hvilke det ene styrer mod Pointe à Pitre og det andet mod Havre? Jeg tænker, at hvis jeg forlod det ene og lod båden, der uden ophør bevæger sig mellem begge, bringe mig over på det andet, ville jeg være i Havre om fjorten dage og næste dags aften ved dine fødder.

Og for at iværksætte dette behøver jeg blot at ville det. Jeg ville gense dig, Cécile! Jeg ville se dig igen! … Forstår du mig? Men verden ville kalde det tåbelighed, og det ville gøre os ulykkelige med tiden.

O, min Gud! Hvorfor har vi ikke fundet på en fremtidsplan, der forskånede os for at skilles ad! … Det er mig, som om et ord, et blik af dig, ville have givet mig mod til og held i alt, hvad jeg havde foretaget mig. Du ser jo, Cécile, at jeg selv i det fjerne har lykken med mig, fordi jeg står under din beskyttelse!

O – jeg gentager det – denne sælsomme lykke forfærder mig! Jeg er bange for, at vi har forladt jorden, Cécile, og at vi allerede begge to svæver på vejen til himlen.

Tilgiv mig mine sørgelige anelser; men mennesket er så lidt skabt til lykke herneden, at der altid bliver en tvivl tilbage på bunden af enhver af dets glæder, en tvivl, der hindrer glæden i at blive fuldkommen salighed.

Ved du, hvad jeg tilbringer mine dage med, Cécile? Med at skrive til dig. Jeg helliger dig en lang dagbog, hvori du vil genfinde alle mine tanker, time for time. Du vil deraf se, at min ånd ikke har fjernet sig fra dig et eneste øjeblik.

Og når aftenen indfinder sig, stiger jeg op på dækket – for det er forbudt at brænde lys nede i rummet – og beskuer det herlige syn, når solen daler i bølgerne; jeg følger med blikket alle de stjerner, den ene efter den anden, der tændes på firmamentet … og sælsomt nok, min taknemmelighed mod Gud, min brændende andagt opfylder mig med vemod; for jeg spørger mig selv, om Gud, der har alle disse verdener at styre og sætte i bevægelse, kan, mens hans øje overskuer dette evige hele, have et blik til overs for ethvert individ, der opløfter sine bedende hænder til ham.

Og oprigtigt talt, hvad vigtighed kan Guds almagt og ophøjede majestæt finde i de enkelte småligheder ved vore usle liv? Hvor kunne vor tilværelses lykkelige eller ulykkelige begivenheder komme i betragtning hos hans storhed? Hvad betydning kan denne rige høstmand lægge i et par aks på en af de millioner af marker, af hvilke hver eneste kaldes en verden? Om disse få aks nedbøjes af frosten eller oprykkes af orkanen … bevirker det nogen forandring i hans høst?

O, min Gud! min Gud! Hvis du ikke hørte mig, når jeg taler til dig! hvis du ikke forstod mig, når jeg bønfalder dig om at bringe mig tilbage til Cécile, som venter på mig!

Kære Cécile! Hvad er det for tanker, jeg taber mig i? Alle mine breve skulle give dig styrke … hvoraf kommer det da,

at de kun giver dig modløshed? Tilgiv mig! Tilgiv mig!

Jeg har erhvervet mig en ven ombord, det er styrmanden. Den stakkels unge mand! Også han har efterladt en elsket pige hjemme; hun bor i Gravesend. Af den måde, hvorpå han sukkende betragtede himlen, genkendte jeg i ham en broder i ulykken. Lidt efter lidt har jeg nærmet mig ham; han har talt til mig om sin kære Jenny. Og jeg, Cécile – tilgiv mig, jeg har talt til ham om dig.

Jeg har nu én, til hvem jeg tør nævne dit navn; jeg har én, til hvem jeg tør sige, at jeg elsker dig; jeg har et hjerte, der fatter mit!

"Et matroshjerte?" – ville verden udbryde. O, de stakler, der tænker således!

Denne gode unge mand, som jeg taler med om dig hver nat, hedder Samuel.

Jeg vil, at du også skal vide hans navn, min elskede.

Skænk ham en tanke i dine bønner ... at han må gense sin Jenny. Jeg har lovet ham, at du vil gøre det.

Farvel, Cécile! Farvel, min kærlighed! Båden vender nu tilbage til det franske skib, for at tages op. Jeg betror dette brev til bådsmanden, og han har lovet mig på sin ære, at han selv vil bringe det på posthuset, når han kommer til Havre. Endnu en gang: lev vel, min elskede; om nogle og tyve dage vil jeg, hvis vinden vedbliver at føje os, som hidtil, være på Guadeloupe.

Farvel, min Cécile! Jeg elsker dig.

Din

Henri.

Efterskr.: Et ord i dine bønner for Samuel og Jenny!

Det ville være os umuligt at gengive det dybe indtryk, dette brev frembragte på Cécile; og dette indtryk var så meget større, som brevet var uventet. Cécile faldt på knæ med øjnene fulde af taknemmelighedstårer. Det var ingen bøn, hun udtalte, det var blot navne, hun fremstammede, og blandt disse navne lød også, som Henri havde bedt hende om, Samuels og Jennys.

Og derpå gav hun sig, modigere og besjælet af en større tillid end nogensinde før, atter i færd med sin brudekjole.

Dagene vedblev at rinde hen og fulgte efter hinanden med ensformig regelmæssighed, uden at bringe noget nyt. Dette uventede, dette lykkelige brev havde givet Cécile håb om, at en eller anden lignende begivenhed skulle bringe hende nye efterretninger fra hendes elskede; men denne begivenhed var, som Henri havde antydet i brevet, et af disse sjældne, lykkelige tilfælde, som ingen kan beregne, og som aldrig indfinder sig to gange på den samme rejse.

Imidlertid havde store tildragelse fundet sted i Frankrig: Republikken var gået over til et kejserdømme; Bonaparte var blevet til Napoleon den Første; det forfærdede Europa havde betragtet dette sælsomme syn, uden så meget som at opløfte en stemme til protest. Alt syntes at sikre det nyfødte dynasti en lang varighed; de personer, der omgav de nys udkårede, var rige, glimrende, lykkelige. Når Cécile, som det ofte skete, så disse strålende herrer, denne elegante adel, som dels bestod af gamle familier, dels af parvenuer, ride og køre forbi hendes vinduer, tænkte hun vel med et suk: "Se, således ville Henri være ... således ville også jeg være, hvis vi havde ladet

begivenhederne gå deres gang." ... Men så mindedes hun pludselig det blod, der endnu ikke var blevet tørt efter mordet på hertugen af Enghien i fæstningsgraven ved Vincennes, og tilføjede med et nyt suk: "Samvittigheden tager ikke fejl ... vi har handlet rigtigt."

Der gik en måned; nu begyndte Cécile at blive utålmodigere i sin venten. En uge forløb efter denne måned ... ingen efterretninger! Fire dage gik hen efter denne uge, den ene langsommere end den anden, endelig om morgenen på den femte dag, lød det ryk i klokkestrengen, som hun havde imødeset med så megen længsel, og som hun kendte så godt, sig atter høre. Cécile fløj til døren. Der var brev fra Henri.

Vi vil, som hidtil gøre læseren bekendt med denne nye skrivelse.

> "Kære Cécile!
>
> Først og fremmest, inden jeg taler om andet – vor lykke er den samme.
>
> Jeg er ankommet til Guadeloupe efter en temmelig lang overrejse; men det var vindstille og ikke storm, der voldte denne forsinkelse. Jeg har fundet min onkel, som er den herligste, fortræffeligste mand under solen, og som blev så henrykt over at se mig indlemmet i, hvad han kalder sit regiment, at han øjeblikkelig forsikrede mig, om, at jeg kunne betragte mig som hans arving.
>
> Og i forbigående må jeg bemærke, kære Cécile, at han er uhyre rig.
>
> Men da enhver god ting har sin slemme side, har den værdige mand erklæret, at han ved synet af mig følte sig betaget af en så heftig kærlighed til mig, at han under intet

som helst påskud vil lade mig rejse herfra førend om to måneder. I førstningen følte jeg mig fristet til at fortælle ham, at jeg hellere ville renoncere på arven end underkaste mig sådanne betingelser. Men jeg har betænkt, min elskede, at der næsten vil hengå lige så lang tid, inden mit lille varelager kan blive solgt. Desuden har kaptajnen på *Anna-Bell* gjort mig opmærksom på, at han under ingen omstændigheder vil kunne vente at få sin ladning komplet før om to måneder, og jeg er altså tvunget til at føje mig i, hvad der ikke kan undgås.

For to måneder er jeg fængslet til Pointe à Pitre, kære Cécile. Lykkeligvis går der et fartøj under sejl i morgen, og det skal bringe dig efterretning fra den stakkels landflygtige lykkejæger, som elsker dig, Cécile, højere end nogen menneskelig tanke kan udtrykke.

Jeg har været oprigtig mod min onkel og fortalt ham det hele. I begyndelsen rynkede han panden, da han hørte, at du ikke er af handelsfamilie; men da jeg skildrede ham alle dine fuldkommenheder, og da jeg forsikrede ham om, at du, af kærlighed til mig, også ville holde lidt af ham, trøstede han sig over det uheld, at du var af god, gammel og glimrende adel. Den kære onkel! Man må tilstå, kære Cécile, at han med al sin higen efter udelukkende at bevare udseendet af forretningsmand, er det personificerede aristokrati, både i holdning og tale. Han er samvittighedsfuld i at omtale og tiltale rangspersoner uden at tilføje deres titler, men man hører ham ofte at sætte et *de*foran folks navne, der ingen titler har.

Hvilken herlig, grandios, imponerende natur herovre, kære Cécile! Og hvor ville jeg ikke føle mig lykke, hvis jeg kunne beundre den i dit selskab! Hvor ville vore tanker ikke tabe sig i udstrækningen af dette uendelige hav! Og hvor ville vort blik ikke tabe sig i denne blå himmel, der er så ren og klar, at øjet synes at måtte trænge lige op til Guds trone!

Uheldigvis er hele denne natur dig aldeles fremme, Cécile. Du kender ikke disse planter; du kender ikke disse blomster; du kender ikke disse frugter; og de kender ikke dig. Forleden dag sprang jeg højt i vejret af glæde, da jeg fik øje på en nyudsprunget rose; den mindede mig om Hendon, om din *cottage*, om din have og om din moders grav.

Hvilken frygtelig og på den anden side hvilken kostelig gave er ikke hukommelsen! På et eneste sekund har jeg tilbagelagt atten hundrede mile og sidder nu i al mag og ro ved din side i det lille lysthus i haven, og omfatter den med mit blik i alle dens enkelte dele, lige fra dine smukke veninder, roserne, liljerne, tulipanerne, anemonerne og violerne, til den beskedne grønsvær, hvor de muntre bogfinger, de livlige stillidser og de uforskammede, fripostige spurve hoppede omkring for at oppikke de korn, du hver dag trakterede dem med.

Jeg ved ikke, hvad det kommer af, Cécile; men i dag er mit hjerte fuldt af håb og glæde; alt er så smukt her; alt er så mægtigt, træerne i deres vegetation og menneskene i deres livsfylde, at mine evige tvivl begynder at forlade mig, og mit hjerte, som så længe har været smerteligt

sammenkrympet, udvider sig atter og banker frit og glad som før.

Se, nu har jeg skrevet en hel mængde linjer uden at sige, at jeg elsker dig, Cécile! men jeg frygter for at gentage de for ofte. Hvis jeg derimod fortalte dig det mundtlig, tror jeg, at udtrykket i mine øjne, at tonen i min stemme ville være så mægtige advokater for mine evige gentagelser, at du ville tilgive mig dem.

Min onkel træder ind til mig i dette øjeblik og vil absolut have mig med ud for at vise mig sine plantager. Jeg vægrer mig. Men han erklærer, at de en gang i tiden vil blive dine, og denne grund bestemmer mig til at forlade dig for en time eller to. På gensyn, Cécile!"

"Ved du, min elskede, hvad vi vil gøre, hvis du skulle få i sinde at bo på Guadeloupe? Vi vil tage en tegning af din lille *cottage*, en plan af din lille *cottage*, en plan af din lille have; vi vil medtage frø til alle de blomster, du opelskede i England, og midt i min onkels bolig vil vi atter fremtrylle dit paradis i Hendon.

Jeg tilbringer mit liv med at lægge planer, med at bygge kortslotte, samt med at bede Gud om, at han ikke vil puste til mine bygninger, til mine drømme, førend de har fået tid til at blive virkelige og da efter mange, mange års forløb synke sammen af sig selv.

Lykkeligvis er jeg næsten altid alene, det vil sige sammen med dig, Cécile; du vandrer ved min side; jeg

sladrer med dig; jeg smiler til dig. Ofte er illusionen så stor og bedragerisk, at jeg strækker min hånd ud for at gribe din … men da er det, at du opløser dig som et tågebillede … at du forsvinder som en skygge.

Når det skib, der bringer dig dette brev, er afsejlet, vil jeg rimeligvis ikke få lejlighed til at skrive til dig før om en måned eller seks uger; så længe går der imellem skibene – men om to måneder kommer jeg selv.

O, Cécile! Hvad vil det ikke blive for et saligt øjeblik, når jeg atter får øje på Frankrigs kyster, når jeg kommer til Paris, når jeg kommer ind i Rue du Coq, når jeg flyver op ad trapperne, når jeg ringer på din klokke, når jeg omfavner dine knæ! … Min Gud! Hvorledes skal jeg kunne udholde denne lykke uden at gå fra min forstand!

Farvel, Cécile! Således kunne jeg blive ved at skrive til evig tid! Og hvorfor skriver jeg? Blot for at atter og atter at sige og gentage det samme. Farvel, Cécile! Jeg behøver ikke at bede dig om at tænke på mig; det er umuligt, at jeg er den eneste, der elsker, som *jeg* elsker. Farvel, Cécile! Bed – bed for min tilbagekomst; for det er ene og alene dine bønner – det er jeg overbevist om – jeg skylder denne uafbrudt lykkelige kæde af begivenheder … så uafbrudt, Cécile, at jeg, som jeg vel allerede har sagt dig tyve gange, forfærdes over så megen lykke.

Farvel, Cécile! Jeg giver en skøn, gylden sky, der glimrer som en engels vogn, det hverv at overbringe dig alle mine minder; der svæver hen i retningen af Frankrig gennem en æter, om hvis klarhed man intet begreb har i vort klima. Se – den folder sig ud og antager skikkelsen af en ørn med

udbredte vinger, for at flyve hurtigere af sted! Tak, min skønne sky, tak! Hils hende i forbigående og sig hende, at jeg elsker hende!

Farvel! Jeg ville ikke kunne rive mig løs fra dig, hvis ikke troede det … og Gud ved, hvad jeg ville udsætte mig … derfor, at du i fremtiden ville nære en lige så stor frygt for ankomsten af mine uendelige breve, som *jeg* nærer længsel efter en linje, et ord, en stavelse fra dig.

Endnu en gang farvel! Endnu en gang: jeg elsker dig! Farvel, farvel!

Din

Henri."

Så langt dette brev end var, forekom det dog Cécile alt for kortfattet, hun læste og gennemlæste det atter hele dagen igennem, indtil hun endelig kunne det udenad ligesom de andre. Det stakkels barn havde nemlig for skik, mens hun arbejdede på sin skønne bryllupskjole, at forehviske sig selv alle sin elskedes ømme forsikringer, men da dette i tidens løb ikke forekom hendes hjerte tilstrækkeligt, hentede hun selve brevene, hvori disse forsikringer stod, for at indprente sig dem endnu fastere ved berøringen af papiret og synet af skriften.

Imidlertid gjorde hendes kjole stedse større fremskridt; det var, som vi tidligere har bemærket, en herlig guirlande af broderier, der slyngede sig rundt om kanten for neden og gik op foran lige til bæltet, hvor den delte sig i forskellige grene, der dels snoede sig op ad korsettet, dels forvildede sig lunefuldt omkring ærmerne.

Kjolen var allerede halvt færdig, og da der efter al sandsynlighed ville gå tre-fire måneder hen, inden Henri vendte tilbage, ville den være fiks og færdig ved hans tilbagekomst.

Fra tid til anden erkyndigede marquisen sig om nyheder fra den rejsende, men i en tone, hvori hun ville have erkyndiget sig om en fremmed. Marquisen havde ikke drømt om dette giftermål af forkærlighed for Henri, men af aversion mod Eduard. Hun ville ikke se sin datterdatter gift med en kommis i et bankierhus … deri stak det.

Imidlertid randt den ene dag efter den anden: Cécile vidste, at intet skib ville afgå fra Guadeloupe førend om seks uger. Det havde, som læseren vil erindre, Henri udtrykkelig erklæret i sit brev. Hun ventede derfor tålmodigt i de seks uger, men da disse var forløbet, og to til, begyndte hun at blive urolig. Endelig modtog hun en morgenstund, med den samme sitrende lykke, med de samme udbrud af salig glæde som hidtil, følgende nye brev:

> Jeg rejser, kære Cécile! Jeg rejser.
>
> Det skib, der overbringer dig dette brev, vil kun vinde otte dages forspring for mig, og da *Anna-Bell* er bekendt som en udmærket sejler, vil jeg måske indtræffe på samme tid som brevet eller endnu før. Forstår du, Cécile? Jeg rejser … og rejser som en rig mand. Jeg har haft en gevinst på hundrede procent på mit lille varelager, og du kan nok vide, at jeg ikke har spildt et øjeblik, inden jeg fik sendt hr. Duval de halvtredsindstyve tusinde francs tilbage, som han var så god at låne mig. Jeg har altså halvtreds tusinde i behold, og min onkel har givet mig en ladning, som vel kan

være sin tønde guld værd. Ja, endnu mere … han har foræret mig hundrede tusinde francs i bryllupsgave.

Min elskede! Fatter du den rus, hvori jeg vugger mig? Jeg ophører ikke at spørge kaptajnen hver dag og flere gange om dagen, om jeg kan lide på, at afrejsen vil gå for sig den 8. marts – for den 8. marts tager vi herfra, Cécile.

Han smiler og siger Ja … han mener, at hvis vinden ikke bliver kontrær, er afrejsen uigenkaldeligt fastsat til den 8. marts; men på denne tid af året oplever man yderst sjældent et vindstille, og jeg håber derfor, at intet skal lægge os hindringer i vejen.

Min Gud! Min Gud! Det er altså sandt, at jeg skal gense hende, gense min Cécile, min elskede, min skytsånd! Det er altså sandt, at hele min frygt var tåbelig; det er altså sandt, at din godhed ikke vil blive træt, og at den lykke, der hidtil har fulgt mig, kun var et forvarsel om den, der skulle ledsage mig til Frankrig!

Gud! Du er god, du er stor, du er miskundelig; jeg takker dig!

Eller rettere … ikke sandt … det er hende, der beder – det er hende, der våger – det er hende, der har fortjent denne lykke både til sig selv og til mig?

For resten har jeg en broder i glæde og lykke: Samuel, den stakkels Samuel … du husker jo nok, Cécile, den unge styrmand, jeg har skrevet til dig om. For at blive lykkelig, manglede han blot nogle hundrede francs, ligesom vi manglede nogle tusinde. Begriber du, Cécile, at jeg har skabt et menneskes lykke med tusinde daler? Jeg har foræret ham dem i dit navn, og når han kommer tilbage til

Gravesend, vil han ægte sin Jenny, og hvis hans første bar bliver en dreng, vil han kalde ham Henri; bliver det en pige; skal hun hedde Cécile.

Otte dage! Hvor otte dage kan være lange, når de som disse skal tilbringes med venten, uden at jeg kommer dig et skridt nærmere! På et skib eller i en vogn, hvor man viftes fremad af vindens vinger eller trækkes af gode heste, føler man dog, at man bevæger sig, at man gør fremskridt, at man nærmer sig. Der ligger en trøst i bevægelse. Vor moder vugger os, mens vi er små. I sandhed, jeg tror næsten, at jeg ville foretrække at være fjorten dage længere på søen, hvis jeg kunne begive mig afsted øjeblikkelig.

Derfor betænker jeg mig næsten ved at sende dig dette brev, Cécile. Hvis du elsker mig så højt, som jeg elsker dig – hvilket jeg frygter for er en umulighed – og vort fartøj skulle blive opholdt i en uge, i en måned, af modvind eller en anden sørgelig hindring, hvor pinefuldt må dit liv da ikke blive under denne uophørlige venten! ... Tanken om, at du venter mig, Cécile, at du atter skal forenes med mig, og at jeg ikke kan fremskynde dette møde, at jeg ikke kan formindske den afstand, der skiller os ad, idet jeg iler din favn i møde ... o, jeg føler, at det for *mig* ville være en frygtelig, en uhørt en utålelig ve ... og dog har jeg ikke mod til at tilbageholde det råb: Jeg kommer, Cécile! Jeg kommer! ... Vent mig!

Ja, vent mig, min forgudede pige; ja, jeg kommer, jeg iler; vent mig – jeg er der – jeg er i din nærhed – jeg ligger for dine fødder; sig mig, at du elsker mig, Cécile! *Jeg* elsker dig så ubegrænset!

Intet farvel mere, Cécile! Om otte dage rejser jeg. På gensyn, Cécile! På snarligt gensyn! Du kan vente mig hvert øjeblik. Endnu en gang, Cécile: Jeg kommer.

22. Brudekjolen

Man kan let tænke sig, hvilket indtryk et sådant brev måtte frembringe på den unge pige. Hun sank på knæ for krucifikset; og da hun havde endt sin bøn, da hun havde opsendt sit takoffer, ilede hun ind til marquisen, for at forkynde hende den glade nyhed. Men marquisen var netop i færd med at læse en ny roman, hvis opdigtede kærlighedshistorie interesserede hende ganske anderledes end hendes datterdatters virkelige; imidlertid ønskede hun Cécile oprigtigt til lykke, idet hun kyssede hende på panden.

"Nuvel, mit barn," sagde hun til hende, "du indser vist nu, at din stakkels moder ikke var ved sin fulde fornuft, da hun faldt på den forkerte plan at træde i forbindelse med familien Duval, og at jeg alene havde ret? ... Det er altså mig alene, du skylder din lykke – glem aldrig det, mit barn!"

Cécile begav sig tilbage til sit værelse med et beklemt hjerte. Denne bebrejdelse mod hendes moder i et øjeblik, da hun følte sig så lykkelig, vibrerede i dybet af hendes sjæl. Første gang havde hun knælet for at takke Gud; anden gang knælede hun for at bede sin moder om tilgivelse.

Derpå gennemlæste hun sit brev på ny en halv snes gange og tog nu atter fat på sin brudekjole.

Man fristedes til at tro, at det stakkels barn havde beregnet sit arbejde efter Henris tilbagekomst, og at hun ville fuldende sin kjole på samme tid som hun skulle forenes med sin elskede, for nu var der næppe otte dages arbejde tilbage. I øvrigt skulle

der henrinde næsten ni måneder mellem den første og den sidste blomst i dette henrivende mønster.

Men med hvilket liv, hvilken glæde, hvilken lykke arbejdede hun ikke nu! Hvor fik blomsterne ikke sjæl under hendes kunstsnilde fingre!

Ak ja, Henri havde ret … timerne forekom den stakkels Cécile utåleligt lange; men de randt dog hen; aftenen indfandt sig, natten faldt på; Cécile kunne næppe sove. Enhver vogn, der rullede forbi vinduerne, fik hende til at fare op fra lejet. Henri havde jo skrevet, at *Anna-Bell* var en udmærket sejler, og at han måske ville indtræffe på samme tid som sit brev? … Men det var dog for meget forlangt; Henri havde forudset det: der kunne indløbe hindringer. Otte dage måtte hun i det mindste finde sig i at vente: det var ufornuftigt af hende at håbe således. Cécile gentog ofte for sig selv, at det var dårskab at håbe … og dog håbede hun …

Og dog ilede hun hen til trappen ved enhver lyd, der lod sig høre i huset … dog ilede hun hen til vinduet ved enhver støj, der lod sig høre på gaden.

Næste dag forløb på samme måde, den derpå følgende ligeledes ja, hele ugen; men den ottende dag, den, på hvilken hun var blevet enig med sig selv om, at hendes venten skulle ophøre, tilbragte hun på pinebænken.

Allerede den foregående dags aften var Cécile blevet færdig med sin brudekjole: Den sidste blomst var nu sprunget ud under hendes fingre, yndig og strålende.

Den ottende dag randt hen som de andre. Lige fra klokken to om eftermiddagen til mørket faldt på, sad Cécile ved sit vindue med blikket fæstet på hjørnet af St. Honorégaden, om hvilket

hun hvert øjeblik håbede at se den cabriolet dreje ind i Rue du Coq, der skulle bringe hende Henri, ligesom hun havde set den cabriolet forsvinde om samme hjørne, der førte ham bort.

Ifølge et af disse sælsomme mysterier, der beviser, at tiden ikke består som noget reelt og kun er et tomt ord, forekom det Cécile, at alle de måneder, hvori hun havde ventet på Henri, var forsvundet af forgangenheden; det var, som om han havde forladt hende den foregående aften, og at hun om natten havde haft en drøm, der foregøglede hende noget om hans lange rejse.

Aftenen kom, mørket fortættede sig. Men da vejret var smukt, tilbragte Cécile hele natten ved sit vindue. Dagen begyndte at bryde frem i øst; og træt af den lange vågen, grædefærdig og med et sammenkrympet hjerte bestemte Cécile sig endelig til at gå til hvile.

Hendes søvn var kort og urolig; hvert øjeblik fo'r hun op af sin slummer i den tro, at nogen havde ringet på klokken. Dagen forløb i den samme feberagtige spænding som natten.

Men nu prøvede hun på at tale sin kærlighed til rette, hun søgte at åbne sine øjne for den sandhed, at de to skibe dog ikke havde kunnet følge hinanden med den metodiske regelmæssighed, hun var tåbelig nok til at fordre; *Anna-Bell* kunne jo være blevet forsinket i afrejsens øjeblik af en eller anden omstændighed, et af disse havblik, der er så hyppige mellem vendekredsene, kunne jo have forhalet dens fart … kort sagt, hun pålagde sig selv tre dage, i hvilke hun ingen ret havde til at vente Henri, men hvad skulle hun bestille i disse tre dage?

Den stakkels Cécile tog atter fat på sin brudekjole og gav sig til at brodere en ny buket i hvert hjørne af mønstret.

De tre dage forløb, efter dem fire andre, efter dem en hel uge: de fire buketter var færdige.

Fjorten dage var allerede henrundne efter det sandsynlige tidspunkt for Henris tilbagekomst, Cécile var nu ikke længere blot utålmodig, hun var urolig og bekymret.

Nu begyndte alle de drømme, der udspringer af en oprørt indbildningskraft, at martre hendes syge sjæl; dette uhyre hav, hvis dumpe susen havde gjort et så dybt indtryk på hende i Boulogne, dette brølende hav med sine luner, sine storme, sine orkaner … hvor havde det gjort af *Anna-Bell* og Henri?

Det var skrækkelige dage for Cécile, tilbragte i en nagende uro og venten; men nætterne var endnu frygteligere end dagene. Denne uophørlige tanke, som vedblev at dvæle i hendes ånd, men som hendes fornuft dog bekæmpede i vågen tilstand, voksede om natten som et spøgelse og opfyldte hendes søvn med fantastiske syner. Næppe var hun slumret ind, førend snart hendes moder og snart Henri viste sig for hende, og nu begyndte en række smertelige, vilde, gribende scener, der ledte til en opvågnen fuld af rædsel, hulken og tårer.

Der var nu gået over en måned hen efter modtagelsen af Henris brev.

For at adsprede sig, tog Cécile sin tilflugt til sin stakkels brudekjole, hun besluttede at beså bunden med buketter lig dem, hun allerede havde broderet i de fire hjørner.

Der indfandt sig nu en anden bekymring, der kun tjente til at gøre den første endnu tungere: marquisen vedblev at tilbringe sit liv i en egoistisk sorgløshed. En dag åbnede Cécile sekretæren, hvori alt, hvad hun og hendes bedstemoder ejede, befandt sig: Der lå femten hundrede francs i skuffen.

Hun ilede ind til marquisen og skildrede hende i så skånsomme udtryk som muligt, anledningen til sin frygt.

"Du kan være rolig," mente marquisen, "disse penge vil strække til en tre à fire måneder ... og inden den tid vil Henri være her."

Cécile åbnede læberne for at spørge:

"Og hvis han nu ikke kommer inden den tid?"

Men ordene døde på hendes tunge, det tilkom ikke hende, syntes hun, at tvivle således om Guds barmhjertighed, det forekom hende, at hun ville fortjene sin skæbne, hvis hun tvivlede. Hun vendte derfor tilbage til sit kammer, lidt opmuntret af sin bedstemoders overbevisning.

Og oprigtig talt – hvorfor skulle Henri ikke komme igen? Der var jo ikke forløbet så lang tid endnu, at hun turde begynde at fortvivle. Henris ankomst trak sig nogle uger i langdrag – det var det hele. Hvad han havde frygtet for, kunne være indtruffet: *Anna-Bell* var formodentlig ikke afgået på den bestemte dag. Henri var på vej, Henri lå måske i en engelsk havn; Henri steg måske i dette øjeblik i land på den franske kyst, Henri ville komme, inden det nye arbejde, hun havde foresat sig, var fuldendt, og Cécile, der følte sig besjælet af et øjeblikkeligt mod og af et efemerisk håb, gav sig atter i færd med sin kjole; og nye broderier skabtes under hendes nål, som om det var en fes.

Således henrandt tre måneder. Alle buketterne var færdige, kjolen var et underværk. De, der så den, mente, at den var alt for smuk til en dødelig kvinde, og at den fortjente at tilhøre Vor Frue i Lüttich, i Loretto eller på bjerget Carmel.

Cécile påbegyndte nu en række enkelte blomster mellem de store buketter.

En morgen trådte – hvad der ellers aldrig skete – mademoiselle Aspasie ind i den unge piges kammer.

"Hvad vil De, Aspasie?" spurgte Cécile. "Er der noget i vejen med min bedstemoder?"

"Nej, Gud være lovet, frøken; men der er ikke flere penge i sekretæren, og jeg ville spørge frøkenen om, hvor jeg skal tage dem fra?"

En kold sved trængte sig ud af Céciles pande. Det øjeblik, hun frygtede for, var kommet.

"Det er godt," sagde hun, "jeg skal tale med min bedstemoder om det."

Cécile trådte ind i marquisens værelse.

"Nuvel, bedstemoder," sagde hun, "hvad jeg forudså, er indtruffet."

"Hvad mener du, min engel?" spurgte marquisen.

"Vor lille skat er udtømt, og Henri er endnu ikke kommet tilbage."

"O, han vil komme, barn … han vil komme …"

"Men indtil han kommer, bedstemoder … hvad skal vi gribe til så længe?"

Marquisen lod blikket synke ned på sin hånd. Hun bar en lille oval medaljon, indfattet i diamanter, på sin lillefinger.

"Ak!" sagde hun og udstødte et suk, "det vil gøre mig inderlig ondt at skille mig ved denne ring … men hvis det må så være …"

"Du behøver ikke at skille dig ved andet end diamanterne, bedstemoder," svarede Cécile. "der kan sættes en guldkant i stedet – og ringen vil du beholde."

Marquisen udstødte et nyt suk, som beviste, at hendes hjerte hang mindst lige så fast ved diamanterne som ved medaljonen,

men hun ytrede intet mere og rakte Cécile ringen.

Den unge pige kunne ikke betro nogen anden det hverv at sælge det smykke, marquisen havde leveret hende. Det ville være det samme som at åbne hendes fortroliges øjne for den ruin, der forestod, og det var en hemmelighed, hvori Cécile hellere ville indvi enhver anden end netop mademoiselle Aspasie.

Cécile henvendte sig derfor selv til en juveler og bragte otte hundrede francs med sig tilbage – den pris, købmanden anslog indfatningen til. Denne erholdt med det samme den kommission at foranstalte en guldrand anbragt på ringen i stedet for diamanterne.

Fra dette øjeblik af begreb Cécile, at der foruden den ulykke, at Henri ikke kom tilbage, eksisterede en anden. Mod den ene var hun afmægtig, men mod den anden ville hun væbne sig. Tre dage efter, da hun gik ud for at hente marquisens ring, tog hun sine broderimønstre med sig, og da købmanden havde vakt hendes tillid ved sin ærlige mine, viste hun ham disse tegninger og spurgte ham, om han ikke kendte en eller anden modehandler, hos hvem hun kunne få sit talent anbragt. Juveleren kaldte på sin kone. Denne kom, beundrede de skønne mønstre og lovede at tale om det til en af sine bekendte. Tre dage efter indløb et gunstigt svar. Cécile blev sat i stand til at tjene fem-seks francs om dagen.

Da dette var bragt i orden, blev den stakkels unge pige roligere, og hendes tanke vendte nu udelukkende tilbage til Henri. Den ene dag gik og den anden, og man erholdt ingen efterretning; der var nu næsten gået fire måneder, siden Henri skrev. Cécile smilede ikke mere. Cécile græd ikke mere. Cécile

syntes at blive mere og mere kold og ufølsom; hele hendes smerte havde koncentreret sig i hende og fortættede sig om hendes hjerte. Fra tid til anden kunne hun fare sammen endnu, når der blev ringet på den tid, postbuddet havde plejet at komme, men på lyden hørte hun, at det ikke var ham, og sank tilbage i lænestolen, hvorfra hun havde rejst sig halvt op. Hendes evige syssel – en syssel, der næsten var blevet maskinmæssig – var hendes kjole; hele stoffet blev dækket med broderier. Hver dag udfyldte Cécile et nyt mellemrum, hver dag sprang en ny blomst frem under hendes beundringsværdige nål; endnu tre måneder svandt hen på den måde, og ingen efterretning kom for at gengive det stakkels barn hendes glæde eller hendes tårer.

I disse tre måneder blev de penge opbrugt, salget af marquisens ring havde indbragt, men ingen bemærkede det, takket være den ny hjælpekilde, Cécile havde vidst at skaffe sig. Hver uge bragte den unge pige sine tegninger til købmanden, og hver uge udbetalte han hende mellem fyrre og halvtreds francs. Ved hjælp af en streng økonomi var denne sum tilstrækkelig for den lille husholdning, og da Céciles nye arbejde lod hende have tid til overs til broderiet, to eller tre timer om dagen, fortsatte hun at arbejde på sin kjole, for det forekom hende, at så længe hun kunne arbejde, var der dog noget, hvorved hun bandt sig til forgangenheden, og at ikke alt håb var forbi om at gense Henri.

Endelig oprandt det øjeblik, da det blev umuligt at føje noget til; de mindste mellemrum var opfyldt; Céciles brudekjole var færdig.

Hun lagde den en morgen over sine knæ og rystede sørgmodigt på hovedet, idet hun forgæves ledte efter et sted, hvor hun kunne indflette en eller anden lille blomst, en eller anden ubetydelig arabeske. Pludselig ringede det på klokken. Cécile gjorde et spring på sin stol, hun havde genkendt postbuddets særlige greb.

Cécile fløj til døren. Det var ham. Han holdt et brev i hånden, men dette brev bar ikke *hans* underskrift; det var et stort firkantet omslag, forsynet med et ministersegl. Skælvende modtog Cécile brevet.

"Hvad er dette?" spurgte hun med kvalt, næsten uforståelig stemme.

"Det ved jeg ikke," svarede postbuddet, "men jeg ved, at politipræfekten lod os kalde i går alle sammen, for at spørge os, om vi kendte en frøken Cécile de Marsilly. Jeg svarede, at jeg for et par måneder siden havde bragt adskillige breve til en ung dame af dette navn, som boede i St. Honoré, i Rue du Coq nr. 5. Man nedskrev min forklaring, og i morges leverede postmesteren mig dette brev og befalede mig at bringe dem det. Det kommer fra marineministerens bureau, som De ser."

"O, min Gud, min Gud!" stammede Cécile, "hvad mon dette skal betyde?"

"Jeg ønsker, at det må bringe Dem gode efterretninger, mademoiselle," sagde postbuddet, idet han trak sig tilbage.

"Ak!" sukkede Cécile og rystede på hovedet, "jeg venter kun gode efterretninger af én eneste håndskrift, og det er ikke denne."

Postbuddet åbnede døren og forlod værelset.

"Vent! Jeg må jo betale Dem," sagde Cécile.

"Om forladelse, mademoiselle," svarede manden, "brevet er forudbetalt."

Han hilste og gik; Cécile vendte tilbage til sit kammer.

Hun holdt brevet i hånden; hun vovede ikke at åbne det.

Endelig brød Cécile seglet ... og læste følgende:

Ombord i koffardibriggen *Anna-Bell*,
kommanderet af kaptajn John Dickins.

I dag, den 28. i måneden marts, anno 1805, kl. tre om eftermiddagen, på højden af de azoriske øer, på 32 graders bredde og 42 graders vestlig længde, beregnet fra Greenwich.

Da jeg, Edward Thomson, overstyrmand på briggen *Anna-Bell*, var på vagt i bemeldte fartøj, rapporterede anden styrmand, Samuel, at vicomte Charles Henri de Sennones, indskrevet på passagerlisten under nr. 9, netop var afgået ved døden.

Ledsaget af undertegnede, kaptajn John Dickins og William Smith, kandidat i medicinen, begav jeg mig til passagerkahyt nr. 5, hvor vi fandt et lig, i hvilket vi genkendte vicomte Henri de Sennones.

Vidnet Samuel forklarede derpå, at merbemeldte unge mand havde udåndet i hans arme, da klokken manglede fem minutter i tre, og at han (Samuel) da, for at forvisse sig om, at intet liv var tilbage, havde holdt et spejl for hans mund, men da han så, at spejlet forblev klart, havde han ikke næret nogen tvivl om, at den unge mand var død, og var kommet for at underrette os om denne ulykkelige begivenhed.

Da liget blev undersøgt, afgav William Smith, passager ombord, under hvis behandling den syge havde befundet sig, følgende udsagn:

"Jeg erklærer på min sjæl og samvittighed, at vicomte Charles Henri de Sennones er død af den gule feber, hvortil han uden tvivl har bragt spiren med sig, da han forlod Guadeloupe; at det er tre dage siden de første symptomer indfandt sig, og at sygdommen har gjort så hurtige og frygtelige fremskridt, at han, trods alle kunstens bestræbelser, er død i dag, da klokken manglede fem minutter i tre."

Til bekræftelse, hvoraf vi har opsat nærværende dokument, der er blevet ratihaberet og undertegnet af os, skibets kaptajn og overstyrmand, af William Smith, kandidat i medicinen, samt af vidnet Samuel.

Givet ombord på søen. Sted, dag, måned og år *ut supra*.

Undertegnet: *John Dickins*, kaptajn; *Edward Thomson*, overstyrmand, og *William Smith*, cand. med. Hvad vidnet Samuel angår, da har han betegnet sit navn med et kors.

Da Cécile havde læst dette rædselsbudskab til ende, udstødte hun et skrig og styrtede besvimet om på gulvet.

23. Ulykken kommer ikke alene

Da hun kom til sig selv, var mademoiselle Aspasie beskæftiget med at lade hende indånde dunsten af et flygtigt salt. Det skrig, det stakkels barn havde udstødt, var trængt helt ind i marquisens værelse, og denne havde sendt sin selskabsdame ud for at se, hvad der var på færde.

Et øjeblik efter trådte marquisen selv ind, da hun mærkede, at mademoiselle Aspasie blev derinde.

Den ringe sympati uagtet, der herskede mellem de to kvinder, kastede Cécile sig i sin bedstemoders arme, idet hun viste hende det frygtelige dokument, hvis isnende indhold med et eneste slag havde knust alle hendes illusioner, alle hendes forhåbninger.

Dette dokument … det var synet af døden selv, af den kolde, ufølsomme, ubønhørlige død … af døden, blottet for hele den forberedende varsomhed, hvormed Guds godhed eller en skånsom delikatesse plejer at ledsage den.

Derfor kunne Cécile kun uden ophør gentage ordet: Død! … død! … død!

Marquisen stod som forstenet; med et eneste blik havde hun overskuet alt det frygtelige, denne katastrofe havde såvel for hende som for hendes datterdatter.

Hele hendes håb om ro, om velvære, om luksus og magelighed beroede på den unge Henri de Sennones. Det brev, han havde skrevet otte dage før sin afrejse fra Guadeloupe, og hvori han havde underrettet sin brud om sin formues tilstand, havde tjent marquisens spekulationer til basis. Nu var alt forbi;

Henri var død, diamanterne solgt, den ulykkelige families hjælpekilder udtømte … og der var intet, aldeles intet tilbage – navnlig i marquisens øjne, for denne var aldeles uvidende om, at hele familien i de sidste tre eller fire måneder ikke havde levet af andet end Céciles arbejde. Mademoiselle Aspasie var den eneste, der havde bemærket det, for hun havde allerede to eller tre gange ytret det ønske for sin herskerinde at trække sig tilbage til landet, idet hun støttede sit ønske på den bevæggrund, at hendes svækkede sundhed nu havde mere hvile behov end hidtil.

Marquisens smerte var derfor langt større end Cécile havde anet, for Cécile kunne ikke læse de virkelige grunde til denne smerte i sin verdslige bedstemoders indre.

Det var et gode for det stakkels barn, for da hun så sin bedstemoder vakle, samlede hun kraft nok til at støtte hende. Marquisen var kommet ind i nattøj; man førte hende tilbage til hendes værelse, og hun lagde sig atter til sengs.

Imidlertid kunne Cécile ikke lade sig nøje med denne kolde beretning om hendes kærligheds død; hun ville kende de enkelte omstændigheder, hun ville vide, hvorledes dette brev havde fundet vej til hende. Kort sagt, det gik det stakkels barn som enhver, der rammes af et uventet slag – hun tvivlede endnu og ville have forvisning om sin smerte.

Brevet var forsynet med marineministerens stempel. Den naturlige tanke faldt hende ind, at henvende sig til dette kontor for at erholde de oplysninger, hun ønskede. Hun anbefalede sin bedstemoder til mademoiselle Aspasies varetægt, kastede et slør over sin hat, greb det skæbnesvangre brev, besteg en fiaker og gav kusken ordre til at køre til marineministerens kontor.

Da hun kom til porten, viste hun portneren sit brev og spurgte ham, fra hvilket bureau det var udfærdiget. Manden svarede, at det var udgået fra sekretariatet.

Cécile gik op ad trappen til sekretariatet og forlangte den embedsmand i tale, der havde skrevet dette brev.

Han var ikke kommet endnu; hun tog plads på en stol og ventede.

Endelig kom han. Sælsomt nok havde Cécile ikke fældet en eneste tåre, siden hun genvandt sin bevidsthed.

Embedsmanden fortalte hende, at dette dokument var kommet fra Plymouth, hvor *Anna-Bell* havde kastet anker efter sin hjemkomst fra Guadeloupe, og at det kun var ledsaget af følgende indledning:

> "Da vicomte Charles Henri de Sennones er død om bord på briggen *Anna-Bell* den 28. marts 1805, og ikke for øjeblikket, så vidt vides, har nogen pårørende i England, anmoder vi den franske regering om at kundgøre hans død for mademoiselle Cécile de Marsilly, hvem han oftere har omtalt som sin trolovede brud for styrmanden Samuel. Denne Cécile de Marsilly må, efter al sandsynlighed, opholde sig i Frankrig.
>
> Hermed følger det dokument, der attesterer hans død."

Cécile lyttede til disse enkelte omstændigheder med et knust hjerte, men med tørre øjne. Man fristedes til at tro, at hendes tårekilder var udtørret, eller rettere, at hendes tårer randt indvendig.

Det eneste, hun spurgte om, var, om man kunne sige hende, hvad der var blevet af liget.

Embedsmanden svarede hende, at når en passager eller en mand af besætningen døde om bord på et fartøj, tog man aldrig liget med til land, men kastede det uden videre i søen.

Der gik et lyn forbi Céciles sjæl, og ved skinnet af dette så hun det oprørte, brusende ocean, der havde vædet hendes fødder den dag, da hun spadserede ved Henris side og arm i arm med ham på strandbredden ved Boulogne,

Cécile takkede manden for den oplysning han havde givet hende og forlod stedet.

Nu stod alt klart for hende: den lange tid, der var hengået efter Henris død, var blevet spildt med at efterspore hendes opholdssted; for resten var disse undersøgelser foretaget på samme måde, som autoriteterne i almindelighed bruger, når de anstiller undersøgelser, de ingen interesse har i. Man havde annonceret efterretningen i bladene, men Cécile læste aldrig bladene; endelig var man faldet på den udvej at kalde postbudene sammen og forhøre sig hos disse. Da var det, at en af disse brave folk havde erklæret, at han for adskillige måneder siden havde bragt breve til en mademoiselle Cécile de Marsilly, der boede i Rue du Coq nr. 5.

Cécile gik hjem, steg op ad trapperne og strakte hånden ud for at ringe, men hun bemærkede, at døren stod på klem. Hun stødte den op, og i den tanke, at mademoiselle Aspasie var gået ind til en eller anden af naboerne, lod hun den blive stående, som hun havde fundet den.

Det første, hun gjorde, var at gå ind til bedstemoderen, for at se, hvorledes hun befandt sig. Marquisen lå i sin seng, med hænderne foldede under hovedet, og sov.

Cécile gik tilbage og ind i sit eget værelse.

Hun gik lige hen til sekretæren, der indeholdt hendes skat, det vil sige, hendes breve fra Henri.

Blandt disse breve udsøgte hun det, han havde tilskrevet hende fra Boulogne og gennemlæste atter følgende linjer:

> Havet er dog noget stort og skønt, når man ser det med en dyb følelse i hjertet! Hvor det dog står i samklang med alle ophøjede tanker! Hvor det på engang husvaler og bedrøver! Hvor det hæver en fra jorden til himlen! Hvor det tolker menneskets usselhed og Guds storhed!
>
> Jeg tror, jeg kunne blive stående til evig tid på denne strandbred, hvor vi har vandret arm i arm, og hvor det syntes mig, at jeg måtte genfinde sporene af din fod i det bløde sand! Mit hjerte udvidede sig ved det syn, der lå udbredt for mine øjne! Jeg elskede dig ikke længere med en rent menneskelig kærlighed; jeg elskede dig som blomsterne elsker solen, når våren atter indfinder sig; som havet i de skønne sommernætter elsker firmamentet; som jorden til enhver tid elsker Gud.
>
> O, Cécile! Herren tilgive mig, hvis det er en hovmodig ugudelighed … men i dette øjeblik trodsede jeg skæbnen! Intet kan adskille os, tænkte jeg, ikke engang døden! … Se, Cécile, alt blandes og smelter sammen i naturen, duft med duft, skyer med skyer, liv med liv … hvorfor skulle da ikke også døden blande sig med døden? Og siden alt frugtbargøres ved blanding, hvorfor skulle da døden, som er en af naturens betingelser, et af evighedens led, en af det uendeliges afstikningspunkter … hvorfor skulle døden alene være gold? Gud ville ikke have skabt den, hvis den blot var bestemt til at tjene ham som

ødelæggelsesredskab ... hvis den ikke var bestemt til, idet den isolerede legemerne fra hinanden, at forene sjælene.

Altså ville døden selv, kære Cécile, ikke formå at skille os ad; for Skriften siger, at Herren har besejret døden.

Og derfor på gensyn, Cécile ... og ikke farvel! På gensyn! ... måske endnu i denne, men sikkert i den anden verden!

"Ja, ja, min stakkels Henri," hviskede Cécile. "Ja, du har ret ... på gensyn ... ganske sikkert!"

I dette øjeblik hørte hun et lydeligt skrig. Det kom fra marquisens kammer.

Hun ilede ud og mødte mademoiselle Aspasie i korridoren. Denne ville netop have været ind til hende.

"Hvad er der på færde? Hvad er der sket?" udbrød Cécile.

Selskabsdamen svarede ikke. Hun var bleg som et lig, og ordene døde på hendes læber.

Uden at opholde sig efter svar, ilede Cécile ind i bedstemoderens værelse.

Marquisens hoved var gledet ned af puden og lå bøjet over den ene skulder. Armene hang udenfor sengen.

"Bedstemoder!" råbte Cécile og greb den nedhængende hånd. "Bedstemoder!"

Marquisens hånd var kold.

Cécile tog sin bedstemoders hoved mellem sine hænder og lagde det til rette på puden, idet hun omfavnede hende flere gange og besvor hende at svare, men alt var forgæves; marquisen var stum. Hun havde ophørt at leve.

Mens mademoiselle Aspasie havde forladt værelset et øjeblik, var hun blevet ramt af et apoplektisk slag.

Alt var allerede forbi, da Cécile trådte ind til hende ved sin hjemkomst fra marineministeriet.

Cécile havde troet, at hun sov: hun var død.

Men død uden smerte, uden at udstøde en eneste klage, uden at gøre en bevægelse; død, som hun havde levet, uden at tænke mere over døden end hun havde tænkt over livet; død i det øjeblik, da hendes tilværelse for første gang truede med at blive tung og måske bitter.

Det er en sælsom sandhed, at når en dobbelt smerte på engang rammer mennesket, skærmer den ene sjælen mod den anden. Et af disse slag ville have knust Cécile; hun rejste sig stærk mod dem begge.

Desuden … måske Henris død havde vakt en eller anden sørgelig plan hos den unge pige, hvis udførelse bedstemoderens død tjente til at fremskynde.

Ved synet af liget erklærede mademoiselle Aspasie, at hendes smerte var så stor og levende, at hun ikke ville blive et øjeblik længere i huset.

Cécile rejste sig fra sin knælende stilling – hun havde opsendt en bøn ved foden af bedstemoderens seng – opgjorde regnskabet med mademoiselle Aspasie og betalte hende hendes løn, idet hun takkede for, hvad ingen penge formår at betale … for den omhu og opmærksomhed, hvormed hun havde syslet om marquisen.

Derpå kaldte hun på den gode kone, der havde besørget hendes lille husholdning, og bad hende om, i forening med værten i huset, at træffe de nødvendige foranstaltninger til marquisens jordefærd. Da Cécile var afholdt af alle i huset, hvor hun ganske vist aldrig talte med et menneske, men hvor hun

blev anset for et mønster på datterlig kærlighed og jomfruelig kyskhed, var enhver villig til og begærlig efter at vise hende alle de tjenester, der stod i deres magt.

Nu vendte Cécile tilbage til sit kammer og åbnede en skuffe.

Hun tog sin brudekjole ud af denne.

Ved synet af den skønne dragt fik hendes længe tilbagetrængte tårer endelig luft. Det var på høje tid; en længere tvang ville have sprængt hendes bryst.

Da hun havde grædt en god time, med den skønne kjole udbredt på sit skød; da hun havde kysset hver buket, hver blomst, hver arabeske; da hun havde løftet den op på begge armene, idet hun stirrede op mod himlen og hviskede: "Henri! Henri!" kastede hun atter sløret over sit hoved og gik ud.

Mademoiselle Aspasies fordring havde udtømt Céciles hele pengebeholdning; for at kunne lade sin bedstemoder begrave og iværksætte den plan, hun havde fattet, havde hun ingen anden udvej tilbage end at sælge sin brudekjole.

Hun ilede til den købmand, der plejede at købe hendes tegninger og udfoldede for hans beundrende blik dette underværk af flid, kunst, smag og tålmodighed, over hvilket hun havde siddet bøjet i henved to år; men allerede ved det første blik på samme erklærede købmanden, at det ikke stod i hans magt at give hende den pris, kjolen var værd, og indskrænkede sig til at opgive hende adressen på flere af sine kunder.

Endnu samme dag gjorde Cécile nogle forsøg; men de var alle frugtesløse.

Næste dag gik hen med bedstemoderens begravelse. Da man stod i den tro, at marquisen, uden at være rig, dog ejede nogen

formue, besørgede værten alle de udlæg og omkostninger, kirketjenesten og begravelsen krævede.

Den følgende dag begav Cécile sig atter på vejen med sin kjole. Vi har set, hvorledes det stakkels barn, efter at have fristet nye afslag, endelig lod sig melde hos Fernande, og hvorledes prins Eugène, rørt af den unge piges vemod og for at tilfredsstille Fernandes ønske, købte den beundringsværdige kjole og endnu samme dag sendte Cécile prisen for samme.

Da den unge pige havde modtaget de tre tusind francs, lod hun værten kalde, likviderede de forskud, han havde lagt ud, betalte ham den løbende termin forud og erklærede derpå, at hun agtede at forlade huset næste dag.

Værten opfordrede hende indstændigt til at sige ham, hvor hun tog hen; men dette afslog Cécile med bestemthed.

Den stakkels pige holdt sit ord; næste morgen forlod hun huset og tog sin skæbnesvangre hemmelighed, med sig.

De personer, der havde kendt Cécile, grublede i nogen tid over denne forsvinden og gjorde den til genstand for deres samtaler. Men lidt efter lidt hørtes hendes navn mindre hyppigt, og da hun aldrig blev set mere, glemte man hende endelig ganske.

24. Slutning

Tre måneder efter de begivenheder, vi netop har omtalt, styrede en smuk koffardibrig mod syden, for at oplede de passatvinde, der blæser mellem vendekredsene, og af disse lade sig vugge til Antillerne.

Denne brig var ingen anden end vor gamle bekendt, *Anna-Bell*.

Det var fjorten dage siden, den havde forladt London, hvor den havde indtaget en ladning til Guadeloupe.

Klokken var ikke langt fra fem om eftermiddagen, da matrosen, der holdt udkig i mærset, lod det råb høre, der altid gør et så dybt indtryk på passagerernes og selv på søfolkenes gemytter:

"Land!"

Dette råb, der trængte ned i hver krog af skibets skrog, bevægede alle de passagerer, der var ombord, til at lade alting ligge og ile op på dækket.

Blandt disse passagerer befandt sig en ung pige på nitten eller tyve år.

Hun nærmede sig andenstyrmand, som ærbødigt tog sin hat af, da han fik øje på hende.

"Har jeg taget fejl, da jeg troede at høre råbet *land*, min gode Samuel?" spurgte hun.

"Nej, frøken Cécile," svarede denne.

"Og dette land hedder?"

"De azoriske øer."

"Endelig!" hviskede den unge pige.

Et melankolsk smil svævede om hendes læber; hendes blik, der havde antaget et forvildet udtryk, idet hun lod det svæve ud over rummet, fæstede sig atter på styrmanden.

"De har lovet mig," vedblev hun, "at vise mig det sted, hvor Henris lig blev kastet i vandet."

"Ja, min frøken, det har jeg; og jeg skal holde mit ord, når øjeblikket kommer."

"Er vi endnu langt fra dette sted?"

"En cirka fyrre engelske mil, antager jeg."

"Vi kan altså håbe at komme forbi stedet om fire eller fem timer?"

"Over selve pletten, min frøken; man skulle tro, at fartøjet kendte sin vej og ikke ville fjerne sig ti skridt til siden."

"Og De er vis på at De ikke vil tage fejl?"

"Så vis som jeg står her, min frøken; den første ø dannede en vinkel med den anden ... og da nætterne er klare og lyse, kan De være ganske rolig; jeg vil kunne betegne Dem den nøjagtige plet."

"Så er alt godt, Samuel," svarede den unge pige. "Vil De have den godhed at kalde på mig en halv time førend vi kommer dertil."

"Det lover jeg Dem," svarede sømanden.

Den unge pige hilste Samuel med en hovedbøjning, steg atter ned af agtertrappen og trådte ind i sit kammer nr. 5, hvor hun lukkede sig inde.

En time efter at hun havde forladt dækket, ringede klokken til middagsbordet; alle passagererne begav sig ned i spiseværelset; kun Cécile viste sig ikke. Men da det overhovedet var en sjældenhed at se hende ved bordet, lagde man ikke

mærke til hendes fraværelse; kaptajnen lod hende blot spørge, om hun ønskede man skulle rette an i hendes kammer; men hun svarede, at hun intet ville nyde.

Fartøjet vedblev at svæve afsted med vinden agterind og med en fart af henved ti knob i timen. Azorerne trådte mere og mere tydeligt frem i horisonten. Passagererne havde samlet sig på dækket og nød aftenens friskhed med øjnene fæstede på det skønne arkipelag, der lå for dem i en fire-fem miles afstand. Kaptajnen, John Dickins, og overstyrmanden, Edward Thomson, gik frem og tilbage på dækket og talte sammen; Samuel stod til rors. Fra tid til anden fæstede de to officerer deres blik på ham; endelig nærmede de sig og blev stående foran ham.

"Det er jo hende, Samuel," sagde kaptajnen. "Er det ikke?"

"Hende, som hr. Henri talte til mig om?"

"Ja ... og som han kaldte Cécile?"

"Jo, hr. kaptajn, det er netop hende."

"Ser du, Edward?" sagde John Dickins, "jeg har anet det lige fra den første dag af."

"Hvad vil hun på Guadeloupe?"

"Det skal jeg lade være usagt," svarede Samuel. "Men De ved jo, at hr. Henri havde en onkel dér, som er millionær ... ham vil hun formodentlig besøge."

Og de to officerer fortsatte deres gang og deres samtale, som de havde afbrudt for at henvende det spørgsmål til Samuel, vi netop har omtalt.

Imidlertid brød aftenen frem; man serverede te på dækket. Man sendte bud ned til Cécile, for at høre, om hun ønskede at

komme op; men også denne gang svarede hun Nej; hun ville intet nyde.

Natten faldt på med den pludselige overgang, der er ejendommelig for disse breddegrader; klokken otte var det korte tusmørke forbi; klokken ni havde alle passagererne trukket sig tilbage til deres køjer; der blev ingen anden tilbage på dækket end rorgængeren og det vagthavende mandskab. Briggen slørede afsted for alle de læsejl, der kunne trække på fokkemasten.

Klokken halv ti steg månen op bag Azorerne og oplyste natten lige så klart som solen oplyser en af vore tågede dage i norden; øerne aftegnede sig med skarpe, tydelige omrids i horisonten.

Man nærmede sig det sted, hvor Henris lig var kastet i søen. Samuel holdt sit løfte og lod Cécile kalde.

I næste øjeblik stod Cécile på dækket. Hun havde forandret sit toilette; hun var klædt i hvidt og bar et brudeslør på hovedet.

Hun tog en taburet og satte sig ved siden af rorgængeren.

Samuel betragtede hende med forundring: denne hvide kjole, denne unyttige pynt, hvorpå man dog kunne se at den unge pige havde anvendt hele sin omhu, gjorde et sælsomt indtryk på sømanden.

"Vi er altså nær, Samuel?" spurgte Cécile.

"Ja, frøken," svarede rorgængeren, "om en halv time vil vi være der."

"Og du vil genkende stedet?"

"Det kan De være rolig for ... lige så godt som om jeg havde taget højden med kaptajnens instrumenter!"

"Jeg har aldrig spurgt dig om de enkelte omstændigheder ved hans sidste øjeblik, Samuel; men nu ... i aften ... ønskede jeg gerne at vide, hvorledes han døde."

"Hvorfor tale bestandig om ting, der volder Dem smerte, frøken Cécile? ... De vil hade mig til sidst, er jeg vis på."

"Hvis Jenny var død, Samuel, og død langt fra dig ... ville du da ikke ønske at kende alle de enkelte omstændigheder ved hendes død? Og ville du ikke netop føle dig erkendtlig mod den, der skildrede dig dem?"

"Det er sandt, min frøken ... det har De fuldkommen ret i ... jeg tror netop, det ville trøste mig, hvis noget kunne."

"Du ser altså, Samuel, at det ville være grusomt af dig ikke at gøre, hvad jeg beder dig om."

"Ja ... jeg vægrer mig heller ikke, min frøken. De skal erfare alt. Jeg holdt så inderligt af ham, den stakkels vicomte ... og det havde jeg da også grund til; for foruden at han altid var venlig og god imod mig, forærede han mig, inden vi forlod Guadeloupe, de tre tusind francs, jeg behøvede for at kunne ægte min Jenny. Hvis jeg er lykkelig i dette øjeblik, er det ham, jeg skylder det, og ingen anden."

"Stakkels Henri!" hviskede Cécile. "Han var så god!"

"Da derfor hr. Smith, den medicinske kandidat, vi havde ombord, kom op og meldte at han var syg, lod jeg en matros tage min plads ved roret og gik ned til ham, for at se, hvorledes han havde det. Den stakkels unge mand! Al vor styrke er dog kun et vindpust, min frøken! ... Om aftenen havde han følt sig lidt utilpas; om natten havde feberen slået sig til, og da jeg kom ned, lå han allerede og talte vildt ... og dog kendte han mig igen. Jeg var da også den eneste, han kendte. Men den genstand, alle

hans tanker drejede sig om, den eneste, der stod klar og levende for ham i hans vilde fantaseren … det var Dem, frøken Cécile, Dem alene."

"Min Gud! Min Gud!" stammede Cécile og brast i gråd.

"Ja … og så talte han om et lille hus i England … om blomster i en have, om Boulogne, om en brudekjole … og om et liglagen, som De broderede på, og som skulle indhylle Dem begge to i samme grav …"

"Ak!" sukkede Cécile, "han vidste ikke, hvor sandt han talte!"

"Jeg så straks, hvorledes det var fat … jeg så, det var forbi med ham … jeg har set så mange dø af den samme sygdom. Den gule feber, ser De – den bider sig fast, hvor den først melder sig. Der var ikke en sjæl, der ville passe ham, stakkels unge mand … de skyede ham alle, som om han var befængt med pest. 'Vel,' tænkte jeg ved mig selv; 'Samuel, min gut – det er i nød og fare, man skal kende sine venner. Her er en opgave for *dig*!' – Jeg gik op til kaptajnen og sagde til ham: 'Hr. kaptajn, De må lade en anden tage min vagt og min plads ved roret; min post er fra dette øjeblik af nede ved hr. Henris køje; og jeg agter at blive der, indtil han dør.'"

"Du gode Samuel!" udbrød Cécile, idet hun tog en af sømandens grove hænder mellem sine, mens den anden vedblev at omfatte rorknappen.

"Kaptajnen fremkom med en hel del indvendinger. Den gule feber griber om sig, forstår De, og han var bange for at miste mig. Han havde god tro til mig som styrmand. Men jeg sagde: 'Jeg må have min vilje, hr. kaptajn; vi har passeret vendekredsen, og nu vil et barn kunne føre Dem med bundne øjne til Plymouth. Jeg har blot det at sige: Skulle jeg blive

smittet ... og falde fra, vil De i min kiste finde tre tusind francs, som hr. Henri har foræret mig; det halve vil De have den godhed at sende min moder, og den anden halvdel til Jenny.' – 'Det er godt, min gut,' sagde kaptajnen. 'Gå med Gud, siden du tror, at du bør gøre, hvad du gør. Vær trøstig ... der våger et Forsyn over os.'"

Cécile stirrede på den blå, stjernefulde himmel.

"Jeg havde ikke været mere end en halv time borte ... og dog havde sygdommen gjort frygtelige fremskridt i denne korte tid. Det varede noget, inden han kendte mig igen; det var en feber, som jeg aldrig har set mage til. Hvert minut råbte han: 'Det er ild, jeg ånder! ... hvorfor giver man mig ild?' ... og hvert minut forlangte han noget at drikke. Om Dem, min frøken, drejede hele hans tale sig om ... det var Cécile hist og Cécile her! ... Han sagde, at man ville skille jer ad, men at De var hans kone, og at De nok ville vide at finde vej til ham, hvor som helst han befandt sig."

"Han havde ret, Samuel," hviskede Cécile.

"Således forløb natten. Feberen blev ved at rase, og jeg blev ved at tale om Dem for at trøste ham; for jeg så tydeligt – skønt han ikke kendte mig mere – at han fo'r sammen og smilede, hver gang jeg nævnede Deres navn. Pludselig forlangte han pen og blæk og papir ... han ville skrive, sagde han; formodentlig til Dem. For at føje ham, gav jeg ham, hvad han forlangte; men alt hvad han kunne gøre, var at skrive de tre første bogstaver af Deres navn. Derpå skød han papiret fra sig og kastede pennen. 'Ild!' skreg han. 'Ild! Du har givet mig ild!'"

"Han led altså meget?" spurgte Cécile.

"Det ved jeg ikke, hvad jeg skal svare Dem på," mente Samuel. "Når fornuften har taget afsked, er der jo dem, der siger, at man hører op at lide, og at smerten kun føles, så længe man har sin dømmekraft i behold; ... men se, den mening er jeg nu slet ikke af. På den måde skulle jo de stakkels dyr, som ingen dømmekraft har, slet ikke lide, når man gør dem fortræd? ... Men det være nu, som det vil ... således gik hele natten hen. Hver time indfandt doktoren sig; han årelod ham, han lagde sennepsplastre på ... men han rystede hver gang på hovedet med en mismodig mine. Det var tydeligt, at han blot gjorde sin pligt for at fri sin samvittighed, og ikke fordi han håbede. Den tredje dags morgen begyndte også jeg at fortvivle; feberen sagtnede sig, men livet gik med. Så længe han havde feberen, måtte jeg opbyde alle mine kræfter for at forhindre ham i at stå op og 'ile til Dem', som han sagde; men da feberen forlod ham, kunne jeg holde ham tilbage i sengen med en pennefjer. Ser De vel, frøken Cécile ... det stak ikke deri, at han var blevet svagere, eller at jeg var blevet stærkere ... men deri, at døden var kommet over ham."

"O, min Gud!" sukkede Cécile. "Tilgiv mig!"

Samuel troede at have hørt fejl, og vedblev:

"Svagheden tog mere og mere til. To eller tre gange fo'r han op fra køjen, og man skulle have troet, det var livet, der vendte tilbage ... men tværtimod, det var sjælen, der tog afsked med legemet ... og da klokken manglede fem minutter i tre – jeg ser ham endnu lige så tydeligt som jeg ser Dem, min frøken – rejste han sig over ende, stirrede omkring sig med et stift blik, udtalte Deres navn og sank tilbage på sin pude. – Han var død."

"Og siden, Samuel ... siden?"

"Siden, min frøken? ... hm! De ved jo nok, at ombord gør man ikke lange ceremonier, i særdeleshed når vedkommende er død af en smitsom syge. Jeg holdt et spejl for den unge mands mund ... Godmorgen! Jeg kunne have stået og paraderet med det til Dommedag. Åndedrættet var ophørt for stedse! Jeg gik op på dækket og sagde til kaptajnen: 'Det er forbi, hr. kaptajn; han er død.'"

"Min Gud!" hviskede Cécile atter. "Vil du tilgive mig?"

"'Nu vel, min ven,' svarede kaptajnen. 'Nu vel, Samuel ... så må du gå ned med og assistere ved besigtigelsen og afgive din forklaring til pennen. Og når det er bestilt, indtager du atter din post!' – 'Om forladelse,' sagde jeg, 'men jeg er ikke færdig endnu. Hvem skal sy den stakkels hr. Henri ind i køjen? Fordi han er en simpel passager, bør man ikke kaste ham i havet som en hund; det ville klæde os alt for dårligt.' – 'Du har ret,' svarede kaptajnen, 'men gør det så hurtigt som muligt!' – Jeg nikkede uden at sige noget, og gav mig til arbejdet; for alle ombord længtes efter at blive af med det stakkels lig. Det tog da heller ikke lang tid. Jeg gik op igen og rapporterede, at liget var indsyet. – 'Har du bundet en kugle til foden?' spurgte kaptajnen. – 'To,' svarede jeg. – 'Godt,' sagde kaptajnen; 'besørg liget bragt op på dækket.'

Jeg tog det i mine arme, bar det op og lagde det på en planke. Kaptajnen, som er en irlænder af fødsel, og følgelig katolik, læste nogle bønner over det; derpå blev planken løftet i vejret i den ene ende; liget gled ud, sank i dybet og forsvandt. Alt var forbi."

"Tak, min gode Samuel, tak!" sagde Cécile. "Men nu må vi vist være i nærheden af det sted, hvor man kastede ham i søen?"

"Øjeblikkelig, min frøken. Ser De det store palmetræ på den nærmeste ø? Om fem minutter, når jeg får det lige over bovsprydet, vil vi befinde os på pletten."

"Og hvorfra kastede man hans lig ud, Samuel?"

"Fra bagbord. Men der, hvor De nu sidder, kan De ikke se stedet; det store sejl skjuler det. Det var midt imellem trappen og mesanvantet."

"Det er godt," sagde Cécile.

Og den unge pige vaklede hen til det betegnede sted og forsvandt bag sejlet.

"Den arme pige!" mumlede Samuel mellem tænderne.

"Når vi kommer til selve stedet, Samuel," vedblev Cécile, "er du nok så god at sige mig det? ... Vil du ikke nok?"

"De kan være ganske rolig, min frøken."

Samuel bukkede sejlet til side. Den unge pige lå på knæ og bad.

Der forløb nu henved fem minutter, under hvilke rorgængeren holdt sit blik ufravendt fæstet på det store palmetræ. Endelig lå det tværs for sprydet.

"Her var det!" råbte han.

"Her er jeg, Henri!" svarede en stemme.

Og man hørte den plaskende lyd af en tung genstand, der faldt i vandet.

"En overbord!" råbte den vagthavende officer. Med et spring stod Samuel ved rælingen. Han så noget hvidt, der hvirvlede sig rundt i skibets kølvand; men i næste øjeblik var det forsvundet under havfladen.

"Nu," mumlede Samuel, idet han atter indtog sin post ved roret, "nu forstår jeg, hvorfor hun bad Gud om at tilgive hende."

Anna-Bell fortsatte sin fart og indtraf, atten dage efter, i god behold til Point à Pitre.

Om "Cécile"

Forfatter: Alexandre Dumas (1802-1870).
Org.udgave: *Cécile ou La Robe de Noces*, Dumont, Paris 1844.
Denne udgave baseret på: Alexander Dumas: *Brudekjolen.* Føljeton i dagbladet *Flyveposten* 6. juni – 8. september 1846. (Efterfølgende udgivet i bogudgave hos Ludvig Jordan, Kbh. 1846). Oversætteren er ikke kendt.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration af Maurice Le Blant *(ifølge bogens titelblad, men som i virkeligheden – jf. signatur på tegningen "J. Le Blant" – er af hans fætter Julien Le Blant (1851-1936). Maurice var billøbsentusiast og ikke tegner)* fra udgaven "*Alexandre Dumas Illustré*" (vol.17), A. Le Vasseur et Cie, Paris u.å.

ISBN 978-87-7979-891-5
1. uforkortede ebogsudgave.

www.ebib1800.dk



Note 1: **9. Thermidor:** 27. juli 1794, hvor Robespierre blev arresteret og dagen efter henrettet. *Red.anm.*

Note 2: **Vapeurs:** Luft i tarmene, kvalme og dårligt humør, tidligere en "modesygdom" hos kvinder. *Red.anm.*

Note 3: **De stakkels isfugle:** I klassisk mytologi anses isfuglene, som har reder ved havet, at bevæge guderne til at stilne vinden og havet. *Red.anm.*

Note 4: *Kupeen og det indre af diligencen:* Visse typer diligencevogne var opdelt i to dele til passagerer: En mindre, særlig kupé og et rum til almindelige passagerer. Hvis det skulle være helt billigt, kunne man også købe pladser uden på vognen. *Red.anm.*